

**TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN KELİME ÖĞRETİM
YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİ KULLANMA DÜZEYLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
(AFYONKARAHİSAR İLİ ÖRNEĞİ)**

Fidan UĞUR

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Celal DEMİR

Ağustos, 2014

Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN KELİME ÖĞRETİM
YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİ KULLANMA
DÜZEYLERİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA
(AFYONKARAHİSAR İLİ ÖRNEĞİ)

Hazırlayan

Fidan UĞUR

Danışman

Doç. Dr. Celal DEMİR

AFYONKARAHİSAR 2014

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Türkçe Öğretmenlerinin Kelime Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Afyonkarahisar İli Örneği)” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Kaynakça’da gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

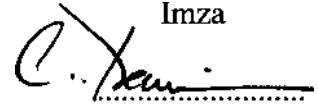
15/08/2014

Fidan UĞUR

TEZ JURISI KARARI VE ENSTITU ONAYI

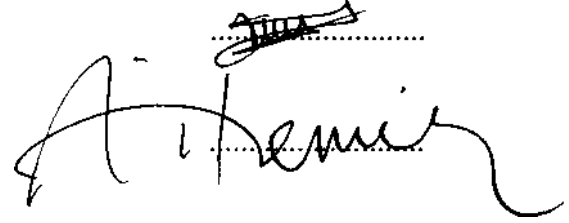
JURI UYELERİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Celal DEMİR

Imza

Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. Ahmet KARAMAN

: Yrd. Doç. Dr. İmdat DEMİR

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans öğrencisi Fidan UĞUR'un “**Türkçe Öğretmenlerinin Kelime Öğretim Yöntem ve Tekniklerini Kullanma Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Afyonkarahisar İli Örneği)**” başlıklı tezi, 15.08.2014 günü saat 10:00’da Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Sınav Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıda isim ve imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selçuk AKÇAY
Sosyal Bilimler Enstitü Müdürü

ÖZET

TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN KELİME ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİ KULLANMA DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA (AFYONKARAHİSAR İLİ ÖRNEĞİ)

Fidan UĞUR

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

Ağustos 2014

Danışman: Doç. Dr. Celal DEMİR

Bu çalışma, Türkçe öğretmenlerinin literatürde, Türkçe öğretim programlarında ve Türkçe kitaplarında yer alan kelime öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma düzeylerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Araştırma Afyonkarahisar il merkezinde 10-14 Şubat 2014 tarihleri arasında yapılan Türkçe Öğretmenleri Genişletilmiş Zümre Toplantısı'na katılan 109 Türkçe öğretmeni üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma için oluşturulan veri toplama aracı 45 maddeden oluşmaktadır. Bu maddelerin her biri için “bilmiyorum, biliyorum ama kullanmıyorum ve kullanıyorum” seçenekleri verilmiştir. Anketin uygulanmasından sonra elde edilen veriler; öğretmenlerin mesleki kıdemi, plan yapma alışkanlığı, mezun oldukları okul türü, kullandıkları kitapların yayınevi, ders verdikleri sınıf/sınıflar değişkenlerine göre betimsel istatistik yapılarak yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır.

Elde edilen bulgulara göre, öğretmenlerin bütün değişkenler açısından yöntem/teknikleri bilme ve kullanma düzeyleri, yöntem/tekniklerin, programlar ya da kitaplarda yer alma durumuna göre değişmektedir. Öğretmenler, çoğunlukla programlar ve kitaplarda yer verilen yöntem/teknikleri bilmekte ve kullanmaktadır. Uygulama açısından zaman ve emek gerektiren bazı yöntem/teknikler, bazı öğretmenler tarafından bilindiği hâlde kullanılmamaktadır. Ayrıca kelime öğretiminde yöntem/tekniklerin yaygın olarak kullanılıp kullanılmadığı öğretmenlerin tercihlerine etki ediyor olabilir.

Anahtar kelimeler: Türkçe öğretmenleri, kelime, kelime öğretimi, kelime öğretim yöntem ve teknikleri.

ABSTRACT

A RESEARCH ON USAGE LEVELS OF VOCABULARY INSTRUCTION METHODS AND TECHNIQUES BY TURKISH TEACHERS (THE SAMPLE OF AFYONKARAHİSAR)

Fidan UĞUR

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
THE INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT of TURKISH TEACHING**

August 2014

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Celal DEMİR

This study was performed with the aim of determine the Turkish teachers' usage levels of methods and techniques that takes place in literature, in Turkish teaching programmes and in Turkish books.

The research was performed upon 109 Turkish teachers, participating the Turkish Teachers Elaborated Coterie Meeting on February 10-14 2014, in Afyonkarahisar.

Data collection tool, which created for research, consist of 45 items. For each item, "I don't know, I know but I don't use and I use" options were given. After applied the data collection tool, obtained datas were analyzed these variables: Teachers' professional seniority, scheming habits, type of alma mater, publishing house of using books, teaching grades. Obtained datas were performed descriptive statics, frequency and percentage values were calculated.

According to the obtained findings, teachers' knowing and using levels of methods/techniques in terms of all the variables depend on method/ techniques' partaking in books or programme. Teachers mostly know and use method/techniques in programs and books. Methods/techniques, requiring more time and effort, are omitted even though some teachers know. Besides, method/techniques' mostly whether used at vocabulary instruction may influence teachers' preferences.

Key words: Turkish teachers, word, word teaching, word teaching methods and techniques.

ÖN SÖZ

Dil, bireye bir millete ait olma duygusu kazandıran, bireyin sosyal ve akademik hayata uyum sağlayıp başarılı olmasına imkân veren en önemli araçtır. Dil öğretiminin temelinde dört temel dil becerisinin en iyi şekilde geliştirilmesi yatar. Bu becerilerin en iyi şekilde öğrenilmesini ve kullanılmasını sağlamak için de bireylerin söz varlığını zenginleştirmek gerekir. Çünkü her birey, sahip olduğu kelimelerle düşünür, anlar ve anlatır. Bunun için bireylerin küçük yaşlardan itibaren kelime hazinelerini zenginleştirmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Yapılacak çalışmaların etkililiği ise, çalışmalarda kullanılan yöntem ve tekniklerin etkililiğine ve çeşitliliğine bağlıdır.

Bu gerçekten hareketle, ortaokul Türkçe öğretmenlerinin literatürde, program ve kitaplarda yer verilen kelime öğretim yöntem ve tekniklerini kullanma düzeylerini belirlemeye yönelik olarak yapılan bu çalışmada; bana her türlü yardımı ve kolaylığı sağlayan değerli hocam Doç. Dr. Celal DEMİR'e, verilerin analiz ve yorumlanmasında bilgi ve desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Gürbüz OCAK ve Doç. Dr. Nil DUBAN'a, çalışma arkadaşlarıma ve çalışmaya katılan Türkçe öğretmenlerine, hayatımın her alanında olduğu gibi çalışma sürecinde de manevi desteğiyle yanımda olan sevgili babama ve kardeşime teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim boyunca maddi anlamda desteğini gördüğüm TÜBİTAK'a teşekkür ederim.

Fidan UĞUR

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
YEMİN METNİ.....	i
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

DİL VE DİL GELİŞİMİ

1. DİL.....	5
2. DİL GELİŞİMİ.....	7
2.1. BEBEKLİK DÖNEMİNDE DİL GELİŞİMİ.....	7
2.1.1. İki kelimelik konuşma dönemi.....	8
2.2. ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİL GELİŞİMİ.....	9
2.2.1. Sözcük Öğrenme Stratejileri.....	9
2.3. ORTA ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİL GELİŞİMİ.....	10
2.4. DİL GELİŞİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER.....	11
2.4.1. Davranışçı Görüş.....	11
2.4.2. Dil Gelişimini Biyolojik Temellere Bağlayan Görüş.....	12
2.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramcılarına Göre Dil Gelişimi.....	12
2.4.4. Gelişimsel Bilişsel Kuram.....	13
2.4.5. Bilgiyi İşleme Kuramı.....	13

İKİNCİ BÖLÜM

KELİME ÖĞRETİMİ

1. KELİME NEDİR?.....	14
2. KELİME ÖĞRETİMİ-KELİME BİLGİSİ.....	16
3. KELİME HAZİNESİ (SÖZ VARLIĞI/ KİŞİSEL SÖZ VARLIĞI).....	17
4. KELİME ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ.....	19
5. KELİME ÖĞRETİMİ NASIL OLMALIDIR?.....	20
6. DİL BİLİMİ VE KELİME ÖĞRETİMİ.....	25
7. KELİME TANIMA.....	26
7.1. SÖZLÜ KELİMELERİ TANIMA.....	26
7.2. YAZILI KELİMELERİ TANIMA.....	27
8. KELİME AYIRT ETME.....	28
9. DERS KİTAPLARININ KELİME ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ

1. 1923-1981 YILLARI ARASINDA HAZIRLANAN PROGRAMLARDA KELİME ÖĞRETİMİ.....	31
1.1. 1340 (1924) LİSE BİRİNCİ DEVRE MÜFREDAT PROGRAMI.....	31
1.2. 1929 ORTAMEKTEP TÜRKÇE PROGRAMI.....	31
1.3. 1931-1932 SENESİ TADİLATI TÜRKÇE PROGRAMI.....	31
1.4. 1938 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI.....	32
1.5. 1949 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI.....	32
1.6. 1962 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI.....	32
1.7. 1981 İLKÖĞRETİM OKULLARI TÜRKÇE EĞİTİM PROGRAMI.....	32
2. 2005 PROGRAMLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ.....	33
2.1. İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE KILAVUZU (1-5. SINIFLAR)’NDA SÖZ VARLIĞINI	

GELİŞTİRMEYE YÖNELİK DÜZENLEME.....	33
2.2. İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERSİ (6, 7, 8. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMI.....	38

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KELİME ÖĞRETİMİNE YÖNELİK YÖNTEM VE TEKNİKLER

1. STRATEJİ, YÖNTEM, TEKNİK VE ETKİNLİK KAVRAMLARININ İNCELENMESİ.....	48
1.1. STRATEJİ.....	49
1.1.1. Öğrenme Açısından Strateji Kavramı.....	49
1.1.2. Öğretme Açısından Strateji Kavramı.....	51
1.2. YÖNTEM.....	52
1.3. TEKNİK.....	53
1.4. ETKİNLİK.....	54
2. KELİME ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER..	56
2.1. ANLAM ÖZELLİKLERİNDEN HAREKETLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	56
2.1.1. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemini Uygulama Teknikleri.....	56
2.1.1.1. Eş Anımlı Kelimeleri Kullanma ile Kelime Öğretimi.....	56
2.1.1.2. Zıt Anımlı Kelimeleri Kullanma ile Kelime Öğretimi.....	57
2.1.1.3. Yakın Anımlı Kelimeleri Kullanma ile Kelime Öğretimi.....	57
2.1.1.4. Eş Sesli Kelimeleri Kullanma ile Kelime Öğretimi.....	57
2.1.1.5. Kelimelerin Gerçek (Temel) Anımlarının Öğretimi.....	57
2.1.1.6. Kelimelerin Mecaz Anımlarının Öğretimi.....	58
2.2. BOŞLUK DOLDURMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	58
2.3. CÜMLEDE KULLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	58

2.4. MUHTEMEL (OLASI) CÜMLELER TEKNİĞİ İLE KELİME	
ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	58
2.5. SÖZCÜK ÇALIŞMASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	59
2.6. ANAHTAR KELİMELERLE ÇALIŞMA YOLUYLA KELİME	
ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	59
2.7. KELİMELERİN ANLAMINI TAHMİN ETME YOLUYLA	
KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	60
2.8. EŞLEŞTİRME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	60
2.9. DRAMATİZASYON İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	60
2.10. JEST, MİMİK, TAKLİT VE TASVİRLERDEN YARARLANMA İLE	
KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	61
2.11. BULMACA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	61
2.12. OKUMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	62
2.13. DİNLEME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	63
2.14. YAZILI ANLATIMDA KULLANMA İLE KELİME	
ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	63
2.15. SÖZLÜ ANLATIMDA KULLANMA İLE KELİME	
ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	64
2.16. MÜZİKLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	64
2.17. KELİME HARİTASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	65
2.18. KAVRAM HARİTASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	65
2.19. VEN ŞEMASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	67
2.20. ZİHİNSEL İMAJ İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	67
2.21. SÖZLÜK KULLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	68
2.22. ÇAĞRIŞIM İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	68

2.23. BAĞLAM İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	69
2.24. KELİME LİSTESİ OLUŞTURMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	70
2.25. KELİME DEFTERİ OLUŞTURMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	71
2.26. GÖZLEM VE YAŞANTILARDAN YARARLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	71
2.27. TEKRARLARDAN YARARLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	72
2.28. ANLAM ANALİZİ İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	73
2.29. BİRLEŞTİRİLMİŞ YÖNTEM İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	73
2.30. OTUZ KELİME ÜZERİNE ON ARTI METODU İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	73
2.31. GRUPLANDIRMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	74
2.32. İLİŞKİLENDİRME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ	74
2.33. BEYİN FIRTINASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	74
2.34. DOĞRUDAN KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	75
2.35. DÖRT KARE STRATEJİSİ İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	75
2.36. KAVRAM GELİŞTİRME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	77
2.37. SÖZLÜ AÇIKLAMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	77
2.38. OYUN İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	78
2.39. KELİMELERİN TÜRKÇE KARŞILIKLARINI ÖĞRETME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	78
2.40. KELİME TÜRETME YOLUYLA KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	79

2.41. GÖRSELLERDEN YARARLANMA İLE KELİME	
ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	79
2.41.1. Resimlerle Kelime Öğretimi Tekniği.....	79
2.42. TEKERLEME, SAYIŞMACA, BİLMECE VE YANILTMACA	
EZBERLEME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	80
2.43. ŞİİR, ŞARKI, TÜRKÜ EZBERLEME İLE KELİME	
ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	81
2.44. KAVRAM ALANI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	81
2.45. ARAŞTIRMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ.....	82

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. EVREN VE ÖRNEKLEM.....	83
2. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	83
3. VERİ TOPLAMA ARACI.....	83
4.VERİLERİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	84

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	85
2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	109
3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	136
4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	159
5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR.....	180

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	204
KAYNAKÇA.....	224
EKLER.....	235

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	85
Tablo 2. Öğretmenlerin Plan Yapma Alışkanlıklarına Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	109
Tablo 3. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	136
Tablo 4. Öğretmenlerin Kullandıkları Kitapların Yayınevine Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	159
Tablo 5. Öğretmenlerin Ders Verdikleri Sınıflara Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	180

GİRİŞ

Dil, bireyin hayatın bütün alanlarına uyum sağlamasını ve bu alanlarda başarı göstermesini sağlayan en önemli araçtır. Dil sayesinde ortaya çıkan düşünceler yine dille başkalarına aktarılır. Bu aktarımın en önemli aracı ise kelimelerdir.

Türkçe eğitiminin en önemli hedeflerinden biri olan dört temel dil becerisinin geliştirilmesi kelime bilgisiyle doğrudan ilişkilidir. Ayrıca bireylerin sosyal ve akademik hayatta gösterecekleri başarı da söz varlığının zenginliğiyle ilgilidir.

Birey sahip olduğu kelimelerle düşünür, anlar ve anlatır. Bu nedenle bireyin dil ve düşünce gelişiminde kelimeler hayati bir öneme sahiptir. Buna rağmen ülkemizde kelime öğretimine yönelik sistemli bir çalışma yapıldığı söylenemez. Şöyle ki; ülkemizde hâlen öğrencilere hangi düzeyde kaç kelime öğretileceği, hangi kelimelerin öğretileceği net bir şekilde belirlenmemiştir. Ayrıca kelime öğretim yöntemlerine yönelik kapsamlı çalışmalar da mevcut değildir. Bu bakış açısıyla hazırlanan bu çalışma yedi bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde dil ve çocuklarda dil gelişimi üzerinde durulmuştur. Gelişim düzeyleri anlatılırken çocukların yaş düzeylerine göre kelime öğrenme durumları hakkında da bilgiler verilmiştir.

İkinci bölümde kelime kavramından başlanarak kelime öğretimiyle ilgili ayrıntılı bilgiye yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde 1923-1981 yılları arasında hazırlanan ilköğretim Türkçe öğretim programlarının ikinci kademe kısımlarında kelime öğretimi incelenmiş, bu programlarda yer verilen kelime öğretim yöntemlerine yer verilmiştir. Ayrıca 2005 programlarındaki kelime öğretimi de bu bölümde incelenmiştir.

Dördüncü bölümde kelime öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikler hakkında bilgi verilmiştir.

Beşinci bölümde çalışmanın yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Altıncı bölümde bulgular ve yorumlar ele alınmış, yedinci bölümde de sonuç ve önerilere de yer verilmiştir.

Bu araştırmanın konusu; Türkçe öğretmenlerinin, program, öğrenci çalışma kitapları ve literatürde geçen bazı yöntem ve teknikleri bilme ve kullanma düzeylerinin araştırılmasıdır.

Amacı, ortaokul Türkçe öğretmenlerinin literatürde, programda ve öğrenci çalışma kitaplarında yer alan kelime öğretim yöntem ve tekniklerini bilme ve kullanma düzeylerini ortaya koymak olan çalışma; öğretmenlerin gerek literatürde gerek program ve kitaplarda yer alan kelime öğretim yöntem ve tekniklerinden hangilerini bildiğini ve kullandığını ortaya koyarak, yapılması gereken düzenlemeleri ve giderilmesi gereken eksikleri belirlemesi bakımından önemlidir.

Araştırma için belirlenen problem ve alt problemler ise şu şekildedir:

Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin gerek literatürde gerek program ve kitaplarda geçen kelime öğretim yöntem ve tekniklerini bilme ve kullanma durumları ne düzeydedir?

Alt Problemler

1. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri nedir?
2. Öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına göre kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri nedir?
3. Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri nedir?
4. Öğretmenlerin kullandıkları kitapların yayınevine göre kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri nedir?
5. Öğretmenlerin ders verdikleri sınıflara göre kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri nedir?

Araştırmanın varsayımları şöyle ifade edilmiştir:

1. Araştırma için geliştirilen veri toplama aracının, araştırmanın amaçlarına ulaşmayı sağlayacak derecede yeterli ve geçerli olduğu varsayılmıştır.
2. Öğretmenlerin anket sorularını samimi ve tarafsız cevapladıkları varsayılmıştır.

Araştırma için belirlenen hipotezler ise şunlardır:

- a. Öğretmenlerin kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri mesleki kıdemlerine göre değişmektedir.
- b. Öğretmenlerin kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri plan yapma alışkanlıklarına göre değişmektedir.
- c. Öğretmenlerin kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri mezun oldukları okul türüne göre değişmektedir.
- d. Öğretmenlerin kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri kullandıkları kitapların yayınevine göre değişmektedir.
- e. Öğretmenlerin kelime öğretim yöntem/tekniklerini bilme ve kullanma düzeyleri ders verdikleri sınıflara göre değişmektedir.

Araştırma aşağıda belirtilen alanlarda sınırlıdır:

1. Araştırma, Afyonkarahisar il merkezinde görev yapan Türkçe öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma çalışmada yer verilen 45 kelime öğretim yöntem/teknikleriyle sınırlıdır.
3. Araştırmada incelenen Türkçe kitapları, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde kullanılan Türkçe çalışma kitaplarıyla sınırlıdır.

Araştırmada içinde yer verilen temel kavramlar şunlardır:

Strateji: Belirli ölçüde strateji sınıf içi öğretim etkinliklerinin belirlenmesinden değerlendirilmesine kadar dersle ilgili öğretim sürecine yön verir. Bu anlamda strateji, dersin hedeflerine ulaşılmasını sağlayan ve metodun belirlenmesine yön veren genel bir yaklaşımdır (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999:61).

Yöntem: Hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol ya da bir konuyu öğrenmek için seçilen düzenli yol (Demirel, 2012:152).

Teknik: Özbay (2009:23)'a göre ise teknik: "Eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan yöntemin, kişiler, yer, zaman, fiziksel şartlar, araç ve gereçlere bağlı olarak uygulanış şekli." (Özbay, 2009: 23).

Etkinlik: Çalışmada etkinlik öğrenme etkinliği olarak değerlendirilmiştir. "Öğrenme etkinliği, bir konuda bilgi veren, dil ve zihinsel becerileri geliştirmeye yardım eden belirli sürelerde gerçekleştirilen yazılı ve sözlü çalışmalardır." (Güneş, 2012:39-40)

Kelime Hazinesi: Bir dilin bütün kelimeleri; bir kişinin veya bir topluluğun söz dağarcığında yer alan kelimeler toplamı (Korkmaz, 2010:144).

BİRİNCİ BÖLÜM

DİL VE DİL GELİŞİMİ

1. DİL

Dil, bu güne kadar çeşitli araştırmacılar tarafından farklı şekillerde tanımlanıp yorumlanmıştır. Dili bir “kurum” olarak nitelendiren Doğan AKSAN, dille ilgili şöyle bir açıklama yapar:

“Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sınırlarını bugün de çözemediğimiz büyüklü bir varlıktır. O gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdaki ayrı düşünülmemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur” (Aksan, 2009:11).

Muharrem ERGİN ise dilin hem şekil hem de kültürel özelliklerine vurgu yaparak dille ilgili şöyle bir tanım yapmaktadır:

“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir” (Ergin, 1989: 3).

Zeynel KIRAN ve Ayşe EZİLER KIRAN, Saussure’ün dil ile ilgili görüşlerini şöyle aktarırlar:

“F. de Saussure’e göre dil, dil yetisinin toplumsal ve kurallaşmış yönüdür; insanlar arasında geniş bir sözleşmeden, bir uzlaşmalar bütününden doğan toplumsal bir kurumdur. Gerçekten de dil topluma ait olup; ancak toplum içerisinde değerini bulur. Toplum olmadan dil olamayacağı gibi dil olmadan da toplum içinde anlaşma olmaz. Konuşan ve anlaşmazlık istemeyen birey, bu ortaklaşa uzlaşmayı değiştir(e)mez; ona uymak zorundadır” (Kıran ve Kıran, 2012:119).

Saussure dille ilgili bu değerlendirmesiyle, dilin toplumsal yönünü ön plana çıkarmaktadır.

Kıran ve Kıran, “Dil bir göstergeler bütünü ile bu göstergelerin işleyiş kurallarını içeren bir dizgedir; bu nedenle dilin bir topluluk tarafından kullanılan bir kod olduğunu söyleyebiliriz” (Kıran ve Kıran, 2012:120) derken dilin bir millet için önemini de şöyle vurgular:

“Dil sadece kuru bir kod değil, özel kullanımları, gelenekleri, duyarlılığı, şimdisi ve geçmişiyle ait olduğumuz topluluğun yaşamının ta kendisidir. Bu nedenle

dilini kaybetmek, bir ulus için, yabancılaşmanın en korkunç olgusu olsa gerek” (Kıran ve Kıran, 2012:121).

Beşir GÖĞÜŞ de dilin milletle bağlantısını şöyle dile getirir: “Dil, bir ulusun geçmiş, yaşayışı, kanıları, ülküsüyle kendisidir” (Göğüş, 1978:1)

Necmettin HACIEMİNOĞLU, insanın dili yani konuşma hassası yok ise insan da yoktur diyerek, dilin insan için önemini vurgular. Ayrıca Ergin’in dil tanımında vurguladığı özellikleri hatırlatan şu değerlendirmeleri yapar:

“Canlının “insan” seviyesine yükselmesinin biricik şartı olan “dil”in diğer mühim bir hususiyeti de, insanla beraber fakat onun dışında, onun üstünde, “kendiliğinden” ve “tabii şekilde” meydana gelmiş olmasıdır. Yani “dil”, insanlar tarafından “tedvin” veya “terkip” edilmemiştir. O, insan zekâsının bir eseri değildir. Onun için dil de en az insan kadar “eski”, en az insan kadar “canlı”dır. Ve insanın emrinde değildir. Kendi hususi kanunlarına göre gelişir. Ama aynı zamanda insandan ayrılamaz. Ayrı düşünülemez. Eski deyişle söylersek, “dil ile insan, birbirinin lazım-ı gayr-ı müfarıkıdır” (Hacıeminoğlu, 2011:13).

Dille ilgili dikkat çeken konulardan biri de dil-düşünce ilişkisidir. Pek çok araştırmacı dil ve düşüncenin birbirini destekleyen bir yapısının olduğunu vurgular. Hacıeminoğlu bu konuda şunları söyler:

“Psikologlar “düşünme” için “insanın kendi kendisi ile sessiz konuşmasıdır” derler. Yahut da “konuşmak insanın sesli düşüncesidir” denir. Gerçekten de insan zihninin ve ruhunun bütün verimi “dil” ile “dil” sayesinde ortaya çıkar. Başka türlü söylemek istersek, “dil olarak, dil şeklinde” ortaya çıkar. Bu itibarla her şeyi “dile getiren” dildir. Çünkü “dil düşüncenin aletidir.” Çünkü “dil düşüncenin anasıdır.” Çünkü “dil düşüncenin evidir.” Hatta “dil düşüncenin kendisidir.” Hasılı, her türlü zihni ve ruhi tezahürlerin kelimeler hâlinde billurlaşmasıdır” (Hacıeminoğlu, 2011:13-14).

Yukarıdaki tanımlar ve görüşler özetlenecek olursa, dille ilgili olarak şunları söyleyebiliriz:

Dil, kendine has sistemi ve kuralları olan bir anlaşma vasıtası, toplumsal bir kurum ve koddur. Dil, bir topluluğun ya da milletin yaşamını, hayata bakışını yansıtır. Düşüncenin ve hayatın da aynası olan dil, insan topluluklarına millet özelliği kazandıran en önemli unsurdur.

Dil, tek başına bir kurum olarak nitelendirildiği gibi yapısı ve işleyişi itibarıyla pek çok alana da etki eder. İnsan hayatında önemli yeri olan bu alanlardan biri de eğitimidir. Eğitimin bütün alanlarındaki başarı dile bağlıdır. Anlama ve anlatma becerileri yeterince gelişmiş, kullandığı dilin söz varlığına yeterince sahip olan bireyler diğer disiplinlerde de başarılı olurlar.

2. DİL GELİŞİMİ

Bireyin dil gelişimi bebeklikten itibaren kademeli bir şekilde ilerler. Bireyler çevrelerinden gelen uyanlarla dili edinmeye başlarlar. Dil edinimi, bireyin ait olduğu toplumsal ortamda, özel bir eğitim gerektirmeden kazanılmasıdır.

Çocuklarda dil edinimi süreci aşağıda belirtilen üç önemli aşamada gerçekleşmektedir:

“1. Ses dizelerinin ayrıştırılıp kelime ve kelime gruplarının tespit edilmesi. Bu bir anlamda fonetik analizdir.

2. Analiz yoluyla tespit edilen dil birimlerinin eski bilgilerle karşılaştırılıp anlamlandırılması süreci. Senteze dayalı semantik süreç.

3. Senteze dayalı semantik süreç sonunda elde edilen tümcelerle dış çevre arasında bağdaşıklık kurmak. İletişim aşaması” (Onan, akt. Karadağ, 2013:57).

Dil edinimi sürecine ek olarak çeşitli gelişim dönemlerinde bireydeki dil gelişim özellikleri şöyle özetlenebilir:

2.1.BEBEKLİK DÖNEMİNDE DİL GELİŞİMİ

Bebekler dil öğrenmeye öncelikle sesleri tanıyarak başlar. “Bu ilk seslendirmelerin işlevleri, ses çıkarmayı pratik yapmak, iletişim kurmak ve dikkat çekmektir” (Lock, akt. Santrock, 2012’den tercüme eden Şener Kılınç, 2012:167). Bebekler ilk yılda sırasıyla “ağlama, cıvılda, babılda” adları verilen seslendirmeler yapar. Bu dönem konuşma öncesi dönem olarak da adlandırılmaktadır.

Tülin ŞENER KILINÇ (Santrock, 2012’den tercüme eden Şener Kılınç, 2012:167), bebeklerin yaklaşık 8-12 aylıkken göstermek ya da işaret etmek gibi jestlerini kullanmaya başladığını ifade eder. Bu jestler, bebek için bir iletişim göstergesidir. Bebeğin jestlerini kullanmada sorun yaşaması, bebeğin iletişim sistemindeki problemin bir göstergesi olabilir.

Bebek, sesleri tanıdığı ve zaman zaman işaretlerle zaman zaman da seslerle iletişim kurmaya çalıştığı bu dönemin ardından ilk kelimelerini öğrenmeye ve konuşmaya başlar. Şener Kılınç, bebeklerin kelime dağarcıkları ve öğrendikleri kelimeler hakkında şu bilgileri verir:

“5 aylık bebekler, biri söylediğinde kendi isimlerini tanımaktadırlar. Ortalama olarak, yaklaşık 13 aylık bir bebek 50 civarında sözcüğü anlamaktadır ancak bu

sözcükler yaklaşık 18 aylık oluncaya kadar söyleyememektedir (Menyuk, Liebergott ve Schultz, 1995). Bundan dolayı, bebeklikte *alıcı kelime dağarcığı* (bebeğin anladığı sözcükler), *konuşma dağarcığını* (çocuğun kullandığı sözcükler) fazlasıyla geçmektedir.

Bir çocuğun ilk sözcükleri, önemli insanları (*baba*), tanıdık hayvanları (*keci*), araçları (*araba*), oyuncakları (*top*), yiyecekleri (*süt*), organları (*göz*), kıyafetleri (*şapka*), ev gereçlerini (*saat*), selamlama ifadelerini (*baybay*) isimlendiren sözcüklerden oluşmaktadır. Bunlar 50 yıl önceki bebeklerin ilk sözcükleriydi ve bugün de bebeklerin ilk sözcükleridir. Çocuklar sıklıkla tek bir sözcükle niyetlerini ifade etmektedirler; “*kurabiye*”, “*bu bir kurabiye*” ya da *kurabiye istiyorum*” anlamına gelebilmektedir.

Bebeklerin sözlü kelime dağarcıkları ilk sözcüklerini söylediklerinde hızla artmaktadır (Pan ve Uccelli, 2009). Ortalama 18 aylık bir bebek 50 civarında sözcük konuşabilmektedir ancak 2 yaşında yaklaşık 200 sözcük konuşabilmektedir. Aşağı yukarı 18 aylıkken başlayan kelime dağarcığındaki bu hızlı artış “*sözcük patlaması*” olarak adlandırılmaktadır” (Santrock, 2012’den tercüme eden Tülin Şener Kılınç, 2012:167-168).

Sözcük patlamasının zamanı değişiklik gösterebilmektedir.

Bu dönemdeki çocukların kelime kullanımıyla ilgili dikkat çekici bir özellikleri de öğrendikleri kelimeleri anlam genişlemesi ya da anlam daralmasıyla kullanmalarıdır. Şener Kılınç, (Santrock, 2012’den tercüme eden Şener Kılınç, 2012:168) “anlam genişlemesi”ni sözcüğün anlamına uygun olamayan nesnelere için o sözcüğü kullanma eğilimi; “anlam daralması”nı ise bir sözcüğü zar zor kullanma eğilimi olarak tanımlar.

2.1.1. İki kelimelik konuşma dönemi

Çocuklar 18-24 aylıkken iki kelimedenden oluşan cümleler kurabilmektedir. Bu konuşmalarda çocuklar kendilerini kısaca ifade etmeye çalışırlar. Gökçe KURT (Berk, 2013’ten tercüme eden Kurt, 2013:239), bebeklerin 200 kadar sözcük üretmeye başladıklarında iki sözcüğü bir araya getirmeye başladıklarını ve bu iki kelimeli cümlelerin **telgraf konuşma** olarak adlandırıldığını belirtir. Yazara göre bu konuşma biçiminde bebekler, daha yüksek içerikli kelimelere odaklanmakta ve daha küçük ve önemsiz kelimeleri atlamaktadırlar.

Bu dönemde bebekler hızla yeni kelimeler öğrenmeye başlarlar. Bu dönemde bebeklerin deneyimleri genişler. Daha fazla nesne ve olayı isimlendirmeye başlarlar. Gidilecek yerlerden bahsederler. Benlik imajı geliştikçe de kendilerinin ve başkalarını ifade eden kelimeler kullanmaya başlarlar (Berk, 2013’ten tercüme eden Gökçe Kurt, 2013:239).

2.2.ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİL GELİŞİMİ

2 ila 6 yaşları arasında ele alınan erken çocukluk döneminde çocuklar dil gelişimi açısından büyük bir ilerleme kaydederler. Çocukların ses bilgisi ve biçimi bilgisiyle ilgili olarak Şener Kılınç şu bilgileri vermektedir:

“Okul öncesi dönemde çoğu çocuk, konuşulan kelimelerden çıkan seslere karşı algılama ve bu dildeki her sesi çıkarabilme konularında daha duyarlı ve yeterli hale gelirler. 3 yaşına geldiklerinde çocuklar tüm sessiz harfleri ve çoğu sessiz harfi telaffuz edebilirler (Menn ve Stoel- Gammon, 2009).

Çocuklar iki kelimelik ifadeleri kurmaya başladıktan sonra biçim bilgisi kurallarını oluşturmaya başlarlar (Tager-Flusberg ve Zukowski, 2009). İsimlerin çoğul ve iyelik durumdaki hallerini kullanırlar (köpekler ve köpeğin gibi). Edatları (ile, -zaman gibi) ve fiillerin farklı formlarını (gidiyordum, gitmişim gibi) kullanırlar. Çocukların biçimbilgisiyle ilgili kuralları oluşturma süreçlerini anlamak için en iyi yol onların bazı kuralları nasıl genellediklerine bakmaktır. Örneğin çoğul ekini genelleyerek “kitaplar” yerine “iki kitaplar” diyebilirler” (Santrock, 2012’den tercüme eden Tülin Şener Kılınç, 2012: 230).

Bu dönemde çocuklar, dilin söz dizimi ve anlam bilgisi alanlarında da gelişme kaydederler, kelime hazineleri de oldukça hızlı gelişir.

Çocukların kelime öğrenme hızlarını öğrendikleri sözcük çeşitleri de etkilemektedir.

2.2.1. Sözcük Öğrenme Stratejileri

Bu dönemde çocukların kelime hazinesini geliştirmesinde *karşılıklı imtiyazlılık ilkesinden* bahsedilir. Nesrin IŞIKOĞLU ERDOĞAN, bu ilke hakkında şu bilgileri verir:

“Çocuklar bir sözcüğün sadece tamamıyla bağımsız (örtüşmeyen) bir kategoriye ait olduğunu varsayar buna **karşılıklı imtiyazlılık ilkesi** denir ve bir varsayım, erken kelime hazinesinin kazanılmasında çocukların bu ilkeyi benimsediğini kabul eder (Markman, 1992). Nesnelere algısal olarak farklı olduklarında, mesela şekilleri farklıysa, 2 yaşındakiler, karşılıklı imtiyazlılığa güvenir. İki farklı yeni nesnenin ismini duyduklarında (video ve boynuz), bütün bir nesneye her bir sözcüğü doğru olarak atarlar (Waxman ve Senghas, 1992). Gerçekten, çocukların ilk birkaç yüz sözcüğü, genellikle şekillerine göre iyi düzenlenmiş nesne isimleridir” (Berk, 2013’ten tercüme eden Nesrin Işıkoğlu Erdoğan, 2013:355).

Ancak “tam bir nesnenin ismi tanıdık olduğunda, o nesneye ait yeni bir isim duyduklarında, 2 ila 3 yaşındakiler karşılıklı imtiyazlılık ilkesini bir kenara bırakmışlardır” (Berk, 2013’ten tercüme eden Işıkoğlu Erdoğan, 2013:355).

Erken çocukluk dönemindeki çocukların kelime öğrenmesiyle ilgili bir diğer varsayım da *sözdizimi yüklemesidir*. IŞIKOĞLU ERDOĞAN bu ilkeyi şöyle aktarır:

“Anaokulu çocukları yeni sözcüklerin anlamını, sözdizimi içinde sözcüklerin yerini ya da cümle yapısını gözleyerek öğrenirler. Buna da **sözdizimi yüklemesi** adı verilir (Gleitman ve ark., 2005; Naigles ve Swenson, 2007). Bir yetişkinin sarı arabayı gösterirken “Bu bir limon gibidir” dediğini düşünün. 2 ila 3 yaşındakiler, tanıdık bir nesnenin (araba) özelliğini gösteren yeni bir sözcüğün sıfat olarak kullanıldığı sonucuna varırlar” (Hall ve Graham, 1999; Imai ve Haryu, 2004 akt. Berk, 2013’ten tercüme eden Işıkoğlu Erdoğan 2013:355).

Bu varsayımların yanı sıra kelime öğrenmede çevresel faktörlerin de göz ardı edilmemesi gerekir. Bu dönemdeki çocuklar, yabancı oldukları kavramlara, varlık ve olaylara karşı dikkatli olduklarından yeni kelimeler öğrenme sürecinde ebeveynin öğrettiği ya da başka araçlar aracılığıyla duydukları kelimeleri hafızalarına yerleştirirler.

“İlave olarak, öğrenmedikleri kelimelerin yerini doldurmak için, çocuklar en erken 3 yaşından itibaren yeni öğrendikleri sözcüklerle bildikleri sözcükleri karıştırırlar. Örneğin, bahçıvan için “bitki-adam”. Ayrıca çocuklar metaforlarla (benzetme) dilin anlamlarını öğrenirler” (Berk, 2013’ten tercüme eden Işıkoğlu Erdoğan, 2013:356).

Erken çocukluk döneminde çocukların dili kullanım bilgisinde de birtakım değişimler meydana gelir. Çocuklar farklı koşullardaki konuşmalara katılmaya ve uyum sağlamaya başlarlar. Zamanla o ortamda olmayan nesnelere ve başka zamanları konuşabilirler. Konuşmalarını duruma uyum sağlamak için değiştirmeyi öğrenirler. (Santrock, 2012’den tercüme eden Şener Kılınç, 2012:231).

2.3.ORTA ÇOCUKLUK DÖNEMİNDE DİL GELİŞİMİ

Bu dönemde de çocukların kelime hazinesi, dil bilgisine ait bilgi ve becerileri, dili kullanma yetenekleri gelişmeye devam eder. Bu dönemdeki çocuklar “dili bir sistem olarak düşünebilme becerisi olan **üstdilbilimsel** (metalinguistik) farkındalık geliştirirler” (Berk, 2013’ten tercüme eden Bedel, 2013:462).

Ayrıca bazı kelimelerin anlamlarını da bağlam içinde tahmin ettikleri tespit edilmiştir:

“İlkokul yılları boyunca, sözcük dağarcığı 40.000 kelimeyi aşacak şekilde 4 kata kadar artar. Ortalama olarak çocuklar, her gün 20 tane yeni kelime öğrenirler ve bu oran okul öncesi dönemdekinden daha yüksektir.(...) Okul çağındaki çocuklar karmaşık kelimelerin yapısını analiz ederek de sözcük dağarcıklarını geliştirmektedirler. *Mutlu* ve karar *vermeden*, kolaylıkla *mutluluk* ve karar sözcüklerinin anlamlarını çıkarırlar (Larsen ve Nippold, 2007). Ayrıca, çok daha

fazla sayıdaki kelimenin anlamını bağlam üzerinden anlamaktadırlar” (Nagy ve Scott, akt. Berk, 2013’ten tercüme eden Bedel, 2013:462-463).

Orta Çocukluk döneminde çocukların kelime hazinesinin gelişmesine etki eden en önemli faktörlerden biri de okumadır. “Günde 21 dakika kadar bir zamanı serbest okumaya ayıran çocuklar, bir yılda yaklaşık olarak 2 milyon kelimeyle karşılaşmaktadırlar” (Cunningham ve Stanovich, akt. Berk,2013’ten tercüme eden Bedel, 2013:463).

Bu çocukluk döneminin ilerleyen zamanlarında çocuklar, kelimelerin anlam özelliklerini daha iyi kavramaya ve kelimeleri daha iyi kullanmaya başlarlar.

Orta çocukluk dönemindeki çocuklar kelime hazinelerini geliştirdikleri gibi dil bilgisi açısından da karmaşık yapıları öğrenmeye başlarlar. Ahu ÖZTÜRK (Santrock, 2012’den tercüme eden Öztürk, 2012:303), ilkokul yıllarındaki sözcük bilgisi ve dil bilgisindeki ilerlemelerin, edatın ne olduğunu ya da dilin seslerini ele alma becerisi gibi dille ilgili bilgi anlamına gelen **dil ötesi farkındalığı**nın gelişimine eşlik ettiğini ve bu becerinin çocukların dilleri üzerine düşünmelerini, sözcükleri anlamalarını ve hatta tanımlamalarını sağlayarak ilkokul yıllarında belirgin biçimde geliştiğini ifade eder.

2.4.DİL GELİŞİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLER

Dil gelişimi ile ilgili görüşler farklı kaynaklarda çeşitlendirilerek ele alınmaktadır. Burada dil gelişimiyle ilgili başlıca görüşler ele alınmıştır.

2.4.1. Davranışçı Görüş

Skinner, dili öğrenilen bir davranış olarak ele alır. “Skinner’a göre bütün davranışlar öğrenilir ya da koşullanır. Dil yetisi de insanların dış fırçalamasını, ayakkabı bağlamasını öğrendikleri ortamlarda öğrenebilecekleri herhangi diğer davranıştan biridir” (Maviş, 2006:32).

Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ (2005:98), davranışçı görüşe göre çocukların konuşulan dili, herhangi bir şeyi öğrendikleri gibi öğrendiklerini; bebeklerin kendilerini istedikleri sonuca götürdüğünü fark ettikleri sesleri tekrar ederek konuşulan dili öğrenmeye başladıklarını belirtir. Yazara göre, bebeklerin dili öğrenmesinde pekiştirme söz konusudur. Çünkü bebek, günlük konuşma diline

benzer sesler çıkardığında çevresindeki yetişkinler tarafından ödüllendirilir ve bebek bu sesleri daha çok tekrar etmeye başlar. Ayrıca bu durumda pekiştirilmeyen seslerin kullanım sıklığı da düşer ve konuşma biçimlenir.

2.4.2. Dil Gelişimini Biyolojik Temellere Bağlayan Görüş

Bu görüşün öncüleri olan Noam Chomsky ve Lenneberg'tir. Bu bilim adamları, dil gelişimini biyolojik temellere dayandırırken çevresel koşulların dil gelişimi üzerindeki etkilerini de göz önünde bulundururlar.

Dil gelişimini biyolojik ve psikolojik temellere bağlayan kuramlara “psikolinguistik” kuramlar adı verilir. Psikolinguistik kuramların içinde en önemli kuram Chomsky'ye ait kuramdır. Chomsky, çocukların dil kurallarını uygulamaya doğuştan eğilimli olduğunu belirtir. Ona göre çocuklar, dil öğrenebilmek için özel bir mekanizmaya sahiptir. Bu mekanizma sayesinde çocuk çevresinde konuşulan dili anlar, öğrenir ve uygun dil bilgisi kurallarıyla konuşabilir (Küçükkaragöz, 2005:99).

Chomsky'nin *dönüştürme-üretimsel* (transformational-generative) *gramer* düşüncesine göre; “Hepimiz dil öğrenirken cümle yapısını kavramaya çalışırız. Sonra bu cümle yapılarını çeşitli yapılara dönüştürür ve yeni yeni cümleler üretiriz. Daha önce hiç duymadığımız cümleler kurabilmemiz ve onları anlayabilmemiz bu gramer yapısı sayesinde gerçekleşir” (Bacanlı, 2006:72).

Ayrıca Chomsky dille ilgili olarak ‘competence’ ve ‘performance’ terimleri üzerinde durur. Doğan AKSAN (2009:53), competence terimini “edinim”, performance terimini ise “kullanım” olarak Türkçeleştirmektedir. Yazar, competence terimi ile ilgili olarak, bireyin annesinden, çevresinden duya duya dilin söz dizimi dizgesini edindiğini; bu dizgeden yararlanarak da anadilindeki sonsuz sözcük öbeklerini, tümceleri üretebilme yeteneğini elde ettiğini ifade eder. Bu yüzden competence terimini, “konuşan ve dinleyenin dil bilgisi, bir dil yeterliliği” olarak tanımlamıştır. Aksan kullanımı ise “anadilini kazanmış, edinmiş olan kişinin bu edinimi uygulamaya koyması” olarak değerlendirmektedir.

2.4.3. Sosyal Öğrenme Kuramcılarına Göre Dil Gelişimi

Sosyal öğrenme kuramcılarına göre dil, sosyalleşme süreci içinde, çocuğun gözlem ve taklitleriyle gelişir. Çocuk çevreden gelen uyarıları alır ve bunlara uygun

tepki verir. Zaman içinde çocuk, çevreden aldığı düzeltici uyarılarla birlikte dili doğru bir şekilde kullanmayı öğrenir. Çocukların dilindeki ağız özellikleri, bu kuramla açıklanabilir.

2.4.4. Gelişimsel Bilişsel Kuram

Gelişimsel bilişsel kuram, bilişsel gelişimin dil gelişimine etkisi üzerinde durur.

“Bilişin dil gelişimi için gerekli ve yeterli tek faktör olduğu ilk olarak Rice tarafından öne sürülmüş ve Piaget ile Slobin tarafından da desteklenmiştir. Bu düşünceye göre, genelde, dil gelişimi ve dolayısıyla çocuğun dili bilişteki değişmelerle yapılır. Bilişsel gelişimin ilerlemesi dil gelişiminin hızını da belirlemektedir” (Maviş, 2006: 41-42).

Bu görüşe göre çocuğun bilişsel gelişimi ne kadar iyi olursa dil gelişimi de o kadar iyi olur.

2.4.5. Bilgiyi İşleme Kuramı

Bilgiyi işleme kuramına göre, “insanoğlunun çevreden bilgiyi alan, bu bilgiyi sadece sözcük ve sayılardan oluşmayan sembolik kodlara dönüştüren, bilgiyi bellekte saklayarak saklanan bilginin gerektiği anda geri gelmesini sağlayan bir bilgi işleme sistemi vardır” (Maviş, 2006:44).

İlknur MAVİŞ (2006:44), bu görüşe göre çocuğun, doğuştan kurulmuş bir dil sistemi ile değil ama semboller, nesnelere ve sembollerin temsil ettiği düşünceler arasında bağlantılar kurabilecek bir potansiyel ile doğduğunun varsayıldığını belirtir. Yazara göre bazı bağlantılar, çocuğun deneyi sıklığına göre ya da fazla tekrarlamaya bağlı olarak sabit hâle gelmektedir. Diğer olası bağlantılar ise söner ve unutulur. Bunun sebebi, çocuğun benzer deneyimler ile onu aktive etmemesidir. Çocuğun dili içselleştirmesi devamlı uyarılan sembol-nesne-düşünce ilişkileri sayesinde. Maviş, davranış kuramları ile karşılaştırıldığında, bu kuramın dilin edinimi ve kullanımında içsel bilgi işleme mekanizmasının rolünü önemsediğini vurgular.

İKİNCİ BÖLÜM

KELİME ÖĞRETİMİ

1. KELİME NEDİR?

Dil üzerine çalışan pek çok araştırmacı, kelimeyi çeşitli şekillerde tanımlamaktadır. Tanımların farklılaşmasının sebebi, her araştırmacının kelimeye farklı bakış açısıyla yaklaşmasıdır.

Süheyla BAYRAV kelimeyi tanımlamak üzere öne sürülen koşulların başlıcalarını şöyle sıralamaktadır:

“1) Vurgu (belli bir heceye düştüğü dillerde kelimenin başını, ya da sonunu açıklar, sınırlar).

2) Öğelerinin arasına yabancı bir ögenin yerleştirilememesi

3) Ses uyumu (harmonie vocalique)

4) Kelime sayılamayacak bir ögenin ona bağlanması: İng. door’s.

5) Morfoloji bağlamaları: sandhi, bitişirme

6) Tek başına cümle olarak kullanılabilmesi.

7) Bölümlerinin bütünden çok kullanılması (fréquence): Fr. **Je cherche**’teki **je** veya **cherche**’e bütünden: sık rastlanır.

8) Bölümlerin anlamı, bütünün anlam parçaları olmaması. Fr. **dorénavant, tout à coup.**” (Bayrav,1998:77-78).

Zeynep KORKMAZ, Gramer Terimleri Sözlüğü’nde kelimeyi şöyle tanımlamıştır: “Bir veya birden çok heceli ses öbeklerinden oluşan, aynı dili konuşan kişiler arasında zihinde tek başına kullanıldığında somut veya soyut bir kavrama karşılık olan yahut da somut veya soyut karamlara arasında geçici ilişkiler kurmaya yarayan dil birimi” (Korkmaz, 2010:144). Bu tanımda yazar, kelimenin hem biçimsel oluşumuna hem de anlamsal özelliğine vurgu yapmıştır.

Ergin (1989:91) kelimeyi mânâsı veya gramer vazifesi bulunan ve tek başına kullanılan ses veya sesler topluluğu olarak tanımlar. Mehmet KURUDAYIOĞLU (2005:3-4), Muharrem ERGİN’in kelime tanımı hakkında şunları söyler:

“Ergin (1986), kelimeyi ele alırken önce ikiye ayırıyor; manalı kelimeler (isim, fiil) ve vazifeli kelimeler (edatlar). Bu tanımda göze çarpan diğer ayırt edici özellik “tek başına kullanılma”dır. Ergin şekil ve anlam yönünden bir bakış açısı ile kelime tanımını yapmıştır. Fakat bu tanım kelime kavramını tam olarak ifade etmekten

uzaktır. Çünkü tek başına kullanılma özelliği göstermeyen yapılar da vardır. Örneğin; gök kuşağı gibi kendi başlarına anlamı olan iki kelimenin bir araya gelerek başka bir anlamda kullanılmaları ve bunların meydana getirdiği yeni yapılar bu tanımın sınırları içine girmemektedir. Bu sebepten Ergin'in kelime tanımındaki ayırıcı özellik olan "tek başına kullanılma" ayrı yazılan birleşik kelimeyi kelime tanımı dışında bırakmaktadır. Gökyüzü de iki farklı birimin bir araya gelmesi ile kurulmuştur. Bu yapıyı oluşturan gök ve yüz kelimelerinin kendi anlamları varken oluşturdukları bu yapı kendi anlamlarının dışında farklı bir anlamdadır."

Hüseyin AĞCA da kelimenin 'tek başına anlamı olma' özelliği üzerinde durur ve kelimeyi "tek başına anlamı olan ve cümle kurmada görev üstlenen ses veya sesler topluluğudur" (Ağca, 2001:77) şeklinde tanımlar. Tahsin BANGUOĞLU'na göre ise "kelimeler bir, veya birkaç heceden meydana gelmiş, her dile göre ayrı anlam birlikleridir" (Banguoğlu,1998:144)

Martinet'in kelime değerlendirmesi ise şöyledir:

"Martinet kelimeyi, birbirinden ayıramayan anlam birimlerin oluşturduğu özerk bir dizim olarak tanımlamakla birlikte, edatlar gibi bağlam içerisinde anlam kazanan işlevsel birimlerin de sözcük olarak adlandırıldığını vurgulamaktadır" (Martinet, akt. Kurudayıoğlu, 2005: 4).

Humboldt ise "Sözcük, gerçi dili oluşturmaz, ama dilin en çok anlam taşıyan parçasıdır, yani yaşayan dünya içinde birey ne ise, sözcük de odur" (Humboldt akt. Akarsu, 1984:31) diyerek kelimenin anlamsal gücü üzerinde durmuş ve dil için önemini vurgulamıştır.

Celal DEMİR'e göre ise kelimenin düşünmeyle ilgili bir işlevi de vardır. O bu işlevi şöyle açıklar:

"Kelimeler aynı zamanda düşündürme aletidir. İşittiğimiz veya okuduğumuz bir kelime, hafızamızın bir yerlerinde uyandırılmayı bekleyen bazı düşünceleri tetikleyebilir. Biz de kullandığımız kelimelerle başkalarının zihninde yeni düşünceler uyandırabiliriz" (Demir, 2006:2). Özkırımlı (1994:184) da kelimelerin duygularımızı ve düşüncelerimizi adlandırmada önemli bir yer tuttuğunu ifade eder. Mehmet KAPLAN kelime ve sesin insanoğluna her zaman kuvvetle tesir eden bir vasıta olduğunu belirtir. Ona göre kelime; insanları idare, korkutma, dehşete düşürme, sevindirme, olur veya olmaz şeylere inandırma bakımından günümüzde de en tesirli vasıta (Kaplan, 2006:136).

Mehmet Akif ÇEÇEN, Haşim'in kelime anlayışını şöyle aktarır:

“Haşim'e (1988:147) göre ise kelimeler, manaların mahfazalarıdır. O, düşüncelerine emin mahfazalar bulamayan bir medeniyetin düşünce kabiliyetini kaybetmekte gecikmeyeceğini belirtirken kelimelerin çok önemli bir işlevine değinmektedir. Çünkü kelimelerin, kültürün ve medeniyetin unsurlarını taşımak gibi de bir görevi vardır. Kelimeyi yok etmek, aynı zamanda kelimenin taşıdığı manayı da ortadan kaldırmak demektir” (Çeçen, 2007: 117).

Kelime ile ilgili tanımlara bakıldığında kelimenin, biçimsel, anlamsal ve işlevsel açıdan farklı görevler üstlenen bir dil birimi olduğu ortaya çıkmaktadır.

2. KELİME ÖĞRETİMİ-KELİME BİLGİSİ

Dil, düşünceyle iç içedir. Düşünceler, dil sayesinde ortaya çıkar, başkalarına aktarılır ve anlaşılır. Düşüncenin gelişmesini ve aktarımını sağlayan temel yapı taşları ise kelimelerdir. Kelime hazinesi zengin olan bireylerin düşünce üretme kapasitesi de geniş olur. Bu yüzden Türkçe eğitiminde kelime öğretiminin çok önemli bir yeri vardır.

Özay KARADAĞ, kelime öğretiminin sınırlarının belirlenmesinde şu soruların cevaplarının önemli olduğunu vurgular:

- “1. Öğrencilerin okul öncesi dönemde kelime öğrenme süreçleri ve bu dönemde sahip oldukları söz varlığının nitelikleri nelerdir?
2. Öğrencilere eğitim sürecinde hangi kelimelerin ve diğer söz varlığı unsurlarının öğretilmesi gerekir?
3. Öğrencilerin özelde kelime hazinesini genel olarak söz varlığını geliştirmek için sahip olmaları gereken beceriler ve alışkanlıklar nelerdir?” (Karadağ, 2013:56).

Mustafa CEMİLOĞLU, hangi kelimelerin öğretilmesi gerektiğini belirlerken de şu iki soruyu dikkate almakta yarar olduğunu vurgulamaktadır:

- “1.Öğrenciye kazandırmak istediğimiz sözcük, onun hayat boyu kullanabileceği, kendisine ilk anda gerekli olan bir sözcük mü, yoksa yalnız metnin iyi anlaşılabilmesi için anlamına ihtiyaç duyulan ama günümüz Türkçe'sinde canlı olmayan bir sözcük mü?
2. Aynı sözcük, öğrencinin bu konudaki ihtiyaç önceliklerine ve dil, düşünce gelişimine uygun mu?” (Cemiloğlu, 2001:158).

Bu sorulara sağlıklı cevaplar verebilmek için öğrencilerin yaş gruplarına göre kelime hazinelerinin bilinmesi gerekir. Ancak yapılan çalışmalara ve eldeki mevcut verilere bakıldığında çocuklarımızın kelime hazineleri konusunda yeterli çalışmaların yapılmadığı, yapılan çalışma sonuçlarının da çoğunlukla dikkate alınmadığı bilinen

bir gerçektir. Ayrıca kelime öğretiminde çocuklara hangi sınıf düzeyinde hangi kelimelerin öğretileceği, kaç kelimenin öğretileceği de somut olarak belirlenebilmiş değildir.

Bu noktada “kelime öğretimi” ve “kelime bilgisi” gibi kelime öğretimi sürecinde dikkat çeken kavramların sınırlarını belirlemede yarar vardır. Şöyle ki; bir kelimeyi bilmek için sadece anlamın bilinmesi yeterli değildir. Göğüş, David H. Russel’in sözcük bilgisini üç boyutta tanımladığını ifade eder. Bunlar: “1. Derinlik (sözcüklerin çeşitli anlamlarını bilmek ve duruca anlamak), 2. Genişlik (çeşitli konularda sözcükler bilmek), 3. Ağırlık (bir konuda çok sözcük bilmek)” (Göğüş, 1978:360)

Öğrencinin kelime hazinesini zenginleştirmek, bildiği kelimelerin sayısını arttırmak demektir. Ancak burada kelime bilgisinden neyi kastettiğimizin tam olarak belirlenmesi gerekir. Bir kelimeyi tam olarak bilmek demek; kelimeyi okuduğunda ya da duyduğunda tam olarak anlamak, doğru yazmak ve seslendirmek, doğru yerde kullanmak demektir.

Kelime öğretimi kavramı, öğrenciye sadece yeni kelimeleri öğretmeyi değil, bir kelimenin farklı anlamlarının ve kullanımlarının da öğretilmesini kapsar. Yani kelimenin anlamına sözlükten bakarak öğrenciyi bir anlama bağlamak kelime öğretimini sınırlandıracaktır. Bu nedenle kelime öğretilirken öğrencilere kelimelerin farklı anlamları, kullanım alanları, kelimenin yapısı gibi çeşitli özellikler hakkında bilgi verilmelidir.

3. KELİME HAZİNESİ (SÖZ VARLIĞI/ KİŞİSEL SÖZ VARLIĞI)

Kelime öğretimi ve kelime bilgisi kavramlarının sınırlarına değindikten sonra, kelime öğretimi alanında sıkça karşımıza çıkan “kelime hazinesi” kavramı üzerinde de durmakta yarar vardır. Kelime hazinesi, çeşitli kaynaklarda ‘sözcük/kelime dağarcığı, kişisel söz varlığı, sözcük/kelime serveti’ gibi kelime gruplarıyla da karşılanmaktadır.

Bireyin kullandığı kelimelerin tümü onun kelime hazinesini oluşturur. Kelime hazinesindeki kelimeler kullanım durumlarına göre aktif/etkin ve pasif/edilgin olmak üzere ikiye ayrılırlar. Bu durum literatürde ‘aktif söz varlığı’ ve ‘pasif söz varlığı’ olarak adlandırılır. Aktif söz varlığı, bireyin bildiği ve kullandığı kelimeleri ifade

ederken; pasif söz varlığı bildiği, bir başka deyişle anlama sürecinde kullandığı, ancak anlatma sürecine dâhil edemediği kelimeleri ifade eder. Pasif söz varlığının aktif söz varlığından daha geniş olduğu bilinmektedir. Kelime öğretiminin önemli hedeflerinden biri de pasif söz varlığındaki kelimeleri aktif söz varlığına geçirmektir.

Karadağ'a göre ise söz varlığının 'alıcı' ve 'üretici' olmak üzere iki yönü vardır:

“Alıcı söz varlığı, alıcı dil becerileri olarak adlandırılan dinleme ve okuma becerilerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan anlam birimlerini içermektedir” (Karadağ, 2013: 13). Anlamanın gerçekleşmesi için, bireyin alıcı söz varlığı önemlidir.

“Üretici söz varlığı, üretici dil becerileri olan konuşma yazma becerilerinin gerçekleştirilmesinde kullanılan anlam birimlerini içerir” (Karadağ, 2013:14). Birey sözlü ya da yazılı olarak kendini anlatmak için üretici söz varlığını kullanır.

Kelime öğretiminin en önemli amaçlarından biri öğrencilerin kelime hazinesini zenginleştirmektir. Çünkü “bireyler sahip oldukları kelime hazinesi kadar geniş düşünebilir ve yine sahip oldukları kelime hazinesi kadar kendilerini doğru ve güzel ifade edebilirler” (Özbay, 2009:179). Bunun yanı sıra “kelime dağarcığının, dil ile ilgili olan gramer, fonoloji, morfoloji vb., konuların öğretilmesinde de önemli bir yeri vardır” (Karatay, 2007:146).

Bireyin mevcut kelime hazinesi, kelime öğrenimini de etkiler. Bu nedenle kelime öğrenmede, kavramlar arası ilişkiler son derece önemlidir. Çünkü birey, yeni öğrendiği kelimeleri önceden bildiği kelimelerle ilişkilendirebilirse daha kolay öğrenir. Vygotsky'ye göre kavramlar çocuğun zihninde aralarında hiçbir bağ bulunmayan bezelye taneleri gibi durmaz. Eğer böyle olsaydı, o zaman ne düşüncelerin eş güdümünü gerektiren herhangi bir anlaksal işlem, ne de dünya hakkında herhangi bir kavrayış mümkün olmazdı (Vygotsky, akt. Karadağ, 2013:63). Bu nedenle kelime hazinesinin geliştirilmesinde bilinen ve bilinmeyen kavramlar arasında ilişkiler kurulmalıdır. Ayrıca kelimelerin genel anlam-özel anlam özelliklerinden yararlanmak da kelime ilişkilendirmede bir yoldur.

Kelime hazinesi yeni bilgilerin öğrenilmesinde, eski bilgilerle birlikte düzlenmesinde ve yapılandırılmasında oldukça önemlidir. Çünkü birey, her şeyi

zihnindeki kelimeler sayesinde kavrar. Murat ÖZBAY, Kadir Kaan BÜYÜKİKİZ ve Yusuf UYAR'a göre "bilgi ve düşünce kelime hazinesinin imkânları ölçüsünde gelişir. Dolayısıyla öğrenilen her kelime bireyin yeni bir düşünce ya da tecrübe edindiğinin göstergesi olarak kabul edilmelidir" (Özbay, Büyükikiz ve Uyar, 2011:152).

Kurudayıoğlu kelime hazinesini konuşan ve yazanın kullandığı dilin kelime deposu olarak nitelendirerek, okulun kelime hazinesinin geliştirilmesindeki katkısını hayatî olarak değerlendirir. Ayrıca kelime hazinesinin geliştirilmesinin, zihnin yeni fikirlere doğru geliştirilmesi olduğu görüşündedir (Kurudayıoğlu, 2005:40).

Kelime hazinesinin zenginleştirilmesi için uzun bir zaman dilimine ihtiyaç vardır. Kelimeler öğrenildikleri anda anlamlandırılır ve belleğe gönderilir. Ancak kelimeler uzun süreli belleğe yerleştirilemezse unutulur. Bu nedenle kelime hazinesinin zenginleşmesi için planlı çalışmalara ihtiyaç vardır.

4. KELİME ÖĞRETİMİNİN ÖNEMİ

Dile iyi derecede hâkim olmak için, kelimelerin tam olarak bilindiği, zengin bir kelime hazinesine sahip olmak gerekir. Dil gelişiminin sağlıklı olabilmesi için de kelime öğretimi son derece önemlidir.

Halit KARATAY (2007:144)'a göre dil gelişimi açısından kelime hazinesinin önemi büyüktür. Çünkü dört temel dil becerisinin bireye kazandırılması, bireyin bu becerileri aktif olarak kullanabilmesi zengin bir sözcük dağarcığı ile yakından ilişkilidir. Kelimeler düşüncenin zenginleşmesini, maddî ve manevî kültürün gelişmesini sağlar. Yazar, kelime dağarcığında var olan eksikliğin, bireyin anlama ve anlatmasını engelleyen bir sorun olarak görür. Ayrıca kelimeler, kavramların oluşumu ve kazanılmasında birer sembol olup, zihnin gelişmesinde de önemli bir role sahiptir.

Türkçe eğitiminin temelinde dört temel dil becerisinin geliştirilmesi vardır. Bu becerilerin geliştirilmesi için de öğrencilerin söz varlığının zenginleştirilmesi gerekir. Çünkü bir metin içinde anlamı bilinmeyen kelimelerin sayısı arttıkça, o metnin anlaşılması güçleşecek; okuyan ya da dinleyen metinden kopacaktır.

Kelime hazinesinin zengin olması anlama becerilerinin yanında anlatma becerilerine de etki eder. Kelime hazinesi yeterince zengin olmayan bireyler kendilerini sözlü ya da yazılı olarak ifade etmekte güçlük çekerler.

Kelime öğretimi, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirmek açısından da önemlidir. Çünkü kelimeler, düşünce aracı olan dilin temel yapı taşlarıdır. Kelimeler ve düşünceler arasında karşılıklı bir ilişki vardır. Birey, bildiği kelimeler doğrultusunda düşündüğü gibi; düşüncelerini aktarırken de kelimeleri kullanır.

Kelime hazinesinin zenginliği öğrencilerin akademik başarılarını da olumlu etkiler. Yukarıda da ifade edildiği gibi kelime hazinesinin zenginliği, bireylerin anlama, anlatma ve düşünme becerilerini geliştirir. Ayrıca günümüzün sınav odaklı eğitim sistemi içerisinde de kelime hazinesi zengin olan öğrencilerin başarılı olması beklenir. Kelime hazinesi zengin olan öğrenciler özellikle okuduğunu anlamayı ölçen sorularda başarılı olurlar.

Okul çağında kelime öğretimi öğrencilerin sosyal açıdan gelişmeleri için de önemlidir. İnsan ilişkilerinin olumlu gelişimi için sözcük dağarcığının zengin olması önemlidir. Çünkü duygu ve düşüncelerini eksiksiz ve doğru anlatabilen kişiler, başkalarıyla sağlıklı iletişim kurabilirler.

5. KELİME ÖĞRETİMİ NASIL OLMALIDIR?

Eğitim öğretim sürecinin pek çok alanında olduğu gibi kelime öğretiminde de sistemli bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Çünkü “kelime öğretimi ve kelime hazinesini geliştirme olayı yalnızca sözlüğe bakıp kelimelerin anlamlarını alıp cümleler yazma olayı değil, kelimelerin fikirlerle ilişkilendirildiği karmaşık bir süreçtir” (Akyol, akt. Çevik, 2011:40). Bu sürecin başlangıcında cevaplanması gereken ilk soru: “Hangi kelimeler öğretilecek?” olmalıdır.

“Bu sorunun cevabı; *“Öğrencilerin günlük hayatta karşılaşılabilecekleri ve asıl önemlisi, kendi düşüncelerini, duygularını, dileklerini, yaş ve düzeylerine göre ayrıntıları incelikleri ile anlatabilmelerinde işe yarayacak, kullanacakları kelimeler, kelime grupları, deyimler, terimler vb. olmalıdır.”* şeklinde olabilir” (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008: 34). Bunu için de öğrencilerin yaş düzeylerine göre sahip oldukları ve ihtiyaç duydukları kelimelerin bilinmesi gerekir. Ancak bunun için

yeterli çalışma yapılmamaktadır. Yapılan çalışma sonuçlarının da öğretim sürecine net bir biçimde aktarıldığını söylemek mümkün değildir.

Bu süreçte öğretilecek kelimelerin belirlenmesinin yanında, bir derste, hatta yıl içinde hangi kelimelerin öğretileceği, bu kelimelerin öncelik sırasının nasıl belirleneceği, öğretilen kelimelere göre ne tür uygulamaların yapılacağı da planlanmalıdır. Öğretim sürecinde planlama öğretmeni ilgilendirir. Öğretmen, öğreteceği kelimelerle ilgili olarak kelime listeleri oluşturabilir. Öğreteceği kelimeleri zamana, öğrenci seviyesine, öğrencilerin ihtiyaçlarına, kullanılan metinlerdeki bilinmeyen kelimelere göre belirlemelidir.

Kelime öğretiminde dikkat edilecek bir başka husus, öğretilecek kelime sayısında aşırıya kaçılmaması gerektiğidir. Çünkü öğrenciye yeni kelimeler öğretmek tek başına bir hedef değildir. Amacımız, öğrencinin kelime hazinesini zenginleştirerek dört temel dil becerisini geliştirmek ve öğrenciye kapsamlı düşünme becerisi kazandırmaktır. Bu noktada öğrencilere yeni öğretilecek kelimelerin taşıması gereken özellikler şöyle belirlenmiştir:

- “1) Çocuğun gelişim seviyesi ile uyumlu olmalıdır.
- 2) Öğrenciyi teşvik etmelidir.
- 3) Değerli olmalı ve öğrencinin kişisel ihtiyaçlarına cevap vermelidir.
- 4) Bir amacı olmalı ve öğrencilerin öğrenimleri için amaçlara sahip olmalıdır.
- 5) İlginç bir üslup ile sunulmalıdır.
- 6) Bağlam içerisinde öğrenilmelidir.
- 7) Çeşitli kurulumlar içerisinde kullanılmalıdır.
- 8) Kişisel öğrenme stilini içeren durumlarda elde edilmelidir.
- 9) Müfredat boyunca işlenmelidir.
- 10) Sosyal sahada olduğu gibi okulda da uygulanmalıdır.” (Ediger, akt. Çeçen, 2007:121).

Bu özelliklerden başka, öğretilecek kelimelerin öğrencilerin gelişim özelliklerine göre belirlenmesinde yarar vardır. Örneğin, Temur (2006:84) yaptığı araştırmada 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin yazılı anlatımlarında gerektiği zaman zıt anlamlı kelimeleri cümlede veya metin bütünlüğü içerisinde anlamda karşıtlık oluşturacak şekilde rahatça kullandıklarını tespit etmiştir. Yine aynı araştırmada Temur (2006:86), eş anlamlı kelimelerin kullanımının zıt anlamlı kelimelere göre daha az olduğunu görmüştür. Bu durum yazar tarafından bu sınıf düzeyinde eş

anlamli kelimelerin kullanımının daha üst düzey bir dil becerisi gerektirdiği şeklinde açıklanmıştır. Bu sınıf düzeylerinin kelime hazinesini geliştirmek için yapılan çalışmalarda, bu bulguların dikkate alınmasında yarar vardır.

Yeni kelimelerin öğretiminde dikkat edilmesi gereken bir başka husus, bu kelimelerin anlamdan soyutlanmadan, dilin doğal kullanımını çerçevesinde öğretilmesi gerektiğidir. Bu açıdan Göğüş, kelimelerin dil üzerinde çeşitli etkinlikler yapılarak öğretilmesi gerektiğini savunur. O, öğretilmek istenen kelimelerin dizelgesinin yapılıp öğrencilerden bunların anlamlarını öğrenmelerini ya da yapılarını incelemelerini istemenin doğru olmayacağı görüşündedir (Göğüş, 1978:363).

Bu konuyla ilgili olarak Çeçen anlamdan soyutlanmış bir kelime öğretiminin, kelime hazinesi çalışmalarının amacı olamayacağını, kelime hazinesi gelişiminin aynı zamanda bir anlamlar dünyası gelişimi olduğunu belirtmektedir (Çeçen, 2007:126).

Bundan başka, “kelime hazinesini geliştirme çalışmalarında, kelimelerin hangi ortamlarda ve hangi yapıda kullanıldığı; aynı zamanda ortama göre bir kavramı karşılayan kelimelerden hangisinin hangi yapıda kullanıldığı da öğretilmelidir” (Çeçen, 2007:132-133).

Bu noktada çok anlamli kelimeler üzerinde de durmakta yarar vardır. Bazı öğrenciler kelimenin bir anlamını bilmelerine rağmen, farklı anlamlarına vâkıf olmadıklarından kelimeyi anlamakta güçlük çekebilirler. “Kelimelerin birbirleriyle ilişkileri ve güç algılanan anlamların aynı kelimeyle iletilmesi okurun geçmiş tecrübelerine ve kelimenin ortaya çıktığı bağlama bağlıdır. Kelime anlamını genişletmenin yolları; çok okumak ve dil temelli tecrübelerdir” (Heilman, Blair ve Rupley, 1990:211). Bu nedenle öğrenciye aynı kelimenin farklı anlamlarının öğretilbileceği etkinlikler sunulmalıdır ya da bilinmeyen bir kelimeyle karşılaşıldığında sadece o an ihtiyaç duyulan anlamlar değil kelimenin diğer anlamları da öğretilmelidir.

Kelime öğretiminde kelimeler arasındaki ilişkilerin öğretimi de son derece önemlidir. Öğrencilere ‘küçük, küçücük, minik’ gibi derece olarak farklılaşan kelimelerin öğretilmesi gerekir. Öğrencilerden bu kelimeleri tartışmaları, örneklere uyan diğer kelimeleri oluşturmaları istenebilir (Heilman, Blair ve Rupley, 1990:202).

Murat ÖZBAY ve Deniz MELANLIOĞLU da kelimelerin belli bir mantık çerçevesinde öğretilmesi gerektiği üzerinde durarak kelimelerin anlamları üzerinde yoğunlaşılmasını, öğrencilere öğretilmesi hedeflenen kelimelerin belli bir sayıda olması gerektiğini vurgularlar. Yazarlara göre, bu yapılmazsa bir kelime tam öğretilmeden diğer bir kelimenin öğretimine geçileceğinden öğrencilere öğretilmek istenen kelimeler tam olarak kazandırılmayacaktır (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008:42).

Etkili bir kelime öğretimi için, öğretimin çeşitli etkinlik ve materyallerle desteklenmesi de son derece önemlidir. Ancak “öğrencinin kelime servetini artırmaya yönelik etkinliğin öğrenciye kelime kazandırma ve kazandığı kelimeyi kullanmasını sağlama amaçlarına yönelik olarak ayrı ayrı uygulanması gerekir. Öğrenci bir kelimeyi kendi cümlesi içinde kullanıp onun dinleyici üzerindeki etkisini görmeden, hissetmeden o kelimeyi öğrenemez” (Demir, 2006:16).

Kelime öğretiminde kullanılan en önemli materyallerden biri de metinlerdir. Kelime öğretimi için seçilen ya da hazırlanan metinlerin öğrencilere yeni kelimeler öğretecek nitelikte olması gerekmektedir. Ancak bu noktada dikkat edilecek husus; metinde bilinmeyen kelime sayısının metni anlamayı engelleyecek derecede olmaması gerektiğidir. Çünkü metinde çok fazla bilinmeyen kelime olursa öğrenci sıkılır ve okumaya ya da dinlemeye karşı olumsuz bir tutum geliştirebilir.

Kelime hazinesinin geliştirilmesinde dikkat edilecek bazı hususlar bulunmaktadır. Bu hususları özetle şöyle aktarabiliriz:

“Kelime hazinesinin geliştirilmesi etkinliklerinde göz önünde bulundurulması gereken bazı noktalar ve kelime öğretiminde, öğretiminde öğretmenlere rehberlik edecek çeşitli prensipler vardır (Lafflamme, 1997’den Aktaran Brynildssen 2000). Bunlar:

1.Öğretmenler, öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmek için çeşitli etkinlikler yapmalıdır. Kelime öğretimine özel zaman ayırarak doğrudan öğretime yer verilmelidir. Bu öğretim hem müfredat programı içerisinde formal, hem de sınıf içindeki etkileşim dolayısı ile informal bir eğitim sağlar.

2.Yeni kelimeler öğrencilerin önceki bilgi ve deneyimleriyle bağlantılı olmalıdır. Eğer öğrenciler yeni öğrendikleri kelimelerle eski bilgileri arasında çeşitli bağlamlar aracılığı ile ilişki kuramazlarsa kelimeler tam olarak öğrenciler tarafından kavranamaz. Sonuçta da öğrenme ezberden öteye geçemez.

3.Öğrenciler öğrendiği kelimeleri belli bir bağlam içerisinde ve toplumda kullanabilmelidir. Öğrencilerin bunu başarılı bir şekilde yapmaları için ilk önce bu kelimeleri sınıf içinde rahatlıkla kullanmayı öğrenmeleri gerekir. Öğrencilerden yeni

kelimeleri yazılı veya sözlü anlatımlarında kullanmaları istenmeli veya öğrenciler bunun için teşvik edilmelidir.

4. Tekrar ve pratik, öğrencilerin yeni kelimelere aşina olabilecekleri ve onları nasıl doğru kullanacaklarını anlayabilecekleri önemli metotlardandır. Öğrenciler sınıf içi kullanım, test ve pratik etkinlikler aracılığı ile aynı kelimelerle sık sık karşılaşmalıdır.

5. Öğretmenler, yeni kelimeleri öğrenmeye meraklı ve heyecanlı olmaları konusunda öğrencilere kendi tutum ve davranışları ile model olmalıdır. Kelime hazinesinin geliştirilmesine önem veren öğretmenler, otomatik olarak öğretilebilecek uygun zamanları gün boyunca araştırır, hikâye, sohbet veya metinlerden topladıkları ilginç kelimeleri açıklar, verilen kavramların farklı açıklamalarını öğrencilerden ister, daha iyi anlatmaları için öğrencilere yardımcı olur.

6. Okul idaresi, öğrenci ve öğretmenlere kelime hazinesinin geliştirilmesi için uygun ortam sağlamalı, diğer derslerle olan bağlantılarını yapmalıdır. Kelime hazinesi öğretimi disiplinler arası bir proje olmalıdır” (Lafflamme, akt. Brynildssen, akt. Kurudayıoğlu, 2005:45-46).

Kelime öğretiminde öğrencileri farklı okuma ve dinleme etkinliklerine yönlendirmek, hatta farklı metinler okumayı ve dinlemeyi alışkanlık hâline getirmelerini sağlamak da oldukça önemlidir. Çünkü çok farklı okuma ve dinleme etkinliklerine katılan öğrencilerin farklı kelimelerle karşılaşma ihtimalleri de artacaktır. Bu da zamanla kelime hazinelerinin gelişmesini sağlayacaktır.

Kelime öğretiminin önemli noktalarından biri, öğretim sürecinde kullanılacak yöntem ve tekniklerdir. Literatürde kelime öğretimine yönelik pek çok yöntem ve teknik önerilmektedir. Farklı kelime tipleri için de farklı öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması öğretimi kolaylaştırır. Çeçen, böyle bir öğretim için öncelikle hangi kelimenin hangi teknikle öğretilmesi gerektiğinin ve hangi kelimenin hangi sınıfa girdiğinin belirlenmesi gerektiğini ifade ederek konuyu şöyle netleştirir:

“Aynı (yakın) anlama gelen kelimeler baştan belirlenirse bunların öğretimi de bir defa yapılabilir. Aksi takdirde her kelime için ayrı zaman ayrılması gerekir. Aynı kavramı/ nesneyi/ olayı karşılayan eş (yakın) anlamlı kelimelerin her biri için ayrılacak zaman ancak bunlar arasındaki farklı kullanım yerleri, nüanslar için ayrılan zaman kadar olacaktır” (Çeçen, 2007:125).

Öğretim sürecinde tekniklerin ya da yöntemlerin kelimelere ve amaca uygun şekilde belirlenmesinin yanında çeşitlendirilmesi de önemlidir. Çünkü bilgiyi farklı ve uygun yollarla sunmak; öğrencilerin dikkatini çeker, öğretilenlerin kalıcılığını artırır ve öğrenmeyi kolaylaştırır.

6. DİL BİLİMİ VE KELİME ÖĞRETİMİ

Türkçe öğretimi alanında yaşanan sorunlardan biri, dil bilimi verilerinin Türkçe öğretimine yeterince yansıtılmamasıdır. Kelime öğretiminde, dilbilimin çalışma alanlarından olan anlam bilimi ve metin dilbilimi alanlarından yararlanılabilir.

Dil biliminin kelime öğretimiyle ilişkilendirilebilecek alanlarından birisi anlam bilimidir. Çünkü bir kelimenin anlamının açıklanabilmesi için bağlama ihtiyaç duyulur.

Kelime öğretimi çalışmalarını anlam bilimiyle ilişkilendiren olgulardan biri de sözlük kullanma alışkanlığıdır. Bu nedenle sözlüklerin de anlambilimsel açıdan incelenmesi gerekir (Yaman ve Akkaya, 2012:2602).

Kelime öğretimiyle dil biliminin ilişkilendirilebilecek çalışma alanlarından biri de metin dil bilimidir. Burada ‘bağlam’ kavramı karşımıza çıkar. “Metin dil biliminde, söylemi bir bütün yapan bağların belirlenmesi hedeflenirken cümle bağlamı ve metin bağlamı üzerinde durulmuştur” (Yaman ve Akkaya, 2012: 2602). Bir kelime temel bir anlama sahip olduğu gibi farklı bağlamlar içinde farklı anlamlar da kazanmaktadır. “Öğrencileri metinlerle karşılaştırmamızın nedenlerinden birisi de kelimelerin türlü anlamlarıyla karşılaşp kelime hazinelerini geliştirmelerini sağlamaktır” (Özby, 2009:180).

Kelime öğretiminde sıkça kullanılan yöntemlerden biri tahmin yöntemidir. Bu yöntem de metin dil bilimiyle bağlantı kurmayı gerektirir (Yaman ve Akkaya, 2012: 2602).

Sonuç olarak kelime öğretimini sadece Türkçe dersleri kapsamında değerlendirmek doğru değildir. Öğrenciler pek çok derste yeni kelimeler öğrenir. Ancak Türkçe dersleri, bu öğretimin daha planlı olması bakımından diğer derslerden ayrılır. Kelime öğretiminin belirli yöntem ve tekniklerle yapılması, öğretilecek kelimelerin ve bu kelimelerin sayısının planlanması, kelimelerin belirli bir mantık çerçevesinde materyallerle desteklenerek öğretilmesi bu planlamaya dahildir. Türkçe derslerindeki kelime öğretimiyle öğrencilerin aktif ve pasif söz varlığı geliştirilir. Söz varlığının gelişimiyle öğrencilerin düşünme becerileri de gelişir ve akademik başarıları artar. Kelime hazinesi ile dil becerilerindeki başarı arasında da doğrudan

bir ilişki vardır. Kelime hazinesi zengin olan bireyler, dil becerilerini daha etkili bir biçimde kullanabilirler. Bu sayede sosyal ilişkilerinde de başarılı olurlar.

7. KELİME TANIMA

Çocuklar, dil öğrenirken öncelikle çevrelerinde duydukları sesleri ve kelimeleri taklit ederler. Bu dönemde çocuk kelimenin anlamını tam olarak bilmez.

Karadağ kelime tanıma özelliğinin çocuğun kavram gelişiminin ilk aşamalarında gerçekleştiğini belirterek bu kavramı şöyle tanımlar: “*Kelime tanıma hem dinleme hem de okuma becerilerini kapsayacak biçimde bir kelimenin duyum özelliklerinin bilinmesidir*” (Karadağ, 2013:61). Akyol kelime tanımayı “verilen kelime veya kelimeleri doğru bir şekilde seslendirmek” (Akyol, 2008: 198), olarak tanımlar. Firdevs GÜNEŞ ise kelime tanımayı “bir kelimeyi ses, şekil, görünüş, telaffuz ve çeşitli ipuçlarından tanıma işlemi” (Güneş, 2013:229-230) olarak değerlendirir. Yazar, bu işlemi “bir kelimeyi sesi, harfleri, biçimi ve yazılı olarak görünce hatırlama, anlamını bulma ve seslendirme” olarak açıklamakta; sözlü ve yazılı olmak üzere iki tür kelime tanımının söz konusu olduğunu ancak bu kavramın genel olarak yazılı kelimeleri tanımak için kullanıldığını belirterek, konu hakkında şu bilgileri vermektedir:

“Sözlü tanımda ses zinciri içindeki kelime ve kelime grupları belirlenmektedir. Yani ses zincirini oluşturan kelimeler vurgu, ton ve ritimden hareketle hızlı bir şekilde belirlenmekte, birbirinden ayrılarak kelime saptanmaktadır. Yazılı anlatımda ise daha çok görsel öğeler etkili olmaktadır. Okul öncesi dönemde çocukların sözlü kelimeleri tanımaları için gerekli çalışmalar yapılmalıdır. Yazılı kelimeleri tanıma, cümle ve metni belirli bir çabuklukta ve düzgün bir ifadeyle okuma yani akıcı okumayı getirmektedir. Öğrencinin duraklamadan okumasını sağlamak için yazılı kelime tanıma becerileri geliştirilmelidir”

“Kelime tanıma ve zengin bir zihinsel sözlük çocukların dil, zihinsel, sosyal, iletişim vb. becerilerinin gelişiminde doğrudan etkili olmaktadır” (Güneş, 2013:230). Ayrıca kelime öğrenmenin ilk adımı da kelime tanımadır. Kelime tanımının gerçekleşebilmesi için de öğrencilerin gerek yazılı gerek sözlü iletişim süreçleri içinde bulunması gerekir.

7.1. SÖZLÜ KELİMELERİ TANIMA

Bireyler sözlü kelimeleri tanımaya okul öncesi dönemde başlar. Yapılan çalışmalar okul öncesi dönemde çok kelime öğrenen çocukların daha kolay okuma

yazma öğrendiğini ortaya koymaktadır. Çünkü sözlü dilin gelişimi yazılı dilin gelişimine de etki etmektedir. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocukların kelime hazinesini geliştirmek için çeşitli etkinlikler yapılmalı, öğrencilerin çeşitli kelimeleri tanınması sağlanmalıdır (Güneş, 2013:231).

7.2. YAZILI KELİMELERİ TANIMA

Okumayı öğrenmede yazılı kelimeleri tanıma becerisi kritik bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü, kelime tanıma olmadan okumayı öğrenmek mümkün değildir. Sesler ve harflerin öğrenilmesinden hece ve kelimeyi tanımaya kadar uzanan kelime tanıma süreci, okuma yazma öğretiminde özel çalışmalarla gerçekleştirilir. Elbette ki okuma sadece kelimeleri tanımaktan ibaret bir faaliyet değildir. Kelimeyi tanımak, anlama ulaşmak için ilk basamaktır (Güneş, 2013:231-232).

Çocukların yazılı kelimeleri tanınmasında ses bilincini keşfetme becerisinin önemi büyüktür. “Çocuklarda yazılı kelimeleri tanıma, ses bilinci ve alfabetik ilişkileri keşfetme becerisine bağlı olarak gelişmektedir. Son yıllarda yapılan okuma araştırmaları, ses bilinci alfabetik ilişkileri keşfetme becerisinin yazılı kelimeleri tanımada çok önemli olduğunu ve okuma becerilerini hızla geliştirdiğini ortaya koymaktadır” (Güneş, 2013:232).

Hayati AKYOL (2008:204)’un Ehri (1994)’den aktardığına göre, kelime bilgisinin gelişimi açısından çocuklar, okuma öncesi dönemden iyi bir okur oluncaya kadar üç dönemden geçmektedirler. Bu dönemler: Alfabe öncesi dönem, alfabe dönemi ve alfabeyi pekiştirme dönemidir. Bu bilgilere paralel olarak Güneş de kelime tanıma işlemlerinin ses bilinci, alfabetik ilişkileri keşfetme ve alfabetik ilişkileri yapılandırma çalışmalarından sonra hızla geliştiğini kaydetmekte ve gelişimle ilgili şu bilgileri vermektedir:

“Öğrenci önce konuşulan dilin sesleri ile yazılı dilin harfleri arasındaki ilişkiyi öğrenmekte ve bunları eşleştirmektedir. Böylece alfabetik ilkeleri keşfetmekte ve yazılı kelimeleri ayrıntılı tanıyarak okumaktadır. Ses bilincini geliştiremeyen alfabetik ilişkileri keşfedemeyen çocuklar, kelimeleri bütün olarak ezberlemektedir. Bu durum kelime tanıma ve okuma becerilerinin gelişimini engellemektedir” (Güneş, 2013:233).

Yazılı kelimeleri tanıma becerisi, adım adım gelişen bir beceridir. Bu nedenle bu beceriyi geliştirmek için düzenli olarak etkinlikler yapılmalıdır.

8. KELİME AYIRT ETME

Kelime tanıma kavramıyla bağlantılı olarak ele alınabilecek bir başka kavram da kelime ayırt etmedir. Akyol, kelime ayırt etmeyi, “kelimeyi hem doğru seslendirme hem de anlamını bilme” (Akyol, 2008:198) olarak açıklar.

Karadağ, kelime ayırt etmeyi “hem dinleme hem de okuma becerilerini kapsayacak biçimde *kelimelerin duyum özellikleri ile anlamına bir arada sahip olmak*” şeklinde tanımlamakta ve bir kelimeye tam olarak sahip olmanın, yazı sembolü ya da işitim imgesi ile kavram bilgisinin tamamına sahip olmak anlamına geldiğini belirtmektedir (Karadağ, 2013:61).

9. DERS KİTAPLARININ KELİME ÖĞRETİMİNDEKİ YERİ

Ders kitapları eğitim ortamlarının en temel araçlarıdır. Ülkemiz şartları dikkate alındığında, ders kitaplarının önemi bir kat daha artmaktadır. Çünkü her ne kadar farklı eğitim araçları geliştirilmiş olsa da bu araçlar derslerin yürütülmesi için yeterli olmamaktadır. Ayrıca ders kitabı dışındaki eğitim araçları her okula eşit şekilde sunulmamaktadır.

“Bir ülkenin standart dilinin öğretilmesi sadece eğitim bilimi açısından önemli sayılmamaktadır. Aynı zamanda sosyal, siyasal ve ekonomik bakımlardan da vazgeçilmezliği kabul edilmektedir. Toplum hayatının her aşamasının düzenlenmesi, insanların birbiriyle ilişkilerinin sağlıklı bir biçimde kurulabilmesi ve kurumlar arasındaki ilişki ve iletişimin yürüyebilmesi için standart dilin öğretilmesi zorunludur” (Yalçın, akt. Karatay, 2004:29-30).

Standart dilin öğretiminde ders kitaplarının önemine ilişkin olarak Özbay’ın çalışması önemli bir sonuç ortaya koymaktadır. Özbay, “Öğretmen Görüşlerine Göre Ankara Merkez İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi” başlıklı çalışmasında Türkçe öğretmenlerinin derslerde yararlandıkları kaynaklarla ilgili olarak şu bulgulara ulaşmıştır:

“Öğretmenlerin %94,44’ü ders kitaplarından yararlanmaktadır. Kitapların dışında kullanılan dergiler, gazeteler, radyo, teyp ve video, televizyon, slayt, tepegöz vb, bilgisayar kullanan öğretmenlerimizin oranı ise %5.53’tür” (Özbay, 2003:63).

Türkçe eğitiminde ders kitapları standart dilin planlı bir şekilde öğretilmesini sağlar. Öğrencilerin okuma alışkanlığı ve zevki edinmesinde, farklı metin türlerini öğrenmesinde, dil becerilerinin geliştirilmesinde, dil bilgisi öğretiminde ders kitaplarının önemli bir yeri vardır. Bunların yanı sıra okullarda öğrencilerin kelime hazinesini geliştirmeye yönelik çalışmalar da ders kitapları aracılığıyla yapılır. Ancak ülkemizde yaş gruplarına yönelik sözcük dağarcığı çalışmaları yeterli düzeyde

yapılmadığı için ders kitaplarında da kelime öğretimi konusunda ortak bir düzenlemenin olmadığı görülmektedir.

“Öğrencilere kazandırılacak kelime sayısını tespit etme, değerlendirme ve buna göre öğretim materyali hazırlama Millî Eğitim Bakanlığı ile ona bağlı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının önemli bir görevidir. Bu durumda öğrencilere kazandırılacak kelime sayısının sınıf seviyelerine göre tespit edilmesi gerekmektedir” (Karatay, 2007:148).

“Amerika Birleşik Devletlerinde, önce Thorndike en çok kullanılan 20 bin, sonra gene Thorndike ve Lorge 30 bin sözcük saptamışlardır. Okuma parçalarının yazılmasında, seçilmesinde ve ders kitaplarının yazılmasında bu sözcükler içinde kalınmasına dikkat edilmiştir. Yaşlarına ve düzeylerine göre, öğrencilerin etkin sözcük dağarcığına kazandırılacak sözcükler de en çok kullanılan bu sözcükler arasından seçilmiştir” (Göğüş, 1978:363).

Karatay, kitapların kelime öğretimindeki yeri ve önemi, kitaplar hazırlanırken dikkat edilmesi gereken noktalar hakkında şu bilgileri vermektedir:

“Türkçe ders kitapları aracılığıyla öğrencilere dilin yapı taşları olan kelimeler ve kelimelerden oluşan deyim ile tamlama halindeki kelime grubu gibi dil birimleri kazandırılmaya çalışılmaktadır. Ders kitabı hazırlayan ve denetleyen ilgili kurumlar ile kitap yazarlarının ortak ölçütlerinin olup olmadığı, özellikle kitapların ‘sözlük çalışmaları’ kısmında geçen ve öğrencilere kazandırılmaya çalışılan kelimelerin nicelik ve nitelik açısından denklik derecesinin ne ölçüde olduğu, ders kitaplarında hangi tür kelimelerin ne sıklıkta geçtiği, ortak kültür ve dil edindirme politikası açısından son derece önemlidir. Öğretim materyali olarak bütün ders kitaplarının, farklı yayınevinden olsalar bile, kelime, deyim ve kelime grubu gibi dil birimlerini edindirme çalışmalarında öğrencilere aynı olanakları sunması beklenir. Bu görevi, işlenen metnin daha iyi kavranmasını sağlamak ve daha önemlisi öğrencilerin kelime hazinesini geliştirmek, onlara kelimelerin anlam esnekliğini ve derinliğini hissettirmek için ders kitaplarındaki metinlerden sonra yer alan ‘kelime çalışmaları’ kısmı yerine getirmektedir” (Karatay, 2007:50-51).

Türkçe ders kitaplarından kelime çalışmaları yapılmadan cevaplanması gereken sorular şu şekilde belirlenmiştir:

“. Hangi sözcüklerin öğretilmesi gerekmektedir?

. Bir kitapta, bir ders saatinde, bir okuma parçasında kaç sözcük öğretilecek?

. Bilinmeyen ve öğretilcek sözcüklerin oranı ne kadar olacak?

. Bu sözcüklerin öğretimi için ne kadar zaman ayırmalı?

. Bunlar ne kadar sıklıkla tekrarlanacak ya da ne kadar sıklıkla tekrarlanırsa öğrenci bunları öğrenebilecek?

. Kitapta öncelikli olarak hangi sözcükler öğretilcek? Bunların öğretiminde görsel materyallerden nasıl yararlanılacak?

. Hangi tür sözcüklerin öğretiminde daha çok uygulamaya gereksinim vardır?

. Öğretmen bu sözcükleri öğretirken kitabın içinden veya dışından ne çeşitlilikte ve miktarda beklenmeyen ek sözcük vermek zorunda kalacaktır?” (Mccullough, 1974’ten akt. Pehlivan, 2003:85).

Ahmet PEHVİLAN (2003:88)’a göre kitaplar hazırlanırken çocuğun yaşına, düzey ve ihtiyaçlarına göre hangi sözcüklerin ele alınıp ne kadar öğretileceğini yanında kitaplarda değişik türde alıştırma ve çalışmaya da yer yer verilip verilmediği incelenmelidir. Yazara göre anadili ders kitaplarında sözcük öğretimi çalışmalarında ne kadar çok etkinlikten, alıştırmadan yararlanılırsa öğrenilen sözcükler o kadar kalıcı olur, hafızaya yerleşir. Nitelikli bir anadili ders kitabının bu özelliklere sahip olması gerekir.

Öğrencilerin zengin bir kelime hazinesine sahip olabilmesi için çeşitli etkinlik ve alıştırmalardan yararlanmak gerekli fakat yeterli değildir. Çünkü bir kelimeyi tam olarak bilmek demek, sadece kelimenin anlamını bilmek değildir. Öğrenci gerektiğinde kelimeyi doğru okuyup yazabilmelidir. Ayrıca kelimelerin hafızaya yerleştirilmesinde tekrar çalışmalarının da önemi büyüktür. Bunun için Türkçe ders kitapları hazırlanırken yeni kelimeler öğretme çalışmalarının yanında tekrar çalışmalarına da yer verilmelidir.

Öğrencilerin kelime hazinesinin geliştirilmesinde ders kitapları elbette tek başına yeterli olmayacaktır. Ders kitaplarındaki kelime çalışmalarının yanı sıra çeşitli basılı ve görsel materyallerden de yararlanılmalıdır. Ancak bu durum öğretmenin çalışma disipliniyle ilgili olduğundan, öğrencilere kelime hazinelerini geliştirme noktasında eşit fırsat sunulamayacaktır. Bu nedenle ülkemizdeki bütün okulların ortak materyali sayılabilecek ders kitaplarının nitelikli bir biçimde hazırlanmasında yarar vardır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKÇE ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ

1. 1923-1981 YILLARI ARASINDA HAZIRLANAN PROGRAMLARDA KELİME ÖĞRETİMİ

Bu bölümde belirtilen tarih aralığında hazırlanan ilköğretim ikinci kademeye yönelik hazırlandığı belirtilen 7 Türkçe öğretim programında kelime öğretimine yönelik yer verilen yöntemler incelenmiştir. Bu incelemede programda yer verilen ifadelerden, uyarılardan, amaçlardan hareketle yöntemler belirlenmeye çalışılmıştır.

1.1. 1340 (1924) LİSE BİRİNCİ DEVRE MÜFREDAT PROGRAMI

Bu programda kelime öğretimiyle ilgili doğrudan bir yöntemden bahsedilmemiştir. Ancak İnşad dersleriyle bağlantılı olarak şiir ezberlemeye yer verilmiştir. Şiir ezberleme etkinlikleri öğrencilerin söz varlığını zenginleştirmeye yardım eden yöntemlerdendir.

1.2. 1929 ORTAMEKTEP TÜRKÇE PROGRAMI

Programda ezberleme (düz yazı ya da şiir), kelimelerin anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi, okuma, cümlede kullanma, sözlük kullanma yöntemlerine yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin, Türkçe karşılığı bulunan yabancı kelimeleri kullanmasına izin verilmemesi bize “kelimelerin Türkçe karşılığını öğretme” yöntemini hatırlatmaktadır.

1.3. 1931-1932 SENESİ TADİLATI TÜRKÇE PROGRAMI

Programda kelime öğretim yöntemlerinden ezberleme (düz yazı ya da şiir), kelimelerin anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi, okuma, cümlede kullanma, sözlük kullanma yöntemlerine yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin, Türkçe karşılığı bulunan yabancı kelimeleri kullanmasına izin verilmemesi bize “kelimelerin Türkçe karşılığını öğretme” yöntemini hatırlatmaktadır.

Bu programda karşılaşılan yöntemler, 1929 Ortamektep Türkçe Programı'ndakilerle hemen hemen aynıdır.

1.4. 1938 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI

Bu programda da şiir ve nesir parçalarını ezberleme, kelimelerin anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi, okuma, cümlede kullanma, sözlük kullanma yöntemlerine yer verilmiştir. Ayrıca öğrencilerin, Türkçe karşılığı bulunan yabancı kelimeleri kullanmasına izin verilmemesi bize “kelimelerin Türkçe karşılığını öğretme” yöntemini hatırlatmaktadır.

Bu programda da önceki iki programda yer verilen kelime öğretim yöntemlerine yer verilmiştir.

1.5. 1949 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI

Programda yer verilen kelime öğretim yöntemleri şunlardır: Okuma, görsellerden yararlanma, jest, mimik, taklit ve tasvirlerden yararlanma, karşılaştırma ya da benzetmelerden yararlanarak anlam öğretimi, kelimelerin anlam özelliklerinden yararlanarak kelime öğretimi, cümlede kullanma, kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğretme.

Bu programda yer verilen kelime öğretim yöntemlerine bakıldığında, diğer programlara göre tercih edilen yöntemlerin çeşitlendirildiği görülmektedir.

1.6. 1962 ORTAOKUL TÜRKÇE PROGRAMI

Bu programda kelime öğretimiyle ilgili açıklamalara bakıldığında, şu yöntemlere yer verildiği görülmektedir:

Okuma, görsellerden yararlanma, jest, mimik, taklit ve tasvirlerden yararlanma, karşılaştırma ya da benzetmelerden yararlanarak anlam öğretimi, kelimelerin anlam özelliklerinden yararlanarak kelime öğretimi, cümlede kullanma, kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğretme, yazma, kelime defteri oluşturma.

Bu programda yer verilen kelime öğretim yöntemlerinin önceki programlara göre çeşitlendirilmesi dikkat çekmektedir.

1.7. 1981 İLKÖĞRETİM OKULLARI TÜRKÇE EĞİTİM PROGRAMI

Bu programda yer verilen kelime öğretim yöntemleri şunlardır:

Okuma, dinleme, kelimelerin anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi, konuşma, yazma (Konuşma ve yazma programda “anlatma etkinlikleri” adıyla ele alınmaktadır.), bağlam, sözlük kullanma, cümlede kullanma, tekrarlardan

yararlanma, kelime türetme, görsellerden yararlanma. Ayrıca öğretmenlerin hangi kelimeleri nasıl öğreteceğini planlamaları istenmektedir. Bu da kelime listesi oluşturma yöntemini hatırlatmaktadır.

2. 2005 PROGRAMLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ

Bu bölümde çalışmanın kapsamı gereği ortaokul kademesine dâhil olan İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'ndaki 5. sınıf kazanımları ile İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'ndaki söz varlığını zenginleştirmeye yönelik kazanım ve düzenlemeler incelenecektir.

2.1. İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI VE KILAVUZU (1-5. SINIFLAR)'NDA SÖZ VARLIĞINI GELİŞTİRMEYE YÖNELİK DÜZENLEME

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nun genel amaçları içerisinde öğrencilerin söz varlığını geliştirmeye ilgili olarak "Metinler arası okuma becerilerini geliştirerek söz varlığını zenginleştirmek" maddesi yer almaktadır.

"Bu amaç söz varlığının geliştirilmesini okuma becerisiyle, okuma becerisi içinde de metinler arası okumayla eşleştirmektedir. Diğer öğrenme alanlarının söz varlığını geliştirmedeki işlevini göz ardı ettiği için bu amacın eksik olduğu ve "öğrencilerin söz varlığını zenginleştirmek" şeklinde daha genel amacın bu başlık altında yer alması gerektiği söylenebilir" (Karadağ, 2013:65).

Öğrenme alanları ile ilgili bilgi verilirken de "Okuma" başlığı altında öğrencilerin söz varlığını zenginleştirme konusunda şu bilgiler verilmektedir:

"Okuma sürecinde öğrencinin kelimeleri doğru tanınması çok önemlidir. Yazılı bir kelime harf, hece, telaffuz gibi çeşitli ipuçlarından tanınmaktadır. Kelime tanıma, öğrencinin zihinsel sözlüğünü kullanarak kelimenin anlamını belirlemesi sonucu gerçekleşmektedir. Kelimenin anlamı belirlenirken ön bilgiler kullanılmaktadır. Kelimeleri yanlış anlama cümleleri, paragrafları ve giderek bütün metni yanlış anlamayı getirmektedir. Bu nedenle okuma ve anlama becerilerini geliştirmek için kelime çalışmalarına gereken önem verilmeli, öğrencinin söz varlığı zenginleştirilmelidir. Kelime tanıma becerilerini geliştirmek için yazılı kelimeleri ayırt etme, anlamını araştırma, bulma, çeşitli zihinsel etkinlikler yapma gibi çalışmalar yapılmalıdır" (MEB, 2009:16).

Dinleme öğrenme alanı için yapılan açıklamalarda öğrencilere anlamını bilmedikleri kelimeleri araştırma etkinlikleri yaptırılacağı belirtilmektedir (MEB, 2009:14).

Konuşma öğrenme alanı ile ilgili olarak yapılan açıklamalarda zihindeki duygu, düşünce ve bilgilerin dikkatle seçilerek çeşitli işlemlerden geçirilmesinin hem aktarmada kullanılan kelime ve cümle seçimini hem de aktarma sürecini kolaylaştırdığı ifade edilmektedir (MEB, 2009:15). Bu açıklama kelime bilgisiyle konuşma becerisi arasındaki bağlantıyı göstermektedir. Yine aynı bölümde doğru ve akıcı konuşmanın temelinde kelimeleri doğru telaffuz etme ile vurgu ve tonlamanın önemine dikkat çekilmektedir (MEB, 2009:15).

Yazma öğrenme alanıyla ilgili yapılan açıklamalarda yazının amacı, yöntemi, konusu ve sınırları belirlenerek yazılacak bilgilerin seçildiği, seçilen bilgilerin çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek düzenlendiği ve düzenleme sonucu aktarılmasına karar verilen duygu düşünce ve bilgilerin harf, hece, kelime ve cümleler aracılığıyla aktarıldığı ifade edilmektedir (MEB, 2009:17).

Söz Varlığını Zenginleştirmeye Yönelik Kazanımlar

Burada çalışmamızın sınırlılığı gereği İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nın sadece 5. sınıflar için hazırlanan kazanım ve etkinlikleri incelenmiştir.

Programda söz varlığını geliştirme ile ilgili kazanımlar okuma becerisinin dördüncü amacı olarak Söz Varlığını Geliştirme başlığı altında verilmiştir. Bu amacın kazanımları ve kazanımlarla ilgili açıklamalar şu şekildedir:

“4.1. Görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirir. (Zihin haritası, resim, fotoğraf, kelime haritası, kavram haritası, kelime gruplandırma vb.)

4.2. Kelimelerin eş ve zıt anlamlılarını bulur.

4.3. Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt eder.

4.4. Bilmediği kelimelerin anlamlarını araştırır. (Kelimelerin anlamlarını sözlüğe bakma, öğretmenine sorma vb. yollarla araştırma.)

4.5. Ekleri kullanarak kelimeler türetir. (Burada yalnızca “-cı, -lık, -lı, -sız” eklerini kullanarak kelimeler türetilmelidir.)

4.6. Kelimelerin gerçek, mecaz ve terim anlamlarını ayırt eder” (MEB, 2009:108).

Okuma öğrenme alanında söz varlığını geliştirme ile ilişkilendirilebilecek diğer kazanımlar şunlardır:

Okuma Kurallarını Uygulama

1.4. “Okuduğu kelimeleri doğru telaffuz eder” (MEB, 2009:105).

Okuduğunu Anlama

2.2. “Metinde verilen ipuçlarından hareketle, karşılaştığı yeni kelimelerin anlamlarını tahmin eder. (Bilinmeyen kelimenin anlamını, kendisinden önce veya sonra gelen kelime, cümle, resim ve sembollerden yararlanarak tahmin etme.)” (MEB, 2009:106).

Tür, Yöntem ve Tekniklere Uygun Okuma

5.11. “Metindeki anahtar kelimelerle çalışma yapar” (MEB, 2009:110) denilmektedir.

Bu amaç ve kazanımlar dışında diğer öğrenme alanlarında da söz varlığını zenginleştirme ile ilişkilendirilebilecek kazanımlar bulunmaktadır. Bunlar:

Dinleme

Dinlediğini Anlama

“2.6. Dinlediklerinde geçen bilmediği kelimelerin anlamını tahmin eder. (Bilmediği kelimenin anlamını, cümlenin anlamından, sunulan görsellerden ve dinlediği konudan yararlanarak tahmin edebilir.)

2.7. Dinledikleri kelimelerin gerçek ve mecaz anlamlarını ayırt eder.

2.8. Dinlediklerinde eş sesli kelimeleri ayırt eder.

2.9. Dinlediklerinde eş ve zıt anlamlı kelimeleri belirler.

2.23. “Dinlediklerinde geçen bilmediği kelimelerin anlamlarını araştırır” (MEB, 2009: 98-99).

Konuşma

Konuşma Kurallarını Uygulama

“1.5. Kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanır.

1.6. Kelimeleri doğru telaffuz eder” (MEB, 2006:101).

Kendini Sözlü Olarak İfade Etme

“2. 3. Konuşmasında söz varlığını kullanır. (Deyim, atasözü, tekerleme, mâni, özlü söz, mecaz, mizahi öğeler.)

2.4. Yeni öğrendiği kelimeleri konuşmalarında kullanır” (MEB, 2009: 102).

Yazma

Kendini Yazılı Olarak İfade Etme

“2.1. Kelimeleri yerinde ve anlamlarına uygun kullanır.

2.2. Yeni öğrendiği kelimeleri yazılarında kullanır.

2.6. Yazılarında söz varlığından yararlanır. (Yazılarda anlamı zenginleştirmek amacıyla deyim, atasözü, özdeyiş vb. kullanmaya özendirilmelidir.)

2.9. Yazılarında kelime türlerini işlevine uygun kullanır” (MEB, 2009:112)

Söz Varlığını Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler

Dinleme öğrenme alanında eş sesli kelimeleri öğretmeye yönelik olarak “Eş Sesli Kelimeleri Bul” adıyla bir sınıf-okul içi etkinliği hazırlanmış ve öğrencilerden söylenişleri aynı anlamları farklı kelimeleri bulmaları istenmiştir.

Eş anlamlı kelimelerle ilgili olarak da “Eş Anlamlısını Bul” adlı sınıf-okul içi etkinliğiyle çalışma kâğıdında verilen kelimelerle dinledikleri metindeki kelimeleri anlam açısından karşılaştırmaları istenmiştir. Karşıt anlamlı kelimeleri öğretmeye yönelik olarak da “Karşıtını Bul” etkiliği önerilmektedir (MEB, 2009:98).

Konuşma öğrenme alanında, konuşmada söz varlığını kullanırmak için bir sınıf-okul içi etkinliği olarak belirlenen bir deyim ya da atasözünün açıklanması istenmiştir (MEB, 2009:102).

Okuma öğrenme alanında öğrencilerin bir sınıf-okul içi etkinliği olarak görsellerden yararlanarak söz varlığını geliştirmeleri için görsellerle kavramları eşleştirmeleri, kavram haritası, kelime haritası ve zihin haritası oluşturmaları istenmiştir.

Kelimelerin eş ve zıt anlamlılarını buldurmaya yönelik bir sınıf-okul içi etkinliği olarak cümle içinde verilen kelimenin eş veya zıt anlamlılarını yazmaları veya söylemeleri istenmiştir.

Eş sesli kelimelerin anlamlarını ayırt ettirmek için de okuduklarında geçen eş sesli kelimelerin diğer anlamlarının kullanıldığı cümleler söylemeleri/yazmaları bir sınıf-okul içi etkinliği olarak önerilmektedir (MEB, 2009: 108).

Yazma öğrenme alanında “öğrencilerin yazılarında söz varlığından yararlanmaları için bir sınıf-okul içi etkililiği olarak “Atasözünü Bul” ve “Deyimleri

Bul” etkinlikleri önerilmektedir. Etkinliklerin amacı, öğrencileri yazılarında atasözü ve deyim kullanmaya teşvik etmektir.

Bu etkinlik örnekleri dışında programın etkinlikler kısmında da 5. sınıfların söz varlığını geliştirmeye yönelik birtakım etkinlik örneklerine yer verilmektedir.

Dinleme becerisi için hazırlanan etkinliklerde eş anlamlı kelimelerin öğretimi için bir metin hazırlanmış ve metindeki bazı kelimelerin eş anlamlıları bir çalışma kâğıdında verilerek boşluk doldurma etkinliği düzenlenmiştir. Ayrıca eş anlamlı başka kelimelerin de bulunması ve anlamlarının tahmin edilmesi istenmektedir (MEB, 2009:272-273).

Zıt anlamlı kelimeler için de eş anlamlı kelimelerde olduğu gibi bir metin ve bir çalışma kâğıdından hareket edilmektedir. Çalışma kâğıdındaki kelimelerin zıt anlamlısının geçtiği cümlenin yazılması istenmektedir (MEB, 2009:274-275).

Eş sesli kelimelerin öğretimiyle ilgili olarak içinde eş sesli kelimelerin bulunduğu bir metin hazırlanmıştır. Çalışma kâğıdına da uygun görsellerle birlikte bu kelimeler yazılarak eş sesli kelimeler arasındaki anlam farkı öğretilmeye çalışılmıştır (MEB, 2009:278-279).

Yazma becerisi için hazırlanan etkinliklerde “Yazılarında söz varlığından yararlanır.” kazanımına yönelik olarak boşluk doldurma yöntemiyle deyim tamamlama etkinliği hazırlanmıştır (MEB, 2009:310). Yine aynı kazanıma yönelik olarak bazı kelimeleri boş bırakılan atasözlerini karışık verilen kelimelerden uygun olanlarıyla doldurmaları istenmektedir (MEB, 2009:313).

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)’nun 5. Sınıflar için hazırlanan kazanım ve etkinliklerinde yer alan kelime öğretim yöntemleri şunlardır:

Görsellerden yararlanma (resim, fotoğraf vb.), zihin haritası, kelime haritası, kavram haritası, kelime gruplandırma, sözlük kullanma, kelimelerin anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi (eş, zıt, gerçek, mecaz, terim anlamlı kelimeler, eş sesli kelimeler), kelime türetme, tahmin etme, sözlü anlatımda kullanma, dinleme, okuma, yazılı anlatımda kullanma, atasözü ve deyimlerden yararlanma, eşleştirme, cümlede kullanma, boşluk doldurma.

2.2. İLKÖĞRETİM TÜRKÇE DERSİ (6, 7, 8. SINIFLAR) ÖĞRETİM PROGRAMI

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın genel amaçları içerisinde öğrencilerin söz varlığını geliştirme ile ilgili olarak “Okuduğu, dinlediği ve izlediğinden hareketle, söz varlığını zenginleştirerek dil zevki ve bilincine ulaşmaları; duygu, düşünce ve hayal dünyalarını geliştirmeleri” (MEB, 2006:4) amaçlanmaktadır. Programdaki okuma becerisi ile ilgili bilgi verilirken söz varlığını zenginleştirmeye ve araştırmaya yönelik olarak verilen başlıkların bütün dil becerilerini kapsayan bir önem arz ettiği ifade edilmektedir (MEB, 2006: 6).

Programın giriş bölümünde öğrenme alanlarına yönelik yapılan açıklamalarda söz varlığıyla ilgili değerlendirmeler de yapılmıştır.

Dinleme öğrenme alanıyla ilgili yapılan açıklamalarda söz varlığını zenginleştirmenin bu öğrenme alanının amaçlarından biri olduğu belirtilmiştir (MEB, 2006:5).

Konuşma öğrenme alanında söz varlığıyla ilişkilendirilebilecek şöyle bir açıklamaya yer verilmektedir: “Programda konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır” (MEB, 2006:6).

Okuma öğrenme alanıyla ilgili yapılan açıklamalarda, söz varlığını zenginleştirmeye ve araştırmaya yönelik olarak verilen başlıkların bütün dil becerilerini kapsayan bir önem arz ettiği belirtilmektedir (MEB, 2006:6).

Yazma öğrenme alanıyla ilgili yapılan açıklamalarda söz varlığını geliştirmeye yönelik herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Yazma öğrenme alanında olduğu gibi dil bilgisi öğrenme alanında da söz varlığını geliştirmeye yönelik herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir. Karadağ (2013:70), bununla ilgili şöyle bir değerlendirme yapmaktadır:

“Özellikle 6 ve 7. sınıf için belirlenen kazanımlar, kelimelerin şekil bilgisi özelliklerine yönelik olmasına rağmen, şekil bilgisi özelliklerinin öğrenciler tarafından kazanılmasının söz varlığı açısından taşıdığı öneme dikkat çekilmemiş olması büyük bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Zira kelime hazinesinin zenginleştirilmesinde ve etkili olarak kullanılmasında son derece önemli olan şekil

bilgisi farkındalığının bu öğrenme alanına ilişkin açıklamalarda yer alması gerekmektedir.”

Söz Varlığını Zenginleştirmeye Yönelik Kazanımlar

Söz konusu programda söz varlığını geliştirmeye yönelik amaç, kazanım ve açıklamalar şöyle düzenlenmiştir:

Dinleme/İzleme

Söz Varlığını Zenginleştirme

“4.1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. (Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, karşıt anlamlılık, eş seslilik ilişkileri üzerinde durulur. 7. sınıfta fiil çekimi ile ilişkilendirilerek olumsuz anlamın zıt anlam olmadığı vurgulanır.)

4.2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. (Metin işlenişi sırasında yalnız dinlenenlerde/izlenenlerde geçen kelimelere değil, kelimenin kavram alanına giren diğer kelimelere de değinilir. Örneğin; metinde yat kelimesi geçiyorsa “gemi, tekne, kotra, sandal, yelkenli” gibi kelimelere de değinilerek aynı kavram alanına giren bu kelimeler arasındaki anlam farklılıkları da verilir.)

4.3. Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmacaları ezberler/kullanır.

4.4. Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.

4.5. Dinlediklerinde/izlediklerinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

4.6. Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur” (MEB, 2006:17)

Aynı bölümde kazanımlardan başka kullanılacak kaynaklar ve ölçme değerlendirme ile ilgili şu uyarılara da yer verilmektedir:

“Söz varlığını zenginleştirme çalışmalarında Türkçe sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü, terimler sözlüğü, ansiklopedik sözlük vb. den yararlanılır.

Söz varlığını zenginleştirme ile ilgili kazanımların değerlendirilmesinde; açık uçlu, kısa cevaplı, doldurmalı sorular; çalışma kâğıtları, performans değerlendirme formları, kavram haritası, süreç gelişim dosyaları, eşleştirme testleri, öz değerlendirme formları kullanılabilir” (MEB, 2006:17).

Dinleme/izleme öğrenme alanında söz varlığını geliştirmeye ilişkin ilişkilendirilebilecek diğer amaç ve kazanımlar şöyledir:

Dinlenenin/İzlenenin Anlama ve Çözümleme

“2.1. Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. (Öğrenciler tahminlerinin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla sözlük kullanmaya yönlendirilir. Öğretmen tarafından sunulan örneklerin yanında

öğrencilerin anlamını bilmediği kelime ve kelime gruplarıyla ilgili çalışmalara da yer verilir. Örneklerden hareketle öğrencilerin “gerçek, mecaz anlam ile terim anlamı”nı kavramaları sağlanır.

- 2.3. Dinlediklerindeki/izlediklerindeki anahtar kelimeleri fark eder. (Dinlenenlerde/izlenenlerde çağrışıma açık, konunun anlaşılmasına yardımcı olan ve hatırlamayı kolaylaştıran kelimelere dikkat edilir.)” (MEB, 2006:14).

Konuşma

Sesini ve Beden Dilini Etkili Kullanma

“Kelimleri doğru telaffuz eder” (MEB, 2006:20).

Hazırlıklı Konuşmalar Yapma

“3.6.Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir” (MEB, 2006: 21).

Bu konuşma kazanımı, öğrencilerin söz varlıklarını kullanmalarına imkân vermektedir.

Kendini Sözlü Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma

“5.4. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır” (MEB, 2006: 23). Kazanımın açıklamasında da “öğrencilerin kendilerini zengin bir söz varlığı kullanarak ifade etmeleri üzerinde durulur” (MEB, 2006: 23) denilmektedir.

Okuma

Söz Varlığını Zenginleştirme

“4.1. Kelimeler arasındaki anlam ilişkilerini kavrayarak birbiriyle anlamca ilişkili kelimelere örnek verir. (Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, karşıt anlamlılık, eş seslilik ilişkileri üzerinde durulur. Kazanım ele alınırken bütüncül bakış açısıyla yaklaşarak bir örnekten hareketle diğer anlam ilişkilerine de farklı metin parçalarıyla değinilebilir. 7. sınıfta fiil çekimiyle ilişkilendirilerek olumsuz anlamın zıt anlam olmadığı vurgulanır.)

4.2. Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır. (Metin işlenişi sırasında yalnız dinlenenlerde/izlenenlerde geçen kelimelere değil, kelimenin kavram alanına giren diğer kelimelere de değinilir. Örneğin; metinde yat kelimesi geçiyorsa “gemi, tekne, kotra, sandal, yelkenli” gibi kelimelere de değinilerek aynı kavram alanına giren bu kelimeler arasındaki anlam farklılıkları da verilir.)

4.3. Okuduğu metinde geçen kelime, deyim ve atasözlerini cümle içinde kullanır.

4.4. Okuduklarından hareketle öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur” (MEB, 2006:28).

Aynı bölümde kazanımlardan başka kullanılacak kaynaklar ve ölçme değerlendirme ile ilgili şu uyarılara da yer verilmektedir:

“Söz varlığını zenginleştirme çalışmalarında Türkçe sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü, terimler sözlüğü, ansiklopedik sözlük, vb.den yararlanır.

Söz varlığını zenginleştirme ile ilgili kazanımların değerlendirilmesinde; açık uçlu, kısa cevaplı sorular, çalışma kâğıtları, proje değerlendirme formları, standart testler, öz değerlendirme formları, gözlem formları, okuma gelişim dosyaları kullanılabilir” (MEB, 2006: 28).

Okuma öğrenme alanında söz varlığını zenginleştirme ile ilişkilendirilebilecek diğer amaç ve kazanımlar ile açıklamaları şöyledir:

Okuma Kurallarını Uygulama

“1.3. Kelimeleri doğru telaffuz eder” (MEB, 2006:24).

Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme

“2.1. Metnin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır. (Öğrenciler tahminlerinin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla sözlük kullanmaya yönlendirilir. Öğretmen tarafından sunulan örneklerin yanında öğrencilerin anlamını bilmediği kelime ve kelime gruplarıyla ilgili çalışmalara da yer verilir. Örneklerden hareketle öğrencilerin “gerçek, mecaz, anlam ile terim anlamı”nı kavramaları sağlanır.

2.2. Metindeki anahtar kelimeleri belirler. (Okunanlarda çağrışıma açık, konunun anlaşılmasına yardımcı olan ve hatırlamayı kolaylaştıran kelimelere dikkat edilir.)” (MEB, 2006:25).

Yazma

1.Amaç: Yazma Kurallarını Uygulama

“1.6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır” (MEB, 2006:30).

2. Amaç: Planlı Yazma

“2.6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir” (MEB, 2006:31).

5. Amaç: Kendini Yazılı Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma

“5.2. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır. (Öğrencilerin kendilerini zengin bir söz varlığı kullanarak ifade etmeleri üzerinde durulur.)” (MEB, 2006:35).

Söz Varlığını Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler

Dinleme/izleme öğrenme alanında “Dinlenenin/izlenenin bağlamından hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamlarını çıkarır” (MEB, 2006:14) kazanımına yönelik olarak bir eşleştirme etkinliği hazırlanmış ve “dinlenende/izlenende geçen kelimeler eş, yakın ya da zıt anlamlısıyla eşleştirilir” (MEB, 2006:14) açıklaması yapılmıştır.

Söz varlığını zenginleştirme amacı için hazırlanan etkinlik örnekleri şöyledir:

“**Gruplama:** Öğrencilere “sandak, gemi, feribot, sal” gibi aynı kavram alanına giren kelimeler verilir. Bu kelimelerin ortak ve birbirinden farklı yönlerini belirleyerek kelimeleri tanımlamaları istenir” (MEB, 2006: 17). Bu etkinlik “Aynı kavram alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır” (MEB, 2006:17) kazanımına yönelik olarak hazırlanmıştır.

“**Derleme:** Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmaca gibi sözlü kültür ürünleri derlenir. Öğrencilerden derledikleri tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacalardan bazılarını ezberleyerek sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir” (MEB, 2006:17). Bu etkinlik “Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacaları ezberler/kullanır” (MEB, 2006:17) kazanımına yönelik olarak hazırlanmıştır.

“**Çin Seddi:** Ortaya iki paralel çizgi çizilerek hayalî bir Çin Seddi oluşturulur. Bir muhafız seçilir. Muhafızın görevi belirsiz sesler çıkararak tekerlemenin söylenmesini engellemektir. Beşer kişilik iki gruba ayrılan öğrencilerden ezberlediği tekerlemeyi söyleyenler muhafızı geçerek Çin Seddi’ni aşar” (MEB, 2006:17). Bu etkinlik de “Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacaları ezberler/kullanır” (MEB, 2006:17) kazanımına yönelik olarak hazırlanmıştır.

“**Yenilerini Ekledim:** Öğrenciler gruplara ayrılır. Her gruba dinleyerek ezberlemeleri için şiir, mâni veya tekerleme türlerinden biri verilir. Her gruptan bir öğrenci, seçilen şiiri arkadaşlarına belirlenen süre içerisinde tekrarlayarak okur. Verilen sürede hangi grup ezberlerse ödüllendirilir” (MEB, 2006:17). Bu etkinlik “Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacaları ezberler/kullanır.” ve “Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.” (MEB, 2006:17) kazanımlarına yönelik olarak hazırlanmıştır.

“**Sözlük Oluşturuyorum:** İsim veya fiillerden sözlük oluşturulur” (MEB,2006: 17). Bu etkinlik “Dinlediklerinden/izlediklerinden hareketle yeni

öğrendiği kelimelerden sözlük oluşturur.” (MEB, 2006:17) kazanımına yönelik olarak hazırlanmıştır.

Programın “Etkinlik Örnekler” başlığında verilen etkinliklerden söz varlığını geliştirmeye yönelik olanlar şunlardır:

Dinleme/İzleme Etkinlikleri

Söz varlığını zenginleştirme ve kelimelerin ve kelime gruplarının anlam özellikleri ile ilgili bilgi ve kuralları uygulama amaçlarına yönelik olarak “sözlük oluşturuyorum” adlı etkinlik hazırlanmıştır. Bu etkinlikte dinlenenlerden/izlenenlerden hareketle öğrenilen kelimelerin not edilmesi ve bu kelimelerden isim ve fiil olanların gruplandırılarak sözlük oluşturulması istenmektedir. Bu etkinlik 6. sınıf öğrencileri için hazırlanmıştır (MEB, 2006:82).

Konuşma Etkinlikleri

Sesini ve beden dilini etkili kullanma amacına yönelik olarak hazırlanan “Maymun Gözünü Açtı” adlı etkinlikte öğrencilerin her birine farklı deyimler verilerek deyimın hikâyesini araştırmaları ve bu hikâyeleri sınıfta anlatmaları istenmiştir. Anlatımdan sonra deyimın ne anlamda kullanıldığı da tartışılır” (MEB, 2006:89). Bu etkinlikte konuşma becerisinin geliştirilmesiyle birlikte öğrencilerin deyimleri de öğrenmeleri sağlanacaktır.

Okuma Etkinlikleri

Okuduğu metni anlam ve çözümleme amacına yönelik hazırlanan “Kelime listeleme adlı etkinlikte, öğrencilerin okudukları metinde duyguları ifade eden kelimeleri belirleyerek listelemeleri istenmiştir. Listelenen kelimeler farklı anlamlarda cümle içinde kullanılacak, en güzel cümleyi kuran öğrenci ödüllendirilecektir” (MEB, 2006:105). Bu etkinlik doğrudan söz varlığını geliştirme amacı taşımasa da etkinliğin içeriği öğrencilerin yeni kelimeler öğrenmesine, kelimelerin farklı anlamlarını öğrenmesine imkân verecek niteliktedir.

Bu bölümde söz varlığını zenginleştirmeye yönelik olarak şu etkinlikler hazırlanmıştır:

“Sihirli Kareler” adlı etkinlikte öğrencilere bir metin okutulur veya dinletilir. Metinde hangi kelimenin farklı anlamda kullanıldığı buldurulur. Daha sonra

öğrencilerden bulunan kelimenin geçtiği cümleleri yazmaları istenir. Her bir cümlenin başına bir harf koyulur ve kelimenin bu cümledeki anlamı oluşturulan karelere yazılır. Karelerde kelimenin bazı harfleri verilerek öğrenci için ipucu oluşturulur. Bu karelerdeki bazı harfler şifre harflerdir. Öğrenciler kelimenin anlamını buldukça şifreyi de çözerler. Bulmacada şifreyi ilk bulan öğrenci ödüllendirilir (MEB, 2006:115).

“Eşleştirme” adlı etkinlikte atasözleri ile ilgili iki uygulamaya yer verilmektedir. İlk uygulamada atasözlerini uygun tutum ve davranışlarla, ikinci uygulamada ise aynı anlama gelen başka atasözleriyle eşleştirmeleri istenmiştir (MEB, 2006:117).

“Canlan Biraz” adlı etkinlikte kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma yönteminin kullanılacağı bir etkinlik hazırlanmıştır. Etkinliğin uygulama süreci şöyle anlatılmaktadır:

1. Bilinen deyim ve atasözleri değiştirilerek gerçek anlamlarıyla cümle içinde kullanılır.
2. Öğrencilerden verilen bu cümlelerde geçen deyim ve atasözlerini bulmaları istenir.
3. Bulunan deyim ve atasözleri çalışma kâğıdındaki kutucuklara yazılarak bunların mecaz anlamları ile ilgili birer cümle yazmaları istenir” (MEB, 2006:118).

“Düzenimi Kaybettim Yardım Eder Misin?” adlı etkinliğin uygulama süreci şöyle anlatılmaktadır:

1. Sınıf 6 veya 7 kişilik gruplara ayrılır.
2. Tema/ konu sonlarında öğrenilen kelimeler, harflerinin yerleri değiştirilerek tahtaya yazılır.
3. Gruplar, bu harflerin oluşturduğu kelimeleri bularak bir kâğıda yazarlar.
4. Bu kelimeleri bağlamına uygun olarak cümle içerisinde kullanırlar. Kelimeleri en kısa sürede bulan ve cümle içinde kullanan grup birinci olur. Birinci gelen grup ödüllendirilir” (MEB, 2006: 120).

“Kelime Küpü” etkinliğinin uygulanaşı şöyledir:

1. Öğrenciler gruplara ayrılarak her gruba bir kelime küpü verilir.
2. Metinde karşılaşılan kelimeler, küpün farklı yüzlerine yazılır. Her kelimeye farklı puanlar verilir.
3. Küp atılarak öğrencilerden sırayla üste gelen kelimeyle ilgili, birbirinden farklı cümleler oluşturmaları istenir.

4. Aynı cümleyi kuran ve belirlenen sürede cümleleri söyleyemeyen öğrenci oyundan ayrılır.

5. Her grup kendi içinde değerlendirme yapar. Her gruptan en çok cümle kuran öğrenci birinci seçilir” (MEB,2006: 121).

“Kelime Harmanı” adlı etkinlikte öğrencilerin gruplara ayrılması ve bir temadan hareketle oluşturulan bulmacada yer alan harf ve heceler kullanılarak anlamlı kelimelerin bulunması istenmektedir. En fazla sayıda kelime bulan grup birinci seçilecektir (MEB, 2006:133).

“Çengel Bulmaca” etkinliğinde bulmacanın ortasına atasözü veya deyimle ilgili bir resim yerleştirilir. Bulmaca çözüldükten sonra numaralanmış kutularda yer alan harfler birleştirilerek atasözü veya deyim bulunur.

Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme amacına yönelik olarak hazırlanan “Ne Çıkarsa” adlı etkinlikte bir kelime oyunu hazırlanmıştır. Bu etkinliğin uygulanışı şöyle anlatılmaktadır:

“1. Metinle ilgili kelime ve kavramlardan oluşan cümleler kartlara yazılarak kutuya atılır.

2. Her grup bir kart çeker.

3. Çekilen kartta yazılanlar grup üyeleri arasında tartışılır” (MEB, 2006:131). Kurulan cümlelerin tartışmaya uygun olması gerekir.

Okuduğu Metni Anlama ve Çözümleme amacına yönelik olarak hazırlanan “Şifre Çözücü” adlı etkinlikte bazı kelimeler boş bırakılarak her boşluğa bir harf yazılmıştır. Bu harfler o boşluğa gelmesi gereken kelimeye dair ipucu ya da açıklama cümlesinin kodu olarak yazılmaktadır. Boşluğa gelmesi gereken kelime ipucu ya da açıklamadan hareketle bulunduğu bunun bir eser adına işaret ettiği anlaşılmaktadır. Öğrenciden bu eser adını bulması daha sonra da eser ve yazarı hakkında araştırma yapması istenmektedir (MEB, 2006:144).

Yazma Etkinlikleri

Yazma Kurallarını Uygulama amacına yönelik hazırlanan “Güzel Türkçem” adlı etkinlikte öğrencilerden okudukları metinde geçen yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarını bularak metni yeniden yazmaları istenmektedir (MEB, 2006:146). Bu

sayede öğrenciler yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğrenerek kelime hazinelerini geliştirebilirler.

Farklı Türlerde Metinler Yazma amacına yönelik olarak hazırlanan “Bir Elin Nesi Var İki Elin Sesi Var” adlı etkinlikte öğrencilere atasözlerinden hareketle yazma çalışmaları yaptırılmaktadır. Etkinliğin uygulanışı şöyledir:

“1. “Bir elin nesi var, iki elin sesi var.” atasözü tahtaya yazılır. Ne anlatmak istediği öğrencilere sorulur. Atasözünde anlatılana benzer bir durumla karşılaşmış karşılaşılmadıkları hakkında konuşulur. Öğrencilerin verdikleri örnekler tahtaya yazılır.

2. Sınıf iki gruba ayrılarak bildikleri atasözlerini yazmaları istenir. Gruplardan, her atasözünün karşısına anlatılmak istenenle ilgili yaşantılarından örnekler yazmaları istenir.

3. Öğrenciler yazdıkları atasözlerinden birini seçerek üç veya beş paragraflık bir yazı yazarlar.

4. Yazdıklarını resimle de destekleyebilirler” (MEB, 2006:149).

Farklı Türlerde Metinler Yazma amacına yönelik olarak hazırlanan “Denemeler” adlı etkinlikte öğrencilere verilen bir konu çerçevesinde çağrışım yapan kelimeleri listelemeleri, bu kelimelerden birbirleriyle ilişkili olanları eşleştirmeleri istenmektedir. Daha sonra konuyla ilgili bilgiler gözden geçirilerek ve görüş alışverişinde bulunularak bir taslak oluşturulup yazıya son şekli verilecektir (MEB, 2006:150). Yine aynı amaca yönelik olarak hazırlanan “Çağrışımlar ve Duygular” adlı etkinlikte ‘hoşgörü’ kavramının çağrıştırdıklarından hareketle bir metin oluşturmaları istenmektedir (MEB, 2006:181). Kendini Yazılı Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma amacına yönelik olarak hazırlanan “Zamanla Değişir Her Şey” adlı etkinlikte de yazma çalışmasında ‘değişim’ kelimesinin çağrışımlarından yararlanılarak etkinlik başlatılmaktadır (MEB, 2006:184). Bu etkinliklerde çağrışım yoluyla bulunan kelimelerle öğrencinin kelime hazinesi de zenginleştirilebilir.

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı’nın kazanım ve etkinliklerinde yer alan kelime öğretim yöntemleri şunlardır:

Kelimelerin anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi (Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, karşıt anlamlılık, eş seslilik), aynı kavram alanına giren kelimelerden hareketle kelime öğretimi, tekerleme, sayısmaca, bilmece, yanılmaca, şiir, türkü, şarkı ezberleme, cümlede kullanma, sözlük oluşturma, bağlam, anahtar kelimeler, atasözü ve deyimlerden yararlanma, sözlük kullanma, kelimelerin Türkçe

karşılıklarını öğretme, eşleştirme, gruplandırma, oyun, deyim hikâyelerinden yararlanma, bulmaca, karışık verilen harfleri düzenleme, yazılı anlatımda kullanma, dinleme, okuma, sözlü anlatımda kullanma.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KELİME ÖĞRETİMİNE YÖNELİK YÖNTEM VE TEKNİKLER

Kelime öğretimiyle ilgili literatür incelendiğinde ve yapılan çalışmalara bakıldığında, kelime öğretimiyle ilgili çeşitli yöntem ve tekniklerden bahsedilmektedir. Çalışmanın bu bölümünde, gerek Türkçe öğretim programlarında gerekse literatürde yer verilen kelime öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgi verilecektir. Ancak öncelikle yöntem, teknik ve strateji kavramları üzerinde durulacaktır.

1. STRATEJİ, YÖNTEM, TEKNİK VE ETKİNLİK KAVRAMLARININ İNCELENMESİ

Eğitim açısından strateji, yöntem, teknik ve etkinlik kavramları hakkında pek çok kaynakta çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Buna rağmen eğitim ve öğretimde kullanılan özellikle strateji, yöntem ve tekniklerin sınıflandırılması ve adlandırılmasında bazı karmaşaların yaşandığı dikkat çekmektedir. Örneğin, bir kaynakta “yöntem” adıyla geçen kavramın bir başka kaynakta “teknik” olarak adlandırıldığı görülmektedir. Yaşanan bu karmaşanın temelinde kavramların anlam özelliklerinin yeterince göz önünde bulundurulmaması yatmaktadır.

Meseleye kelime öğretimi açısından baktığımız zaman şöyle bir sorunla karşılaşmaktayız:

Çeşitli kaynaklarda kelime öğretimi ile ilgili pek çok strateji, yöntem ve teknikten bahsedilmektedir. Bu sınıflandırmalar incelendiğinde, kelime öğretimi ile ilgili olarak yapılacak çalışmaların strateji, yöntem, yoksa teknik olarak mı adlandırılacağı konusunda ortak bir görüşün olmadığı dikkat çekmektedir. Yukarıda da değinildiği gibi bazı kaynakların “kelime öğretim yöntemi” başlığı altında ele aldığı çalışma türü, bir başka kaynakta “kelime öğretim tekniği” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim-öğretim sürecine yön veren bu kavramların yerli yerinde kullanılması; literatürdeki karmaşanın asgari düzeye inmesini ve yapılan akademik çalışmalarda genel kabul gören ortak bir dil kullanılmasını sağlayacaktır.

1.1. STRATEJİ

Eğitim öğretim açısından strateji kavramın değerlendirmeden önce strateji kavramının ne olduğuna bakmakta yarar vardır. “Strateji genel olarak bir şeyi elde etmek için izlenen yol ya da amaca ulaşmak için geliştirilen bir planın uygulanmasıdır” (Açıkgöz, akt. Yılmaz ve Sünbül, 2007: 127).

Savaş BÜYÜKKARAGÖZ ve Cuma ÇİVİ ise eğitim öğretim süreci açısından strateji kavramı hakkında şu bilgiyi verir:

“Clark ve Starr’a göre, strateji dersin hedeflerine ulaşılmasını sağlayan oldukça genel bir yaklaşımdır. Bu anlamda strateji ilgili konunun seçimini, konunun kendi içerisinde analizini ve sentezlenmesini ve konunun öğretiminde psikolojik temele göre hangi öğrenme modelinin uygulanacağını belirlenmesini kapsar. Belirli ölçüde strateji sınıf içi öğretim etkinliklerinin belirlenmesinden değerlendirilmesine kadar dersle ilgili öğretim sürecine yön verir. Bu anlamda strateji, dersin hedeflerine ulaşılmasını sağlayan ve metodun belirlenmesine yön veren genel bir yaklaşımdır” (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999:61)

Burada strateji, eğitim öğretim sürecini çeşitli yönlerden etkileyen bir kavram olarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmenin yanı sıra yapılan çalışmalara bakıldığında stratejinin öğrenme ve öğretme olmak üzere iki boyutta ele alındığı dikkat çekmektedir.

1.1.1. Öğrenme Açısından Strateji Kavramı

Öğrenme stratejisi ile ilgili yapılan tanım ve açıklamalara bakıldığında bunların çoğunlukla “öğrenciye” odaklandığı görülür. Çünkü “öğrenme” faaliyetinde öğrenci kilit noktadadır. Öğrenme stratejisi ile ilgili yapılan tanımlardan bazılarında öğrenme stratejileri, “öğrencilerin bilgiyi işleme süreçlerine etki eden bir unsur, düşünce ya da davranış” olarak ele alınır. Örneğin Mayer (1998)’e göre “öğrenme stratejileri, öğrencilerin bilgiyi işleme biçimini etkilemeyi amaçlayan davranışlardır” (Mayer, akt. Arı, 2011:6). Kamile ÜN AÇIKGÖZ (2009:67)’ün Weinstein’den aktardığına göre ise “öğrenme stratejisi, öğrencinin öğrenme sırasında kullandığı ve öğrencinin kodlama sürecini etkileme amacıyla olan davranış ve düşünceler” olarak tanımlanabilmektedir.

“Arends (1997)’e göre, öğrenme stratejileri, belleğe yerleştirme, geri getirme gibi bilişsel stratejileri ve bilişsel stratejileri yönlendirici, yürütücü biliş süreçlerini kapsayan ve öğrencinin öğrenmesini etkileyen, öğrenci tarafından kullanılan davranış ve düşünme süreçlerine hitap etmektedir” (Arends, akt. Demirel, 2012:139).

Arends'in tanımında da öğrenme stratejisi kavramı, düşünce ve davranış kavramlarıyla bağdaştırılmıştır.

Katims ve Harris (1997) öğrenme stratejileri hakkında şu bilgileri verir:

“Öğrenme stratejileri, öğrencilerin bağımsız olarak kendi öğrenme görevlerini gerçekleştirmelerini sağlayan teknikler, ilkeler ya da alışkanlıklardır. Bir strateji bireyin bir görev ya da duruma yaklaşımını gösterir. Bu yaklaşım öğrencilerin öğrenme görevlerini planlarken, gerçekleştirirken, sonuçları ve performansı değerlendirirken nasıl düşüneceği ve hareket edeceğini içermektedir” (Katims ve Harris, akt. Demirel, 2012:139).

Katims ve Harris (1997)'in öğrenme stratejisi ile ilgili olarak verdiği bu bilgide başlangıçta öğrenme stratejileri ‘teknik, ilke ya da alışkanlık’ kavramlarıyla karşılanmış olsa da stratejinin öğrencilerin düşüncelerini ve hareketlerini yönlendiren bir yaklaşım olarak değerlendirilmesi dikkat çekicidir.

Meral GÜVEN (2004:46), öğrenme stratejilerinin, bireyin öğrenme sürecinde duyularına gelen uyarımları işleyen ve bunların uzun süreli belleğe aktarılmasını ve bütünleştirilmesini sağlayan işlemleri içerdiğini belirtir. Bu açıklamada da öğrenme stratejilerinin bilgiyi işleme sürecindeki etkisi vurgulanmış ancak araştırmacı ‘düşünce ve davranış’ kavramları yerine ‘işlem’ kavramını kullanmayı tercih etmiştir.

Bazı tanımlarda da öğrenme stratejileri, öğrenmeyi kolaylaştırması ve arttırması yönünden ele alınmıştır. Mayer (1987), öğrenme stratejilerinin bilgiyi işleme biçimine etkisinin yanı sıra bu stratejileri; “öğrenenlerin kendi öğrenmelerini kolaylaştıran ya da öğrenmeyi arttıran faaliyetlerin tümü” (Mayer, akt. Şen, 2011: 101) olarak da tanımlamıştır. Öztürk (1995)'e göre de “öğrenme stratejisi, ilgi ve becerinin edinimini kolaylaştırmak için, özel bir öğrenme durumunda birey tarafından kullanılan zihinsel taktiklerin tamamıdır” (Öztürk, akt. Şen, 2011:102).

Yapılan tanım ve açıklamaları göz önünde bulundurarak öğrenme stratejisi için genel olarak şöyle bir tanım yapmak mümkündür:

Öğrenme stratejisi; öğrenme sürecinde öğreneni aktif ve bağımsız kılan, öğrenenin bilgiyi nasıl işleyeceğine, nasıl kodlayacağına dair taktikler veren, öğrenmeyi kolaylaştıran ve arttıran düşünce, davranış veya uygulamalardır.

1.1.2. Öğretim Açısından Strateji Kavramı

Öğretim stratejileri konusunda araştırmacılar farklı tanımlar yapmışlardır. Özcan DEMİREL öğretim stratejisini “dersin hedeflerine ulaşmayı sağlayıcı oldukça genel bir yol” (Demirel, 2012:104) olarak tanımlar. Ercan ARI da öğretim stratejileri konusunda “öğretim stratejileri, öğrenme hedeflerine ulaşmak üzere belirlenen konunun sunulması için izlenen yollar bütünü veya hedefe ulaşmak için seçilen genel yoldur. Bu yollardan bazıları öğretmen merkezli bazıları öğrenci merkezlidir” (Arı, 2011:6) diyerek Demirel gibi stratejiyi hedeflere ulaşmayı sağlayan genel bir yol olarak değerlendirir.

“Açıkgöz’e göre öğretim stratejisi, öğrencinin öğrenmeyi gerçekleştirmek için duyuşsal durumunu etkileyecek, bilgi seçip örgütlenmesine yardımcı olacak çabalara ilişkin kararlar ve çabalardan oluşur” (Açıkköz, akt. Arı, 2011:6).

Tekışık (2002)’a göre “öğrenme-öğretim stratejileri; eğitimin amaçlarının derslerin hedef ve davranışlarının gerçekleşmesini sağlayacak yöntem, teknik, araç ve gereçlerin yapılacak etkinliklerin belirlenmesi, uygulanması, denetlenip geliştirilmesi için alınması gereken tüm önlemlerin organizasyonudur” (Tekışık, akt. Bilgen, 2005:10). Bu tanımda strateji, eğitim öğretim sürecine yön verecek bütün unsurları belirleyen ve yönlendiren bir faktör olarak ele alınmıştır. Şenay ŞEN (2011:107)’de öğretim stratejilerini öğretmenlerin öğretim sürecinde izlediği farklı bilgi aktarım yolları ve derslerin hedeflerine ulaşılmasını sağlayan yöntem, teknik ve araç-gereçlerin belirlenmesine yön veren genel yaklaşımlar olarak değerlendirip, öğretim stratejisinin belirleyici ve yönlendirici yönünü öne çıkarmıştır.

Yapılan tanım ve açıklamalardan hareketle öğretim stratejisi için genel olarak şöyle bir tanım yapmak mümkündür:

Öğretim stratejisi; eğitim-öğretim sürecinde konunun seçimine, analiz ve sentezine, konunun sunumu için hangi öğrenme modelinin kullanılacağına, yöntem, teknik, araç-gereç ve etkinliklerin belirlenmesine ve değerlendirilmesine yön veren genel yaklaşımdır. Öğretim stratejisi, eğitim öğretim sürecinin başından sonuna kadar yapılacak her türlü çalışmayı içine alan geniş bir çerçeve olarak değerlendirilebilir.

1.2. YÖNTEM

Yöntem, pek çok araştırmacı tarafından eğitim öğretim sürecinde izlenen ‘yol’ olarak değerlendirilmiştir. Örneğin Romizowski (1984)’ye göre “yöntem en genel anlamda, bir şey yapma yoludur.” (Romizowski, akt. Arı, 2011:8). Demirel (2012:152)’e göre ise “yöntem: hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol ya da bir konuyu öğrenmek için seçilen düzenli yol”dur. Ferhan OĞUZKAN (1993) yöntemi iki şekilde tanımlar: “1.Bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek ya da öğretmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yol. 2.Yeni gerçekleri bulmak, bilinen gerçekleri yorumlamak ve açıklamak için uyulan mantıklı düşünce yolu” (Oğuzkan, akt. Özbay, 2009:22).

Bazı araştırmacılar yöntemi, öğretim sürecinin düzenleyicisi olarak değerlendirmişlerdir. Örneğin, “Clark ve Starr’a göre yöntem, öğrenme ünitesinin hedeflerini gerçekleştirmek amacıyla, teknikleri, içeriği, araç-gereç ve kaynakları ilişkili bir biçimde hizmete sunan bir öğretme yoludur” (Clark, L.H., Starr, I.S., akt. Arı, 2011:8). Nurettin FİDAN (1986) da öğretim yönteminin, öğrenciyi hedefe ulaştırmak için izlenen yol olduğunu ve yöntemle belli öğretme teknikleri ve araçları kullanılarak öğretmen ve öğrenci etkinliklerinin bir plana göre düzenlenmesi ve yürütülmesinin amaçlandığını ifade eder (Fidan, akt. Yılmaz ve Sünbül, 2007: 128).

Remzi ÖNCÜL (2000) ise yönetime bilimsel açıdan yaklaşır ve şöyle tanımlar yapar: “1.Genel anlamda olaylar ve kavramlar üzerinde çalışmanın düzenli yolu, özellikle bilimsel gerçekleri ortaya koymadaki düzenli çalışma biçimi. 2.Belli bir bilim dalında özel biçimde çalışma türü, bir bilime araştırmada yön veren yaklaşım biçimi” (Öncül, akt. Özbay, 2009:22).

Yapılan tanımlardan hareketle yöntem hakkında genel olarak şöyle bir tanım yapılabilir:

Yöntem: Belirlenen konuya ilişkin hedef ve kazanımları gerçekleştirmek, yeni gerçekleri bulmak ya da bilinen gerçekleri yorumlayıp hizmete sunmak, eldeki bilgiyi etkili bir şekilde öğretmek için seçilen en kısa ve düzenli yoldur.

Strateji konusundaki bilgilerimizden de hareketle, yöntemin strateji kavramı içinde yer alan, öğretimi gerçekleştirmek üzere stratejiye bağlı olarak belirlenen öğretim yolu olduğunu söylemek mümkündür. Bu doğrultuda öğretmenin öncelikle

uygulayacağı stratejiye karar vermesi, daha sonra da uygun yöntemleri seçmesi gerekir.

1.3. TEKNİK

Eğitim öğretim alanında teknik kavramı genellikle yöntem kavramıyla birlikte değerlendirilir. Savaş BÜYÜKKARAGÖZ ve Cuma ÇİVİ bu iki kavram arasında iç içe bir ilişki bulunduğunu ve bu ilişkide öğretim metodunun daha genel ve kapsamlı bir kavram olup öğretim tekniğini kapsadığını belirtirler. Yazarlara göre öğretim metodu, belirli görüş, ilke ve kurallara göre geliştirilmiş olan öğretim yapma yolu; teknik ise öğretmenin öğretim metodunu uygulamaya koyma biçimidir (Büyükkaragöz ve Çivi, 1999:70).

Mehmet TAŞPINAR da tekniklerin daha çok özel öğretimsel davranışları ifade ettiğini yani, öğretmenin öğretim yöntemini uygularken sergilediği tutumu ifade ettiğini belirtir ve görüşünü şöyle örnekler: “Anlatım yöntemini kullanan bir öğretmenin konuşma biçimi, soruları kullanma şekli, ortamı yönetim biçimi, onun kendine özgü tekniği olarak algılanabilir” (Taşpınar, 2006:10).

Yöntem ve teknik konusundaki şu değerlendirme de aradaki ilişkiyi incelemek bakımından önemlidir:

“Öğretim tekniği genel anlamda öğretim yöntemine bağlı olarak gelişen etkinliklerden oluşmaktadır. Öğretim yöntemi, en kısa yoldan en etkili bir şekilde amaca ulaştırıcı yollardır. En iyi ve en doğru öğretim yöntemi diye bir şey yoktur, her yöntemin etkinliği ve sınırlılıkları mevcuttur. Öğretmen yöntemi seçerken, hedefe, öğrencinin özelliklerine, öğretmenin gücü ve yeteneklerine, öğretme ortamının donanımına ve diğer koşullara uygun olmasına dikkat etmelidir” (Jacobsen ve diğerleri, akt. Arı, 2011:9).

Demirel tekniği “bir öğretme yöntemini uygulamaya koyma biçimi ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütünü” (Demirel, 2012:133) olarak tanımlamaktadır. Özbay’a göre ise teknik: “Eğitim-öğretim faaliyetlerinde kullanılan yöntemin, kişiler, yer, zaman, fiziksel şartlar, araç ve gereçlere bağlı olarak uygulanış şekli” (Özbay, 2009:23)’dir. Bu tanımda yazar, kullanılan yöntemin eğitim öğretim ortamını etkileyen çeşitli faktörlere bağlı olarak uygulandığını, bu uygulamanın da teknikleri ortaya çıkardığını vurgulamaktadır.

Yapılan bu tanım ve açıklamalardan hareketle teknikle ilgili olarak genel olarak şöyle bir tanıma ulaşılabilir:

Teknik; yöntemin sınıf içerisinde, kişilere, sınıfın özelliklerine, öğretim için gerekli olan zamana, elde bulunan ve ihtiyaç duyulan araç gereçlere göre uygulanma biçimi ve öğretmenin öğretim için sergilediği tutumdur.

Buradan hareketle tekniğin; yöntemi çeşitli değişkenlere göre uygulamayı sağladığı söylenebilir. Herhangi bir konuyu öğretirken kullanılan tekniklerde özelleştirme söz konusudur. Örneğin drama, eğitim öğretim sürecinde öğrenciyi aktif hâle getirmek ve öğrenilenlerin kalıcılığını arttırmak için kullanılan bir öğretim yöntemidir. Ancak bir konuyu öğretirken drama yönteminin nasıl uygulanacağı, ne tür araçların kullanılacağı, konuyla ilgili nasıl bir kurgunun oluşturulacağı teknikle ilgilidir.

Strateji, yöntem ve teknikle ilgili olarak vardığımız sonuçlardan hareketle eğitim öğretim sürecinde kullanılacak ders kitaplarına daha çok yöntemlerin yansıtıldığı, çeşitli etkinlikler vasıtasıyla zaman zaman yöntemlerin çeşitli tekniklerle ele alındığını söylemek mümkündür.

1.4. ETKİNLİK

Strateji, yöntem ve teknik kavramlarının eğitim öğretim faaliyetlerinin düzenlenmesine yön veren kavramlar olduğunu söylemek mümkündür. Eğitim öğretim sürecinde bu kavramların yanı sıra bir de ‘etkinlik’ kavramı dikkat çekmektedir. Bu kavramla ilgili olarak yapılan çeşitli tanımlar şu şekildedir:

Mehmet Fatih ÖZMANTAR, Ali BOZKURT, Servet DEMİR, Erhan BİNGÖLBALİ, Elif AÇIL, etkinlik kavramında dikkat çeken noktaları şöyle açıklar:

- “Etkinlik, öğrencilerin sorumluluklar üstlenerek aktif katılımlarını gerektiren
- Bir takım araçlar ve kaynaklar yardımıyla gerçekleştirilen eylemleri içeren
- Belirli kazanım ya da kazanımlara yönelik sonuçta bir ürün ortaya koymayı amaçlayan
- İlgi çekici ve merak uyandırıcı eğitsel çalışmalardır” (Özmantar, Bozkurt, Demir, Bingölbali, Açıl, 2010: 383).

Bu değerlendirmede etkinliğin; öğrenci tarafından, birtakım araç ve kaynaklarla, belirli kazanımlar doğrultusunda bir ürüne yönelik yapılan eğitici çalışmalar olduğu vurgulanmaktadır.

“Etkinlik kavramı çerçevesinde değerlendirilebilecek diğer bir kavram Burgess (1971)’in araştırmasında hem eğitimsel etkinlikler hem de etkililik olarak adlandırılan eğitimsel faaliyetler, eğitimsel öneriler ile geliştirilen yetişkin öğreniminde de etkili olduğu düşünülen çalışmalar olarak tanımlamıştır. Benzer şekilde MacDonald (2008)’in araştırmasında; etkinlik, öğrenmeyi temellendiren, öğrencilerin öğrenmelerini destekleyen ve öğrenme düzeyini muhtemel olarak yükselten faaliyetler olarak açıklanmıştır” (Bozkurt, 2012:103).

Işıkhan UĞUREL ve Esra BUKOVA-GÜZEL, Türk Dil Kurumu’nun resmi web sitesindeki sözlükte etkinlik kelimesinin anlamının, “çocukların kendi amaç ve gereksinmelerine uygun geldiği için isteyerek katıldıkları herhangi bir öğrenme durumu. Tr. : faaliyet İng. : activity Fr. : activité” (TDK, 2008) şeklinde ifade edildiğini belirterek, bu tanımdan hareketle etkinliği şöyle değerlendirmektedirler: “*Etkinlik* birey ile çevre arasındaki etkileşim ile (istekli olarak) girişilen bir öğrenme ya da çalışma eylemi olarak görülebilir” (Uğurel ve Bukova Güzel, 2010:334).

Güneş (2012:39-40) etkinliği, ‘öğrenme etkinliği’ olarak adlandırır:

“Öğrenme etkinliği, bir konuda bilgi veren, dil ve zihinsel becerileri geliştirmeye yardım eden belirli sürelerde gerçekleştirilen yazılı ve sözlü çalışmalardır. Etkinlikler öğrencilerin bilgileri keşfetme, bütünleştirme, mantığını yakalama, becerileri geliştirme ve başkalarıyla paylaşmalarına yardım etmektedir. Etkinlikler genellikle eğlenceli bir öğrenme deneyimi olacak şekilde tasarlanmakta ve çeşitli türde sorular sorulmaktadır. Her öğrenme etkinliği ortalama 5 dakika hazırlık, aktif çalışma ve tartışmanın ardından düşünme ve bireysel çalışmalarla devam etmektedir. Etkinlikler amaçları ve süreleri yönüyle çeşitli türlere ayrılmaktadır. Bir beceriye yönelik kısa süreli etkinlikler olduğu gibi proje yapma gibi uzun süreli içeren etkinlikler de vardır. Bunların her biri eğitimde önemli bir yer oluşturmaktadır. Etkinlikler, serbest etkinlikler, yönlendirici etkinlikler, küçük gruplara veya büyük gruplara yönelik etkinlikler, dikkat etkinlikleri, rutin etkinlikler, karma ve tematik etkinlikler gibi türlere ayrılmaktadır (Malenfant, 2002).”

Etkinlikle ilgili olarak şu ana kadar yapılan tanım ve değerlendirmelerin dışında konumuz açısından ‘dil öğrenme etkinlikleri’ ve ‘etkinlikle dil öğretimi’ konularına da değinmekte yarar vardır. Güneş, Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni’nden hareketle bu konularda şu bilgileri vermektedir:

“Dil öğrenme etkinlikleri öğrencilerin dil ve zihinsel becerilerini geliştirmek amacıyla yürütülen çeşitli çalışmalardır. Bunlar dili alma, anlama, üretme, başkalarıyla etkileşim gibi dil öğrenme süreçlerinde kullanılmaktadır. Dili alma ve anlama etkinlikleri dinleme, sesli-sessiz okuma, medyayı izleme gibi etkinlikleri içermektedir. Bunlar ders kitaplarının içeriğini anlama, çeşitli kitap ve belgelere başvurma gibi öğrenme durumlarında önem taşımaktadır. Dili üretme etkinlikleri ise sözlü yazılı sunular, inceleme ve rapor yazma gibi akademik ve mesleki alanda önemli işlevleri vardır (CECR,2000). Etkinliklerin gerçekleştirilmesi sırasında dil ve iletişim becerileri geliştirilmekte, kültürel öğelerin keşfedilmesi sağlanmaktadır.

Etkinliklerle dil öğretimi Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'nde (CECR) yeni bir yaklaşım olarak alınmıştır. Bu yaklaşımda dil etkinlik alanları 5 başlık altında ele alınmaktadır. Bunlar: Sözlü anlama, yazılı anlama, karşılıklı konuşma ve etkileşme, hazırlıklı konuşma veya sunu ile yazılı ifade alanları olmaktadır. Bu etkinliklerle zaman zaman çeviri, özetleme, yazarı tanıma gibi çalışmalar da eklenmektedir. Öğretmen etkili bir öğretim için bunlar arasında gerekli bağlantıları yapmalıdır. Bu çalışmalarda verilecek etkinliklerin öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde olması öngörülmektedir. Yani etkinlik bir amaca veya ihtiyaca yönlendirici olmalı, tanımlanabilir bir sonuca götürmelidir (CECR,2000). Eğitim sürecinde öğretmenin görevi etkinlikleri yaparken öğrencilerin dili iyi öğrenmelerini ve kullanmalarını sağlamaktır. Öğrenciler, ihtiyaçları olan dili aktif olarak araştırmak, amaçlarına ulaşmak için gerekli becerilerini uygulamaya koymak zorundadırlar. Bu yaklaşım, kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu taşıyan, dille ilgili riskler almaya istekli, kendine güvenen, girişimci öğrencileri gerektirir. Öğretmen merkezli geleneksel yaklaşımların tersine bu yaklaşımda öğrenme süreçlerinin her aşamasını kontrol etme görevi öğrenciye verilmektedir. Öğretmen bu aşamalarda öğrencileri bağımsız öğrenmeye ve başarılı olmaya cesaretlendirmelidir. (Conseil de l'Europe et Commission européenne, 2001 akt. Güneş, 2012:40).”

Bu bilgilerden hareketle eğitim öğretim açısından etkinlik kavramını şöyle açıklayabiliriz: Etkinlik, öğrenciyi eğitim öğretim sürecinde belirlenen amaç ve kazanımlara ulaştırmak için çeşitli şekillerde hazırlanan ve öğrenciler tarafından uygulanan eğitici çalışmalardır.

2. KELİME ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

2.1. ANLAM ÖZELLİKLERİNDEN HAREKETLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

2.1.1. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemini Uygulama Teknikleri

2. 1.1.1. Eş Anamlı Kelimeleri Kullanma ile Kelime Öğretimi

Eş anlamlı kelimeler, yazılışları farklı fakat anlamları aynı olan kelimelerdir. Eş anlamlı kelimelerden biri genelde yabancı kökenli olur. Çünkü dilbilim açısından bakıldığında bir dilde anlamca birbirinin tamamen aynısı olan çok az kelime vardır. Yeni öğretilen kelimeleri eş anlamlarıyla birlikte öğretmek, kelime hazinesinin zenginleşmesi açısından önemlidir. Ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıf programlarının söz varlığını zenginleştirme ile ilgili amaç ve kazanımları incelendiğinde programların da eş anlamlı kelimelerin öğretimine önem verdiği görülmektedir.

Bu yöntem uygulanırken, sıradan ezber yaptırmak yerine cümle ve metinler yardımıyla eş anlamlı kelimelerin birbirleri yerine kullanılabilirdiğini göstermek daha

yararlı olacaktır. Ayrıca ortaokul Türkçe çalışma kitaplarında çeşitli etkinlikler ve yöntemler vasıtasıyla eş anlamlı kelimelerin öğretimi yapılmaktadır.

2.1.1.2. Zıt Anlamlı Kelimeleri Kullanma ile Kelime Öğretimi

Bu kelimeler anlamları bakımından birbirinin karşıtı olan kelimelerdir. Tıpkı eş anlamlı kelimelerde olduğu gibi ortaokul Türkçe programlarında yer alan amaç ve kazanımlarda zıt anlamlı kelimelerin öğretiminin öğrencinin kelime hazinesini zenginleştireceğine değinilmektedir.

Zıt anlamlı kelimelerin öğretiminde de cümle ve metin içindeki anlamları ve kullanımları dikkate almakta yarar vardır. Ortaokul Türkçe çalışma kitaplarında da zıt anlamlı kelimelerin öğretimi için çeşitli etkinlikler yer almaktadır.

2.1.1.3. Yakın Anlamlı Kelimeleri Kullanma ile Kelime Öğretimi

Yakın anlamlı kelimeler, “gösterdikleri kavram ve taşıdıkları anlam bakımından birbirine yakın olan kelimeler” (Korkmaz, 2010:236) olarak tanımlanmaktadır. Bu kelimeler çoğunlukla Türkçe kelimelerden oluşur. Öğrencilerin eş anlamlı kelime ile yakın anlamlı kelimenin farkını iyi ayırt etmesi gerekir.

Yakın anlamlı kelimelerin öğretimine ortaokul Türkçe programlarında da değinilmektedir. Bu kelimelerin öğretiminde çeşitli cümle örneklerinden kareketle anlamın nasıl farklılaştığı öğrencilere kavratılmalıdır.

2.1.1.4. Eş Sesli Kelimeleri Kullanma ile Kelime Öğretimi

Söylenişleri ve yazılışları aynı olmasına rağmen anlam bakımından tamamen farklı olan kelimelerdir. Eş sesli kelimelerin öğretimi de Türkçe öğretim programlarında söz varlığını zenginleştirme kapsamında ele alınmaktadır. Bu kelimelerin öğretiminde cümle ve metindeki bağlamdan, görsellerden yararlanılarak öğretim yapılabilir.

2.1.1.5. Kelimelerin Gerçek (Temel) Anlamlarının Öğretimi

Aksan (2009:180)’a göre bir ses bileşiminin başlangıçta yansıttığı, ilk ve asıl kavrama “temel anlam” adı verilir. Kelimelerin anlam özellikleri öğretilirken gerçek

(temel), mecaz, yan, yakın anlam gibi anlam özelliklerinin öğretilmesi, öğrencilerin kelime hazinesinin geliştirilmesi açısından önemlidir.

2.1.1.6. Kelimelerin Mecaz Anlamlarının Öğretimi

Mecaz, bir kelimenin kabul edilen anlamı dışında başka anlamlara gelecek şekilde kullanılmasıdır. Öğrencinin, mecaz anlam özelliklerini bilmesi, anlama ve anlatma becerilerini doğru bir biçimde kullanmasını sağlar. Türkçe öğretim programlarında da kelimelerin gerçek-mecaz anlam ilişkilerinin öğretilmesi gerektiği belirtilmektedir. Çünkü öğrencinin kelime bilgisi, sadece bildiği kelime sayısı ile sınırlanamaz. Öğrenciler, bildikleri kelimelerin farklı anlam özelliklerine ve kullanımlarına da vâkıf olmalıdırlar. Bu nedenle, kelime öğretiminde kelimenin o an için lazım olan anlamının yanında, diğer anlamlarına da yer verilmesi öğrencilerin kelime hazinesini geliştirecektir.

2.2. BOŞLUK DOLDURMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Bu yöntemde, cümle ya da metinde verilen boşluğun, metin ya da cümledeki diğer anlam ipuçlarından hareketle doldurularak kelime öğretilmesi söz konusudur. “Kelimelerin anlamlarının kullanıldıkları ortam içerisinde kazanılması çocuğun ileriki öğrenmelerine daha çok katkı sağlar” (Akyol, 2008:214). Boşluk doldurma yöntemiyle öğrenci, öğrendiği kelimeyi cümle içindeki diğer kelimelerle bağdaştırarak öğrendiklerini kalıcı hâle getirebilecektir.

2.3. CÜMLEDE KULLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Ortaokul Türkçe derslerinde kelime öğretimine yönelik sıkça kullanılan yöntemlerden biridir. Bu yöntemde öğrencinin yeni öğrendiği bir kelimeyle cümle kurması istenir. Bu sayede kelime bir bağlam içinde kullanılmış olur ve öğrenmenin kalıcılığı sağlanır. Bu yöntemde dikkat edilmesi gereken husus; öğrencilerin sıradan cümleler kurmalarına ve birbirlerini taklit etmelerine engel olmaktır.

2.4. MUHTEMEL (OLASI) CÜMLELER TEKNİĞİ İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Akyol, bu tekniğin öğrencilerin ön bilgilerini hatırlamasını, öğrencide ilgi ve merakın uyanmasını, tahmin becerilerinin gelişmesini, etkili tartışmaların

gerçekleşmesini, bilinen ve bilinmeyen kelimeler arasındaki ilişkilerin anlaşılmasını sağladığını ifade eder. Yöntemin uygulanışı ile ilgili de şu bilgileri verir:

“Birçok kelime dağarcığı geliştirme tekniğinde olduğu gibi bu teknikte de önce üzerinde çalışılacak temel kavram belirlenmeli daha sonra da kavramla ilgili kelimeler listelenmelidir (Moore ve Moore,1986; Moore, Readence ve Rickelman,1989). Altı sekiz arası zor kelime seçilmeli ve bir o kadar da zor kelimelerin anlaşılmasına yardımcı olacak kelime belirlenmelidir.

Listelenen kelimeler tahtaya yazılmalı ve öğrencilere okutulmalıdır. Öğretmen okunamayan kelimelerin hem okunuşu hem de anlamlarıyla ilgili yardımcı olmalıdır. Öğrenciler kelimeler üzerinde konuşmaya teşvik edilmeli ve kelimelerin okuyacakları metinden seçtikleri söylenmelidir. Öğrencilerin kelimelerden hareketle metin hakkında tahminlerde bulunmaları istenebilir. Daha sonra üzerinde çalışılan kelimelerden en az ikisinin yer aldığı cümleler oluşturulmalıdır. Burada önce öğretmen örnek vermeli daha sonra çocuklardan istemelidir. Bir kelime birden fazla cümlede kullanılabilir. Çocukların oluşturdukları cümleler yanlış da olsa tahtaya yazılmalıdır. Bütün kelimelerle cümle kurulduktan ve tahtaya yazdırıldıktan sonra, çocuklara cümleler tekrar okutulmalıdır. Bu süreçte çocuklar cümlelerin ne derece doğru olup olmadıklarını kontrol etmelidirler. Sonra metinde anlatılanlarla tahtaya yazılan cümleler karşılaştırılmalı ve yanlışlıklar düzeltilip yetersizlikler giderilmelidir. Çocuklar temel kavramları defterlerine not alabilirler” (Akyol, 2008:222).

2.5. SÖZCÜK ÇALIŞMASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime öğretiminde kullanılabilecek bir diğer yöntem de sözcük çalışmasıdır. Cahit KAVCAR, Ferhan OĞUZKAN ve Sedat SEVER, bu yöntem ve uygulanışıyla ilgili olarak şu bilgileri verir:

“Sözcük çalışması, öğrenciler için yeni olan sözcüklerin, anlam, yapı, yazım yönlerinden incelenmesi ve kullanılmasına alışılması demektir.

İlk üç sınıfta, sözcüklerin daha çok kullanışları ve anlamları üzerinde durulur. Yapılış incelemeleri, IV. ve V. Sınıflarda geniş olarak yer alır. Ancak ilk sınıflarda da **-ci**, **-li**, **-lik**, **-siz** gibi çok işlek eklerin türettiği sözcüklerin yapısı incelenir. Yeni sözcükler, öğrencilere hem sözlü, hem de yazılı olarak kullandırılmalıdır” (Kavcar, Oğuzkan ve Sever, 2005:82).

Bu yöntemle, öğrenciler hem yeni kelimeler öğrenirler hem de dil bilgisiyle ilgili bilgilerini desteklemiş olurlar. Bu açıdan yöntem, öğrenme alanları arasında bağlantı kurmayı sağlar.

2.6. ANAHTAR KELİMELERLE ÇALIŞMA YOLUYLA KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

“Anahtar kelime yeni bir metne ya da bilgiye ait özel öneme sahip kavram ve kelimelere denilmektedir” (Güneş, 2013:246). Anahtar kelimelerle çalışmak öğrencinin kelime hazinesini zenginleştirdiği gibi metne hazırlanmasını da sağlar.

Ayrıca kelimenin anlamının metnin bağlamından hareketle öğrenilmesine imkân verir.

“Bu çalışmanın amacı öğrencinin kavram gelişimini sağlamak, zihinsel sözlüğünü zenginleştirmek, yeni öğrenilecek bilgiye ilgisini çekmek ve dikkatini yoğunlaştırmaktır” (Güneş, 2013:246). Bu yöntem, özellikle program ve kitaplarda doğrudan kelime öğretimi için kullanılsa da özellikle metin çalışmalarında sık kullanılmaktadır. Öğretmenler bu tür çalışmalarını kelime öğretimi için bir araç olarak kullanabilirler.

2.7. KELİMELERİN ANLAMINI TAHMİN ETME YOLUYLA KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Bu yöntem, metnin ya da cümlenin gidişatından hareketle kelimenin anlamının tahmin edilmesine dayanır. Öğrencilerin kelimenin anlamını diğer sözcüklerden hareketle bulması kelimeyi anlamlandırmada bir bütünlük sağlar. Bu yöntem ders kitaplarında da sıkça kullanılan yöntemlerden biridir. Yöntem uygulanırken öncelikle metinde geçen bilinmeyen kelime tespit ettirilmeli, kelimenin anlamı tahmin ettirilmeli ve tahminin doğruluğunu kontrol etmek için de öğrenciler sözlük kullanmaya yönlendirilmelidir.

2.8. EŞLEŞTİRME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime öğretiminde sıkça kullanılan yöntemlerden biri olan eşleştirme yöntemi, çeşitli tekniklerle kullanılmaktadır. Verilen kelimeleri ya da kelime gruplarını anlamlarıyla eşleştirme, görsellerle anlamları eşleştirme, kelimeleri eş veya zıt anlamlılarıyla ya da uygun durumlarla eşleştirme bu tekniklerden bazılarıdır. Öğrenciler tarafından bir oyun gibi görülecek bu yöntemle kalıcı öğrenme sağlanabilir.

2.9. DRAMATİZASYON İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Drama, Yunanca “dran” kelimesinden gelir ve bir şeyi yapmak, etmek, eylemek anlamlarını taşımaktadır (Lehmann, akt. San, 1989:573). Literatürde drama için çeşitli tanımlar yapılmaktadır:

Bir öğretim yöntemi olarak “drama, duygu, düşünce ve hayallerin belirli bir metne, mekâna ve kurala bağlı kalmadan çeşitli oyun ve canlandırma teknikler ile ifade edilmesi olarak tanımlanabilir” (Maden, 2010:34).

“Drama bir öğrenme yöntemidir. Drama ile olaylar, kavramlar ve durumlar; bunlar arasındaki bağlantılar kolayca öğrenilmektedir” (O’Neil ve Lambert, akt. Maden, 2010:36).

Tanımlardan hareketle drama kavramının, insan hayatından bağımsız düşünülmemeyecek bir etkinlik olduğun söylemek mümkündür. San (1989:582), dramadaki öğrenmenin bir tür yeniden yapılandırma olduğunu; öğrencilerin, çocuk ya da gençlerin öğrendiklerini ve bilgilerini yeni bir bakış açısından değerlendirdiklerini ifade eder. Yazara göre dramada, kazanılmış kavramların irdelenmesi, kavramlara yeni anlamlar yüklenmesi söz konusu olmakta ve deneyim ve yaşantılar yeniden gözden geçirilmektedir.

Bu yönleriyle drama, yeni kelime ve kavramların öğretilmesinde de etkili bir yöntemdir. Drama sayesinde öğretilecek yeni kelimenin gerçek yaşam durumları içinde öğrencilere sunularak kalıcı, etkili ve doğal bir öğrenme ortamı oluşturulabilir. Drama kapsamında yer alan canlandırmalar, diyaloglar kelimelerin öğrencinin zihninde somutlaştırılmasını ve bir bağlam içinde sunulmasını sağlar.

2.10. JEST, MİMİK, TAKLİT VE TASVİRLERDEN YARARLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Bu yöntemde öğrencilere bilmedikleri kelime, kelimenin özelliğine göre jest ve mimiklerle anlatılabilir, tasvir edilebilir ya da taklit edilebilir. Amaç, öğretilecek kelimeye öğrencinin dikkatini çekmek ve öğrenciyi eğlendirerek öğretim yapmaktır.

Yöntemin uygulanışı kelimenin özelliğine göre değişir. Mesela, ‘canı çekmek’ deyimini güzel bir yemeğin resmi gösterilerek ve çeşitli ağız hareketleriyle anlatılabilir. Bir nesneyle ilgili kelime öğretilecekse o nesne tasvir edilebilir.

2.11. BULMACA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Öğrenciler tarafından bir tür oyun olarak görülebilecek bulmacalar, kelime öğretiminde kullanılacak etkili ve eğlenceli yöntemlerden biridir. “Ancak bulmacalar sadece eğlendirici olmamalı, eğitimin amaçlarına da hizmet edecek

nitelikte olmalıdır. Aynı zamanda öğrencilerin düzeyine de uygun olmalıdır” (Calp, akt. Apaydın, 2010:103). “İyi seçilmiş bir oyun, öğrencilerin kelimeleri doğru kazanmasına ve belli kelimelerin önemli ve gerekli olduğunu çünkü bu kelimeler olmadan oyunun amacına ulaşamayacağını hissetmelerine yardım eder” (Allen, akt. Keshta ve Al-Faleet, 2013:49).

Bulmaca yönteminde hazırlanmış bulmacalar öğrencilere yaptırılabilir gibi öğrencilere bulmaca da hazırlanabilir. Sedat SEVER, Zekeriya KAYA ve Canan ASLAN (2011:88), okunan bir öykü ya da masalın sınıfça belirlenen sözcüklerinden yararlanılarak hazırlanan bulmacada; bu sözcüklerin eş ya da karşıt anlamlılarını tanıtan, tanımlayan, sezdirenen sözcüklerin de kullanılabilirliğini belirtir. Ancak, bundan önce metin, öğretmen tarafından okunmalı, yeter sayıda öğrenciye okutulmalı, olay öğrencilere özetletilmeli ve istekli öğrenciler tarafından canlandırılmalıdır. Bu etkinlikten sonra kümeler ayrılacak sınıf, şöyle bir yol izlemelidir:

- “Bulmacada kullanılacak sözcükler, kümelerin önerisiyle masaldan seçilir ve tahtaya yazılır. Bu sözcüklerin metni yönlendiren sözcükler olmasına özen gösterilir.
- Hazırlanacak bulmaca türü belirlenir ve uygulama başlatılır” (Sever, Kaya ve Aslan, 2011:88).

2.12. OKUMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Basılı kelimeleri gözle görüp zihinde anlamlandırmaya dayanan bir faaliyet olan okuma, dil öğretiminin temel bileşenlerinden biridir. Okullarda planlı bir şekilde kazandırılan okuma becerisinin gelişiminde ve öğrencilerin okuduğunu tam olarak anlamalarında zengin kelime hazinesinin önemli bir yeri vardır. Ayrıca okuyan her birey okuduğu metinden hareketle yeni kelimeler öğrenir. Karakuş (2002:122), okuma ve kelime öğrenme arasındaki ilişkiyi açıklarken; her bireyin okuma esnasında yeni kelimelerle karşılaştığını, bu kelimeleri bazen sözün gelişinden çıkardığını bazen de sözlükten bulduğunu belirtir. Yazara göre okur, daha sonra başka bir metinde bu kelimelerle karşılaşabilir. Önceden anlamlarını öğrendiği için bu kelimeler kelime dağarcığına yerleşir; gerekli zamanlarda da bu kelimeleri kullanabilir.

“Kelime bilgisi okuduğunu anlamada temeldir; kelimelerin çoğunun anlamı bilinmediği zaman metin anlaşılabilir. Pek çok araştırma kelime ve okuduğunu anlama arasındaki ilişkiyi kanıtlamıştır. Bir metindeki zor kelimelerin oranı metnin zorluğunun en iyi belirleyicisidir ve okuyucunun genel genel kelime bilgisi, okuduğunu ne kadar iyi anladığının en iyi belirleyicisidir” (Anderson ve Freebody, akt. Nagy,1988:2).

Alemdar YALÇIN, okuma ve okuduğunu anlama ile kelime bilgisi ilişkisi hakkında şunları söyler:

“Okumada belirli bir düzeye gelen öğrenciye verdiğimiz okuma metinlerinde çocuğun anlamını bilmediği ve öğrenmesi kendisine gerekli olan kelimeler özellikle verilmelidir. Çünkü dil öğretiminde kelime zenginliğinin artması çocuğun becerisini artıran önemli unsurlar arasında yer almaktadır. O hâlde çocuğa verdiğimiz bir metinde yaklaşık 200 kelime varsa (ki bu sayı itibarı olarak bir sayfa kabul edilmektedir.) bilinmeyen kelimelerin sayısı 15’i geçmemelidir. Bu, öğrencinin söz dağarcığını genişletecektir” (Yalçın, 2006: 58).

Türkçe öğretim programları da okuma becerisi içerisinde söz varlığının geliştirilmesine önem verir. Bu açıdan bakıldığında yeni kelimelerin okuma yöntemiyle öğrencilere öğretilmesinde öğretmenlere de büyük görevler düşmektedir. Öğretmen, okutacağı metin içinde yer alan, öğrencilerin bilemeyeceği kelimelerin farkında olmalıdır. Ders esnasında öğrencilerin dikkatini bu kelimelere çekerek öğretim yoluna gitmelidir.

2.13. DİNLEME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Anlama becerilerinden bir diğeri olan dinleme yöntemi de kelime öğretiminde kullanılabilecek bir yöntemdir. Birey dinleme becerisini hayatın her alanında kullanır. Radyo, televizyon gibi iletişim araçları, yolculuk esnasında yapılan duyurular, öğrencinin derste öğretmenini dinlemesi vb. etkinliklerin hepsi birer dinleme aracıdır. Sınıf içindeki uygulamalarda bu tür dinleme materyallerinden yararlanılarak yeni kelimeler öğretilir.

Dinleme yöntemiyle sınıf içinde planlı bir öğretim yapılabildiği gibi öğrencinin kendi kendine öğrenmesi de söz konusu olacaktır. Sosyal yaşam içinde belli bir bağlamda öğrenilen kelimeler kalıcı öğrenme sağlayacaktır.

2.14. YAZILI ANLATIMDA KULLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Yazılı anlatımda kullanma yönteminde öğrencilere yeni öğretilen kelime ve kavramlar verilerek bu kelimeleri kullanacakları bir metin yazmaları istenebilir. Bu metin bir paragraflık bir metin olabileceği gibi daha kapsamlı sayılabilecek öykü,

deneme vb. türler de yazdırılabilir. Bu yolla öğrenciler yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmakla birlikte pasif söz varlıklarını aktifleştirme imkânı da elde ederler. Öğrenilen bilgilerin kullanılması öğrenmeyi kalıcı hâle getireceğinden yazma yöntemi kelime öğretiminde etkili olacak yöntemlerden biridir.

Kelime öğretiminde öğrencilerin kelimelerinin anlamlarını öğrenmesi yeterli değildir. Öğrencinin öğrendiği kelimeyi uygun durumda kullanabilmesi de gerekir. Yazma çalışmalarıyla öğretilen kelimelerin uygun durumlarda kullanılıp kullanılmadığı da test edilmiş olur.

Ayrıca “kişi kelimelerle düşündüğüne göre bireyin kelime hazinesini geliştirmek bir bakıma düşüncesini geliştirmek ve hayallerini genişletmek anlamına gelmektedir” (Pilav, 2008:66). Bu açıdan yazma yöntemi öğrencinin kelime hazinesine katkıda bulunduğu gibi kişisel gelişimini de destekler.

2.15. SÖZLÜ ANLATIMDA KULLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Öğrencilerin yeni kelimeler öğrenmesine, öğrendikleri kelimeleri uygun durumlarda kullanmasına, pasif söz varlıklarındaki kelimeleri aktif hâle getirmesine imkân tanıyacak yöntemlerden biri de sözlü anlatımda kullanma yöntemidir.

“Amerika Birleşik Devletleri’nde Texas Üniversitesinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre insanlar, okuduklarının %10’unu, gördüklerinin %30’unu, görüp işittiklerinin %50’sini, sadece işittiklerinin %20’sini, görüp işittikten sonra söylediklerinin %80’ini, yapıp söylediklerinin %90’ını hatırlamaktadır” (Demirel, akt. Pilav, 2008:63). Bu da bizi öğrencilerin konuşarak öğrendiği kelimelerin pek çoğunu hatırlayabileceği gerçeğine götürecektir.

Ayrıca “yazma ve konuşma etkinlikleri kazanılan yeni kelimelerin unutulmasını engellediği gibi daha başka yeni kelimelerin öğrenilmesi zorunluluğunu da ortaya çıkaracaktır” (Pilav, 2008:66-67).

2.16. MÜZİKLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Müzikle öğretim kelime öğretimini eğlenceli hâle getiren, öğrencilerin hem duyularına hem de duygularına hitap eden bir yöntemdir.

“Bu yönüyle müzik, işitme yöntemi ile konuşma ve dil becerilerini arttırmak için çoklu duyuşal yaklaşımın bir parçası olarak hizmet edebilir. Petzold (1963) tarafından müzikal bağlamdaki melodik ve tonal hafıza olarak tanımlanan bu algı yöntemi, çoğu çocuğun dil gelişimi için en güçlü olandır” (Barbe & Milone, akt. Madsen, 1991:222).

Müzik, kelimelerin bir bağlam içinde öğrenilmesini sağlar. Özellikle iyi düzenlenmiş bir şarkıda öğrenilecek yeni kelime için ipuçları bulunur. Ayrıca öğrenme sırasında farklı duyular aktif hâle geldiği için öğretim etkili ve kalıcı olur.

Müzikle kelime öğretiminin bir diğere yararları da öğrenciyi ders baskısından kurtarması ve öğrencinin dikkatini derse vermesini sağlamasıdır. Bu sebeple müziğin kelime öğretiminde bir araç olarak kullanılmasında yarar vardır.

2.17. KELİME HARİTASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime haritası yöntemi, görsel destekli kelime öğretimi yöntemlerinden biridir. Akyol, yöntemin dördüncü sınıflardan itibaren rahatlıkla kullanılabileceğini, öğretmenin öncelikle yöntemin nasıl kullanıldığını örnekler yaparak çocuklara göstermesi gerektiğini belirtir ve uygulanış biçimi hakkında şu bilgileri verir:

“Yöntem kullanılırken üç temel soruya cevap aranmalıdır:

1. Kelimenin veya kavramın tanımı nedir?
2. Nelere benzemektedir?
3. Örnekleri nelerdir?

Bu yöntemle öğretilecek kelime rastgele seçilmemelidir. Öğretmen temayı işlerken çok kullanılan ve çocukların anlamakta güçlük çektiği kelimeleri belirlemeli ve onlar üzerinde çalışmalıdır. Bir metin işlenirken anahtar kelime seçilerek bu yöntemle öğretilmelidir” (Akyol, 2008:215).

Kelime haritaları, bir kelimeye ait çeşitli özellikleri vermesi bakımından önemlidir. Çünkü, bir kelimenin örneklerinin bilinmesi, nelere benzediğinin bilinmesi kelimenin hatırlanmasını kolaylaştırır.

2.18. KAVRAM HARİTASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime öğretiminde kavram haritalarına geçmeden önce kavramla ilgili yapılan tanımlara değinmekte yarar vardır.

Aksan’a göre “kavram, dünyadaki nesnelerin, biçimlerin, olgu, durum ve devinimlerin dilde anlatım buluşudur” (Aksan, 2009:151).

Çilenti (1989) ise kavramı, “bireyin çevreyle etkileşimi sonucu edindiği tecrübelerden zihinde kalan yaşantı izlerinin ortak yönlerine göre gruplandırılması sonucunda ulaşılan genelleme ve soyutlamaların her biri” (Çilenti, akt. Yılmaz ve Çolak, 2011:187-188) olarak tanımlar.

Yani kavramla yaşantılar arasında ciddi bir ilişki vardır. Birey yaşantıları sayesinde yeni kavramlar öğrendiği gibi, kavramlara anlam vermek de yine yaşantılar sayesinde gerçekleşir. Bu nedenle öğrencilere farklı kavramları kazandırmak ve onların çevrelerini algılamalarını sağlamak için çeşitli yaşantıların oluşturulması gerekir.

Kavramlar zihinde yer alan soyut yapılar olduğundan, kavram öğretimi yapılırken öğrencilerin soyut düşünme becerileri dikkate alınmalıdır. Kısacası, etkili ve anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi için bilginin somutlaştırılması ve göz önüne “serilmesi” gerekir.

Bu amacı gerçekleştirmek için kullanılacak en iyi araçlardan biri de kavram haritalarıdır. “Novak (1995), kavram haritalarını, bireyin sahip olduğu bilginin kavramlar arası ilişkilere dayalı olarak hiyerarşik bir şekilde düzenlenmesine ve görsel olarak temsil edilmesine yardım eden araçlar olarak tanımlamıştır” (Yılmaz ve Çolak, 2011: 192-193).

Kavram haritaları, bilgiyi öğretmede ve öğretilenlerin değerlendirilmesinde kullanılacak araçlardır. Kavram öğretiminin amacı, öğrencinin tanım ya da anlamları bilmesinden çok kavramlar arası ilişkileri bilmesi ve bunları kullanmasıdır. Kavram haritaları da bu amaca hizmet eder. “Kavram haritaları anlamlı öğrenmenin yanı sıra öğrenenin fiilen, aktif katılımıyla oluşturulan kavramlar arası ilişkileri gösteren araçlar olmasından dolayı yapılandırmacı kuramın sonuçlarından biri olarak da dikkati çekmektedir” (Şahin, Kurudayıoğlu ve Öztürk, 2013: 20).

Kavram haritaları çeşitli amaçlarla kullanılır:

“Gaines (2002), kavram haritalarının kullanım amaçlarını; yaratıcılığı geliştirebilme, büyük metinleri tasarlayabilme, kavramlar arası ilişkilere dikkat edilerek kavramların öğrenimini sağlayabilme, oluşturulan kavram haritalarının diğer bireylerle paylaşılması, tartışılmasıyla işbirlikli öğrenmeyi ve iletişim kurulmasını sağlayabilme, problem çözebilme becerilerini arttırabilme ve öğrenenlerde öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini gözlemlemek için değerlendirme aracı

olarak kullanılabilmesi olarak sıralamıştır” (Kılınç, 2007’den akt. Şahin, Kurudayıoğlu ve Öztürk, 2013:20).

Ayrıca kavram haritaları eksik ve yanlış öğrenmelerin önüne geçebilmek için kullanılan araçlardan biridir.

Bu yararlılıkları nedeniyle kavram haritaları kelime öğretimi için son derece uygun araçlardır. Kavram haritalarıyla öğretilen kelimeler zihinde anlam kazanır. Ayrıca öğrencilerin yeni kelimeler öğrenmesi için yollar açılır. Öğrenciler kavramlar arası ilişkileri öğrenerek kelimeleri yerinde ve doğru kullanma becerisi kazanabilir.

2.19. VEN ŞEMASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Ven şeması, görsele dayalı öğretime imkân verecek bir yöntemdir. Akyol bu yöntem hakkında şu bilgiyi verir:

“Ven şeması karşılaştırma ve kıyaslama türü metinlerde çok daha rahat kullanılabilir. Öğrenciler karşılaştırma ve kıyaslamalarda kullanılan kelimeleri etkili bir şekilde uygulamalı olarak öğrenebilirler. Çünkü burada görsel unsurlar da (resimler vb.) kullanılabilir. Bir kesişim bölgesine sahip yan yana getirilmiş iki oval veya dairesel şekilden oluşur. Ven şemasında dairelerin her birine kıyaslanan veya karşılaştırılan varlıkların kendilerine ait özellikleri yazılırken, kesişim bölgesine de ortak özellikler yazılır. Okuma öncesi de kullanılabilen bir tekniktir ancak okuma sonrası kullanılması daha etkilidir” (Akyol, 2008:222)

2.20. ZİHİNSEL İMAJ İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Öğrenme işleminde; öğretmen, öğrenilen konunun niteliği, sunulan fiziksel imkânlar, ortam vb. pek çok etken etkili olsa da öğrenmede odak nokta öğrencidir. Öğrencinin öğrenme sürecindeki zihinsel faaliyetleri bu sürecin başarısını etkileyen temel faktördür. Bazı araştırma bulguları, kişinin bir kelimeyi algılayarak gerçekleştirdiği zihinsel faaliyetlerinin, o kelimenin daha sonra hatırlanması üzerinde ciddi bir etkisinin olduğunu göstermektedir (Howe, 2001: 29).

Bu nedenle öğretim sürecinde öğretmenin, öğrencilerin zihinlerini harekete geçirecek yöntemlere baş vurmasında yarar vardır. Zihinsel imaj yöntemi de bu yöntemlerden biridir. Bu yöntemde öğrencilerin, özellikle görsel semboller yoluyla yeni kelimeler öğrenmesi ve bunları akılda tutması söz konusudur.

Bu yöntem uygulanırken öğrencilere resimler gösterilerek, dramatizasyon çalışmaları yapılarak ya da oyunlar oynanarak öğretilecek kelimeyle ilgili onların zihinlerindeki imaj ortaya çıkarılmaya çalışılır. Bunun için de öğrencilere

gösterilenlerle ilgili sorular sorulur. Halide Gamze İNCE'den alınan aşağıdaki uygulama zihinsel imaj oluşturma çalışmasına örnektir:

“Şehit: Ben bir askerim (Asker selamı vererek). Ülkem için savaşırken ölüyorum. Tabutumu bayrağımızla sarıyorlar. Bana öldü diyorlar ama ülkesi için savaşıp ölenlere ölü denmez” (İnce, 2006:82).

2.21. SÖZLÜK KULLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime öğretiminde en çok kullanılan yöntemlerden biri sözlük kullanmadır. Yeni kelimelerin öğretilmesinde sözlük kullanma yöntemine başvurmak için öncelikle öğrencilere sözlük kullanmayı öğretmek sözlük kullanma alışkanlığı kazandırmak gerekir.

Sözlükler yoluyla etkili bir öğretim yapabilmek için kullanılan sözlüklerin seviyeye uygun ve iyi hazırlanmış olması gerekir. “Sözlüklerde verilen iyi bir tanımlamanın iki temel özelliği vardır:

- 1) Kelimenin veya kavramın ait olduğu sınıfı veya kategoriyi belirtmesi.
- 2) Kavram veya kelimeyi diğer kavram ve kelimelerden ayıran bir-iki özelliğin verilmesi” (Akyol, 2008:219).

Kelime öğretiminde sözlük kullanılırken kelimenin bağlam içinde farklı anlamlara gelebildiği de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu nedenle özellikle işlenen metinlerden hareketle kelime öğretilirken sözlükten bulunan tanımın bağlama uygun düşüp düşmediği kontrol edilmeli, kelimenin çeşitli anlamları göz önünde bulundurulmalıdır.

“Sözlük; dikkati sağlama, eş söz dizimsel beceri kazandırma, kelime hazinesi zenginleştirme, aktif katılım ve canlılık sağlama, doğru ve yerinde kullanım örnekleri verme, kendi kendine öğrenme eğilimini geliştirme, öz güven geliştirme, bağlam verme, yardım isteğinde azalmayı sağlama gibi yararlar da sağlar” (Budak, akt. Uçar, 2012:52).

Öğretmen kılavuz kitaplarında da yeni kelimeler öğretilirken öğretmenlerin öğrencileri sözlük kullanmaya teşvik etmesi önerilmektedir.

2.22. ÇAĞRIŞIM İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Çağrışım, kelimelerin kalıcı olarak öğrenilmesini sağlayacak yöntemlerden biridir. Aksan, kelimenin çağrışımsal anlamını şöyle açıklar: “Bally'nin çağrışım

alanı kuramına uyan çağrışımsal anlam, bir göstergenin ya da daha büyük bir birimin insanda, çağrışımına yol açtığı çeşitli tasarımlara verilen addır” (Aksan, 2009:174).

“Sinopalnikova (2003)’ya göre çağrışım terimi psikodilbilimde insan zihnindeki fikirleri, kavramları, kelimeleri ifade eder ve şu şekilde gösterir: Zihinde bir varlığın görünümü bir başkasının görünümüne yol açar” (İstifçi, 2010:360).

Tanımlardan da anlaşıldığı gibi çağrışım, bir kelimeyle ilgili olarak insan zihnindeki ön bilgileri açığa çıkaran ve zihinde şemalar kurulmasına imkân veren bir yöntemdir.

“Temel kelime bilgisine sahip olan dil öğrencileri, çağrışım yapılacak kelimenin farklı anlamlarını, kelimenin anlamsal değerini ve kelimenin altında yatan yapıları bilerek çağrışım yapabilir. Kelimeler arasında çağrışım kuran öğrenciler, kelime hazinelerini genişletebilirler ve doğru bağlam için doğru kelimeleri seçebilirler. Richards (1991)’ın iddia ettiği gibi ‘depolanan kelimeler çağrışımsal ilişkilere göre zihne gelir ve bu ilişkiler kurulduğu zaman öğrenme kolaylaşabilir.’ ” (İstifçi, 2010:364).

Çağrışım yoluyla kelime öğretimi etkinliklerinde resim vb. görsellerden hareketle çağrışım yaptırılarak yazma ya da konuşma çalışmaları yapılabilir. Bir kelime verilerek, öğrencilerden bu kelimenin çağrıştırdığı diğer kelimeleri bulmaları istenebilir ve bu çağrışımlar şematik olarak gösterilebilir.

2.23. BAĞLAM İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Bağlam kelimesi Aksan tarafından şöyle açıklanmaktadır: “Bir gösterge, öteki öğelerle birlikte ve onlarla bütünleşerek, onların da yardımıyla bir kavramı yansıtmaktadır ki, göstergelerin bağlı bulunduğu bu öğelerin oluşturduğu bu bütüne bağlam adını veriyoruz” (Aksan, 2009:200). Tanımdan da anlaşıldığı gibi bağlam, kelimenin bütün içinde kazandığı anlama işaret eder. Kelime öğretiminde bir yöntem olarak kullanıldığında etkili öğrenme sağlar. Çünkü öğrencinin yeni öğrendiği kelimeyi bir bütün içinde hatırlamasına imkân verir.

Bağlam, öğrenciyi tahmin etmeye, anlam hakkında düşünmeye yöneltir. Bu da eğitimde kalıcılığı arttıran unsurlardandır. Ayrıca bağlam, kelimenin nasıl kullanıldığına dair öğrenciye ipucu verir.

Cemal YILDIZ, Alpaslan OKUR, Gökhan ARI ve Yakup YILMAZ, bağlam hakkında şu bilgiyi verir:

“Bir kelimenin anlamı bilinmiyorsa ve farklı bağlamlarda kullanılırsa o kelimenin anlamıyla ilgili bir düşünce geliştirilebilir. Kelime daha önceden görüldüyse ya da duyulduysa metin içinde cümlenin genel anlamı da düşünülerek kelimenin anlamı anlaşılabilir. Bunun için öğretmen de devreye girerek öğrenciye ipuçları verebilir; ancak ipucu verme yöntemi her zaman öğrencinin anlamı doğru bileceğini kanıtlayamamıştır” (Yıldız, Okur, Arı, Yılmaz, 2010:313).

Hayati AKYOL ve Turan TEMUR (2009:206), bağlamdan hareketle kelime öğrenmede “bağlamsal tahmin” kavramından bahseder. Yazarlara göre bağlamsal tahminde, kelimenin yer aldığı cümle ve paragrafın sağladığı ipuçlarından yararlanılarak anlam bulunur. Hatta bazen kelimenin oluşumundan hareketle de anlamına ulaşılabilir. Oluşumdan kasıt, kelimelerin yapısına ya da cümle içindeki yerine bakmaktır.

Dolayısıyla bağlamdan hareketle anlam buldurulurken öğretmen hem doğru ipuçlarından yararlanmaya hem de nitelikli metinler kullanmaya özen göstermelidir.

Kelimeleri bağlamdan hareketle nasıl tahmin edilebilmesi için şöyle bir yol izlenebilir:

“1.Bilinmeyen kelimenin konuşma bölümünü bulma.

2.Bilinmeyen kelimenin bağlamına hemen bakma ve eğer gerekliyse bu bağlamı basitleştirme.

3.Bilinmeyen kelimenin daha geniş bağlamına bakma. Bu, bilinmeyen kelimeyi içeren yapıya ve onu çevreleyen cümle ve yapılar arasındaki ilişkiye bakmak anlamına gelir.

4. Bilinmeyen kelimenin anlamını tahmin etme.

5. Tahminin doğruluğunu kontrol etme” (Nation and Coady, akt. Mart, 2012:179).

2.24. KELİME LİSTESİ OLUŞTURMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime listeleri, kelime öğretiminde daha çok öğretmeni ilgilendiren bir uygulamadır. Kelime listeleri bir tür kelime öğretimi planlamasıdır. Bu listeler kelime öğretiminin başlangıç noktasını belirlediği gibi bitiş noktasını da belirler.

“Kelime listesi, öğretmeni dönem boyu yapacağı kelime öğretimi çalışmalarında planlı kılacak, belirsizliği ortadan kaldırarak öğretmenin belli bir hedefe odaklanmasını sağlayacaktır” (İnce, 2006:98).

Kelime listelerinin sağlıklı bir şekilde kullanılabilmesi için öncelikle öğrenim seviyelerine göre öğretilecek kelimelerin önceden planlanması gerekir. Batı’da

hazırlanan pek çok çocuk kitabında bile, çocukların öğrenecekleri kelime sayıları seviyelere göre belirlenmektedir. Ülkemizde ise örgün eğitimde bile öğretilecek kelimeler belli bir plan ve program dahilinde öğretilememektedir. Bu nedenle hazırlanan kitaplarda kelimeler seçilirken kelime serveti ve kelime sıklığı konusunda yapılan çalışmalar dikkate alınmalıdır.

2.25. KELİME DEFTERİ OLUŞTURMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime öğretimi konusunda etkili yöntemlerden biri de öğrencilere kelime defteri oluşturmaktır. Kelime defteri, öğrencinin kişisel sözlüğü gibidir. Öğrenci kelime defteri tutarak öğrenme sürecini yönetme fırsatı bulur.

Kelime defterine sadece okulda öğretilen kelimeler değil öğrencilerin sosyal çevrelerinde öğrendikleri (televizyondan, gazetelerden, internetten vb.) kelimeler de yazdırılır. Böylece öğrencilerin kendi kendilerine öğrenmelerine imkân verilmiş olur. Bu da kalıcı öğrenmeyi sağlamanın yollarından biridir.

Öğrencilerin deftere yazdıkları kelimeler, sınıf içi etkinliklerle gündeme getirilmeli, öğrencilerin kelimeleri birbirleriyle paylaşmaları sağlanmalıdır.

Kelime defteri kullanmanın yararları çeşitli araştırmacılar tarafından şöyle açıklanmıştır:

- “Kelime çalışmasını artırma (Schmitt and Schmitt, 1995)
- Sözlük kullanma ve bağlamdan tahmin etme yeteneğini geliştirme (Ledbury, n.d)
- Öğretmenlere öğrencilerin ilerlemeleri hakkında bilgi verme (Fowle, 2002; Nation, 1990); ve
- Öğrencinin özerkliğini geliştirme (Fowle, 2002)” (Walters ve Bozkurt, 2009:405).

2.26. GÖZLEM VE YAŞANTILARDAN YARARLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Gözlem yapmak öğrenmenin en kolay ve etkili yollarından biridir. Kelime öğretiminde de öğrencinin sosyal hayata dair gözlemlerinden ve yaşantılarından yararlanmak kalıcı öğrenme imkânı sunar.

Öğrenci, çevresindeki pek çok nesnenin adını, soyut kelimeleri gözlem yoluyla öğrenir. Gözlem, kelimelerin farklı anlamlarının tanınmasına ve bağlam içinde öğrenmeye uygun bir yöntemdir.

Gözlem yönteminin uygulanmasında sosyal hayatla bağlantılı yer ve durumlardan yararlanır. Öğrencilerin bildiği ortak mekânlar, izlenen filmler, okulda düzenlenen etkinlikler vb. öğrencilerin ortak gözlem yapabileceği ortam ve etkinliklerdir.

“Yaşantıları kullanmanın bir başka yolu da bazı durumları birlikte tartışarak onlar üzerinde yazılı anlatım ya da sözlü anlatım çalışmaları yaptırmaktır. Örneğin, ‘aşırı ölçüde susadığınız’ ya da ‘acıktığınız bir anı anlatınız’ biçiminde bir konu ortaya atıp öğrencileri konuşmaya yönlendiririz. Diyelim ki susuzluğu anlatıyorlar. Anlatım süresi içinde dudakları çatlamak, dili damağına yapışmak, ağzı kurumak gibi deyimleri kullananlar çıkacaktır” (Sezer, akt. İnce, 2006:97).

2.27. TEKRARLARDAN YARARLANMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Öğrenme esnasında bilgiler duyuşal kayıt alanından geçtikten sonra kısa süreli hafızaya gelir. “Uyaranların kısa süreli hafızada kalma süresi duyuşal kayıt alanında olduğu gibi oldukça kısadır ve yaklaşık 15-20 saniye olduğu kabul edilmektedir” (Yüksel, 2011:50).

Bilgilerin tam olarak depolandığı yer ise uzun süreli hafızadır. Uzun süreli hafızaya yerleşen bilgi, gerektiğinde geri getirilip kullanılabilir. Bunun için de eğitimde kalıcı öğrenme yaşantıları oluşturmak gerekir.

Kelime öğretiminde kalıcılığı sağlamanın en etkili yollarından biri de öğrenilen kelimelerin çeşitli bağlamlarda tekrar edilmesini sağlamaktır.

“Sözcükler, birbirinden ayrı oldukları ve bir konuya bağlı olmadıkları zaman çabuk unutulur. Bu nedenle ilk duyulduğunda duyuşal kayıt aracılığıyla kısa süreli belleğe alınan sözcükler, tekrarlar yapılarak uzun süreli belleğe aktarılmalıdır. Tekrar, öğrenilenlerin kalıcılığının sağlanmasında oldukça önemlidir” (Çetinkaya, 2005: 69).

Güneş, zihinsel sözlüğü geliştirmek için kabul edilen tekniklerin şu üç aşamada gerçekleştiğini belirtir: “Bütünleştirme, işlevsel kullanma ve tekrarlama” (Güneş, 2013:243-244). Bu nedenle öğretilen kelimelerin okuma, dinleme, konuşma ve yazma etkinlikleriyle öğrencilerin kelimeleri işlevsel olarak kullanması ve tekrar

etmesi sağlanmalıdır. Kelimeler ne kadar çok tekrar edilirse, onları anlamak ve hatırlamak o kadar kolay olur.

2.28. ANLAM ANALİZİ İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Anlam analizi, öğretilecek kelimelerin çeşitli özelliklerinin tablolaştırılarak kelimelerin karşılaştırmalı olarak öğretimini sağlayan bir yöntemdir. “Bu teknik öğrencilerin ön bilgilerini öğrenme ortamında kullanmalarına imkân verir. Kelime ve kavramları karşılaştırmalı olarak kazandırırken, birden fazla öğrencinin aktif olarak derse katılımına fırsat sağlar. Ayrıca çocuklarda sınıflama ve analiz etme becerilerini geliştirir” (Akyol, 2008:217).

Anlam analizi tablolarıyla somut kelimeler öğretilbileceği gibi soyut kelimelerin öğretimi de yapılabilir. Oluşturulan tabloya, dikey yönde öğretilecek kelimeler yazılır. Yatay yöne de kelimelerin özellikleri yazılır. Böylece hangi kelimedede hangi özelliklerin bulunup bulunmadığı “+” ya da “-” işaret sistemiyle çözümlenir.

Anlam analizi tablolarında yer alan kelimelerin belli bir konu çerçevesinde sunulması önemlidir. Böylece öğrencilerin birbirleriyle ilişkili olan kelimeleri bütün hâlinde görmeleri sağlanır.

2.29. BİRLEŞTİRİLMİŞ YÖNTEM İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Birden fazla yöntemin bir arada kullanılmasına dayanan bir yöntemdir. İnce, birleştirilmiş yöntemde, farklı yöntemlerin birbirlerini destekleyecek şekilde beraber kullanılacaklarını belirtir. Yazara göre, çağrışım-zihinsel imaj, jest, mimik, taklit, tasvir genellikle bir arada kullanılan yöntemlerdir (İnce, 2006:102).

Bu yöntem sayesinde, öğretim daha dikkat çekici ve etkili hâle getirilebilir.

2.30. OTUZ KELİME ÜZERİNE ON ARTI METODU İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime öğretiminde etkili olarak kullanılacak yöntemlerden biri olan otuz kelime üzerine on artı metodu hakkında İdris KARAKUŞ şu bilgileri verir:

“İlköğretim okulunun üçüncü sınıfından itibaren uygulanacak olan bu metod, öğretmenler tarafından yürütülecektir. Konuşma ve yazma esasına dayandırılacaktır. Öğretmen 30 kelimeyi (seviyeye uygun) öğrencilere vererek, bu kelimelerle mektup, masal, hikâye, hatıra, haber vs.yazdırır. Bu kelime birkaç defa kullanılabilir. Her

hafta kelime sayısı 10 tane artırılır. Her haftanın son gününde verilmesinde fayda vardır” (Karakuş, 2002:124).

Bu yöntem, kelime öğretimini diğer beceri alanlarıyla birleştirmeye imkân verdiği ve öğrenilen kelime sayısının düzenli olarak artmasını sağladığı için etkili bir yöntemdir.

2.31. GRUPLANDIRMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Bu yöntemde öğrencilere belli temalar altında gruplandırılacak kelimeler verilir ve bu kelimelerin kendi özelliklerine göre gruplandırılması istenir. “Bazı durumlarda, kelimeleri öğrencilerin yazmaları ve sonrasında gruplandırmaları istenebilir; ‘Yılın aylarını yazınız ve mevsimlere göre gruplandırınız gibi.’ Kavram bilgisinde karşımıza çıkan sınıflandırma, gruplandırma yönteminin temelini oluşturur ve bu yöntem, kelime öğretiminin kolaylaştırılmasına ve kelimeler arasındaki bağın öğrenciye kavratılmasına yöneliktir” (Yıldırım, 2006:20).

Gruplandırılan kelimelerin öğrenilmesi ve hatırlanması oldukça kolaydır. Çünkü gruplamayla birey, zihninde kelimelerle ilgili bir şema oluşturur ve bütünlük sağlar.

2.32. İLİŞKİLENDİRME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Eğitim öğretim sürecinde bilgileri günlük hayatla ilişkilendirmek öğretilenlerin kalıcılığını sağlamak bakımından son derece önemlidir.

Bu yöntemle öğretim yapılırken, öğretilecek kelime ya da kavramla ilgili olarak öğrencilerin ön bilgilerinden hareket etmek, günlük hayatlarıyla bağlantı kurmak gerekir. Bu anlamda öğretilecek kelimeyle ilgili yaşantılar oluşturmak, resimler ya da farklı görseller kullanmak etkili bir teknik olabilir.

2.33. BEYİN FIRTINASI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Beyin fırtınası tekniği, beynimizin sağ ve sol lobunu birlikte harekete geçirerek kalıcı öğrenme sağlayan tekniklerden biridir. Beyin fırtınası öğrencilerin problem çözme, yaratıcı düşünme becerilerini ve hayal gücünü geliştirir; öğrencilere gruplar halinde çalışma becerisi kazandırır.

Beyin fırtınası tekniği ile kelime öğretimi yapılırken şöyle bir yol izlenebilir: Öğretmen kelime ya da kelime grubunu tahtaya yazar. Bu kelime ya da kelime

grubuyla ilgili olarak öğrencileri konuşturur ve yeni kelimeleri de tahtaya yazar. Daha sonra kelimeler özelliklerine göre gruplandırılır. Son olarak da grupların başlıkları belirlenir.

Uygulama esnasında öğretmenin öğrencileri ya da öğrencilerin birbirlerini eleştirmesinden kaçınılmalıdır. Çünkü, bu beyin fırtınası ile çalışmanın amacı, özgür bir ortamda çok sayıda fikrin ortaya atılarak düşüncenin geliştirilmesini sağlamaktır.

“Beyin fırtınası, ön bilgileri harekete geçirirken çocuğun öğrendiği kelime ve kavramları etiketleriyle organize etmesini sağlar. Öğretmen, öğrencileri zorlamadan belirlenen bir kavram, kelime veya temayla ilgili düşüncelerini açıklamaya yöneltir. Bu teknikle öğretmen öğrencilerin etkin katılımını sağlamaya çalışırken diğer taraftan da sahip oldukları ön bilgi düzeyini değerlendirme fırsatını elde etmiş olacaktır” (Akyol, 2008:221).

Bu yöntemle öğrenci, hem yeni kelimeler öğrenir hem de öğrendiği kelimeyle ilgili başka kelimeleri tanıma ve öğrenme fırsatı bulur. Birbiriyle ilgili kelimeler zihinde gruplanacağından anlamlı öğrenme sağlanmış olur.

2.34. DOĞRUDAN KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Doğrudan öğretim, öğretilecek konu ya da okunacak metinle ilgili bazı önemli kelimeleri öğrenemeyen öğrencilere bu kelimeleri öğretmek için kullanılan bir yöntemdir.

Akyol, örnek bir öğretim sürecini dört ana maddeyle ele alır. Bunlar:

1. İki ile beş kelime arası bir liste hazırlanır. Kelimeler ortam içinde (örneğin cümlede) tanıtılır.
2. Çocukların kelimelerle ilgili görsel ve işitsel hafızalarını geliştirici etkinlikler düzenlenir.
3. Aynı kelime zihinden yazdırılır.
4. İkinci ve üçüncü basamaklar her kelime için tekrar ettirilir” (Akyol, 2008:212).

Doğrudan kelime öğretimi için seçilecek kelimelerde öğretmenlerin, işlenen metin için önemli olan, öğrencilerin günlük dilde ihtiyaç duyacakları ve bilmedikleri, kitaplarda tekrarlanan kelimelere odaklanmaları gerekir.

2.35. DÖRT KARE STRATEJİSİ İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Dört kare stratejisi, öğrencilerin öğrenecekleri kelimelerle ön bilgileri arasında bağlantı kurarak, öğrenilecek kelimenin belirlenmesine ve tanımlanmasına yardım eden bir yöntemdir.

Bu yöntem uygulanırken öncelikle öğrencilerden defterlerini ya da herhangi bir kağıdı dört eşit kareye bölmeleri istenir. Bu karelerden ilkinde öğretilecek kelimenin tanımını ifade edecek bir cümle yazdırılır. Burada öğrencilerin deneyimlerinden hareket edilebilir. Amaç, öğrencilere kelimenin ne olduğunu öğretmektir.

İkinci karede, kelimenin karakteristik özellikleri ve anlamı üzerinde durulur. Burada kelimenin ne olduğunu pekiştirmeleri, kelimenin anlam özelliklerini kavramaları beklenir.

Üçüncü kareye öğrencilerden öğretilecek kelimeyle ilgili örnekler yazmaları istenir. Dördüncü karede ise örnek olmayan kelimeler yazar. Dört kare stratejisi, çeşitli kaynaklarda bazı farklılıklarla da uygulanabilmektedir. Örneğin Uçar'ın , dört kare stratejisiyle ilgili olarak Cockrum ve Markel (2007)'den aldığı örnekte şöyle bir yol izlenir:

“Örnekte öğretilmesi düşünülen kelime ‘extravaganza (fantezi)’dır.

- Öğrencilere boş bir kâğıt levha verilir ve kâğıdı dört kareye bölmeleri istenir.
- Öğrencilere bir kareye ‘extravaganza (fantezi)’ yazmaları söylenir.
- Olmayan bir tanımlama bağlamında kelimeyi kullanın. Bu örnekte olduğu gibi biz fanteziyi gördük. Bu kelimenin gramer fonksiyonunu gösterir.
- Şimdi, öğrencilere fantezi kelimesini tanımlamak için kullanabilecekleri sahip oldukları bir deneyimi çağırımları için onlara yol açan bir soru sorun. Bu örnekteki soru çok heyecan verici bir yerde ya da muhteşem havai fişek gösterisi veya heyecan verici başka tür gösterilerde hiç buldunuz mu? Olabilir. Birkaç öğrenciden deneyimlerini paylaşmalarını isteyin ve “extravaganza (fantezi)” kelimesiyle deneyimlerini etiketleyin. Örneğin, eğer bir öğrenci büyük bir havai fişek gösterisi gördüğünü havaya ateş edilen yüzlerce roket olduğunu söylese gösterinin bir “extravaganza (fantezi)” olduğunu onlara söyleyebilirim. Deneyimlerini uygun tanımlayarak paylaşan her bir öğrenci deneyimleri bir “extravaganza (fantezi)” olduğu için etikete sahip olması gerekir.
- İkinci karede, her bir öğrenci kendi deneyimlerinden bir “extravaganza (fantezi)”yi yazmalarını isteyin. Yazılarının “extravaganza (fantezi)” kelimesini içerdiğine emin olun.
- Öğrenciler üçüncü karede kesinlikle bir “extravaganza (fantezi)” olmayan bir örnek yazsınlar. Bir kez daha yazılarında “extravaganza (fantezi)” kelimesini içerdiklerinden emin olun. Örneğin bir öğrenci, dünkü yetenek gösterisinde herkesin üzerine bir ağırlık çöktü. Çok sıkıcıydı. Bu bir “extravaganza (fantezi)” değil yazmış olabilir.
- Dördüncü karede, öğrencilerin kendi sözleriyle “extravaganza (fantezi)” kelimesinin bir tanımını yazmalarını isteyin. Yazdıkları tanımlarda kelimeyi kullanmaları gerekir. Örneğin bir öğrenci, “extravaganza (fantezi)” heyecan verici ya da muhteşem bir gösteridir yazmış olabilir” (Uçar, 2012:30-31).

Dört kare stratejisi, öğretilecek kelimenin anlamının yanında özelliklerinin ve örneklerinin de öğretilmesini de sağladığından öğrencinin kelimeyi tam olarak kavramasına yardım eder. Bu sayede de anlamlı öğrenme sağlanmış olur. Öğrenci kelimeyi hangi bağlamda kullanacağını ya da kullanamayacağını kavrar. Bu nedenle kelime öğretimi açısından etkili bir yöntemdir.

2.36. KAVRAM GELİŞTİRME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kavramlar, bireylerin yaşantılarıyla ilişkilidir. Bu nedenle kavram öğretimine, öğrencilerin yaşantılarından hareket ederek başlanmalıdır.

“Kavram geliştirme yöntemi, kelimeleri sadece sözlük anlamlarıyla değil, çok yönlü öğretip, uygulamaya koymayı amaçlayan bir yöntemdir. Rentel (1971) kavram geliştirme yöntemiyle öğretimde beş aşamadan söz eder:

- 1) Öncelikle kavram belirlenmelidir. Örneğin metin içerisinden bir anahtar kelime seçilebilir. Seçilen kavram uygun kelimelerle tanımlanmalı ve hangi anlamlara gelebileceği üzerinde durulmalıdır. Çocuğun düzeyine uygun olmayan ve çok soyut olan kavramlar seçilmemelidir.
- 2) Kavramı başka kavramlardan ayıran özellikler üzerinde durulmalıdır. Benzer veya farklı bir kavramla karşılaştırılabilir.
- 3) Kavramın kullanıldığı yerler örneklendirilmelidir. Nerelerde ve nasıl kullanılabileceği vurgulanmalıdır.
- 4) Kavramın önemi vurgulanarak içeriği algılatılmalıdır.
- 5) Kavramın kullanımı için fırsatlar yaratılmalıdır” (Akyol, 2008:213).

Bu yöntemle, kavramların farklı yönleri öğretildiği gibi kullanımına yönelik çalışmaların yaptırılması da oldukça önemlidir.

2.37. SÖZLÜ AÇIKLAMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Bu yöntemde kelimeler ya da ifade kalıpları kullanıldıkları bağlam içinde verilerek öğretilmeye çalışılır. Öğretilecek kelime, öğrenciye dolaylı yoldan kazandırılır. Bu yöntem özellikle bir nesneyi karşılamayan, soyut kavramlar için kullanılabilir. Örneğin deyimler, bu yöntemle kolaylıkla öğretilir.

Süleyman Kaan YALÇIN, Gairns ve Redman (1991)’dan yöntemle ilgili şöyle bir örnek aktarır:

Örnekte, “Çay mı, kahve mi alırsınız?” sorusuna verilebilecek cevaplar şöyle belirlenmiştir: “Çay lütfen”, “Kahve lütfen” ya da “fark etmez” (Gairns ve Redman, akt. Köksal, akt. Yalçın, 2005:68). Bu örnekle öğrenciler “fark etmez” kelimesini bir bağlam içinde öğreneceklerdir. Bu öğretimde kelimenin sadece anlamı öğretilmeyip, cümle ya da bağlam içinde nasıl kullanılacağı da öğretilmiş olacaktır.

2.38. OYUN İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Çocuklar için zevk ve eğlence kaynağı olan oyunlar, aynı zamanda çocuğun topluma bir birey olarak katılmasına ve kendini tanımasına imkân verir. Oyunlar, çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimine destek verir. Dil gelişimi de zihinsel gelişimle ilgili bir alandır. Oyunlar yoluyla çocuk çevresini anlamlandırma ve kendini ifade etme imkânı bulur.

Çocuğun çevresini anlamlandırma ve kendini ifade etme sürecinde, kelime hazinesinin önemli bir yeri vardır. Bu nedenle eğitim ortamlarında, çocuğun kelime hazinesini zenginleştirmek için oyunlara başvurulabilir.

Eğitim ortamında seçilen oyunlar, amaca hizmet edecek nitelikte olmalıdır. Bu nedenle özellikle kelime oyunları öğrencilerin yeni kelimeler öğrenmesine ve bildikleri kelimeleri kullanmalarına imkân verir. Adam asmaca, isim şehir oyunları, kelimelerin son harfinden yeni kelimeler türetme, bir kelimenin harflerinden başka kelimeler oluşturma gibi etkinlikler, çocuklara bir oyun gibi sunularak kelime öğretimi yapılabilir.

2.39. KELİMELERİN TÜRKÇE KARŞILIKLARINI ÖĞRETME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Dünyadaki sosyo-kültürel ve bilimsel değişme ve gelişmelerle birlikte dilimize Batı dillerinden –özellikle de İngilizceden- pek çok kelime girmektedir. Bu kelime bombardımanı, toplumumuzu zihinsel anlamda etki altına alarak kültürel yozlaşmaya sebep olmaktadır.

Dil öğretiminin, kültür öğretimi olduğu gerçeğinden hareketle, bu kültürel savaşa cephe almak ana dili eğitimcilerinin önemli bir görevidir. Bu gerçekten hareketle, Türkçe öğretim programları ve ders kitaplarına da yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarının öğretilmesi ve kullanılmasıyla ilgili kazanım ve etkinlikler yer almaktadır.

Öğrencilerin kelime hazinelerinin zenginleştirilmesinde, kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğretme bir yöntem olarak kullanılabilir. Özellikle son dönemde dilimize yerleşen kelimelere bulunan Türkçe karşılıklar, öğrencilere eşleştirme, kelime oyunları, metindeki yabancı kelimelerin yerine Türkçelerini koyma gibi

etkinliklerle öğretilir. Hatta yabancı kelimelere Türkçe karşılıklar önerme gibi etkinliklerle öğrencilerin yeni kelimeler türetmesine ve öğrenmesine imkân verilebilir. Böylece öğrencinin hem kelime hazinesi zenginleşir hem de dil bilinci gelişir.

2.40. KELİME TÜRETME YOLUYLA KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Kelime türetme, öğrencilerin bir kelime kökünden hareketle farklı kelimelerle karşılaşmalarına imkân vererek kelime hazinelerini zenginleştirmelerini sağlar. Nitekim İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nda söz varlığını geliştirmeye yönelik kazanımlara bakıldığında, Söz Varlığını Geliştirme amacının 5. kazanımında “Ekleri kullanarak kelimeler türetir” (MEB, 2009:108) ifadesine yer verildiği görülmektedir.

Bu yöntem sınıfta özellikle bir kelime türetme oyunu şeklinde uygulanırsa, öğrenciler öğretmen rehberliğinde birbirlerinden yeni kelimeler öğrenebilirler. Yöntem sınıf ortamında şöyle uygulanabilir:

Öğretilmek istenen kelime / kelimelerin türemiş oldu kökler tahtaya yazılır. Öğrencilerden bu köklere yapım ekleri getirilerek anlamlı kelimeler türetmeleri istenir. Böylece öğrenciler, türemiş kelimelerin hangi kökten türediğini ve bu kökle ne tür bir anlam ilgisi olduğunu görerek türemiş kelimeleri bir aile hâlinde öğrenmiş olur.

2.41. GÖRSELLERDEN YARARLANMA YOLUYLA KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Görseller, eğitim-öğretim ortamlarında bilginin daha kolay öğrenilmesini sağlayan ve öğrenilen bilgilerin kalıcılığını arttıran araçlardır. Öğretilmek istenen kelime, eğer mümkünse kendisi, resmi ya da onu çağrıştıracak görseller yardımıyla öğrencilere gösterilir. Öğrencilere resmin ne olduğu, onlarda ne gibi kelimeleri çağrıştırdığı sorulur. Soru-cevap yöntemiyle düşünceler alınarak kelime öğretilir.

2.41.1. Resimlerle Kelime Öğretimi Tekniği

Resimle kelime öğretimi, görsellerden yararlanma yönteminin bir tekniği olarak kullanılabilir. Resimler, özellikle somut işlemler dönemindeki öğrencilere kelime öğretmede oldukça etkili olacak materyallerdir.

“Ana dili öğretiminde de yabancı dil öğretiminde de kelime öğretim çalışmalarında resimle öğretim tekniği çokça başvurulan bir tekniktir. Resimler yoluyla kelime zihinde somutlaştırılırken, resim yoluyla farklı anlamları araştırması ve resim üzerinde konuşması sağlanır. Özellikle resimlerle zenginleştirilmiş sözlüklerin ve ders kitaplarının kelime hazinesini genişletmede oldukça başarılı olduğu belirlenmiştir” (İnce, 2006:72).

Resimlerle kelime öğretirken, hazır resimlerden yararlanmanın yanında öğrencilerden resim yapmaları da istenebilir. Bu sayede öğrendikleri kelimeyi zihinlerine kendi bakış açılarıyla yerleştirmiş olurlar.

2.42. TEKERLEME, SAYIŞMACA, BİLMECE VE YANILTMACA EZBERLEME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacalar hem çocuklar hem yetişkinler tarafından bilinip kullanılan ve kültürümüzü yansıtan dil öğeleridir. Bu unsurlar eğlence amaçlı kullanıldığı gibi eğitim-öğretim ortamlarında öğrencilerin kelime hazinesini geliştirmek için araç olarak da kullanılabilirler. Nitekim İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı’nda söz varlığını zenginleştirmeye yönelik kazanımlardan birinde de “Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacaları ezberler/kullanır.” (MEB, 2006:17) denilmektedir.

Elif Emine BALTA, bilmecelerin kelime hazinesini zenginleştirmedeki rolünü şöyle açıklar:

“İlköğretimin ilk dönemlerinde, bilmeceler sözcükleri doğru telaffuz edebilme amacıyla yapılabilecek alıştırmalar olarak kullanılabilir. Bilmecelerin dil bağlamında bir diğer belirgin özelliği, çocukların kelime hazinesini zenginleştirecek güce sahip olmalarıdır. İlginç benzetme ve tasvirleri, alışılmamış bağdaştırmaları, zengin sözcük kullanımı, onu kelime hazinesini zenginleştirme açısından önemli bir kaynak durumuna getirir” (Balta, 2013:893).

Bilmeceler, kelimelerin oyunlaştırılarak öğretilmesini sağlar. Sınıfın tamamına bilmece sormak ve cevap vermelerini istemek öğrencileri tatlı bir rekabete sürükleyeceğinden sınıfta eğlenceli bir yarışma ortamı oluşturur. Bilmeceler, kelimelerin bir anlam bütünlüğü içinde sunulmasını sağladığından, öğretilen kelimenin zihne doğru bağlamda yerleşmesine imkân verir.

Bilmeceler için söz konusu olan bu durum, tekerleme, sayısmaca ve yanılmacalar için de geçerlidir. Bu nedenle kelime öğretimi çalışmalarında, dilimizin bu öğelerinden yararlanılmalıdır.

2.43. ŞİİR, ŞARKI, TÜRKÜ EZBERLEME İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Şiir, şarkı, türkü gibi kültür ve edebiyat ürünleri, dilin söz varlığını ve gücünü yansıtan önemli unsurlardır. Bu unsurlar aynı zamanda dil öğretimi için de kullanılabilir araçlardır. İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda da söz varlığını zenginleştirme ile ilgili kazanımlardan biri de “Şiir, türkü, şarkı türlerinde metinler ezberler.” (MEB, 2006:17) şeklinde ifade edilmiştir.

“Cumhuriyet dönemi öncesinde özellikle Osmanlıca kurallarının öğretiminde ezgilerden sıkça faydalandığı görülmektedir. Zaman zaman dini birtakım bilgiler de bu yöntemle verilmiştir. Bu öğretilen kelimeyle birlikte ya dizlere vurulur ya da sallanarak ritmik hareketler yoluyla verilenler ezberletilmeye çalışılmıştır. Halen Fransızca sözlüklerinde ezgiye dayalı bir sistem bulunmaktadır” (Batur, 2008:149).

Zekerya BATUR (2008:157) kelimeyle birlikte kelimenin anlamlarını şiirleştirerek öğrettiği çalışmasında; kelime öğretiminin şiir şeklinde verilmesinin, var olan kuralların dışında bir uygulama olduğu için ilgi çektiğini, bu ilginin dil hafıza dolayısıyla kelime hafıza ilişkisini güçlendirerek kalıcılığı sağladığını ortaya koymuştur.

Bu çalışmadan da hareketle, şiir, şarkı türkü gibi ezgili ve uyaklı ürünlerin kelime öğretiminde araç olarak kullanılabilirliğini söylemek mümkündür. Öğrenciler bu tür ezgili ürünler ezberletilerek hem öğrencilerin kültürel anlamda gelişmesi sağlanır hem de kelime hazineleri zenginleştirilir.

2.44. KAVRAM ALANI İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Aksan tarafından “birbiriyle ilişkili ve birbirine yakın kavramların, eşanlamlıların, içinde düşünüldükleri alan.” (Aksan, 1989:254) olarak tanımlanan ‘kavram alanı’, kelime öğretiminde önemsenmesi gereken bir kavramdır. Aksan (1989:254) aynı kavram alanına giren kavramların değerlerinin belirlenmesinden çok, zihnin nasıl işlediğinin ve dil denen sistem içindeki çeşitli öğelerin konuşma, okuma, yazma sırasında nasıl seçildiklerinin önemli olduğunu vurgular. Bu yorumdan da anlaşıldığı gibi, aynı kavram alanına giren kelimelerin öğretimi, öğrencilerin kelime hazinelerini zenginleştirdiği gibi anlatımlarında doğru kelimeleri seçmelerine de imkân verir.

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nının söz varlığını zenginleştirme amacı altında verilen ikinci kazanımda “Aynı kavram

alanına giren kelimeleri, anlam farklılıklarını dikkate alarak kullanır.” (MEB, 2006:17) denilmektedir. Yine bu kazanıma yönelik olarak şöyle bir açıklama yapılmaktadır:

“Metin işlenişi sırasında yalnız dinlenenlerde/izlenenlerde geçen kelimelere değil, kelimenin kavram alanına giren diğer kelimelere de değinilir. Örneğin; metinde yat kelimesi geçiyorsa “gemi, tekne, kotra, sandal, yelkenli” gibi kelimelere de değinilerek aynı kavram alanına giren bu kelimeler arasındaki anlam farklılıkları da verilir” (MEB, 2006:17).

Bu açıklamayla aynı kavram alanına giren kelimelerin nasıl öğretilbileceği ile ilgili bir yönlendirme yapılmaktadır.

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı’nda da yer verilen bir yöntem olarak kavram alanı, kelimelerin kalıcı biçimde öğrenilmesine de destek verir. Çünkü aynı kavram alanı içinde öğretilen kelimeler, birbirini çağrıştıracığından kelimelerin kalıcılığı artabilir.

2.45. ARAŞTIRMA İLE KELİME ÖĞRETİMİ YÖNTEMİ

Araştırma ödevleri, öğrencilerin bağımsız iş yapabilme ve bağımsız öğrenme becerilerini geliştirir. Türkçe eğitiminde anlamı bilinmeyen kelimelerle çalışma yapılırken, öğrencilerin gerek sınıf içinde gerek sınıf dışında okunan/dinlenen metinlerde geçen anlamı bilinmeyen kelimeleri araştırarak bulmaları istenebilir. Bu araştırmada sözlükler başta olmak üzere, ansiklopedi gibi bilgi verici kaynaklar kullanılabilir. Hatta çalışma çeşitlendirilerek öğrencilerin, araştırdıkları kelimelerin farklı bağlamlarda nasıl kullanıldığını tespit etmeleri istenebilir. Böylece öğrenciler araştırma esnasında yeni kelimelerle karşılaşarak onların da anlamlarını öğrenebilirler. Sonuçta yaparak yaşayarak öğrenme söz konusu olacağından, kalıcı öğrenme sağlanacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

1. EVREN VE ÖRNEKLEM

Çalışmanın evrenini Afyonkarahisar ilinde çalışmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise Afyonkarahisar il merkezinde görev yapmakta olan ve 10-14 Şubat 2014 tarihlerinde düzenlenen Türkçe Öğretmenleri Genişletilmiş Zümre Toplantısına katılan 109 öğretmen oluşturmaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin kelime öğretim yöntem ve tekniklerini bilme ve kullanma durumlarını belirlemeye yönelik olarak yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmıştır.

“Tarama modelleri, geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilemez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir.” (Karasar, 2012:77)

3. VERİ TOPLAMA ARACI

Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen öğretmenlerin yöntemleri bilme ve kullanma durumlarını ölçecek bir anket formu kullanılmıştır. Form oluşturulmuş, Türkçe öğretim programlarında, 2013-2014 eğitim öğretim yılında Afyonkarahisar il merkezinde kullanılan Türkçe çalışma kitaplarında ve literatürde geçen kelime öğretim yöntem ve teknikleri incelenmiştir. Bu incelemede tespit edilen 45 yöntem ankete madde olarak koyulmuştur. Öğretmenlerin yöntemleri bilme ve kullanma durumlarına ilişkin fikir almak amacıyla her maddeye “bilmiyorum, biliyorum ama kullanmıyorum, kullanıyorum” seçenekleri yerleştirilmiştir.

Hazırlanan ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği için üç uzman görüşüne başvurulmuş ve Cronbach Alpha analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda Cronbach Alpha $\alpha = ,897$

olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

4.VERİLERİN ANALİZİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırmadan elde edilen verilere betimsel istatistik yapılıp yüzde ve frekans değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen veriler; öğretmenlerin mesleki kıdemleri, plan yapma alışkanlıkları, mezun oldukları okul türü, kullandıkları ders kitabı ve ders verdikleri sınıflar açısından incelenmiştir. Değişkenlerle ilgili her bulgu ve sonuç tablolar hâlinde gösterilmiştir.

ALTINCI BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

1. BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 1: Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Kelime Öğretim Yöntem/Tekniği		Mesleki Kıdem						TOPLAM	
		0-5 yıl		6-15 yıl		15 yıldan fazla		f	%
		f	%	f	%	f	%	f	%
1.Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kullanıyorum	16	100	78	100	15	100	109	100
2.Bağlam ile Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	1	1,3	0	0	1	0,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	2	2,6	0	0	2	1,8
	Kullanıyorum	16	100	75	96,2	15	100	106	97,2
3.Sözlük Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	3	3,8	2	13,3	6	5,5
	Kullanıyorum	15	93,8	75	96,2	13	86,7	103	94,5
4.Tahmin Etme	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	3	18,8	2	2,6	1	6,7	6	5,5
	Kullanıyorum	13	81,3	76	97,4	14	93,3	103	94,5
5.Cümlede Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	1	1,3	0	0	1	0,9
	Kullanıyorum	16	100	77	98,7	15	100	108	99,1
6.Eşleştirme	Bilmiyorum	0	0	3	3,8	0	0	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	5	6,4	1	6,7	7	6,4
	Kullanıyorum	15	93,8	70	89,7	14	93,3	99	90,8
7.Yazılı Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	2	12,5	1	1,3	0	0	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	6	7,7	3	20	11	10,1
	Kullanıyorum	12	75	71	91	12	80	95	87,2
8. Sözlü Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	1	6,3	1	1,3	0	0	2	1,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	3	18,8	12	15,4	4	26,7	19	17,4
	Kullanıyorum	12	75	65	83,3	11	73,3	88	80,7
9. Kelime Defteri Oluşturma	Bilmiyorum	1	6,3	1	1,3	0	0	2	1,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	6	37,5	27	34,6	4	26,7	37	33,9

	Kullanıyorum	9	56,3	9	64,1	11	73,3	70	64,2
10. Anahtar Kelimelerle Çalışma Yoluyla Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	2	12,5	1	1,3	0	0	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	6	7,7	2	13,3	9	8,3
	Kullanıyorum	13	81,3	71	91,7	13	86,7	97	89
11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme	Bilmiyorum	0	0	5	6,4	0	0	5	4,6
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	8	10,3	1	6,7	11	10,1
	Kullanıyorum	14	87,5	65	83,3	14	93,3	93	85,3
12. Bulmaca	Bilmiyorum	2	12,5	3	3,8	0	0	5	4,6
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	3	3,8	1	6,7	5	4,6
	Kullanıyorum	13	81,3	72	92,3	14	93,3	99	90,8
13. Çağrışım	Bilmiyorum	1	6,3	2	2,6	0	0	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	8	10,3	1	6,7	11	10,1
	Kullanıyorum	13	81,3	68	87,2	14	93,3	95	87,2
14. Kelime Türetme	Bilmiyorum	0	0	3	3,8	1	6,7	4	3,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	18	23,1	2	13,3	21	19,3
	Kullanıyorum	15	93,8	57	73,1	12	80	84	77,1
15. Görsellerden Yararlanma	Bilmiyorum	2	12,5	9	11,5	1	6,7	12	11,0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	3	18,8	20	25,6	4	26,7	27	24,8
	Kullanıyorum	11	68,8	49	62,8	10	66,7	70	64,2
16. Boşluk Doldurma	Bilmiyorum	1	6,3	3	3,8	0	0	4	3,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	11	14,1	2	13,3	14	12,8
	Kullanıyorum	14	87,5	64	82,1	13	86,7	91	83,5
17. Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme	Bilmiyorum	3	18,8	8	10,3	1	6,7	12	11
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	6	37,5	19	24,4	3	20	28	25,7
	Kullanıyorum	7	43,8	51	65,4	11	73,3	69	63,3
18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme	Bilmiyorum	2	12,5	9	11,5	0	0	11	10,1
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	5	31,3	16	20,5	6	40	27	24,8
	Kullanıyorum	9	56,3	53	67,9	9	60	71	65,1
19. Oyun	Bilmiyorum	3	18,8	0	0	0	0	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	13	16,7	3	20	18	16,5
	Kullanıyorum	11	68,8	65	83,3	12	80	88	80,7
20. Kavram Alanı	Bilmiyorum	3	18,8	3	3,8	1	6,7	7	6,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	4	25	6	7,7	1	6,7	11	10,1
	Kullanıyorum	9	56,3	69	88,5	13	86,7	91	83,5
21. Araştırma	Bilmiyorum	1	6,3	4	5,1	2	13,3	7	6,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	14	17,9	3	20	19	17,4
	Kullanıyorum	13	81,3	60	76,9	10	66,7	83	76,1
22. Muhtemel	Bilmiyorum	5	31,3	19	24,4	3	20	27	24,8

(Olası) Cümlelerle Kelime Öğretimi	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	4	25	21	26,9	3	20	28	25,7
	Kullanıyorum	7	43,8	38	48,7	9	60	54	49,5
23.Sözcük Çalışması	Bilmiyorum	2	12,5	9	11,5	0	0	11	10,1
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	12	15,4	3	20	16	14,7
	Kullanıyorum	13	81,3	57	73,1	12	80	82	75,2
24. Dramatizasyon	Bilmiyorum	2	12,5	3	3,8	2	13,3	7	6,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	7	43,8	18	23,1	4	26,7	29	26,6
	Kullanıyorum	7	43,8	57	73,1	9	60	73	67
25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma	Bilmiyorum	1	6,3	6	7,7	1	6,7	8	7,3
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	4	25	26	33,3	8	53,3	38	34,9
	Kullanıyorum	11	68,8	46	59	6	40	63	57,8
26.Okuma	Bilmiyorum	0	0	6	7,7	0	0	6	5,5
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	6	7,7	0	0	8	7,3
	Kullanıyorum	14	87,5	66	84,6	15	100	95	87,2
27.Dinleme	Bilmiyorum	2	12,5	10	12,8	1	6,7	13	11,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	11	14,1	2	13,3	14	12,8
	Kullanıyorum	13	81,3	57	73,1	12	80	82	75,2
28.Kelime Haritası	Bilmiyorum	3	18,8	8	10,3	2	13,3	13	11,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	5	31,3	21	26,9	4	26,7	30	27,5
	Kullanıyorum	8	50	49	62,8	9	60	66	60,6
29.Kavram Haritası	Bilmiyorum	2	12,5	15	19,2	1	6,7	18	16,5
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	5	31,3	15	19,2	5	33,3	25	22,9
	Kullanıyorum	9	56,3	48	61,5	9	60	66	60,6
30. Ven şeması	Bilmiyorum	8	50	33	42,3	2	13,3	43	39,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	5	31,3	25	32,1	10	66,7	40	36,7
	Kullanıyorum	3	18,8	20	25,6	3	20	26	23,9
31. Zihinsel İmaj	Bilmiyorum	8	50	27	34,6	4	26,7	39	35,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	3	18,8	24	30,8	7	46,7	34	31,2
	Kullanıyorum	5	31,3	27	34,6	4	26,7	36	33
32. Kelime Listesi Oluşturma	Bilmiyorum	3	18,8	10	12,8	3	20	16	14,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	8	50	41	52,6	8	53,3	57	52,3
	Kullanıyorum	5	31,3	27	34,6	4	26,7	36	33
33. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma	Bilmiyorum	1	6,3	10	12,8	2	13,3	13	11,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	3	18,8	10	12,8	1	6,7	14	12,8
	Kullanıyorum	12	75	58	74,4	12	80	82	75,2
34. Tekrarlardan Yararlanma	Bilmiyorum	2	12,5	5	6,4	0	0	7	6,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	10	12,8	3	20	14	12,8

	Kullanıyorum	13	81,3	63	80,8	12	80	88	80,7
35. Anlam Analizi	Bilmiyorum	9	56,3	47	60,3	5	33,3	61	56
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	15	19,2	60	40	23	21,1
	Kullanıyorum	5	31,3	16	20,5	4	26,7	15	22,9
36. Birleştirilmiş Yöntem	Bilmiyorum	4	25	21	26,9	2	13,3	27	24,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	6,3	11	14,1	3	20	15	13,8
	Kullanıyorum	11	68,8	46	59	10	66,7	67	61,5
37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Yöntemi	Bilmiyorum	9	56,3	48	61,5	5	33,3	62	56,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	3	18,8	14	17,9	8	53,3	25	22,9
	Kullanıyorum	4	25	16	20,5	2	13,3	22	20,2
38. Gruplandırma Yöntemi	Bilmiyorum	6	37,5	21	26,9	2	13,3	29	26,6
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	17	21,8	4	26,7	23	21,1
	Kullanıyorum	8	50	40	51,3	9	60	57	52,3
39. İlişkilendirme Yöntemi	Bilmiyorum	2	12,5	9	11,5	1	6,7	12	11
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	8	10,3	0	0	8	7,3
	Kullanıyorum	14	87,5	61	78,2	14	93,3	89	81,7
40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	1	6,3	2	2,6	1	6,7	4	3,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	12,5	7	9	3	20	12	11
	Kullanıyorum	13	81,3	69	88,5	11	73,3	93	85,3
41. Müzikle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	2	12,5	16	20,5	1	6,7	19	17,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	6	37,5	29	37,2	5	33,3	40	36,7
	Kullanıyorum	8	50	33	42,3	9	60	50	45,9
42. Doğrudan Kelime Öğretimi Yöntemi	Bilmiyorum	9	56,3	31	39,7	4	26,7	44	40,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	3	18,8	26	33,3	6	40	35	32,1
	Kullanıyorum	4	25	21	26,9	5	33,3	30	27,5
43. Dört Kare Stratejisi Yöntemi	Bilmiyorum	11	68,8	54	69,2	10	66,7	75	68,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	4	25	13	16,7	4	26,7	21	19,3
	Kullanıyorum	1	6,3	11	14,1	1	6,7	13	11,9
44. Kavram Geliştirme Yöntemi	Bilmiyorum	5	31,3	22	28,2	3	20	30	27,5
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	16	20,5	3	20	19	17,4
	Kullanıyorum	11	68,8	40	51,3	9	60	60	55
45. Sözlü Açıklama Yöntemi	Bilmiyorum	3	18,8	12	15,4	1	6,7	16	14,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	3	18,8	17	21,8	3	20	23	21,1
	Kullanıyorum	10	62,5	49	62,8	11	73,3	70	64,2

1. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde, öğretmenlerin tamamının anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi yöntemini kullandığı görülmektedir. Bu durum, gerek programda gerek

çalışma kitapları ve diğer kaynaklarda, kelimelerin anlam özellikleriyle ilgili çalışmalara sıkça yer verilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

2. Bağlam ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1’de görüldüğü gibi mesleki kıdemi 0-5 yıl olan 16 öğretmenin tamamı bağlam ile kelime öğretimi yöntemini kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 1,3’ü bu yöntemi bilmediğini, % 2,6’sı bildiğini fakat kullanmadığını, % 96,2’si ise kullandığını belirtmiştir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 97,2’sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kelimelerin anlam özelliklerinin ve kullanımlarının öğretilmesinde bağlamın önemli bir yeri vardır. Türkçe çalışma kitaplarında kelimelerin anlamlarını tahmin ettirme etkinliklerine sıkça yer verilmektedir. Anlamın tahmin edilmesinde de bağlamın önemli bir yeri vardır. Bu durumun yöntemin öğretmenler tarafından çok tercih edilmesinde etkili olduğu söylenebilir.

3. Sözlük Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1’e göre mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 6,3’ünün sözlük kullanma yöntemini bildiği ama kullanmadığı, % 93,8’inin kullandığı; mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 3,8’inin bu yöntemi bildiği ama kullanmadığı, % 96,2’sinin ise kullandığı, mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 13,3’ünün yöntemi bildiği ama kullanmadığı, % 86,7’sinin ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 94,5’inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Yöntemin bütün kıdem aralıklarında, büyük oranda kullanıldığı görülmektedir. Bu durum sözlüklerin, sınıf içinde kullanılacak en pratik başvuru kaynaklarından olmasıyla ilgili olabilir. Ayrıca bu yöntemin kelimenin anlamını öğrenmenin en kolay yollarından biri olması ve geleneksel bir yöntem olması da yöntemin tercihinde etkili olabilir.

4. Kelimelerin Anlamını Tahmin Etme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin tamamının tahmin etme yöntemini bildiği, % 18,8’inin bilip kullanmadığı, % 81,3’ünün ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi

bilmekte, % 2,6'sı bilip kullanmamakta, % 97,4'ü ise kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin de tamamın tahmin etme yöntemini bilmekte, % 6,7'si bilip kullanmamakta, % 93,3'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 94,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tahmin etme yönteminin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılan bir yöntem olmasının sebebi, programda ve çalışma kitaplarında bu yöntemin kullanımına yönelik kazanım ve etkinliklere yer verilmiş olması olabilir.

5. Cümlede Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'de görüldüğü gibi, mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin tamamının cümlede kullanma yöntemini kullandığı; mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 1,3'ünün bu yöntemi bildiği ama kullanmadığı, % 98,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin de tamamının bu yöntemi kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 99,1'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Cümlede kullanma yönteminin, kelime öğretiminde sıkça başvuru geleneksel ve etkili bir yöntem olması öğretmenlerin tercihinde belirleyici olabilmektedir.

6. Eşleştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemleri 0-5 yıl olan öğretmenlerin tamamının eşleştirme yöntemini bildiği, % 6,3'ünün bildiği ama kullanmadığı, % 93,8'inin de kullandığı ortaya çıkmaktadır. Tabloya göre mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 3,8'i eşleştirme yöntemini bilmemektedir. % 6,4'ü bilip kullanmamakta, % 89,7'si ise kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin % 6,7'si bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 93,3'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında ankete katılan öğretmenlerin % 90,8 gibi büyük bir oranla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Eşleştirme yöntemi, çalışma kitaplarında çeşitli tekniklerle ele alınan bir yöntemdir. Bu yöntemin tabloda bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu yöntemin çok tercih edilmesi;

kitaplarda ve programlarda sıkça karşılaşılan bir yöntem olmasının yanı sıra kolay uygulanabilir ve çeşitlendirilebilir bir yöntem olmasından kaynaklanabilir.

7. Yazılı Anlatımda Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin yazılı anlatımda kullanma yöntemini bilmediği, % 12,5'inin bildiği ama kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı ortaya çıkmıştır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 1,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 7,7'sinin bilip kullanmadığı, % 91'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin % 20'sinin bu yöntemi bildiği ama kullanmadığı, % 80'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Yeni öğrenilen kelimelerin anlamının tam olarak kazanılması için, bu kelimelerin aktif olarak kullanılmasına imkân verecek etkinliklerden yararlanılmalıdır. Yeni öğrenilen kelimelerle öğrencilere yazma çalışmaları yaptırmak da bu tarz yöntemlerden biridir. Bu yöntemin, her kıdem düzeyindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması önemlidir.

8. Sözlü Anlatımda Kullanma İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e göre mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 6,3'ünün sözlü anlatımda kullanma yöntemini bilmediği, % 18,8'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 1,3'ünün bu yöntemi bilmemekte, % 15,4'ü bilip kullanmamakta, % 83,3'ü kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin % 26,7'sinin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 73,3'ünün bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında sözlü anlatımda kullanma yöntemini öğretmenlerin % 80,7'sinin kullandığı görülmektedir.

Yeni öğrenilen kelimelerin tıpkı yazılı anlatımda olduğu gibi sözlü anlatımda da kullanılması, öğrenilen kelimenin aktif söz dağarcığına aktarılması açısından önemlidir. Bu bakımdan sözlü anlatımda kullanma yönteminin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılması önemlidir. Ancak, bu yöntemi bilip kullanmayan öğretmenlerin % 20'ye yaklaşan oranı çok da azımsanmayacak derecededir. Bunun

sebebi, konuşma etkinliklerinin öğretmen ve öğrenciler açısından çoğunlukla planlama ve zaman gerektirmesi olabilir.

9. Kelime Defteri Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e göre mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 6,3'ü kelime defteri oluşturma yöntemini bilmemekte, % 37,5'inin bilip kullanmamakta, % 56,3'ü bu yöntemi kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 1,3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 34,6'sı bilip kullanmamakta, % 64,1'i ise bu yöntemi kullanmaktadırlar. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 26,7'si yöntemi bilip kullanmamakta, % 73,3'ü kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 64,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Kelime defteri kullanma yöntemini öğretmenlerin tamamına yakını bilmektedir. Kullanan öğretmenler çoğunlukta olmasına rağmen, öğretmenlerin yaklaşık % 34'ünün bu yöntemi bilip kullanmaması dikkat çekicidir. Bunun sebebi, yöntemin öğrenciler üzerinde dikkatli ve sürekli takip gerektirmesi olabilir.

10. Anahtar Kelimelerle Çalışma Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 6,3'ünün bildiği ama kullanmadığı, % 81,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 1,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 7,7'sinin bildiği ama kullanmadığı, % 91,7'sinin ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerden bu yöntemi bilmeyen yoktur. Öğretmenlerin % 13,3 bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 86,7'si kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 89'unun bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmıştır.

Sonuçlara bakıldığında, anahtar kelimelerle çalışma pek çok öğretmen tarafından kullanılan bir yöntem olmuştur. Bu durum, anahtar kelimelerle çalışmanın hem çalışma kitaplarındaki etkinliklerde hem de programda sıkça ve çeşitli tekniklerle yer almasıyla ilgili olabilir.

11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerden bu yöntemi bilmeyen yoktur. Öğretmenlerin % 12,5'i yöntemi bilip kullanmadığı, % 87,5'inin

ise bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 6,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 10,3'ünün bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmıştır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerden bu yöntemi bilmeyen yoktur. Ancak öğretmenlerin % 6,7'si bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 93,3'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 85,3'ünün bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Türkçe öğretim programlarında, yabancı dillerden dilimize yerleşmiş kelimelerin Türkçe karşılıklarının kullanılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca öğrencilere yabancı kelimelerin karşılıklarını öğretmek, onları kelime dağarcığını geliştirmek açısından önemli olduğundan öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılması önemlidir.

12. Bulmaca ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin bulmaca yöntemini bilmediği, % 6,3'ünün bilip kullanmadığı, % 81,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin ise % 3,8'i bu yöntemi bilmemekte, % 3,8'i bilip kullanmamakta, % 92,3'ü ise kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi bilmektedir. Öğretmenlerin % 6,7'si bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 93,3'ü bu yöntemi kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 90,8'inin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Bulmaca ile kelime öğretimi gerek öğrenci çalışma kitaplarında gerek yardımcı kitaplarda sıkça karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Yöntemin öğretmenlerin yaklaşık % 91'i tarafından tercih edilmesi, yöntemin genel olarak yaygın kullanımından kaynaklanıyor olabilir.

13. Çağrışım ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e göre mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 6,3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 12,5'i bilip kullanmamakta, % 81,3'ü kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 2,6'sı bu yöntemi bilmemekte, % 10,3'ü bilip kullanmamakta, % 87,2'si kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi bilmektedir. Öğretmenlerin % 6,7'si yöntemi bilip kullanmamakta, % 93,3'ü

kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Kelime öğretiminde çağrışımlardan yararlanmak, öğrenciye hedef kelimeyle birlikte yeni kelimeler de kazandırması bakımından önemlidir. Bu nedenle bu yöntemin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması, kelime öğretimi açısından önemlidir.

14. Kelime Türetme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin tamamının kelime türetme yöntemini bildiği görülmektedir. Ancak öğretmenlerin % 6,3'ü bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 93,8'i kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 3,8'i yöntemi bilmemekte, % 23,1'i bilip kullanmamakta, % 73,1'i ise kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 6,7'si bu yöntemi bilmemekte, % 13,3'ü bilip kullanmamakta, % 80'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 77,1'inin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Kelime türetme, çalışma kitaplarında dil bilgisiyle de bağlantı kurularak, özellikle işlek eklerle öğrencilerin yeni kelimeleri türetmesi şeklinde uygulanan bir yöntemdir. Yöntemin, öğretmenlerin tamamına yakını tarafından biliniyor olması, programlarda ve kitaplarda yönteme yer veriliyor olmasıyla ilgili olabilir. Her ne kadar yöntemi kullanan öğretmenler çoğunlukta olsa da, yaklaşık % 20'sinin bilip kullanmaması dikkat çekicidir.

15. Görsellerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin görsellerden yararlanma yöntemini bilmediği, % 18,8'inin bilip kullanmadığı, % 68,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerden % 11,5'inin bu yöntemi bilmediği, 25,6'sının bilip kullanmadığı, % 62,8'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 6,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 26,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı ortaya çıkmıştır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 64,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Öğretimde görsellerden yararlanma, pek çok alanda sık kullanılan bir yöntemdir. Buna rağmen 0-5 yıl ve 6-15 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin % 12,5 ve % 11,5 oranlarıyla bu yöntemi bilmiyor olmaları ilginç bir sonuçtur. Toplam değerlere bakıldığında da yöntem her ne kadar öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılsa da, %11'inin bilmiyor olması dikkat çekicidir. Ayrıca öğretmenlerin yaklaşık % 25'inin bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin özellikle soyut kavramların kazandırılmasında belli bir hazırlık gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir.

16. Boşluk Doldurma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerden % 6,3'ünün boşluk doldurma yöntemini bilmediği, % 6,3'ünün bilip kullanmadığı, % 87,5'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında bunlardan % 3,8'inin boşluk doldurma yöntemini bilmediği, % 14,1'inin bilip kullanmadığı, % 82,1'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise tamamının bu yöntemi bildiği görülmektedir. Bu öğretmenlerden % 13,3'ünün bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 86,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 83,5'inin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Boşluk doldurma ile kelime öğretimi, kelime öğretiminde işlevsel olarak kullanılabilir yöntemlerden biridir. Yöntemin öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması da bunun bir göstergesidir.

17. Tekerleme, Sayımaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 18,8'inin tekerleme, sayımaca, bilmece ve yanıltmaca ezberleme yöntemini bilmediği, % 37,5'inin bilip kullanmadığı, % 43,8'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 10,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 24,4'ünün bilip kullanmadığı, % 65,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 6,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 20'sinin bilip kullanmadığı, % 73,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 63,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmaca ezberleme İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın kazanımlarında ve öğrenci çalışma kitaplarında karşılaşılan bir yöntemdir. Buna rağmen öğretmenlerin % 11'inin bu yöntemi bilmiyor olması dikkat çekicidir. Öğretmenlerin yaklaşık % 26'sının bu yöntemi bilip kullanmaması; yöntemin hem öğretmenler hem öğrenciler için sürekli araştırma ve hazırlık gerektirtirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Bu oranlara rağmen yöntemi öğretmenlerin yarısından çoğu kullanmaktadır.

18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin şiir, şarkı, türkü ezberleme yöntemini bilmediği, % 31,3'ünün bilip kullanmadığı, % 56,3'ünün ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 11,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 20,5'inin bilip kullanmadığı, % 67,9'unun kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi bilmekte, % 40'ı bilip kullanmamakta, % 60'ı ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında ise öğretmenlerin % 65,1'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Şiir, şarkı, türkü ezberleme yöntemi de İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın kazanımlarında ve çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerden biridir. Buna rağmen öğretmenlerin yaklaşık % 10'unun bu yöntemi bilmiyor; yaklaşık % 25'inin de bilip kullanmıyor olması dikkat çekicidir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamalarının sebebi; tıpkı tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmaca ezberleme yönteminde olduğu gibi hem öğretmenler hem öğrenciler için sürekli araştırma ve hazırlık gerektirtirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Buna rağmen yöntem, öğretmenlerin çoğunluğu tarafından tercih edilen yöntemlerden biridir.

19. Oyun ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında, mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 18,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 68,8'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi bilmektedir. Öğretmenlerin % 16,7'si yöntemi bilip kullanmamakta, % 83,3'ü kullanmaktadır. Kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında tamamının oyun yöntemini bildiği görülmektedir.

Öğretmenlerin % 20'si bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 80'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Oyunla öğretim, hemen her sınıf düzeyinde öğrencilerin dikkatini çekecek nitelikte bir yöntemdir. Bu nedenle öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından tercih ediliyor olabilir.

20. Kavram Alanı ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde, mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 18,8'inin kavram alanı yöntemini bilmediği, % 25'inin bildiği ama kullanmadığı, % 56,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 7,7'sinin bilip kullanmadığı, % 88,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin % 6,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 6,7'sinin bilip kullanmadığı, % 86,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 83,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kavram alanı İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda söz varlığını zenginleştirme amacıyla yer almaktadır. Kitaplarda ve programda da bu yöntemle kelime öğretimi tavsiye edilmektedir. Bu nedenle yöntem, öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olabilir. Programda kazanım olarak da yer alan bir yöntemin öğretmenlerin yaklaşık % 7'si tarafından bilinmemesi, % 10'u tarafından da bilinip kullanılmaması bir eksiklik olarak değerlendirilebilir.

21. Araştırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 6,3'ünün araştırma yöntemini bilmediği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 81,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 5,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 17,9'unun bilip kullanmadığı, % 76,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 13,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 20'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 76,1'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Araştırma yoluyla kelime öğretimi İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nın söz varlığını zenginleştirme amacıyla kazanım olarak yer almakta, öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri araştırarak öğrenmeleri beklenmektedir. Tabloya bakıldığında, yöntemin bütün mesleki kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılması bunun sonucu olabilir.

22. Muhtemel (Olası) Cümleler Tekniği ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerden % 31,3'ünün muhtemel (olası) cümlelerle kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 43,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 24,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 26,9'unun bilip kullanmadığı, % 48,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında öğretmenlerin % 20'sinin bu yöntemi bilmediği, % 20'sinin bilip kullanmadığı, % 60'ının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 49,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tabloda yöntemin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmadığı görülmektedir. Yönteme program ya da kitaplarda yer verilmiyor olması bunun başlıca sebebi olarak görülebilir. Ancak mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullanıyor olması dikkat çekicidir. Öğretmenlerin yaklaşık % 25'inin bu yöntemi bilmiyor olması, da yöntemin genellikle literatürde karşılaşılan bir yöntem olmasından kaynaklanmış olabilir.

23. Sözcük Çalışması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin sözcük çalışması yöntemini bilmediği, % 6,3'ünün bilip kullanmadığı, % 81,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında bu öğretmenlerin % 11,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 15,4'ünün bilip kullanmadığı, % 73,1'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında öğretmenlerin tamamının bu yöntemi bildiği görülmektedir. Ancak öğretmenlerin % 20'si bu yöntemi bildiği hâlde kullanmamakta, % 80'i

kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 75,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bütün mesleki kıdem düzeylerine bakıldığında, sözcük çalışması yönteminin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir. Her ne kadar programlar ve çalışma kitaplarında kelime öğretimine yönelik doğrudan yer verilen bir yöntem olmasa da, 6-15 yıl kıdemi olan öğretmenlerin yaklaşık % 12'sinin bu yöntemi bilmiyor olması dikkat çekicidir. Çünkü sözcük çalışmaları Türkçe öğretiminde yer verilen çalışmalardır. Toplam değerler içinde öğretmenlerin yaklaşık % 15'inin bu yöntemi bilmesine rağmen kelime öğretiminde kullanmamasının nedeni, sözcük çalışmalarının daha çok dil bilgisiyle bağlantılı değerlendirilmesinden kaynaklanmış olabilir.

24. Dramatizasyon ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemleri 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 43,8'inin bilip kullanmadığı, % 43,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin ise % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 23,1'inin bilip kullanmadığı, % 73,1'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 13,3'ü bu yöntemi bilmemektedir. % 26,7'si bilip kullanmamakta, % 60'ı kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 67'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Dramatizasyon, Türkçe eğitiminin çeşitli öğrenme alanlarında kullanılan etkili ve modern bir yöntemdir. Toplamda öğretmenlerin yarısından çoğunun bu yöntemi kullanması olumlu bir sonuçtur. Ancak 0-5 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin, yarıya yakınının; 109 öğretmenin de yaklaşık % 27'sinin bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin uygulanışının zaman, dramatizasyon bilgisi ve dikkatli çalışma gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir.

25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemleri 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 6,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 68,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin ise % 7,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 33,3'ünün bilip kullanmadığı, % 59'unun kullandığı

görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 6,7'si bu yöntemi bilmemektedir. % 53,3'ü bilip kullanmamakta, % 40'ı kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 57,8'inin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Jest, mimik, taklit ve tasvirlerden yararlanma yöntemi, kelime öğretiminde çok sık karşılaşılan ve kullanılan bir yöntem değildir. Buna rağmen, 15 yıldan fazla kıdemi olan öğretmenler haricindeki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullanması olumludur. Toplam değerler içinde de öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullanması, öğretmenlerin kelime öğretiminde farklı yollar deniyor olmalarının bir göstergesi sayılabilir.

26. Okuma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemleri 0-5 yıl olan öğretmenlerin tamamının okuma yöntemini bildiği görülmektedir. % 12,5'i bilip kullanmamakta, % 87,5'i ise kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında öğretmenlerin % 7,7'sinin bu yöntem bilmediği, % 7,7'sinin bilip kullanmadığı, % 84,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntem kullandığı görülmektedir.

Okunan metinler aracılığıyla kelime öğretimi, Türkçe eğitiminde kolay uygulanabilen bir yöntemdir. Bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması da bunun bir göstergesidir.

27. Dinleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin dinleme yöntemini bilmediği, % 6,3'ünün bilip kullanmadığı, % 81,3'ünün ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin ise % 12,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 14,1'inin bilip kullanmadığı, % 73,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin % 6,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 13,3'ünün bilip kullanmadığı, % 80'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 75,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Dinleme yöntemi, dinlenen metinlerden hareketle yeni kelimelerin öğretilmesine dayanan bir yöntemdir. Böylesi bir yöntemin öğretmenlerin yaklaşık % 12'si tarafından bilinmemesi dikkat çekicidir. Ancak kullanılma değerlerine bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

28. Kelime Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerden % 18,8'inin kelime haritası yöntemini bilmediği, % 31,3'ünün bilip kullanmadığı, % 50'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 10,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 26,9'unun bilip kullanmadığı, % 62,8'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumuna bakıldığında ise; öğretmenlerin % 13,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 26,7'sinin bilip kullanmadığı, % 60'ının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 60,6'sının bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kelime haritası yöntemi, özellikle 5. sınıf düzeyinin söz varlığını zenginleştirme amacı altında değinilen bir yöntemdir. Bunun dışında çeşitli kaynaklarda da kelime öğretim yöntemi olarak ele alınmaktadır. Ancak özellikle çalışma kitaplarında sık rastlanılan bir yöntem değildir. Öğretmenlerin yaklaşık % 28'inin bu yöntemi bilip kullanmıyor olmasının sebebi bu olabilir. Görselleştirmeye dayalı etkili bir yöntem olan bu yöntemin, bütün kıdem düzeylerinde öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması önemlidir.

29. Kavram Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin kavram haritası yöntemini bilmediği, % 31,3'ünün bilip kullanmadığı, % 56,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 19,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 61,5'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında bu öğretmenlerden % 6,7'sinin kavram haritası yöntemini bilmediği, % 33,3'ünün bilip kullanmadığı, % 60'ının kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 60,6'sının bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kavram haritası yöntemi, Türkçe öğretim programlarında yer alan bir yöntem olmasına rağmen, öğretmenlerin yaklaşık % 17'si tarafından bilinmemesi dikkat çekici bir sonuçtur. Buna rağmen, bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması olumludur.

30. Ven Şeması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 50'sinin ven şeması yöntemini bilmediği, % 31,3'ünün bilip kullanmadığı, % 18,8'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında bu öğretmenlerin % 42,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 32,1'inin bilip kullanmadığı, % 25,6'sının kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında % 13,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 66,7'sinin bilip kullanmadığı, % 20'sinin ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 39,4'ünün bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Ven şeması yöntemi, programlarda ya da çalışma kitaplarında yer almayan yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin yaklaşık % 40'ının bu yöntemi bilmiyor olması bu durumun bir sonucu olabilir. Öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi bilmesine rağmen, sadece % 23,9'unun kullanması, yöntemin çok yaygın kullanılmamasından kaynaklanıyor olabilir.

31. Zihinsel İmaj ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 50'sinin zihinsel imaj yöntemini bilmediği, % 18,8'inin bilip kullanmadığı, % 31,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 34,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 30,8'inin bilip kullanmadığı, % 34,6'sının kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 26,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 46,7'sinin bilip kullanmadığı, % 26,7'sinin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 35,8'inin bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Zihinsel imaj yöntemi, programda ve çalışma kitaplarında yer verilmeyen yöntemlerden biridir. Bütün kıdem düzeylerinde azımsanmayacak düzeylerde bilinmiyor olması bunu bir göstergesidir. Öğretmenlerin çoğunluğu tarafından

bilinmesine rağmen, öğretmenlerin yaklaşık üçte biri tarafından kullanılması, yöntemin kullanım açısından yaygınlaşmamış olmasından kaynaklanıyor olabilir.

32. Kelime Listesi Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 18,8'inin kelime listesi oluşturma yöntemini bilmediği, % 50'sinin bilip kullanmadığı, % 31,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında bu öğretmenlerin % 12,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 52,6'sının bilip kullanmadığı, % 34,6'sının kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin % 20'sinin bu yöntemi bilmediği, % 53,3'ünün bilip kullanmadığı, % 26,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 52,3'ünün bu yöntemi bilmesine rağmen kullanmadığı ortaya çıkmıştır.

Kelime listesi oluşturma yöntemi, doğrudan öğretmenleri ilgilendiren bir yöntemdir. Bütün kıdem düzeylerinde öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmesine rağmen, kullanılmıyor olması dikkat çekici bir sonuçtur. Bu durum yöntemin öğrenci ihtiyaçlarına göre ciddi bir hazırlık ve birikim gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir.

33. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 6,3'ünün gözlem ve yaşantılardan yararlanma yöntemini bilmediği, % 18,8'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 12,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 12,8'inin bilip kullanmadığı, % 74,4'ünün ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında bu öğretmenlerin % 13,3'ünün kelime listesi yöntemini bilmediği, % 6,7'sinin bilip kullanmadığı, % 80'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Gözlem ve yaşantılardan yararlanarak kelime öğretimi program ve çalışma kitaplarında yer almamasına rağmen, bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

34. Tekrarlardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin tekrarlardan yararlanma yöntemini bilmediği, % 6,3'ünün bilip kullanmadığı, % 81,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında öğretmenlerin % 6,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 12,8'inin bilip kullanmadığı, % 80,8'inin ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi bilmektedir. % 20'si bilip kullanmamakta, % 80'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tekrarlar, öğrenilen bilgilerin kalıcı hâle gelmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Kelime öğretiminde de, öğretilen kelimelerin tekrar edilmesi oldukça önemlidir. Bu yöntemin, bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması, öğretmenlerin bu önemin farkında olduklarının göstergesidir.

35. Anlam Analizi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 56,3'ünün anlam analizi yöntemini bilmediği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 31,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 60,3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 19,2'si bilip kullanmamakta, % 20,5'i ise kullanmaktadır. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 33,3'ünün yöntemi bilmediği, % 40'ının bilip kullanmadığı, % 26,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 56'sının bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Anlam analizi, program ve kitaplarda yer almayan, eğitim öğretim ortamlarında da çok yaygın kullanılmayan yöntemlerden biridir. 15 yıldan fazla mesleki kıdemi olan öğretmenlerin haricindeki öğretmenlerin yarısından fazlasının bu yöntemi bilmiyor olması bu durumun bir sonucu olabilir.

36. Birleştirilmiş Yöntem ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 25'inin birleştirilmiş yöntemi bilmediği, % 6,3'ünün bilip kullanmadığı, % 68,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 26,9'unun bu yöntemi bilmediği, %

14,1'inin bilip kullanmadığı, % 59'unun ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 13,3'ünün yöntemi bilmediği, % 20'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 61,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Birleştirilmiş yöntem, kelime öğretiminde isim olarak sık karşılaşılan bir yöntem olmamasına rağmen, kullanım açısından öğretmenlerin bilerek veya bilmeyerek eğitimde yer verdikleri bir yöntemdir. Anket sonuçlarına göre de bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması bu görüşü destekler niteliktedir.

37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemleri 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 56,3'ünün otuz kelime üzerine on artı yöntemini bilmediği, % 18,8'inin bilip kullanmadığı, % 25'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemleri 6-15 yıl olan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin % 61,5'inin birleştirilmiş yöntemi bilmediği, % 17,9'unun bilip kullanmadığı, % 20,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemleri 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında ise, öğretmenlerin % 33,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 53,3'ünün bilip kullanmadığı, % 13,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 56,9'unun bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Otuz kelime üzerine on artı yöntemi, programlarda ya da çalışma kitaplarında yer almamaktadır. Kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenler haricindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmiyor olması bu durumun bir sonucu olarak görülebilir.

38. Gruplandırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 37,5'inin gruplandırma bilmediği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 26,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 21,8'inin bilip kullanmadığı, % 51,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında öğretmenlerin % 13,3'ünün yöntem bilmediği,

% 26,7'sinin bilip kullanmadığı, % 60'ının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 52,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Gruplandırma yöntemi, programlarda çeşitli tekniklerle ve etkinlik önerileriyle ele alınan bir yöntemdir. Buna rağmen öğretmenlerin yaklaşık % 27'sinin bu yöntem bilmiyor olması dikkat çekicidir. Genel anlamda, öğretmenlerin yarısından çoğu bu yöntemi kullanmaktadır.

39. İlişkilendirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde, mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin ilişkilendirme yöntemini bilmediği, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 11,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 10,3'ünün bilip kullanmadığı, % 78,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin % 6,7'sinin yöntemi bilmediği, % 93,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 81,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

İlişkilendirme yöntemi, çalışma kitaplarında ve programlarda karşılaşmadığımız bir yöntemdir. Buna rağmen bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması, öğretmenlerin kelime öğretiminde alternatif yöntemler denediklerini göstermektedir.

40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 6,3'ünün beyin fırtınası ile kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 81,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 2,6'sinin bu yöntemi bilmediği, % 9'unun bilip kullanmadığı, % 88,5'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin % 6,7'sinin yöntemi bilmediği, % 20'sinin bilip kullanmadığı, % 73,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 85,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Beyin fırtınası, Türkçe öğretiminin çeşitli öğrenme alanlarında kullanılabilir modern ve etkili bir yöntemdir. Bu yöntemin bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılması olumludur.

41. Müzikle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemleri 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 12,5'inin müzikle kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 37,5'inin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemleri 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 20,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 37,2'sinin bilip kullanmadığı, % 42,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 6,7'sinin bu yöntemi kullanmadığı, % 33,3'ünün bilip kullanmadığı, % 60'ının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 45,9'unun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Müzikle öğretim, program ve çalışma kitaplarında pek fazla karşılaşılmayan alternatif bir yöntemdir. Böyle olmasına rağmen, öğretmenlerin çoğu bu yöntemden haberdardır. Ancak, öğretmenlerin yaklaşık % 37'si bu yöntemi bilmesine rağmen kullanmamaktadır. Bunun sebebi, yöntemin öğretim için iyi bir hazırlık gerektirmesi olabilir. Çünkü seçilen müzikli ürünlerin, öğrencilerin seviyesine uygun, ihtiyaç duyacakları kelimeleri kapsayan nitelikte olması gerekir. Bu sebeplerden dolayı öğretmenlerin oransal olarak azı bu yöntemi kullanıyor olabilir.

42. Doğrudan Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 56,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 18,8'inin bilip kullanmadığı, % 25'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 39,7'sinin yöntemi bilmediği, % 33,3'ünün bilip kullanmadığı, % 26,9'unun kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 26,7'sinin yöntemi bilmediği, % 40'ının bilip kullanmadığı, % 33,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 40,4'ünün bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Doğrudan kelime öğretimi de program ve çalışma kitaplarında yer almayan bir yöntemdir. Öğretmenlerin yaklaşık % 41'inin bu yöntemi bilmiyor olması bu durumun bir göstergesi sayılabilir. Bu yöntem öğrencilerin kullanımından çok

öğretmenin aktif olmasını gerektiren bir yöntemdir ve uygulanması çok zor değildir. Bu açıdan bakıldığında, öğretmenlerin oldukça az bir kısmının bu yöntemi kullanması dikkat çekicidir.

43. Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1 incelendiğinde mesleki kıdemi 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 68,8'inin dört kare stratejisi yöntemini bilmediği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 6,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 69,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 14,1'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemi 15 yıldan fazla olan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin % 66,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 26,7'sinin bilip kullanmadığı, % 6,7'sinin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 68,8 çoğunlukla bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Dört kare stratejisi ile kelime öğretimi, program ve ders kitapları dışındaki kaynaklarda yer alan bir yöntemdir. Kullanımı çok yaygınlaşmamış ve yeni tanınmaya başlanan bir yöntemdir. Bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin yaklaşık % 69'u tarafından bilinmiyor olması bundan kaynaklanıyor olabilir.

44. Kavram Geliştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemleri 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 31,3'ünün kavram geliştirme yöntemini bilmediği, % 68,8'inin kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemleri 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 28,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 20,5'inin bilip kullanmadığı, % 51,3'ünün kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemleri 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 20'sinin bu yöntemi bilmediği, % 20'sinin bilip kullanmadığı, % 60'ının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 55'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kavram geliştirme yöntemi de kelime öğretimiyle ilgili literatürde karşımıza çıkan yeni yöntemlerden biridir. Ancak bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılan bir yöntemdir.

45. Sözlü Açıklama ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 1'e bakıldığında mesleki kıdemleri 0-5 yıl olan öğretmenlerin % 18,8'inin sözlü açıklama yöntemini bilmediği, % 18,8'inin bilip kullanmadığı, % 62,5'inin ise kullandığı görülmektedir.

Mesleki kıdemleri 6-15 yıl olan öğretmenlerin % 15,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 21,8'inin bilip kullanmadığı, % 62,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Mesleki kıdemleri 15 yıldan fazla olan öğretmenlerin ise % 6,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 20'sinin bilip kullanmadığı, % 73,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 64,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözlü açıklama yöntemi, program ve çalışma kitaplarında yer almayan yöntemlerden biridir. Buna rağmen, bütün kıdem düzeylerindeki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır. Bu durum yöntemin kolay uygulanabilirliğinden kaynaklanıyor olabilir.

2. İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 2: Öğretmenlerin Plan Yapma Alışkanlıklarına Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Kelime Öğretim Yöntem/Tekniği		Plan Yapma Alışkanlığı						TOPLAM	
		Ders Planı Yapma Gereği Duymam		Öğretmen Kılavuz Kitabına Bağlı Kalırım		Başka Kaynaklardan Yararlanarak Ders Planı Yaparım		f	%
		f	%	f	%	f	%	f	%
1.Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Kullanıyorum	6	100	81	100	22	100	109	100
2. Bağlam ile Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	0	0	1	4,5	1	0,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	2	2,5	0	0	2	1,8
	Kullanıyorum	6	100	79	97,5	21	95,5	106	97,2
3.Sözlük Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	3	3,7	3	13,6	6	5,5
	Kullanıyorum	6	100	78	96,3	19	86,4	103	94,5
4.Tahmin Etme Yöntemi	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	4	4,9	2	9,1	6	5,5
	Kullanıyorum	6	100	77	95,1	20	90,9	103	94,5
5.Cümlede Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	1	1,2	0	0	1	0,9

	Kullanıyorum	6	100	80	98,8	22	100	108	99,1
6.Eşleştirme Yöntemi	Bilmiyorum	0	0	3	3,7	0	0	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	4	4,9	2	9,1	7	6,4
	Kullanıyorum	5	83,3	74	91,4	20	90,9	99	90,8
7.Yazılı Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	0	0	2	2,5	1	4,5	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	8	9,9	2	9,1	11	10,1
	Kullanıyorum	5	83,3	71	87,7	19	86,4	95	87,2
8.Sözlü Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	0	0	1	1,2	1	4,5	2	1,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	13	16	6	27,3	19	17,4
	Kullanıyorum	6	100	67	82,7	15	68,2	88	80,7
9.Kelime Defteri Oluşturma Yöntemi	Bilmiyorum	0	0	2	2,5	0	0	2	1,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	26	32,1	10	45,5	37	33,9
	Kullanıyorum	5	83,3	53	65,4	12	54,5	70	64,2
10.Anahtar kelimelerle çalışma yoluyla kelime öğretimi	Bilmiyorum	0	0	2	2,5	1	4,5	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	6	7,4	2	9,1	9	8,3
	Kullanıyorum	5	83,3	73	90,1	19	86,4	97	89
11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme	Bilmiyorum	0	0	4	4,9	1	4,5	5	4,6
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	7	8,6	3	13,6	11	10,1
	Kullanıyorum	5	83,3	70	86,4	18	81,8	93	85,3
12. Bulmaca	Bilmiyorum	0	0	5	6,2	0	0	5	4,6
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	33,3	3	3,7	0	0	5	4,6
	Kullanıyorum	4	66,7	73	90,1	22	100	99	90,8
13.Çağrışım	Bilmiyorum	0	0	3	3,7	0	0	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	8	9,9	3	13,6	11	10,1
	Kullanıyorum	6	100	70	86,4	19	86,4	95	87,2
14.Kelime Türetme	Bilmiyorum	1	16,7	1	1,2	2	9,1	4	3,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	17	21	3	13,6	21	19,3
	Kullanıyorum	4	66,7	63	77,8	17	77,3	84	77,1
15. Görsellerden Yararlanma	Bilmiyorum	1	16,7	6	7,4	5	22,7	12	11
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	22	27,2	4	18,2	27	24,8
	Kullanıyorum	4	66,7	53	65,4	13	59,1	70	64,2
16.Boşluk Doldurma	Bilmiyorum	1	16,7	3	3,7	0	0	4	3,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	8	9,9	5	22,7	14	12,8
	Kullanıyorum	4	66,7	70	86,4	17	77,3	91	83,5
17. Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme	Bilmiyorum	1	16,7	8	9,9	3	13,6	12	11
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	19	23,5	8	36,4	28	25,7
	Kullanıyorum	4	66,7	54	66,7	11	50	69	63,3

18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme	Bilmiyorum	1	16,7	8	9,9	2	9,1	11	10,1
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	19	23,5	7	31,8	27	24,8
	Kullanıyorum	4	66,7	54	66,7	13	59,1	71	65,1
19.Oyun	Bilmiyorum	0	0	2	2,5	1	4,5	3	2,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	15	18,5	3	13,6	18	16,5
	Kullanıyorum	6	100	64	79	18	81,8	88	80,7
20. Kavram Alanı	Bilmiyorum	0	0	5	6,2	2	9,1	7	6,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	8	9,9	3	13,6	11	10,1
	Kullanıyorum	6	100	68	84	17	77,3	91	83,5
21.Araştırma Yöntemi	Bilmiyorum	1	16,7	4	4,9	2	9,1	7	6,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	16	19,8	3	13,6	19	17,4
	Kullanıyorum	5	83,3	61	75,3	17	77,3	83	76,1
22. Muhtemel (Olası) Cümlelerle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	1	16,7	20	24,7	6	27,3	27	24,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	22	27,2	5	22,7	28	25,7
	Kullanıyorum	4	66,7	39	41,8	11	50	54	49,5
23.Sözcük Çalışması	Bilmiyorum	1	16,7	10	12,3	0	0	11	10,1
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	33,3	10	12,3	4	18,2	16	14,7
	Kullanıyorum	3	50	61	75,3	18	81,8	82	75,2
24.Dramatizasyon	Bilmiyorum	0	0	5	6,2	2	9,1	7	6,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	22	27,2	6	27,3	29	26,6
	Kullanıyorum	5	83,3	54	66,7	14	63,6	73	67
25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma	Bilmiyorum	0	0	7	8,6	1	4,5	8	7,3
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	28	34,6	9	40,9	38	34,9
	Kullanıyorum	5	83,3	46	56,8	12	54,5	63	57,8
26. Okuma	Bilmiyorum	0	0	4	4,9	2	9,1	6	5,5
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	7	8,6	1	4,5	8	7,3
	Kullanıyorum	6	100	70	86,4	19	86,4	95	87,2
27. Dinleme	Bilmiyorum	1	16,7	8	9,9	4	18,2	13	11,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	10	12,3	4	18,2	14	12,8
	Kullanıyorum	5	83,3	63	77,8	14	63,6	82	75,2
28.Kelime Haritası	Bilmiyorum	0	0	10	12,3	3	13,6	13	11,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	23	28,4	6	27,3	30	27,5
	Kullanıyorum	5	83,3	48	59,3	13	59,1	66	60,6
29.Kavram Haritası	Bilmiyorum	1	16,7	14	17,3	3	13,6	18	16,5
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	17	21	8	36,4	25	22,9
	Kullanıyorum	5	83,3	50	61,7	11	50	66	60,6
30. Ven Şeması	Bilmiyorum	1	16,7	36	44,4	6	27,3	43	39,4
	Biliyorum Ama	2	33,3	32	39,5	6	27,3	40	36,7

	Kullanmıyorum								
	Kullanıyorum	3	50	13	16	10	45,5	26	23,9
31. Zihinsel İmaj	Bilmiyorum	1	16,7	30	37	8	36,4	39	35,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	28	34,6	5	22,7	34	31,2
	Kullanıyorum	4	66,7	23	28,4	9	40,9	36	33
32. Kelime Listesi Oluşturma	Bilmiyorum	0	0	14	17,3	2	9,1	16	14,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	33,3	42	51,9	13	59,1	57	52,3
	Kullanıyorum	4	66,7	25	30,9	7	31,8	36	33
33. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma	Bilmiyorum	0	0	10	12,3	3	13,6	13	11,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	12	14,8	2	9,1	14	12,8
	Kullanıyorum	6	100	59	72,8	17	77,3	82	75,2
34. Tekrarlardan Yararlanma	Bilmiyorum	0	0	5	6,2	2	9,1	7	6,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	0	0	13	16	1	4,5	14	12,8
	Kullanıyorum	6	100	63	77,8	19	86,4	88	80,7
35. Anlam Analizi	Bilmiyorum	1	16,7	49	60,5	11	50	61	56
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	15	18,5	7	31,8	23	21,1
	Kullanıyorum	4	66,7	17	21	4	18,2	25	22,9
36. Birleştirilmiş yöntem	Bilmiyorum	1	16,7	21	25,9	5	22,7	27	24,8
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	10	12,3	4	18,2	15	13,8
	Kullanıyorum	4	66,7	50	61,7	13	59,1	67	61,5
37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Yöntemi	Bilmiyorum	1	16,7	49	60,5	12	54,5	62	56,9
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	17	21	7	31,8	25	22,9
	Kullanıyorum	4	66,7	15	18,5	3	13,6	22	20,2
38. Gruplandırma Yöntemi	Bilmiyorum	1	16,7	23	28,4	5	22,7	29	26,6
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	16	19,8	6	27,3	23	21,1
	Kullanıyorum	4	66,7	42	51,9	11	50	57	52,3
39. İlişkilendirme Yöntemi	Bilmiyorum	0	0	10	12,3	2	9,1	12	11
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	6	7,4	1	4,5	8	7,3
	Kullanıyorum	5	83,3	65	80,2	19	86,4	89	81,7
40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	4	4,9	0	0	4	3,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	9	11,1	2	9,1	12	11
	Kullanıyorum	5	83,3	68	84	20	90,9	93	85,3
41. Müzikle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	13	16	6	27,3	19	17,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	33,3	32	39,5	6	27,3	40	36,7
	Kullanıyorum	4	66,7	36	44,4	10	45,5	50	45,9
42. Doğrudan Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	34	42	10	45,5	44	40,4
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	25	30,9	9	40,9	35	32,1
	Kullanıyorum	5	83,3	22	27,2	3	13,6	30	27,5
43. Dört Kare	Bilmiyorum	1	16,7	57	70,4	17	77,3	75	68,8

Stratejisi	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	17	21	3	13,6	21	19,3
	Kullanıyorum	4	66,7	7	8,6	2	9,1	13	11,9
44.Kavram Geliştirme	Bilmiyorum	1	16,7	24	29,6	5	22,7	30	27,5
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	1	16,7	12	14,8	6	27,3	19	17,4
	Kullanıyorum	4	66,7	45	55,6	11	50	60	55
45.Sözlü Açıklama	Bilmiyorum	0	0	12	14,8	4	18,2	16	14,7
	Biliyorum Ama Kullanmıyorum	2	33,3	19	23,5	2	9,1	23	21,1
	Kullanıyorum	4	66,7	50	61,7	16	72,7	70	64,2

1. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen 6, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen 81 ve başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yaparım diyen 22 öğretmenin olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin tamamı anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi yöntemini kullanmaktadır.

Anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi hem ders kitapları ve programda hem de farklı kaynaklarda yer alan yaygın bir yöntemdir. Bu nedenle plan yapma durumları farklılaşan bütün öğretmenler, bu yöntemden haberdar olup kullanmaktadırlar.

2. Bağlam ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında, ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin tamamının bağlam ile kelime öğretimi yöntemini kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 2,5'i bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 97,5'i ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin %4,5'i bu yöntemi bilmemekte, % 95,5'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 97,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bağlamdan hareketle öğretim, özellikle İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda yer alan bir yöntemdir. Ancak bunun dışında çalışma kitaplarında ve farklı kaynaklarda da sıkça değinilen yaygın bir yöntemdir. Nitekim öğretmenlerin tamamına yakınının bu yöntemi kullanıyor olması bu durumu doğrular niteliktedir.

3. Sözlük Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin tamamının sözlük kullanma yöntemini bildiği ortaya çıkmaktadır.

Ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 3,7'si bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 96,3'ü kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 13,6'sı bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 86,4'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 94,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözlük kullanma, kelime öğretiminin geleneksel ve en çok tercih edilen yöntemlerinden biridir. Oranlara bakıldığında da öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarından bağımsız olarak tamamına yakınının bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

4. Kelimelerin Anlamını Tahmin Etme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi:

Tablo 2 incelendiğinde öğretmenlerin tamamının tahmin etme yöntemini bildiği görülmektedir. Ders planı yapmayan öğretmenlerin hepsi bu yöntemi kullanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 4,9'u bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 95,1'i kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 9,1'i yöntemi bilip kullanmamakta, % 90,9'u ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 94,5'i bu yöntemi kullanmaktadır.

Tahmin etme, programda, çalışma kitaplarında ve diğer yardımcı kaynaklarda sıkça karşılaşılan bir yöntemdir. Yöntemin, öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarından bağımsız olarak tamamı tarafından bilinmesi ve tamamına yakını tarafından kullanılması bunun göstergesidir. Ayrıca tahminlerde bulunma, öğrenciyi öğrenilecek bilgiye hazırlaması bakımından etkili ve kolay uygulanabilir bir yöntem olduğu için de çok tercih ediliyor olabilir.

5. Cümlede Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi:

Tablo 2'ye bakıldığında öğretmenlerin tamamının cümlede kullanma yöntemini bildiği görülmektedir. Ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin hepsi bu yöntemi kullanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 1,2'si bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 98,8'i ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 99,1'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Cümlede kullanma, kelime öğretiminde geleneksel ve yaygın kullanılan bir yöntemdir. Gerek program ve Türkçe çalışma kitaplarında gerek kaynak kitaplarda sıkça yer almaktadır. Öğretmenlerin neredeyse hepsinin bu yöntemi kullanıyor olması bu durumun bir göstergesi olarak algılanabilir.

6. Eşleştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin hepsinin eşleştirme yöntemini bildiği görülmektedir. Öğretmenlerin % 16,7'sinin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 3,7'si bu yöntemi bilmemektedir. Öğretmenlerin az bir oranla da olsa bu yöntemi bilmemeleri dikkat çekicidir. Çünkü eşleştirme yöntemi ders kitaplarında sıkça kullanılan yöntemlerden biridir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin % 4,9'u bilip kullanmamakta, % 91,4'ü ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 9,1'i bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 90,9'u ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında ise öğretmenlerin % 90,8'inin bu yöntemi kullandığı görülmüştür.

Eşleştirme yöntemi, Türkçe öğretim programlarında da çalışma kitaplarında da sıkça yer verilen yöntemlerden biridir. Ayrıca, uygulanması kolay ve etkili bir yöntemdir. Yöntemin plan yapma alışkanlıklarından bağımsız olarak pek çok öğretmen tarafından kullanılmasının sebebi bu olabilir.

7. Yazılı Anlatımda Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin tamamının yazılı anlatımda kullanma yöntemini bildiği görülmektedir. Öğretmenlerin % 16,7'sinin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Bu yöntem kitaplarda yer verilen bir yöntem olmasına rağmen öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders işleyen öğretmenlerin % 2,5'i bu yöntemi bilmemektedir. Öğretmenlerin % 9,9'u bilip kullanmamakta, % 87,7'si ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 4,5'i yöntemi bilmemekte, % 9,1'i bilip kullanmamakta, % 86,4'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Yazılı anlatımda kullanma yöntemi, programda ve kitaplarda yer verilen yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılıyor olması da bunun göstergesidir.

8. Sözlü Anlatımda Kullanma İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin tamamının sözlü anlatımda kullanma yöntemini kullandığı görülmektedir. Bu yöntem kitaplarda yer verilen bir yöntem olmasına rağmen öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders işleyen öğretmenlerin % 1,2'si bu yöntemi bilmemektedir. Kılavuz kitaba bağlı kalan öğretmenlerin % 16'sı bilip kullanmamakta, % 82,7'si kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 4,5'i bu yöntemi bilmemekte, % 27,3'ü bilip kullanmamakta, % 68,2'si kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözlü anlatımda kullanma yöntemi, Türkçe öğretim programlarında ve çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerden biridir. Bu nedenle öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu tarafından kullanılıyor olabilir. Bu yöntemin, doğrudan öğrencilerin uygulamasını gerektirmesi özellikle kalabalık sınıflarda sıkıntı oluşturacağından bazı öğretmenler bilmelerine rağmen tercih etmiyor olabilirler.

9. Kelime Defteri Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin tamamının kelime defteri oluşturma yöntemini bildiği görülmektedir. Öğretmenlerin % 16,7'sinin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Bu yöntem, öğretmen kılavuz kitaplarında adı geçen bir yöntem olmasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 2,5'i bu yöntemi bilmemektedir. Biliyorum ama kullanmıyorum diyenlerin oranı % 32,1 iken, kullanıyorum diyenlerin oranı da % 65,4 olmuştur. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin tamamının bu yöntemi bildiği görülmektedir. Öğretmenlerin % 45,5'i bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 54,5'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında da öğretmenlerin % 64,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kelime defteri, programlarda doğrudan bu isimle yer almamaktadır. İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda öğrencilerin söz varlığını zenginleştirme amacının kazanımlarında, öğrencilerin sözlük oluşturmaları istenmektedir. Bu sözlük oluşturma kelime defteri ile ilişkilendirilebilir. Toplam değerlere de bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

10. Anahtar Kelimelerle Çalışma Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin tamamının anahtar kelimelerle çalışma yoluyla kelime öğretimi yöntemini bildiği görülmektedir. Öğretmenlerin % 16,7'si bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 83,3'ü ise kullanmaktadır. Bu yöntem kitaplarda kullanılan bir yöntem olmasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 2,5'i bu yöntemi bilmemektedir. Aynı gruptaki öğretmenlerin % 7,4'ü bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 90,1'i ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 4,5'i bu yöntemi bilmemekte, % 9,1'i bilip kullanmamakta, % 86,4'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 89'unun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Anahtar kelimelerle çalışma, program ve kitaplarda çeşitli tekniklerle ele alınan bir yöntemdir. Öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına göre öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma düzeylerinde belirgin bir değişiklik görülmemektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin tamamının bu yöntemi bildiği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Bu yöntem kitaplarda kullanılan bir yöntem olmasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 4,9'u bu yöntemi bilmemektedir. Aynı gruptaki öğretmenlerin % 8,6'sı yöntemi bilip kullanmamakta, % 86,4'ü ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 4,5'i bu yöntemi bilmemekte, % 13,6'sı bilip kullanmamakta, %

81,8'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 85,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Türkçe öğretim programlarında ve kitaplarda, öğrencilere Türkçe karşılığı olan yabancı kelimelerin Türkçe karşılıklarının öğretilmesi ve kullandırılması hedeflenmektedir. Bu öğretim aynı zamanda öğrencilerin kelime hazinelerini de zengileştirecektir. Tabloya bakıldığında, öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına göre kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğretme yöntemini bilme ve kullanma düzeyleri arasında oransal olarak belirgin bir farklılık göze çarpmamaktadır. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullandıklarını belirtmişlerdir.

12. Bulmaca ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapmayan öğretmenlerin hepsinin bulmaca yöntemini bildiği görülmektedir. Bu öğretmenlerin % 33,3'ünün yöntemi bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı ortaya çıkmıştır. . Bu yöntem kitaplarda sıkça kullanılan bir yöntem olmasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 6,2'si bu yöntemi bilmemektedir. Öğretmenlerin % 3,7'si bilip kullanmamakta, % 90,1'i ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 90,8'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bulmacalarla kelime öğretimi, gerek program ve çalışma kitaplarında gerekse yardımcı kaynaklarda sıkça karşılaşılan yöntemlerden biridir. Tabloya bakıldığında, öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarıyla bulmaca yöntemini bilme ve kullanma durumları arasında belirgin bir farklılık görülmemektedir. Ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin oransal olarak bu yöntemi bilip kullanmama düzeyi biraz fazla görünse de bu öğretmenlerin genel çoğunluk içinde yüksek bir oranına sahip olmadıkları anlaşılmaktadır. Bu yöntem, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

13. Çağrışım ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin hepsinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir. Bu yöntem kitaplarda yer verilmesine rağmen öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 3,7'si bu yöntemi bilmemektedir. Öğretmenlerin % 9,9'u bu

yöntemi bilip kullanmamakta, % 86,4'ü ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin tamamının bu yöntemi bildiği, % 13,6'sının bilip kullanmadığı, % 86,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Öğretmenlerin çağrışımlardan yararlanma yöntemini bilme veya kullanma düzeylerinin plan yapma alışkanlıklarına göre belirgin biçimde değişmediği görülmektedir. Bütün gruplarda öğretmenlerin büyük oranda bu yöntemi kullandığı anlaşılmaktadır.

14. Kelime Türetme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin % 16,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Bu yöneme kitaplarda yer veriliyor olmasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 1,2'si bu yöntemi bilmemektedir. Bu öğretmenlerin % 21'i bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 77,8'i ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 9,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 13,6'sının bilip kullanmadığı, % 77,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 77,1'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kelime türetme yöntemi, program ve çalışma kitaplarında çoğunlukla dil bilgisi konularıyla bağlantılı ele alınmaktadır. Ancak dil bilgisi öğrenme alanı içinde kelime türetme yoluyla da öğrencilere yeni kelimeler öğretilir. Öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına bakıldığında, bu yöntemi bilip kullanmamalarında, yöntemi dil bilgisi öğretimiyle bağlantılı düşünceleri etkil olabilir. Ancak genel anlamda, bütün gruplarda, öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

15. Görsellerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin % 16,7'sinin görsellerden yararlanma yöntemini bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Bu yöntem kitaplarda kullanılan bir yöntem

olmasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 7,4'ünün bu yöntemi bilmediği görülmektedir. Öğretmenlerin % 27,2'si bu yöntemi bilmekte, % 65,4'ü kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 22,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 18,2'sinin bilip kullanmadığı, % 59,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Görsellerden yararlanma özellikle 5. Sınıflarda karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nda da bu yöntemle etkinliklerin hazırlandığı görülmektedir. Bu açıdan öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan ve başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmediklerini ya da bilip kullanmadıklarını ifade etmeleri dikkat çekicidir. Bu durum yöntemin, öğretilecek kelimenin görseliyle ilgili bir hazırlık gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Ancak bütün gruplarda yöntemin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı dikkat çekmektedir.

16. Boşluk Doldurma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin % 16,7'sinin boşluk doldurma yöntemini bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders işleyen öğretmenlerin % 3,7'si bu yöntemi bilmemektedir. Oysaki bu yöntem de kitaplarda sık karşılaşılan yöntemlerden biridir. Aynı gruptaki öğretmenlerin % 9,9'u bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 86,4'ü ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin tamamının bu yöntemi bildiği, % 22,7'sinin bilip kullanmadığı, % 77,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 83,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Boşluk doldurma etkinlikleri çalışma kitaplarında ve 5. sınıf programında kelime öğretim yöntemi olarak yer almaktadır. Öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına bakıldığında bu yöntemi bilme ve kullanma durumları arasında oransal olarak belirgin bir değişim görülmemektedir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu yöntemi kullandıklarını ifade etmişlerdir.

17. Tekerleme, Sayısmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin % 16,7'si tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmaca ezberleme yöntemini bilmediğini, % 16,7'si bilip kullanmadığını, % 66,7'si ise kullandığını belirtmektedir. Bu yöntem kitaplarda ve programda söz varlığını zenginleştirme kazanımı olarak yer almasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalırım diyen öğretmenlerin % 9,9'u bu yöntemi bilmediklerini belirtmişlerdir. Aynı gruptaki öğretmenlerin % 23,5'i bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 66,7'si kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 13,6'sı bu yöntemi bilmemekte, % 34,6'sı bilip kullanmamakta, % 50'si ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 63,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmaca ezberleme İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın kazanımlarında ve öğrenci çalışma kitaplarında karşılaşılan bir yöntemdir. Özellikle öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin bir kısmının bu yöntemi kullanmadıklarını dile getirmeleri dikkat çekicidir. Genel anlamda bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullandıklarını ifade etmişlerdir.

18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin % 16,7'sinin şiir, şarkı, türkü ezberleme yöntemini bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Bu yöntem kitaplarda kullanılan bir yöntem olmasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 9,9'unun bu yöntemi bilmediği görülmektedir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin % 23,5'i bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 66,7'si ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 9,1'i bu yöntemi bilmemekte, % 31,8'i bilip kullanmamakta, % 59,1'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 65,1'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Şiir, şarkı, türkü ezberleme yöntemi de İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın kazanımlarında ve çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerden biridir. Bu yöntem de tıpkı tekerleme, sayısmaca, bilmece ve

yanıltmaca yöntemi gibi kullanılmaktadır. Özellikle öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin bir kısmının bu yöntemi kullanmadıklarını dile getirmeleri dikkat çekici bir sonuç olmuştur. Genel anlamda bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullandıklarını ifade etmişlerdir.

19. Oyun ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin tamamının oyun yöntemini kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı olarak ders işleyen öğretmenlerin % 2,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 18,5'inin bilip kullanmadığı, % 79'unun kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 4,5'i bu yöntemi bilmemekte, % 13,6'sı bilip kullanmamakta, % 81,8'i kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

5. sınıf programında oyunla kelime öğretimine doğrudan yer verilmemiştir ve bu yöntemle çalışma kitaplarında çok sık rastlanmaz. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin bu yöntemi bilmediklerini ifade etmeleri hem yöntemle doğrudan yer verilmeyişinden hem de yöntemin hazırlık ve zaman gibi gerekliliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Ancak genel anlamda öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadırlar.

20. Kavram Alanı ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin hepsinin kavram alanı yöntemini kullandığı görülmektedir. Bu yöntem programda ve kitaplarda sıkça kullanılan bir yöntem olmasına rağmen, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 6,2'sinin bu yöntemi bilmediği görülmektedir. Aynı gruptaki öğretmenlerin % 9,9'u bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 84'ü ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 9,1'inin yöntemi bilmediği, % 13,6'sının bilip kullanmadığı, % 77,3'ünün kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 83,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kavram alanı ile kelime öğretimi özellikle 6, 7 ve 8. sınıf programında karşımıza çıkan bir yöntemdir. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin bu yöntemi bilme

ve kullanma düzeyleri arasında oransal olarak belirgin bir farklılık görülmemektedir. Bütün gruplarda öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

21. Araştırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapmayan öğretmenlerin % 16,7'sinin araştırma yöntemini bilmediği, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabı ile ders işleyen öğretmenlerin % 4,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 19,8'inin bilip kullanmadığı, % 75,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Çalışma kitaplarında hazırlanan etkinliklerde, öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri araştırmalarına yönelik çalışmalar yapılmasına rağmen, kılavuz kitapla ders işleyen öğretmenlerin % 4,9'unun bu yöntemi bilmemeleri dikkat çekicidir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 9,1'i bu yöntemi bilmemekte, % 13,6'sı bilip kullanmamakta, % 77,3'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 76,1'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Araştırma yoluyla kelime öğretimi İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nın söz varlığını zenginleştirme amacıyla kazanım olarak yer almakta, öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri araştırarak öğrenmeleri beklenmektedir. Ayrıca kitaplarda öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri ya da deyim, atasözü vb. söz varlığı unsurlarını araştırarak bulmaları istenmektedir. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma düzeyleri arasında oransal olarak belirgin bir değişiklik görülmemektedir. Bütün gruplarda öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

22. Muhtemel (Olası) Cümleler Tekniği ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde, ders planı yapmayan öğretmenlerin % 16,7'si muhtemel (olası) cümlelerle kelime öğretimi yöntemini bilmemekte, % 16,7'si bilip kullanmamakta, % 66,7'si ise kullanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders işleyen öğretmenlerin % 24,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 27,2'sinin bilip kullanmadığı, % 41,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin % 27,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 22,7'sinin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 49,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem program ve çalışma kitaplarında görülmeyen bir yöntemdir. Yönteme genellikle literatüre dayalı kaynaklarda rastlanır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi bilmiyor ya da bilip kullanmıyor oluşu bundan kaynaklanıyor olabilir. Başka kaynaklardan yararlanan öğretmenlerin bu yöntemden daha fazla haberdar olmaları beklenirken, bu öğretmenlerin de bazılarının bu yöntemi bilmemesi dikkat çekicidir. Kullanım açısından bu yöntemin pek tercih edilmemesi, öğretmenler açısından sürekli bir hazırlık gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Nitekim öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullanmıyor olması dikkat çekicidir.

23. Sözcük Çalışması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında, ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin % 16,7'sinin sözcük çalışması yöntemini bilmediği, % 33,3'ünün bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı olarak ders işleyen öğretmenlerden % 12,3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 12,3'ü bilip kullanmamakta, % 75,3'ü ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin tamamı, sözcük çalışması yöntemini bilmektedir. Bu öğretmenlerin % 18,2'si yöntemi bilip kullanmamakta, % 81,8'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 75,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözcük çalışması yöntemine de program ve kitaplarda doğrudan yer verilme de yöntem öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmektedir. Bazı öğretmenler tarafından kullanılmaması öğretmenlerin öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. Genel olarak bakıldığında yöntemin, öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir.

24. Dramatizasyon ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin tamamı dramatizasyon yöntemini bildiği görülmektedir. Bu öğretmenlerin % 16,7'si yöntemi bilip kullanmamakta, % 83,3'ü kullanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı olarak ders planlayan öğretmenlerin % 6,2'si bu yöntemi bilmemekte, % 27,2'si bilip kullanmamakta, % 66,7'si ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 9,1'inin dramatizasyon yöntemini bilmediği, % 27,3'ünün bilip kullanmadığı, % 63,6'sının ise kullandığı

görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 67'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Dramatizasyon yöntemi de program ve çalışma kitaplarında kelime öğretim yöntemi olarak yer alan yöntemlerden değildir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan bazı öğretmenlerin yöntemi kullanmamalarının bir sebebi bu olduğu gibi diğer sebebi de yöntemin hazırlık, uygulama ve zaman gerektirmesi olabilir. Başka kaynaklardan yararlanarak plan yapan öğretmenler için de yöntemin özellikleri kullanmama sebebi olabilir. Yine de öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapmayan öğretmenlerin tamamının jest, mimik, taklit ve tasvirlerden yararlanma yöntemini bildiği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün de kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak dersini planlayan öğretmenlerin % 8,6'sının bu yöntemi bildiği, % 34,6'sının bilip kullanmadığı, % 56,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında ise, bu öğretmenlerin % 4,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 40,9'unun bilip kullanmadığı, % 54,5'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 57,8'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem çalışma kitapları ve programlarda kelime öğretim yöntemi olarak yer almayan, alternatif yöntemlerden biridir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan bazı öğretmenlerin bazılarının yöntemi bilip kullanmamalarının sebebi bu olabilir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin büyük bir oranının da bu yöntemi bilip kullanmaması yöntemden kaynaklanıyor olabilir. Genel anlamda öğretmenlerin yarısından çoğunun bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

26. Okuma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapmayan öğretmenlerin tamamının okuma yöntemini kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders planı yapan öğretmenlerin % 4,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 8,6'sının bilip kullanmadığı, % 86,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Bu yöntem kitaplarda açıkça dile getirilmese de kullanılan bir

yöntemdir. Bu nedenle öğretmen kılavuz kitabına bağlı hareket eden öğretmenlerden bir kısmının bu yöntemi bilmemesi dikkat çekicidir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 9,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 4,5'inin bilip kullanmadığı, % 86,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Okunan metinlerden hareketle kelime öğretimi yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Bu açıdan öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına göre yöntemi bilme ve kullanma düzeyleri arasında oransal olarak belirgin bir farklılık görülmemektedir. Bütün gruplarda öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

27. Dinleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapmayan öğretmenlerin % 16,7'sinin dinleme yöntemini bilmediği, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders planı yapan öğretmenlerin % 9,9'unun bu yöntem bilmediği, % 12,3'ünün bilip kullanmadığı, % 77,8'inin kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 18,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 18,2'sinin bilip kullanmadığı, % 63,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 75,2'sinin dinleme yöntemini kullandığı görülmektedir.

Dinlenen metinlerden hareketle kelime öğretimi doğrudan söz varlığını zenginleştirme kazanımlarında yer almasa da programda yer verilen yöntemlerden biridir. Bu açıdan öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına göre yöntemi bilme ve kullanma düzeyleri arasında oransal olarak belirgin bir değişiklik görülmemekle birlikte öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan ve başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmıyor olmaları yöntemin özelliklerinden kaynaklanmış olabilir. Genel anlamda oransal olarak öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

28. Kelime Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapmayan öğretmenlerin tamamının kelime haritası yöntemini bildiği

görülmektedir. Bu öğretmenlerin % 16,7'sinin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders planı yapan öğretmenlerin % 12,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 28,4'ünün bilip kullanmadığı, % 59,3'ünün kullandığı ortaya çıkmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 13,6'sı bu yöntemi bilmemekte, % 27,3'ü bilip kullanmamakta, % 59,1'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 60,6'sının bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kelime haritası yöntemine 5. sınıf programında yer verilmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin bazılarının bu yöntemi bilmiyor olmaları yönteme bazı kitaplarda ve 6, 7 ve 8. sınıf programında yer verilmemesinden kaynaklanmış olabilir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları yöntemin uygulama özelliğinden kaynaklanıyor olabilir. Ancak genel olarak bütün gruplarda yöntemin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir.

29. Kavram Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapmayan öğretmenlerin % 16,7'si kavram haritası yöntemini bilmemekte, % 83,3'ü ise kullanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders planı yapan öğretmenlerin % 17,3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 21'i bilip kullanmamakta, % 61,7'si ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında ise, bu öğretmenlerin % 13,6'sının yöntemi bilmediği, % 34,6'sının bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 60,6'sının kavram haritası yöntemini kullandığı görülmektedir.

Kavram haritası yöntemi, Türkçe öğretim programlarında yer alan bir yöntemdir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilmemeleri dikkat çekicidir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları yöntemin uygulama özelliğinden kaynaklanıyor olabilir. Ancak genel olarak bütün gruplarda yöntemin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir.

30. Ven Şeması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapmayan öğretmenlerin % 16,7'sinin ven şeması yöntemini bilmediği, % 33,3'ünün bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 44,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 39,5'inin

bilip kullanmadığı, % 16'sının ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 27,3'ü kavram haritası yöntemini bilmemekte, % 27,3'ü bilip kullanmamakta, % 45,5'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 39,4'ünün bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmıştır.

Ven şeması yöntemi, program ve kitaplarda yer almayıp, literatüre dayalı kaynaklarda rastladığımız bir yöntemdir. Öğretmenlerin azımsanmayacak bir oranının bu yöntemi bilmiyor olmasının sebebi bu olabilir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamalarının sebebi, yöntemin özelliğinden kaynaklanmış olabilir. Genel olarak bakıldığında, yöntemi öğretmenlerin yaklaşık dörtte biri kullanmaktadır.

31. Zihinsel İmaj ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapmayan öğretmenlerin % 16,7'sinin zihinsel imaj yöntemini bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 37'sinin bu yöntemi bilmediği, % 34,6'sının bilip kullanmadığı, % 28,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 36,4'ünün ven şeması yöntemini bilmediği, % 22,7'sinin bilip kullanmadığı, % 40,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 35,8'inin bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Zihinsel imaj yöntemi, program ve kitaplarda yer almayıp, literatüre dayalı kaynaklarda rastladığımız bir yöntemdir. Öğretmenlerin azımsanmayacak bir oranının bu yöntemi bilmiyor olmasının sebebi bu olabilir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamalarının sebebi, yöntemin özelliğinden kaynaklanmış olabilir. Ders planı yapma gereği duymayan öğretmenler haricinde, diğer gurptaki öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmamaktadır.

32. Kelime Listesi Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapmayan öğretmenlerin tamamının kelime listesi oluşturma yöntemini bildiği görülmektedir. Öğretmenlerin % 33,3'ü bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 66,7'si kullanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 17,3'ünün zihinsel imaj yöntemini bilmediği, % 51,9'unun bilip

kullanmadığı, % 30,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 9,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 59,1'inin bilip kullanmadığı, % 31,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 52,3 çoğunlukla bu yöntemi bilmesine rağmen kullanmadığı görülmektedir.

Kelime listesi yöntemi de literatüre dayalı kaynaklarda yer alan bir yöntem olduğundan bazı öğretmenler tarafından bilinmiyor olabilir. Öğretmenlerin yarısından çoğunun bu yöntemi bilip kullanmasının sebebi, kelime öğretimine yönelik kapsamlı bir hazırlık gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. Ders planı yapma gereği duymayan öğretmenler haricinde, diğer gurptaki öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmamaktadır.

33. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapmayan öğretmenlerin tamamının gözlem ve yaşantılardan yararlanma yöntemini kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 12,3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 14,8'i bilip kullanmamakta, % 72,8'i ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 13,6'sı yöntemi bilmemekte, % 9,1'i bilip kullanmamakta, % 77,3'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2'sinin kelime listesi yöntemini kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem literatürde karşılaştığımız yöntemlerden biridir. Bazı öğretmenler tarafından bilinmiyor olmasının sebebi bu olabilir. Ancak yine de gruplara bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir.

34. Tekrarlardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında, ders planı yapmayan öğretmenlerin tamamının tekrarlardan yararlanma yöntemini kullandığı ortaya çıkmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 6,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 16'sının bilip kullanmadığı, % 77,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 9,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 4,5'inin bilip kullanmadığı, % 86,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 80,7 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Tekrarlardan yararlanma yöntemi, Türkçe öğretim programlarında ve çalışma kitaplarında kelime öğretim yöntemi olarak doğrudan yer alan yöntemlerden biri değildir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmamalarının sebebi bu olabilir. Ancak bütün gruplara bakıldığında, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

35. Anlam Analizi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapmam diyen öğretmenlerin % 16,7'sinin anlam analizi yöntemini bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 60,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 18,5'inin bilip kullanmadığı, % 21'inin ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 50'sinin bu yöntemi bilmediği, % 31,8'inin bilip kullanmadığı, % 18,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 56 çoğunlukla bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Anlam analizi yöntemi, literatüre dayalı kaynaklarda karşılaşılan bir yöntem olup, öğrenci çalışma kitaplarında ve programlarda bu yönteme rastlanmamaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bu yöntemi bilmemesi bundan kaynaklanıyor olabilir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin yarısının bu yöntemden haberdar olmaması, kelime öğretiminde literatür kaynaklarına dayalı plan yapmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Gruplar içinde öğretmenlerin yöntemleri bilip kullanmama durumlarına bakıldığında, yöntemin bazı öğretmenler tarafında tercih edilmemesinin nedeni, uygulamada zamana ihtiyaç duyulmasından kaynaklanmış olabilir. Genel anlamda bakıldığında öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

36. Birleştirilmiş Yöntem ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin % 16,7'sinin birleştirilmiş yöntemi bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 25,9'unun birleştirilmiş yöntemi bilmediği, %

12,3'ünün bilip kullanmadığı, % 61,7'sinin kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak plan yapan öğretmenlerin ise % 22,7'si bu yöntemi bilmemekte, % 18,2'si bilip kullanmamakta, % 59,1'i kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 61,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem, program ve çalışma kitaplarında yer almayan yöntemlerden biridir. Özellikle öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin bilmeme oranının diğer gruplara göre fazla çıkmasının sebebi bu olabilir. Öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına göre gruplara bakıldığında, her üç grupta da çoğunluğun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin % 16,7'sinin otuz kelime üzerine on artı yöntemini bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 60,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 21'inin bilip kullanmadığı, % 18,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 54,5'i yöntemi bilmemekte, % 31,8'i bilip kullanmamakta, % 13,6'sı ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 56,9 çoğunlukla bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Otuz kelime üzerine on artı yöntemi literatür kaynaklarında karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Program ve çalışma kitaplarında pek rastlanmayan alternatif bir yöntem olarak değerlendirilebilir. Özellikle öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin bilmeme oranının diğer gruplara göre fazla çıkmasının sebebi bu olabilir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin de çoğunluğunun bu yöntemi bilmiyor olması, kelime öğretiminde literatür kaynaklarına dayalı plan yapmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Gruplara oransal açıdan bakıldığında, ders planı yapma gereği duymayan öğretmenler haricindeki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemden haberdar olmadığı görülmektedir.

38. Gruplandırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin % 16,7'sinin gruplandırma yöntemini

bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 28,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 19,8'inin bilip kullanmadığı, % 51,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 22,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 27,3'ünün bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 52,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Gruplandırma yöntemi, Türkçe öğretim programlarında yer verilen yöntemlerden biridir. Ancak çalışma kitaplarında doğrudan kullanımına pek rastlanmamaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmemelerinin sebebi bu olabilir. Bütün kelimeler gruplandırma yoluyla öğretilmeyeceği için, bazı öğretmenler bu yöntemi bilmelerine rağmen tercih etmiyor olabilirler. Ancak genel anlamda yöntem öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

39. İlişkilendirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin tamamının ilişkilendirme yöntemini bildiği görülmektedir. Öğretmenlerden % 16,7'sinin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 12,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 7,4'ünün bilip kullanmadığı, % 80,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 9,1'i ilişkilendirme yöntemini bilmemekte, % 4,5'i bilip kullanmamakta, % 86,4'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 81,7 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

İlişkilendirme yöntemi, literatüre dayalı kaynaklarda karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Yöntemi bilmediğini belirten öğretmenler içinde oransal olarak öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak plan yapan öğretmenlerin daha fazla olması bundan kaynaklanıyor olabilir. Bunun dışında yöntem bütün gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin tamamının beyin fırtınası ile kelime

öğretimi yöntemini bildiği görülmektedir. Öğretmenlerin % 16,7'si bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 83,3'ü ise kullanmaktadır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 4,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 11,1'inin bilip kullanmadığı, % 84'ünün ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin de tümü beyin fırtınası ile kelime öğretimi yöntemini bilmektedir. Bu öğretmenlerin % 9,1'i bilip kullanmamakta, % 90,9'u kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 85,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Beyin fırtınası ile kelime öğretimi, kelime öğretiminde alternatif olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Az bir oranla da olsa, öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin bu yöntemi bilmemelerinin ve bilip kullanmamalarının sebebi bu olabilir. Genel olarak bütün gruplarda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

41. Müzikle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında ders planı yapma gereği duymam diyen öğretmenlerin tamamının müzikle kelime öğretimi yöntemini bildiği görülmektedir. Bu yöntemi bilip kullanmayanların oranı % 33,3 iken kullananların oranı % 66,7'dir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı plan yapan öğretmenlerin % 16'sı bu yöntemi bilmemekte, % 39,5'i bilip kullanmamakta, % 44,4'ü ise kullanmaktadır. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin % 27,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 27,3'ünün bilip kullanmadığı, % 45,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 45,9 çoğunlukla müzikle kelime öğretimi yöntemini kullandığı görülmektedir.

Müzikle kelime öğretimi program ve çalışma kitaplarında doğrudan yer verilen yöntemlerden biri değildir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı plan yapan öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmemesinin nedeni bu olabilir. Bütün gruplarda öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmelerine rağmen kullanmamalarının nedeni, yöntemin hazırlık gerektiren bir yöntem olmasından kaynaklanmış olabilir. Çünkü seçilen müzikli ürünlerin, öğrencilerin ihtiyaç duyacakları nitelikte ve kelime hazinelerini zenginleştirebilecekleri düzeyde olması

gerekir. Genel anlamda öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi bilip kullanmadığı ya da kullandığı görülmektedir.

42. Doğrudan Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde, ders planı yapmayan öğretmenlerin tamamının doğrudan kelime öğretimi yöntemini bildiği görülmektedir. Bu öğretmenlerin % 16,7'sinin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı plan yapan öğretmenlerin % 42'sinin bu yöntemi bilmediği, % 30,9'unun bilip kullanmadığı, % 27,2'sinin kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 45,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 40,9'unun bilip kullanmadığı, % 13,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 40,4'ünün bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmıştır.

Doğrudan kelime öğretimi literatürde karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilmemelerinin sebebi bu olabilir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders yapan öğretmenlerin yöntemden haberdar olmamaları, yararlandıkları kaynakların içerikleriyle ilgili olabilir. Yöntemin, ders planı yapma gereği duymayan öğretmenler haricindeki öğretmenlerin azımsanmayacak bir oranı tarafından bilinip kullanılmaması dikkat çekicidir. Ancak bu durum yöntemin kullanım açısından yaygın olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Genel anlamda bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullanmadıkları görülmektedir.

43. Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde ders planı yapmayan öğretmenlerin % 16,7'sinin dört kare stratejisini bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı plan yapan öğretmenlerin % 70,4'ünün dört kare stratejisini bilmediği, % 21'inin bilip kullanmadığı, % 8,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin ise % 77,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 13,6'sının bilip kullanmadığı, % 9,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 68,8 çoğunlukla bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Dört kare stratejisi, kelime öğretiminde yaygın olmayan modern yöntemlerden biridir. Nitekim ders planı yapma gereği duymayan öğretmenler haricindeki öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından bilinmiyor olması bunun bir göstergesidir. Yöntemin bilinmesine rağmen az kullanılması da benzer bir sebepten kaynaklanmış olabilir. Genel olarak bakıldığında, yöntemin öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu tarafından bilinmediği dikkat çekmektedir.

44. Kavram Geliştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2'ye bakıldığında, ders planı yapmayan öğretmenlerin % 16,7'sinin kavram geliştirme yöntemini bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 29,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 14,8'inin bilip kullanmadığı, % 55,6'sının kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerden % 22,7'sinin kavram geliştirme yöntemini bilmediği, % 27,3'ünün bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 55 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Kavram geliştirme yöntemi, program ve çalışma kitaplarında pek fazla yer almayan bir yöntemdir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak plan yapan öğretmenlerin yaklaşık % 30'unun yöntemi bilmemesinin sebebi bu olabilir. Başka kaynaklardan yararlanan öğretmenlerin yöntemle dair bilgileri başvuru kaynaklarıyla ilgili olabilir. Genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun yöntemi kullandığı görülmektedir.

45. Sözlü Açıklama ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 2 incelendiğinde, ders planı yapmayan öğretmenlerin tamamının sözlü açıklama yöntemini bildiği görülmektedir. Bu öğretmenlerden % 33,3'ünün bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin kullandığı görülmektedir. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin % 14,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 23,5'inin bilip kullanmadığı, % 61,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 18,2'sinin yöntemi bilmediği, % 9,1'inin bilip kullanmadığı, % 72,7'sinin kullandığı görülmektedir. Toplam

değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Sözlü açıklama yöntemi ile kelime öğretimi program ve çalışma kitaplarında doğrudan yer verilen yöntemlerden değildir. Bu yöntem çeşitli başvuru kaynaklarında da sık görülen bir yöntem değildir. Bu nedenle bazı öğretmenler tarafından bilinmiyor olabilir. Ancak genel olarak bütün gruplarda öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

3. ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 3: Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Kelime Öğretim Yöntem/Tekniği		Mezun Olunan Okul Türü				TOPLAM	
		Eğitim Fakültesi Türkçe Öğrt. Bölümü		Diğer			
		f	%	f	%	f	%
1. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	0	0	0	0
	Kullanıyorum	83	100	26	100	109	100
2. Bağlam ile Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	1	1,2	0	0	1	0,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	2,4	0	0	2	1,8
	Kullanıyorum	80	96,4	26	100	106	97,2
3. Sözlük Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	4	4,8	2	7,7	6	5,5
	Kullanıyorum	79	95,2	24	92,3	103	94,5
4. Tahmin Etme	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	4	4,8	2	7,7	6	5,5
	Kullanıyorum	79	95,2	24	92,3	103	94,5
5. Cümlede Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	1,2	0	0	1	0,9
	Kullanıyorum	82	98,8	26	100	108	99,1
6. Eşleştirme	Bilmiyorum	3	3,6	0	0	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	7	8,4	0	0	7	6,4
	Kullanıyorum	73	88	26	100	99	90,8
7. Yazılı Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	2	2,4	1	3,8	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	9	10,8	2	7,7	11	10,1

	Kullanıyorum	72	86,7	23	88,5	95	87,2
8. Sözlü Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	2	2,4	0	0	2	1,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	15	18,1	4	15,4	19	17,4
	Kullanıyorum	66	79,5	22	84,6	88	80,7
9. Kelime Defteri Oluşturma	Bilmiyorum	1	1,2	1	3,8	2	1,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	32	38,6	5	19,2	37	33,9
	Kullanıyorum	50	60,2	20	76,9	70	64,2
10. Anahtar kelimelerle çalışma yoluyla kelime öğretimi	Bilmiyorum	2	2,4	1	3,8	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	8	9,6	1	3,8	9	8,3
	Kullanıyorum	73	88	24	92,3	97	89
11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme	Bilmiyorum	4	4,8	1	3,8	5	4,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	10	12	1	3,8	11	10,1
	Kullanıyorum	69	83,1	24	92,3	93	85,3
12. Bulmaca	Bilmiyorum	2	2,4	3	11,5	5	4,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	5	6	0	0	5	4,6
	Kullanıyorum	76	91,6	23	88,5	99	90,8
13. Çağrışım	Bilmiyorum	2	2,4	1	3,8	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	10	12	1	3,8	11	10,1
	Kullanıyorum	71	85,5	24	92,3	95	87,2
14. Kelime Türetme	Bilmiyorum	3	3,6	1	3,8	4	3,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	17	20,5	4	15,4	21	19,3
	Kullanıyorum	63	75,9	21	80,8	84	77,1
15. Görsellerden Yararlanma	Bilmiyorum	11	13,3	1	3,8	12	11
	Biliyorum ama kullanmıyorum	21	25,3	6	23,1	27	24,8
	Kullanıyorum	51	61,4	19	73,1	70	64,2
16. Boşluk Doldurma	Bilmiyorum	3	3,6	1	3,8	4	3,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	10	12	4	15,4	14	12,8
	Kullanıyorum	70	84,3	21	80,8	91	83,5
17. Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme	Bilmiyorum	11	13,3	1	3,8	12	11
	Biliyorum ama kullanmıyorum	23	27,7	5	19,2	28	25,7
	Kullanıyorum	49	59	20	76,9	69	63,3
18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme	Bilmiyorum	9	10,8	2	7,7	11	10,1
	Biliyorum ama kullanmıyorum	21	25,3	6	23,1	27	24,8
	Kullanıyorum	53	63,9	18	69,2	71	65,1
19. Oyun	Bilmiyorum	2	2,4	1	3,8	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	12	14,5	6	23,1	18	16,5
	Kullanıyorum	69	83,1	19	73,1	88	80,7
20. Kavram Alanı	Bilmiyorum	5	6	2	7,7	7	6,4
	Biliyorum ama	8	9,6	3	11,5	11	10,1

	kullanmıyorum						
	Kullanıyorum	70	84,3	21	80,8	91	83,5
21. Araştırma Yöntemi	Bilmiyorum	5	6	2	7,7	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	15	18,1	4	15,4	19	17,4
	Kullanıyorum	63	75,9	20	76,9	83	76,1
22. Muhtemel (Olası) Cümlelerle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	22	26,5	5	19,2	27	24,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	22	26,5	6	23,1	28	25,7
	Kullanıyorum	39	47	15	57,7	54	49,5
23. Sözcük Çalışması	Bilmiyorum	9	10,8	2	7,7	11	10,1
	Biliyorum ama kullanmıyorum	13	15,7	3	11,5	16	14,7
	Kullanıyorum	61	73,5	21	80,8	82	75,2
24. Dramatizasyon	Bilmiyorum	6	7,2	1	3,8	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	23	27,7	6	23,1	29	26,6
	Kullanıyorum	54	65,1	19	73,1	73	67
25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma	Bilmiyorum	6	7,2	2	7,7	8	7,3
	Biliyorum ama kullanmıyorum	28	33,7	10	38,5	38	34,9
	Kullanıyorum	49	59	14	53,8	63	57,8
26. Okuma	Bilmiyorum	5	6	1	3,8	6	5,5
	Biliyorum ama kullanmıyorum	7	8,4	1	3,8	8	7,3
	Kullanıyorum	71	85,5	24	92,3	95	87,2
27. Dinleme	Bilmiyorum	11	13,3	2	7,7	13	11,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	11	13,3	3	11,5	14	12,8
	Kullanıyorum	61	73,5	21	80,8	82	75,2
28. Kelime Haritası	Bilmiyorum	10	12	3	11,5	13	11,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	24	28,9	6	23,1	30	27,5
	Kullanıyorum	49	59	17	65,4	66	60,6
29. Kavram Haritası	Bilmiyorum	15	18,1	3	11,5	18	16,5
	Biliyorum ama kullanmıyorum	20	24,1	5	19,2	25	22,9
	Kullanıyorum	48	57,8	18	69,2	66	60,6
30. Ven Şeması	Bilmiyorum	36	43,4	7	26,9	43	39,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	27	32,5	13	50	40	36,7
	Kullanıyorum	20	24,1	6	23,1	26	23,9
31. Zihinsel İmaj	Bilmiyorum	31	37,3	8	30,8	39	35,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	22	26,5	12	46,2	34	31,2
	Kullanıyorum	30	36,1	6	23,1	36	33
32. Kelime Listesi Oluşturma	Bilmiyorum	11	13,3	5	19,2	16	14,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	42	50,6	15	57,7	57	52,3
	Kullanıyorum	30	36,1	6	23,1	36	33
33. Gözlem ve	Bilmiyorum	11	13,3	2	7,7	13	11,9

Yaşantılardan Yararlanma	Biliyorum ama kullanmıyorum	11	13,3	3	11,5	14	12,8
	Kullanıyorum	61	73,5	21	80,8	82	75,2
34.Tekrarlardan Yararlanma	Bilmiyorum	7	8,4	0	0	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	7	8,4	7	26,9	14	12,8
	Kullanıyorum	69	83,1	19	73,1	88	80,7
35. Anlam Analizi	Bilmiyorum	49	59	12	46,2	61	56
	Biliyorum ama kullanmıyorum	13	15,7	10	35,8	23	21,1
	Kullanıyorum	21	25,3	4	15,4	25	22,9
36.Birleştirilmiş Yöntem	Bilmiyorum	22	26,5	5	19,2	27	24,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	11	13,3	4	15,4	15	13,8
	Kullanıyorum	50	60,2	17	65,4	67	61,5
37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Yöntemi	Bilmiyorum	49	59	13	50	62	56,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	15	18,1	10	38,5	25	22,9
	Kullanıyorum	19	22,9	3	11,5	22	20,2
38.Gruplandırma Yöntemi	Bilmiyorum	22	26,5	7	26,9	29	26,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	17	20,5	6	23,1	23	21,1
	Kullanıyorum	44	53	13	50	57	52,3
39.İlişkilendirme Yöntemi	Bilmiyorum	8	9,6	4	15,4	12	11
	Biliyorum ama kullanmıyorum	7	8,4	1	3,8	8	7,3
	Kullanıyorum	68	81,9	21	80,8	89	81,7
40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	3	3,6	1	3,8	4	3,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	8	9,6	4	15,4	12	11
	Kullanıyorum	72	86,7	21	80,8	93	85,3
41. Müzikle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	17	20,5	2	7,7	19	17,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	29	34,9	11	42,3	40	36,7
	Kullanıyorum	37	44,6	13	50	50	45,9
42.Doğrudan Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	34	41	10	38,5	44	40,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	26	31,3	9	34,6	35	32,1
	Kullanıyorum	23	27,7	7	26,9	30	27,5
43.Dört Kare Stratejisi Yöntemi	Bilmiyorum	58	69,9	17	65,4	75	68,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	16	19,3	5	19,2	21	19,3
	Kullanıyorum	9	10,8	4	15,4	13	11,9
44.Kavram Geliştirme	Bilmiyorum	25	30,1	5	19,2	30	27,5
	Biliyorum ama kullanmıyorum	15	18,1	5	15,4	19	17,4
	Kullanıyorum	43	51,8	17	65,4	60	55
45.Sözlü Açıklama	Bilmiyorum	15	18,1	1	3,8	16	14,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	18	21,7	5	19,2	23	21,1
	Kullanıyorum	50	60,2	20	76,9	70	64,2

1. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin de diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin de anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi yöntemini kullandığı görülmektedir.

Anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi, en yaygın kelime öğretim yöntemlerinden olduğu, çalışma kitaplarında ve programda kullanıldığı için öğretmenlerin tamamı tarafından kullanılmaktadır.

2. Bağlam ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 1,2'sinin bağlam ile kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 2,4'ünün bilip kullanmadığı, % 96,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise tamamının bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmıştır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 97,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bağlam ile kelime öğretimi, kelime öğretiminde sıkça kullanılan yöntemlerden bir diğeridir. Bu nedenle hem Türkçe öğretmenliği hem de başka fakültelerden mezun olan öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

3. Sözlük Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin tamamının sözlük kullanma yöntemini bildiği görülmektedir. Ancak bu öğretmenlerin % 4,8'inin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 95,2'sinin ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler de sözlük kullanma yöntemini bilmektedir. Ancak öğretmenlerin % 7,7'si bu yöntemi bilip kullanmamaktadır. % 92,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 94,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Sözlük kullanma kelime öğretiminin geleneksel ve yaygın kullanılan yöntemlerinden biridir. Bu nedenle öğretmenlerin mezun oldukları okul türünden bağımsız olarak, öğretmenlerin tamamına yakını tarafından kullanıldığı söylenebilir.

4. Kelimelerin Anlamını Tahmin Etme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin hepsinin tahmin etme yöntemini bildiği, % 4,8'inin bilip kullanmadığı, % 95,2'sinin ise

kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin de tamamının bu yöntemi bildiği, % 7,7'sinin bilip kullanmadığı, % 92,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 94,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülür.

Tahmin etme, çalışma kitaplarında ve programda yaygın kullanılan yöntemlerden biri olduğu için öğretmenlerin tamamı bu yöntemi bilmektedir. Oransal açıdan bakıldığında her iki gruptaki öğretmenlerin de tamamına yakınının bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

5. Cümlede Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin tamamının cümlede kullanma yöntemini bildiği, % 1,2'sinin bilip kullanmadığı, % 98,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan 26 öğretmenin ise tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 99,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Cümlede kullanma yönteminin öğretmenlerin neredeyse tamamı tarafından kullanılması, yöntemin program ve çalışma kitaplarında yaygın olarak kullanılmasından ve herkes tarafından bilinen geleneksel bir yöntem olmasından kaynaklanmış olabilir.

6. Eşleştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında Türkçe öğretmenliğinde mezun olan öğretmenlerin % 3,6'sının eşleştirme yöntemini bilmediği, % 8,4'ünün bilip kullanmadığı, % 88'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 90,8 çoğunlukla eşleştirme yöntemini kullandığı görülmektedir.

Eşleştirme yöntemi gerek program ve kitaplarda gerek literatür kaynaklarında kelime öğretim yöntemi olarak sıkça yer verilen yöntemlerden biridir. Yöntemi diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin tamamı kullanmasına rağmen, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin az bir oranla da olsa bilmemeleri ya da bilip kullanmamaları dikkat çekicidir. Kullanmama durumunun, öğretmenlerin

kişisel tercihleriyle ilgili olduğu söylenebilir. Bunun dışında yöntemin, her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir.

7. Yazılı Anlatımda Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 2,4'ünün yazılı anlatımda kullanma yöntemini bilmediği, % 10,8'inin bilip kullanmadığı, % 86,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 7,7'sinin bilip kullanmadığı, % 88,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 87,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Yazılı anlatımda kullanma yöntemi; program ve kitaplarda yer verilen, literatüre dayalı kaynaklarda da rastlanan bir yöntemdir. Yöntemin öğretmenlerin tamamına yakını tarafından bilinmesi bundan kaynaklanmış olabilir. Yöntemi bilip kullanmayan öğretmenlere bakıldığında, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin sayısının diğer öğretmenlerden fazla olması dikkat çekicidir. Ancak bu durum, öğretmenlerin eğitim verdikleri ortamın fiziksel ve niteliksel özellikleriyle ilgili olabilir. Bunların dışında yöntem, her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

8. Sözlü Anlatımda Kullanma İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 2,4'ünün sözlü anlatımda kullanma yöntemini bilmediği, % 18,1'inin bilip kullanmadığı, % 79,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında ise, öğretmenlerin tamamının bu yöntemi bildiği, % 15,4'ünün bilip kullanmadığı, % 86,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 80,7 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözlü anlatımda kullanma yöntemi; program ve kitaplarda yer verilen, literatüre dayalı kaynaklarda da rastlanan bir yöntemdir. Yöntemin öğretmenlerin mezun oldukları okullardan bağımsız olarak tamamına yakını tarafından bilinmesi bundan kaynaklanmış olabilir. Yöntemi bilip kullanmayan öğretmenlere bakıldığında, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin sayısının diğer öğretmenlerden fazla olması dikkat çekicidir. Bu durum öğretmenlerin kişisel

tercihleriyle ya da eğitim ortamının özellikleriyle ilgili olabilir. Ancak genel anlamda yöntemin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir.

9. Kelime Defteri Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 1,2'sinin kelime defteri oluşturma yöntemini bilmediği, % 38,6'sının bilip kullanmadığı, % 60,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 76,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kelime defteri, sözlük oluşturma yöntemiyle bağlantılı bir yöntemdir. Özellikle 6, 7 ve 8. sınıf programında ve bazı öğrenci çalışma kitaplarında karşılaşıldığı gibi alternatif kaynaklarda da bu yöntem yer verilmektedir. Yöntemin öğretmenlerin mezun oldukları okullardan bağımsız olarak tamamına yakını tarafından bilinmesi bundan kaynaklanmış olabilir. Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmama oranının diğer fakültelerden mezun olanlara göre daha yüksek olması dikkat çekicidir. Ancak genel olarak yöntem, öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

10. Anahtar Kelimelerle Çalışma Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 2,4'ünün anahtar kelimelerle çalışma yoluyla kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 9,6'sının bilip kullanmadığı, % 88'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 3,8'inin bilip kullanmadığı, % 92,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 89 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Anahtar kelimelerle çalışma, Türkçe öğretiminde yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Her iki gruptaki öğretmenlerin de büyük çoğunluğunun bu yöntemi kullanıyor olması bundan kaynaklanıyor olabilir.

11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin %

4,8'inin kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğretme yöntemini bilmediği, % 12'sinin bilip kullanmadığı, % 83,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 3,8'inin bilip kullanmadığı, % 92,3'ünün kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 85,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem, çalışma kitapları ve programda yer verilen yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin mezun oldukları okul türlerinden bağımsız olarak büyük çoğunluğunun bu yöntemi kullanmasının sebebi bu olabilir.

12. Bulmaca ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 2,4'ünün bulmaca yöntemini bilmediği, % 6'sının bilip kullanmadığı, % 91,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin % 11,5'i bu yöntemi bilmemekte, % 88,5'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 90,8 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bulmaca yönteminin öğretmenlerin mezun oldukları okul türünden bağımsız olarak büyük çoğunluğu tarafından kullanılması, yöntemin yaygın kullanılan ve öğrenciler açısından eğlendirici bir yöntem olmasından kaynaklanabilir.

13. Çağrışım ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 2,4'ünün çağrışım yöntemini bilmediği, % 12'sinin bilip kullanmadığı, % 85,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 3,8'i bu yöntemi bilmemekte, % 3,8'i bilip kullanmamakta, % 92,3'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 87,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tablo incelendiğinde, her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun çağrışım yöntemini bildikleri görülmektedir. Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilip kullanmamaları kişisel tercihleriyle ilgili olabilir. Bunun dışında gruplara bakıldığı zaman öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

14. Kelime Türetme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 3,6'sının kelime türetme yöntemini bilmediği, % 20,5'inin bilip kullanmadığı, % 75,9'unun kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin % 3,8'inin kelime türetme yöntemini bilmediği, % 15,4'ünün bilip kullanmadığı, % 80,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 77,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kelime türetme yöntemi, 5. sınıf programında ve bazı çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerden biridir. Her iki gruptaki öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu yöntemi biliyor olması bununla açıklanabilir. Her iki grupta da bazı öğretmenlerin bu yöntemi bilip kelime öğretiminde de kullanmamalarının sebebi, yöntemin daha çok dil bilgisiyle bağlantılı düşünülmesinden kaynaklanıyor olabilir. Ancak genel olarak her iki gruptaki öğretmenlerin de çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

15. Görsellerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 13,3'ünün görsellerden yararlanma yöntemini bilmediği, % 25,3'ünün bilip kullanmadığı, % 61,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 23,1'inin bilip kullanmadığı, % 73,1'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Kelime öğretiminde görsellerden yararlanma, daha çok 5. sınıf programında karşımıza çıkan bir yöntem olup, genel olarak yaygın kullanılan bir yöntemdir. Buna rağmen Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin yaklaşık % 14'ünün bu yöntemi bilmemesi çelişkili bir sonuçtur. Çünkü görseller eğitim öğretim ortamlarında çeşitli amaçlarla ve tekniklerle kullanılabilen araçlardır. Yine aynı gruptaki öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmamalarının nedeni, yöntemin öğretimle ilgili hazırlık gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. Bunu düşünürken, her iki gruptaki öğretmenlerin oransal olarak çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı dikkat çekmektedir.

16. Boşluk Doldurma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 3,6'sının boşluk doldurma yöntemini bilmediği, % 12'sinin bilip kullanmadığı, % 84,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 15,4'ünün bilip kullanmadığı, % 80,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 83,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Yöntem 5. sınıf programında karşımıza çıkmakta olup, çalışma kitaplarında çeşitli sınıf düzeylerindeki etkinliklerde ve literatüre dayalı kaynaklarda da yer alan yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi biliyor olması bu durumun bir göstergesidir. Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmamasının nedeni, kişisel tercihleriyle ilgili olabilir. Bundan başka her iki okul türünden mezun olan öğretmenlerin de çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

17. Tekerleme, Sayımaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 13,3'ünün tekerleme, sayımaca, bilmece ve yanıltmaca ezberleme yöntemini bilmediği, % 27,7'sinin bilip kullanmadığı, % 59'unun kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 76,9'unun kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 63,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tekerleme, sayımaca, bilmece ve yanıltmaca ezberleme İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın kazanımlarında ve öğrenci çalışma kitaplarında karşılaşılan bir yöntemdir. Bunun dışında çeşitli kaynaklarda bu yöntemin kelime öğretiminde kullanılabileceği dile getirilmektedir. Buna rağmen Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin bazılarının bu yöntemi bilmediklerini ifade etmeleri çelişkili bir durumdur. Doğrudan bu konuların eğitimini veren bir bölümden mezun olan öğretmenlerin bu konuda daha fazla bilgi sahibi olması beklenir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin ve diğer öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmamaları hem kişisel tercihleriyle hem de yöntemin özellikleriyle ilgili

olabilir. Genel olarak bakıldığında da her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 10,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 25,3'ünün bilip kullanmadığı, % 63,9'unun kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 7,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 23,1'inin bilip kullanmadığı, % 69,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 65,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bu yöntemin de tıpkı tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmaca ezberleme yönteminde olduğu gibi daha çok Türkçe öğretmenleri tarafından bilinmemesi çelişkili bir sonuç vermiştir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin ve diğer öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmamaları hem kişisel tercihleriyle hem de yöntemin özellikleriyle ilgili olabilir. Genel olarak bakıldığında da her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

19. Oyun ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 2,4'ünün oyun yöntemini bilmediği, % 14,5'inin bilip kullanmadığı, % 83,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 23,1'inin bilip kullanmadığı, % 73,1'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Oyun yöntemi Türkçe öğretiminin çeşitli alanlarında yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Öğretmenlerin pek çoğu tarafından biliniyor olması da bu durumu ispatlar niteliktedir. Öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması, hem yöntemin hem de eğitim ortamının özelliklerinden kaynaklanabilir. Çünkü oyun yöntemi, çok etkili olmakla birlikte öğrencileri dersten çıkarıp eğlence atmosferine sürükleyebilir. Bu da öğretmenlerden bazılarını bu yöntemden uzaklaştırmış olabilir. Ancak genel olarak bakıldığında her iki gruptaki öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır. Bu da yöntemin, öğrenciler tarafından sevilerek etkili bir öğretim sağlamasıyla ilgili olabilir.

20. Kavram Alanı ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 6'sının kavram alanı yöntemini bilmediği, % 9,6'sının bilip kullanmadığı, % 84,3'ünün kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 7,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 11,5'inin bilip kullanmadığı, % 80,8'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 83,5'inin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Kavram alanı yöntemi, 6, 7 v 8. sınıf programında yer verilen yöntemlerden biridir. Bunun dışında, çeşitli kuramsal kaynaklarda da kelimelerin kavram alanına giren kelimelerle birlikte öğretilmesi gerektiğine değinilmektedir. Buna rağmen yöntemin Türkçe öğretmenliğinden mezun olan bazı öğretmenler tarafından bilinmiyor olması dikkat çekicidir. Yöntemin bazı öğretmenlerce kullanılmıyor olması da öğretmenlerin kişisel tercihleriyle ilgili olabilir. Ancak genel anlamda her iki gruptaki öğretmenlerin de çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

21. Araştırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 6'sının araştırma yöntemini bilmediği, % 18,1'inin bilip kullanmadığı, % 75,9'unun kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 7,7'sinin araştırma yöntemini bilmediği, % 15,4'ünün bilip kullanmadığı, % 76,9'unun kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 76,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Araştırma yoluyla kelime öğretimi İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nın söz varlığını zenginleştirme amacıyla kazanım olarak yer almakta, öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri araştırarak öğrenmeleri beklenmektedir. Ayrıca kitaplarda öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri ya da deyim, atasözü vb. söz varlığı unsurlarını araştırarak bulmaları istenmektedir. Bazı kuramsal kaynaklarda da bu yöntemden bahsedilmektedir. Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin az bir oranla da olsa bu yöntemi bilmiyor olmaları dikkat çekicidir. Yöntemin bilinip kullanılmamasının sebebi, öğretmenlerin kişisel tercihleriyle ya da yöntemin özellikleriyle ilgili olabilir. Ancak genel anlamda her iki gruptaki öğretmenlerin de çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

22. Muhtemel (Olası) Cümleler Tekniği ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 26,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 26,5'inin bilip kullanmadığı, % 47'sinin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 19,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 23,1'inin bilip kullanmadığı, % 57,7'sinin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 49,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Yöntem programlarda ve çalışma kitaplarında olmasa da kuramsal kaynaklarda ele alınan yöntemlerden biridir. Buna rağmen, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan 22 öğretmenin bu yöntemi bilmediklerini ifade etmeleri, kelime öğretimiyle ilgili yapılan çalışmalardan haberdar olmamalarından ya da aldıkları eğitimde bu konuda bilgilendirilmemiş olmalarından kaynaklanmış olabilir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenler için de kuramsal kaynaklardan yararlanmama durumu söz konusu olabilir. Yöntemin her iki grupta da bazı öğretmenler tarafından kullanılmıyor olması yöntemin özellikleriyle ilgili olabilir. Genel anlamda tablo incelendiğinde, özellikle Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin yarısından az bir kısmının bu yöntemi kullanıyor olması dikkat çekmektedir.

23. Sözcük Çalışması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 10,8'inin sözcük çalışması yöntemini bilmediği, % 15,7'sinin bilip kullanmadığı, % 73,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 7,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 11,5'inin bilip kullanmadığı, % 80,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözcük çalışmaları, program ve kitaplarda kelime öğretimi için doğrudan yer verilen yöntemlerden değildir. Ancak öğretmenler dil bilgisiyle bağlantılı olarak bile olsa bu yöntemi kelime öğretimi amacıyla kullanabilirler. Bunun dışında bu yönteme kuramsal kaynaklarda yer verilmektedir. Buna rağmen Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmiyor olmaları, bu kuramsal kaynaklara vâkıf olmamalarından ya da eğitim hayatlarında bu yöntemi öğrenmemiş olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları,

kelime öğretiminde daha yaygın kullanılan yöntemleri tercih etmelerinden kaynaklanmış olabilir. Ancak genel anlamda her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

24. Dramatizasyon ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 7,2'sinin dramatizasyon yöntemini bilmediği, % 27,7'sinin bilip kullanmadığı, % 65,1'inin kullandığı görülmektedir. Dramatizasyon Türkçe eğitiminde sık kullanılan yöntemlerden biridir. Böyle olmasına rağmen Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 7,2'sinin bu yöntemi bilmemesi dikkat çekicidir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 3,8'inin dramatizasyon yöntemini bilmediği, % 23,1'inin bilip kullanmadığı, % 73,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 67 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bu yöntem program ve çalışma kitaplarında kelime öğretimi için önerilen yöntemlerden biri olmamakla birlikte çeşitli kuramsal kaynaklarda dramatizasyonun kelime öğretiminde kullanılabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca bu yöntem, Türkçe öğretiminin çeşitli alanlarında kullanılabilen bir yöntemdir. Bu açıdan Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerden 6'sının bu yöntemi bilmediklerini ifade etmeleri çelişkili bir sonuçtur. Ayrıca her iki gruptaki öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmamasının yöntemin özellikleriyle ilgili olduğu tahmin edilmektedir. Ancak yöntem, her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından da kullanılmaktadır.

25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 7,2'sinin jest, mimik, taklit ve tasvirlerden yararlanma yöntemini bilmediği, % 33,7'sinin bilip kullanmadığı, % 59'unun kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 7,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 38,5'inin bilip kullanmadığı, % 53,8'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 57,8 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem, kuramsal kaynaklarda karşılaşılan yöntemlerden biridir. Yöntemin bazı öğretmenlerce bilinmemesi ya da bilinip kullanılmaması yöntemin pek yaygınlaşmamış olmasından kaynaklanmış olabilir. Yine de her iki grupta da öğretmenlerin yarısından çoğu bu yöntemi kullanmaktadır.

26. Okuma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 6'sının okuma yöntemini bilmediği, % 8,4'ünün bilip kullanmadığı, % 85,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Türkçe öğretmenliği mezunu olan öğretmenlerin, az bir oranla da olsa bu yöntemi bilmiyor olması dikkat çekicidir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 3,8'inin bilip kullanmadığı, % 92,3'ünün kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 87,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Okuma yöntemi, okunan metinlerden hareketle kelime öğretimine yönelik bir yöntem olarak çeşitli tekniklerle ele alınan yaygın bir yöntemdir. Buna rağmen Türkçe öğretmenliği mezularının az bir oranla da olsa bu yöntemi bilmemeleri çelişkili bir sonuçtur. Çünkü bu yöntem, kelime öğretimi alanının başat yöntemlerinden biridir. Buna rağmen, bazı öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmamaları onların kişisel tercihleriyle ilgili olabilir. Genel olarak her iki grupta da öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

27. Dinleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 13,3'ünün dinleme yöntemini bilmediği, % 13,3'ünün bilip kullanmadığı, % 73,5'inin kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 7,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 11,5'inin bilip kullanmadığı, % 80,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Dinlenen metinlerden hareketle kelime öğretimi doğrudan söz varlığını zenginleştirme kazanımlarında yer almasa da programda yer verilen yöntemlerden biri olmasına rağmen, yine Türkçe öğretmenliği mezunlarının yaklaşık % 14'ünün bu yöntemi bilmemesi dikkat çekicidir. Öğretmenlerin bu yöntemi bilmediklerini ifade

etmeleri, dinlemeyi sadece bir beceri alanı olarak değerlendirip, dinlemeyle yeni kelimeler öğretme çalışmalarına yer vermemelerinden kaynaklanmış olabilir. Bazı öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmamaları da aynı sebepten kaynaklanıyor olabilir. Ancak genel olarak her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

28. Kelime Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 12'sinin kelime haritası yöntemini bilmediği, % 28,9'unun bilip kullanmadığı, % 59'unun kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin % 11,5'inin kelime haritası yöntemini bilmediği, % 23,1'inin bilip kullanmadığı, % 65,4'ünün kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 60,6 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Kelime haritası yöntemi 5. sınıf programında ve kuramsal kaynaklarda karşılaşılan bir yöntemdir. Böyle olmasına rağmen Türkçe öğretmenliğinden mezun olan bazı öğretmenlerin bu yöntemden haberdar olmamaları dikkat çekicidir. Öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilip kullanmamaları, özellikle çalışma kitaplarında doğrudan bu yönteme yer verilmemesinden ve genel olarak yöntemin çok yaygınlaşmamasından kaynaklanmış olabilir. Ancak her iki gruptaki öğretmenlerin de yarısından çoğu bu yöntemi kullanmaktadır.

29. Kavram Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 18,1'inin kavram haritası yöntemini bilmediği, % 24,1'inin bilip kullanmadığı, % 57,8'inin kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 11,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 69,2'sinin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 60,6'sının bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kavram haritası yöntemi, Türkçe öğretim programlarında yer alan bir yöntemdir. Bunun dışında kuramsal kaynaklarda da bu yöntemden bahsedilmektedir. Buna rağmen, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan 15 öğretmenin bu yöntemi bilmemesi azımsanmayacak bir sayıdır. Öğretmenlerin yöntemi bilip

kullanmamaları, kitaplarda çok yaygın ele alınmamasından kaynaklanabilir. Ancak her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğubu yöntemi kullanmaktadır.

30. Ven Şeması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 43,4'ünün ven şeması yöntemini bilmediği, % 32,5'inin bilip kullanmadığı, % 24,1'inin kullandığı görülmektedir. Türkçe öğretmenliği mezunlarının % 43,4'ünün bu yöntemi bilmemesi oldukça büyük bir orandır. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 26,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 50'sinin bilip kullanmadığı, % 23,1'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 39,4'ünün bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Ven şeması yöntemi, kuramsal kaynaklarda yer verilen ve yaygın kullanılmayan yöntemlerden biridir. Her iki gruptaki öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmemesi ya da bilip kullanmaması bundan kaynaklanıyor olabilir. Genel olarak bakıldığında da öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu yöntemi kullanmadığı görülmektedir.

31. Zihinsel İmaj ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 37,3'ünün zihinsel imaj yöntemini bilmediği, % 26,5'inin bilip kullanmadığı, % 36,1'inin kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere bakıldığında, öğretmenlerin, % 30,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 46,2'sinin bilip kullanmadığı, % 23,1'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 35,8'inin bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Bu yöntem de kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerden biridir ve kelime öğretiminde henüz yaygınlaşmamıştır. Bu nedenle her iki gruptaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu yöntemi bilmiyor ya da bilip kullanmıyor olabilir.

32. Kelime Listesi Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'teki sonuçlara göre, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 13,3'ünün kelime listesi oluşturma yöntemini bilmediği, % 50,6'sının bilip kullanmadığı, % 36,1'inin kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan

öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 19,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 57,7'sinin bilip kullanmadığı, % 23,1'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 52,3 çoğunlukla bu yöntemi bilip kullanmadıkları ortaya çıkmaktadır.

Kelime listesi oluşturma öğretmenleri ilgilendiren bir yöntemdir. Öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinip kullanılmamasının en önemli nedeni, program ve çalışma kitaplarında yer verilmiyor olmasının yanında, öğretmenin ayrıntılı çalışmasını gerektirmesi olabilir. Yöntemi her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu kullanmamaktadır.

33. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 13,3'ünün gözlem ve yaşantılardan yararlanma yöntemini bilmediği, % 13,3'ünün bilip kullanmadığı, % 73,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 7,7'si bu yöntemi bilmemekte, % 11,5'i bilip kullanmamakta, % 80,8'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bu yöntem de daha çok kuramsal kaynaklarda karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Bu nedenle bazı Türkçe öğretmenlerinin bu yöntemi bilmemesi ya da bilip kullanmaması dikkat çekicidir. Çünkü, eğitimin her alanında gözlem ve yaşantılar önemsenir. Tabloya genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

34. Tekrarlardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 8,4'ünün tekrarlardan yararlanma yöntemini bilmediği, % 8,4'ünün bilip kullanmadığı, % 83,1'inin kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise tamamının bu yöntemi bildiği, % 26,9'unun bilip kullanmadığı, % 73,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tabloya bakıldığında, diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin tamamının yöntemi bilmesine rağmen, Türkçe öğretmenliği mezunlarının az bir

oranla olsa da bu yöntemden haberdar olamaması dikkat çekicidir. Çünkü tekrarlardan yararlanma, diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi kelime öğretiminde de uygulanması gereken yöntemlerden biridir. Yöntemin bazı öğretmenlerce bilinip kullanılmaması, öğretim tercihleriyle ilişkilendirilebilir. Ancak genel olarak bakıldığında, her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

35. Anlam Analizi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 59'unun anlam analizi yöntemini bilmediği, % 15,7'sinin bilip kullanmadığı, % 25,3'ünün kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 46,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 35,8'inin bilip kullanmadığı, % 15,4'ünün kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 56 çoğunlukla bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Anlam analizi kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerden biri olmasına rağmen, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin, diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlere göre daha büyük oranda bu yöntemi bilmiyor olmaları dikkat çekicidir. Bu noktada öğretmenlerin kuramsal kaynaklardan 'kapsamlı' şekilde yararlanmadıkları ya da haberdar olmadıkları sonucu çıkarılabilir. Genel olarak yöntem pek çok öğretmen tarafından bilinmemektedir.

36. Birleştirilmiş Yöntem ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'teki sonuçlara göre, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 26,5'inin birleştirilmiş yöntemi bilmediği, % 13,3'ünün bilip kullanmadığı, % 60,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 19,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 15,4'ünün bilip kullanmadığı, % 65,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 61,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Birleştirilmiş yöntem de kuramsal kaynaklı bir yöntem olduğundan yöntemin her iki gruptaki öğretmenlerce bilinmemesi ya da bilinip kullanılmaması daha önce bahsettiğimiz sebeplerden kaynaklanıyor olabilir. Yine de yöntem her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 59'unun otuz kelime üzerine on artı yöntemini bilmediği, % 18,1'inin bilip kullanmadığı, % 22,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 50'sinin bu yöntemi bilmediği, % 38,5'inin bilip kullanmadığı, % 11,5'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında ise, öğretmenlerin % 56,9 çoğunlukla bu yöntemi bilmedikleri görülmektedir.

Otuz kelime üzerine on artı yönteminin de öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmemesi, kuramsal kaynaklarda yer verilen bir yöntem olmasından kaynaklanabilir.

38. Gruplandırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 26,5'inin gruplandırma yöntemini bilmediği, % 20,5'inin bilip kullanmadığı, % 53'ünün ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 26,9'unun bu yöntemi bildiği, % 23,1'inin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 52,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bu yöntem Türkçe öğretim programlarında yer verilen yöntemlerden olmasına rağmen öğretmenlerin bazılarının bu yöntemi bilmemeleri dikkat çekicidir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları, yöntemin özelliklerinden ya da kişisel tercihlerden kaynaklanmış olabilir. Genel anlamda bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

39. İlişkilendirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'teki sonuçlara göre, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 9,6'sının ilişkilendirme yöntemini bilmediği, % 8,4'ünün bilip kullanmadığı, % 81,9'unun ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 15,4'ünün ilişkilendirme yöntemini bilmediği, % 3,8'inin bilip kullanmadığı, % 80,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 81,7 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

İlişkilendirme yöntemi, kuramsal kaynaklarda karşımıza çıkan yöntemlerden biri olmasına rağmen, her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu tarafından

kullanılan bir yöntem olmuştur. Bu, yöntemin eğitimde genel olarak kullanılan, öğretilenlerin önceki bilgi ya da sosyal hayatla ilişkilendirilmesi gereğinden kaynaklanmış olabilir.

40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 3,6'sının beyin fırtınası ile kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 9,6'sının bilip kullanmadığı, % 86,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 15,4'ünün bilip kullanmadığı, % 80,8'inin kullandığı ortaya çıkmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 85,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Beyin fırtınası ile kelime öğretimi, kuramsal kaynaklarda yer verilen bir yöntem olup Türkçe öğretiminin çeşitli öğrenme alanlarında yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Bu nedenle her iki grupta da öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullanıyor olabilir.

41. Müzikle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'e bakıldığında, Türkçe öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin % 20,5'inin müzikle kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 34,9'unun bilip kullanmadığı, % 44,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 7,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 42,3'ünün bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 45,9 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Müzikle kelime öğretimi, kuramsal kaynaklarda yer verilen bir yöntem olup, kelime öğretiminde pek yaygın kullanılmamaktadır. Öğretmenlerden çoğunluğunun bu yöntemi bilmemesinin ya da bilip kullanmamasının sebebi bu olabilir.

42. Doğrudan Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 41'inin doğrudan kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 31,3'ünün bilip kullanmadığı, % 27,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 38,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 34,6'sının bilip kullanmadığı, % 26,9'unun ise kullandığı

görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 40,4'ünün bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Doğrudan kelime öğretimi yönteminin çoğunlukla kuramsal kaynaklarda yer alması ve programlarda yer verilmemesi yöntemin öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmemesine ya da bilinip kullanılmamasına neden olmuş olabilir. Aslında yöntem, kelime öğretiminde önemsenmesi gereken yöntemlerden biridir. Yerli ve yabancı kaynaklarda bu yöntemin önemine vurgu yapılmaktadır.

43. Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 69,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 19,3'ünün bilip kullanmadığı, % 10,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin, % 65,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 15,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 68,8'inin dört kare stratejisi yöntemini bilmediği görülmektedir.

Dört kare stratejisi yöntemi, kuramsal kaynaklarda yer alan modern ve orijinal bir yöntemdir. Bu yöntemin her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmemesinin başat sebebi bu olabilir. Az bir oranla da olsa bu yöntemin öğretmenler tarafından bilinmesi ve kullanılması da dikkat çekicidir.

44. Kavram Geliştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3'teki sonuçlara göre, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 30,1'inin kavram geliştirme yöntemini bilmediği, % 18,1'inin bilip kullanmadığı, % 51,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise, % 19,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 15,4'ünün bilip kullanmadığı, % 65,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 55 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bu yönteme de programlarda kelime öğretimi amacıyla yer verilmemektedir. Yöntem daha çok kuramsal kaynaklarda ele alınmaktadır. Ancak buna rağmen Türkçe öğretmenliği mezunlarından bu yöntemi bilmeyenlerin sayısı diğer öğretmenlere göre fazladır. Oransal olarak da diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin bu yöntemi fazla kullanmaları dikkat çekicidir.

45. Sözlü Açıklama ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenlerin % 18,1'inin sözlü açıklama yöntemini bilmediği, % 21,7'sinin bilip kullanmadığı, % 60,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin ise % 3,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 76,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözlü açıklama yöntemi, kuramsal kaynaklarda yer alan ve sık kullanılmayan bir yöntem olmasına rağmen öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

4. DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 4: Öğretmenlerin Kullandıkları Kitapların Yayınevine Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Kelime Öğretim Yöntem/Tekniği		Kullanılan Yayınevi				TOPLAM	
		MEB Yayınları		Özel Yayınevleri (ADA Yayınları)		f	%
		f	%	f	%	f	%
1.Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	0	0	0	0
	Kullanıyorum	73	100	36	100	109	100
2.Bağlam ile Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	1	2,8	1	0,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	1,4	1	2,8	2	1,8
	Kullanıyorum	72	98,6	34	94,4	106	97,2
3.Sözlük Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	4	5,5	2	5,6	6	5,5
	Kullanıyorum	69	94,5	34	94,4	103	94,5
4.Tahmin Etme	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	6	8,2	0	0	6	5,5
	Kullanıyorum	67	91,8	36	100	103	94,5
5.Cümlede Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	1	2,8	1	0,9
	Kullanıyorum	73	100	35	97,2	108	99,1
6.Eşleştirme	Bilmiyorum	3	4,1	0	0	3	2,8
	Biliyorum ama	6	8,2	1	2,8	7	6,4

	kullanmıyorum						
	Kullanıyorum	64	87,7	35	97,2	99	90,8
7.Yazılı Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	2	2,7	1	2,8	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	9	12,3	2	5,6	11	10,1
	Kullanıyorum	62	84,9	33	91,7	95	87,2
8.Sözlü Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	1	1,4	1	2,8	2	1,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	13	17,8	6	16,7	19	17,4
	Kullanıyorum	59	80,8	29	80,6	88	80,7
9.Kelime Defteri Oluşturma	Bilmiyorum	2	2,7	0	0	2	1,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	27	37	10	27,8	37	33,9
	Kullanıyorum	44	60,3	26	72,2	70	64,2
10.Anahtar kelimelerle çalışma yoluyla kelime öğretimi	Bilmiyorum	3	4,1	0	0	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	6	8,2	3	8,3	9	8,3
	Kullanıyorum	64	87,7	33	91,7	97	89
11.Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme	Bilmiyorum	3	4,1	2	5,6	5	4,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	7	9,6	4	11,1	11	10,1
	Kullanıyorum	63	86,3	30	83,3	93	85,3
12. Bulmaca	Bilmiyorum	4	5,5	1	2,8	5	4,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	5	6,8	0	0	5	4,6
	Kullanıyorum	64	87,7	35	97,2	99	90,8
13. Çağrışım	Bilmiyorum	3	4,1	0	0	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	7	9,6	4	11,1	11	10,1
	Kullanıyorum	63	86,3	32	88,9	95	87,2
14. Kelime Türetme	Bilmiyorum	3	4,1	1	2,8	4	3,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	12	16,4	9	25	21	19,3
	Kullanıyorum	58	79,5	26	72,2	84	77,1
15.Görsellerden Yararlanma	Bilmiyorum	8	11	4	11,1	12	11
	Biliyorum ama kullanmıyorum	17	23,3	10	27,8	27	24,8
	Kullanıyorum	48	65,8	22	61,1	70	64,2
16.Boşluk Doldurma	Bilmiyorum	3	4,1	1	2,8	4	3,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	9	12,3	5	13,9	14	12,8
	Kullanıyorum	61	83,6	30	83,3	91	83,5
17.Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme	Bilmiyorum	7	9,6	5	13,9	12	11
	Biliyorum ama kullanmıyorum	16	21,9	12	33,3	28	25,7
	Kullanıyorum	50	68,5	19	52,8	69	63,3
18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme	Bilmiyorum	5	6,8	6	16,7	11	10,1
	Biliyorum ama kullanmıyorum	14	19,2	13	36,1	27	24,8
	Kullanıyorum	54	74	17	47,2	71	65,1
19. Oyun	Bilmiyorum	2	2,7	1	2,8	3	2,8

	Biliyorum ama kullanmıyorum	11	15,1	7	19,4	18	16,5
	Kullanıyorum	60	82,2	28	77,8	88	80,7
20. Kavram Alanı	Bilmiyorum	4	5,5	3	8,3	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	7	9,6	4	11,1	11	10,1
	Kullanıyorum	62	84,9	29	80,6	91	83,5
21. Araştırma	Bilmiyorum	5	6,8	2	5,6	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	14	19,2	5	13,9	19	17,4
	Kullanıyorum	54	74	29	80,6	83	76,1
22. Muhtemel (Olası) Cümlelerle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	18	24,7	9	25	27	24,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	16	21,9	12	33,3	28	25,7
	Kullanıyorum	39	53,4	15	41,7	54	49,5
23. Sözcük Çalışması	Bilmiyorum	7	9,6	4	11,1	11	10,1
	Biliyorum ama kullanmıyorum	12	16,4	4	11,1	16	14,7
	Kullanıyorum	54	74	28	77,8	82	75,2
24. Dramatizasyon	Bilmiyorum	4	5,5	3	8,3	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	23	31,5	6	16,7	29	26,6
	Kullanıyorum	46	63	27	75	73	67
25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma	Bilmiyorum	4	5,5	4	11,1	8	7,3
	Biliyorum ama kullanmıyorum	22	30,1	16	44,4	38	34,9
	Kullanıyorum	47	64,4	16	44,4	63	57,8
26. Okuma	Bilmiyorum	4	5,5	2	5,6	6	5,5
	Biliyorum ama kullanmıyorum	6	8,2	2	5,6	8	7,3
	Kullanıyorum	63	86,3	32	88,9	95	87,2
27. Dinleme	Bilmiyorum	10	13,7	3	8,3	13	11,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	6	8,2	8	22,2	14	12,8
	Kullanıyorum	57	78,1	25	69,4	82	75,2
28. Kelime Haritası	Bilmiyorum	10	13,7	3	8,3	13	11,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	19	26	11	30,6	30	27,5
	Kullanıyorum	44	60,3	22	61,1	66	60,6
29. Kavram Haritası	Bilmiyorum	12	16,4	6	16,7	18	16,5
	Biliyorum ama kullanmıyorum	15	20,5	10	27,8	25	22,9
	Kullanıyorum	46	63	20	55,6	66	60,6
30. Ven Şeması	Bilmiyorum	28	38,4	15	41,7	43	39,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	29	39,7	11	30,6	40	36,7
	Kullanıyorum	16	21,9	10	27,8	26	23,9
31. Zihinsel İmaj	Bilmiyorum	26	35,6	13	36,1	39	35,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	21	28,8	13	36,1	34	31,2

	Kullanıyorum	26	35,6	10	27,8	36	33
32. Kelime Listesi Oluşturma	Bilmiyorum	11	15,1	5	13,9	16	14,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	35	47,9	22	61,1	57	52,3
	Kullanıyorum	27	37	9	25	36	33
33.Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma	Bilmiyorum	4	5,5	9	25	13	11,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	11	15,1	3	83,3	14	12,8
	Kullanıyorum	58	79,5	24	66,7	82	75,2
34.Tekrarlardan Yararlanma	Bilmiyorum	6	8,2	1	2,8	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	9	12,3	5	13,9	14	12,8
	Kullanıyorum	58	79,5	30	83,3	88	80,7
35. Anlam Analizi	Bilmiyorum	38	52,1	23	63,9	61	56
	Biliyorum ama kullanmıyorum	15	20,5	8	22,2	23	21,1
	Kullanıyorum	20	27,4	5	13,9	25	22,9
36.Birleştirilmiş Yöntem	Bilmiyorum	16	21,9	11	30,6	27	24,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	11	15,1	4	11,1	15	13,8
	Kullanıyorum	46	63	21	58,3	67	61,5
37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Yöntemi	Bilmiyorum	40	54,8	22	61,1	62	56,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	18	24,7	7	19,4	25	22,9
	Kullanıyorum	15	20,5	7	19,4	22	20,2
38.Gruplandırma Yöntemi	Bilmiyorum	23	31,5	6	16,7	29	26,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	13	17,8	10	27,8	23	21,1
	Kullanıyorum	37	50,7	20	55,6	57	52,3
39.İlişkilendirme Yöntemi	Bilmiyorum	7	9,6	5	13,9	12	11
	Biliyorum ama kullanmıyorum	7	9,6	1	2,8	8	7,3
	Kullanıyorum	59	80,8	30	83,3	89	81,7
40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	4	5,5	0	0	4	3,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	5	6,8	7	19,4	12	11
	Kullanıyorum	64	87,7	29	80,6	93	85,3
41. Müzikle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	12	16,4	7	19,4	19	17,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	23	31,5	17	47,2	40	36,7
	Kullanıyorum	38	52,1	12	33,3	50	45,9
42.Doğrudan Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	28	34,8	16	44,4	44	40,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	24	32,9	11	30,6	35	32,1
	Kullanıyorum	21	28,8	9	25	30	27,5
43.Dört Kare Stratejisi	Bilmiyorum	52	71,2	23	63,9	75	68,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	11	15,1	10	27,8	21	19,3
	Kullanıyorum	10	13,7	3	8,3	13	11,9
44.Kavram Geliştirme	Bilmiyorum	18	24,7	12	33,3	30	27,5
	Biliyorum ama	13	17,8	6	16,7	19	17,4

	kullanmıyorum						
	Kullanıyorum	42	57,5	18	50	60	55
45. Sözlü Açıklama	Bilmiyorum	8	11	8	22,2	16	14,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	14	19,2	9	25	23	21,1
	Kullanıyorum	51	69,9	19	52,8	70	64,2

1. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB ve ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin tamamının anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi yöntemini kullandığı görülmektedir.

Her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Bu durum yöntemin çok yaygın kullanılan bir yöntem olmasıyla ilgili olabilir.

2. Bağlam ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin tamamının bağlam ile kelime öğretimi yöntemini bildiği, % 1,4'ünün bilip kullanmadığı, % 98,6'sının ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 2,8'i bu yöntem bilmemekte, % 2,8'i bilip kullanmamakta, % 94,4'ü ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 97,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Bağlam yönteminin de her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin tamamına yakını tarafından tercih edilmektedir. Bu durum yöntemin çeşitli yayınevlerinde, kelime öğretimi için tercih edilen bir yöntem olmasından kaynaklanmış olabilir.

3. Sözlük Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin tamamının sözlük kullanma yöntemini bildiği, % 5,5'inin bilip kullanmadığı, % 94,5'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin de tamamı sözlük kullanma yöntemini bilmekte, % 5,6'sı bilip kullanmamakta, % 94,4'ü kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 94,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Öğretmenlerin yayınevlerinden bağımsız olarak yöntemi bilmeleri, bu yöntemin geleneksel bir yöntem olup, pek çok yayında yöneme yer verilmesinden kaynaklanmış olabilir. Her iki grupta da öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

4. Kelimelerin Anlamını Tahmin Etme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi:

Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin tamamının tahmin etme yöntemini bildiği, % 8,2'sinin bilip kullanmadığı, % 91,8'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 94,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tahmin etme yöntemi, program ve çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerden biridir. MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin, az bir oranla da olsa bu yöntemi bilip kullanmamaları tercihleriyle ilgili olabilir. Genel olarak yöntem, yayınevlerinden bağımsız olarak öğretmenlerin tamamına yakını tarafından kullanılmaktadır.

5. Cümlede Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi:

Tablo 4'teki sonuçlara göre, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin tamamının cümlede kullanma yöntemini kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 2,8'inin bu yöntemi bilip kullanmadığı, % 97,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 99,1'inin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Cümlede kullanma yöntemi de kelime öğretiminde en çok tercih edilen, program ve çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerdendir. Öğretmenlerin hepsinin bu yöntemi bilmesi ve tamamına yakınının kullanması bu durumun bir sonucu olabilir.

6. Eşleştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi:

Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 4,1'inin eşleştirme yöntemini bilmediği, % 8,2'sinin bilip kullanmadığı, % 87,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi bilmektedir. Bilip kullanmayanların oranı % 2,8, kullananların oranı ise % 97,2'dir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 90,8'inin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Eşleştirme yöntemi kelime öğretiminde, çeşitli tekniklerle kullanılan, çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerden biridir. Yöntemi bilmeyen ve bilip

kullanmayan bir kısım öğretmenin dışında, yöntemin yayınevlerinden bağımsız olarak, her iki grupta da çoğu öğretmen tarafından kullanıldığı görülmektedir.

7. Yazılı Anlatımda Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerden % 2,7'sinin yazılı anlatımda kullanma yöntemini bilmediği, % 12,3'ünün bilip kullanmadığı, % 84,9'unun kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarının kitaplarını kullanan öğretmenlerin ise % 2,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 5,6'sının bilip kullanmadığı, % 91,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Bu yöntem, çeşitli yayınevlerinde karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Nitekim yöntem her iki grupta da öğretmenlerin tamamına yakını tarafından bilinmektedir. Yöntemin bilip kullanılmamasının nedeni; bir yazma etkinliğinin- özellikle kalabalık sınıflarda- zaman ve kontrol gerektiren bir etkinlik olmasından kaynaklanabilir. Yine de yöntem her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

8. Sözlü Anlatımda Kullanma İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 1,4'ünün sözlü anlatımda kullanma yönteminin bilmediği, % 17,8'inin bilip kullanmadığı, % 80,8'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise, % 2,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 80,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem de çeşitli yayınevlerinde karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle her iki grupta da öğretmenlerin tamamına yakını tarafından bilinmektedir. Yöntemin bilinmesine rağmen kullanılmamasının nedeni -özellikle kalabalık sınıflarda- zaman alıcı bir yöntem olmasından kaynaklanmış olabilir. Tabloya genel olarak bakıldığında, her iki gruptaki öğretmenlerin de çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

9. Kelime Defteri Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 2,7'sinin kelime defteri

oluşturma yöntemini bilmediği, % 37'sinin bilip kullanmadığı, % 60,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise tamamının bu yöntemi bildiği, % 27,8'inin bilip kullanmadığı, % 72,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Her iki yayınevinde de öğrencilerin bilmedikleri ve yeni öğrendikleri kelimelerden hareketle sözlük oluşturmaları istenmektedir. Bu yöntem, işlevsel olarak kelime defteri yöntemiyle aynıdır. Bu nedenle öğretmenlerin tamamına yakını bu yöntemden haberdardır. Her iki yayınevini kullanan öğretmenlerden bazılarını bu yöntemi kullanmamalarının nedeni, yöntemin süreklilik isteyen bir çalışma düzeni ve kontrol gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. Yine de her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

10. Anahtar Kelimelerle Çalışma Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'teki sonuçlara göre MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 4,1'inin anahtar kelimelerle çalışma yoluyla kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 8,2'sinin bilip kullanmadığı, % 87,7'sinin kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise tamamının bu yöntemi bildiği, % 8,3'ünün bilip kullanmadığı, % 91,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 89 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem pek çok yayınevini Türkçe öğretiminde tercih ettiği yöntemlerdendir. Çünkü anahtar kelimelerle çalışma programlarda da yer almaktadır. Bazı öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamasının nedeni, anahtar kelimelerle çalışmanın genelde metin çalışmalarında kullanılan bir yöntem olup, anahtar kelimelerin öğretimde kullanımının yaygınlaşmamasından kaynaklanıyor olabilir. Ancak genel olarak her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 4,1'inin kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğretme yöntemi bilmediği, % 9,6'sının bilip kullanmadığı, % 86,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan

öğretmenlerin ise % 5,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 11,1'inin bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 85,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Kelimelerin Türkçe karşılıklarının öğretilmesi ve kullanılması programlarda da önemsendiği için yaygın olarak görülen yöntemlerdendir. Bu nedenle her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin tamamına yakını bu yöntemi bilmektedir. Bazı öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. Bunun dışında her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

12. Bulmaca ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 5,5'inin bulmaca yöntemini bilmediği, % 6,8'inin bilip kullanmadığı, % 87,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 2,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 97,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 90,8'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tabloda bulmaca yönteminin öğretmenlerin tamamına yakını tarafından bilindiği görülmektedir. MEB yayınlarını kullanan bazı öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları, öğretmenlerin kişisel tercihleriyle ilgili olabilir. Her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

13. Çağrışım ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 4,1'i çağrışım yöntemini bilmemekte, % 9,6'sı bilip kullanmamakta, % 86,3'ü ise kullanmaktadır. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi bilmekte, % 11,1'i bilip kullanmamakta, % 88,9'u ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Çağrışım yöntemi de her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmektedir. Öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmamaları kişisel tercihleriyle ilgili olabilir. Genel olarak her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin de büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

14. Kelime Türetme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'teki sonuçlara bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 4,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 16,4'ünün bilip kullanmadığı, % 79,5'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin, % 2,8'inin kelime türetme yöntemini bilmediği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 72,2'sinin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 77,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Kelime türetme yönteminin her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin tamamına yakını tarafından bilindiği görülmektedir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamalarının sebebi, yöntemin daha çok dil bilgisi öğrenme alanıyla ilişkilendirilmesinden kaynaklanıyor olabilir. Ancak her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

15. Görsellerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 11'inin görsellerden yararlanma yöntemini bilmediği, % 23,3'ünün bilip kullanmadığı, % 65,8'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 11,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 27,8'inin bilip kullanmadığı, % 61,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Görsellerden yararlanma yöntemi, özellikle beşinci sınıflarda karşımıza çıkan bir yöntemdir. Ayrıca çeşitli kaynaklarda kelime öğretim yöntemi olarak yer alır. Buna rağmen her iki yayınevini kullanan öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmiyor olmaları dikkat çekicidir. Öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilip kullanmamaları, öğretilecek kelimeler ile ilgili hazırlık gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. Ancak her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

16. Boşluk Doldurma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 4,1'inin boşluk doldurma yöntemini bilmediği, % 12,3'ünün bilip kullanmadığı, % 83,6'sının ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 2,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 13,9'unun

bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 83,5'inin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Boşluk doldurma yöntemi, çeşitli yayınlarda farklı tekniklerle karşımıza çıkan bir yöntemdir. Bu nedenle öğretmenlerin kullandıkları yayınevlerinden bağımsız olarak tamamına yakını bu yöntemi bilmektedir. Yöntemin bazı öğretmenler tarafından bilinip kullanılmaması öğretmenlerin öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. Bunun dışında yöntem öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

17. Tekerleme, Sayısmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 9,6'sının tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanıltmaca ezberleme yöntemini bilmediği, % 21,9'unun bilip kullanmadığı, % 68,5'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 13,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 33,3'ünün bilip kullanmadığı, % 52,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 63,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Tablodan hareketle her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin de çoğunluğunun bu yöntemi bildiği görülmektedir. Bazı öğretmenlerin bu yöntemi kullanmamalarının nedeni, yöntemin kelime öğretiminde çok yaygınlaşmamış bir yöntem olmasından kaynaklanmış olabilir. Ancak genel anlamda öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 6,8'inin şiir, şarkı, türkü ezberleme yöntemini bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 74'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise, % 16,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 36,1'inin bilip kullanmadığı, % 47,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 65,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Şiir, şarkı, türkü ezberleme yöntemi de İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı'nın kazanımlarında ve çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerden biridir. Bu yöntem kazanımla da ilişkilendirilen bir yöntem

olduğundan sık karşılaşılır. Yöntemin, öğretmenlerin kullandıkları yayınevinden bağımsız olarak pek çok öğretmen tarafından bilinmesinin sebebi bu olabilir. Her iki grupta da öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilmelerine rağmen kullanmamaları yöntemin özellikleriyle ilgili olabilir. Oranlara bakıldığı zaman, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmasına rağmen, ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin yarısından az bir kısmı bu yöntemi kullanmaktadır.

19. Oyun ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 2,7'sinin oyun yöntemini bilmediği, % 15,1'inin bilip kullanmadığı, % 82,2'sinin ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 2,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 19,4'ünün bilip kullanmadığı, % 77,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Oyunla kelime öğretimi, kitaplarda sık karşılaşılan yöntemlerden değildir. Buna rağmen her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin tamamına yakını tarafından bilinmesi, yöntemin etkililiğinden kaynaklanmış olabilir. Yöntemi öğretmenlerin bazılarının bilip kullanmama sebebi; her ne kadar etkili bir yöntem olsa da öğrencileri dersten koparma ihtimalinin olması olabilir. Ancak gruplara bakıldığında, yöntemin her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanıldığı görülmektedir.

20. Kavram Alanı ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'teki sonuçlara göre, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 5,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 9,6'sının bilip kullanmadığı, % 84,9'unun ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 8,3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 11,1'i bilip kullanmamakta, % 80,6'sı ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 83,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem kazanımlarda da geçen bir yöntem olduğu için yayınevleri bu yönteme yer vermektedirler. Her iki yayınevini kullanan öğretmenlere bakıldığında, çoğunluğunun bu yöntemi bildiği görülmektedir. Öğretmenlerin yöntemi kullanma durumlarına bakıldığında da her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bu yöntemin kullanıldığı görülmektedir.

21. Araştırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 6,8'inin araştırma yöntemini bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 74'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 5,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 13,9'unun bilip kullanmadığı, % 80,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 76,1'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Araştırma yoluyla kelime öğretimi İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nın söz varlığını zenginleştirme amacıyla kazanım olarak yer almakta, öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri araştırarak öğrenmeleri beklenmektedir. Ayrıca kitaplarda öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri ya da deyim, atasözü vb. söz varlığı unsurlarını araştırarak bulmaları istenmektedir. Öğrencilerin bilmedikleri kelimelerin anlamlarını araştırmalarını istemek, programda da yer bulan bir uygulama olduğundan, farklı yayınevleri de bu yönteme yer vermektedir. Nitekim bu yöntemin kullanılan yayınevlerinden bağımsız olarak öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmesi bu durumun göstergesidir. Bazı öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. Genel olarak her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin de çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

22. Muhtemel (Olası) Cümleler Tekniği ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 24,7'sinin muhtemel (olası) cümlelerle kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 21,9'unun bilip kullanmadığı, % 53,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise, % 25'inin bu yöntemi bilmediği, % 33,3'ünün bilip kullanmadığı, % 41,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 49,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem kitaplarda yer verilen yöntemlerden değildir. Bu nedenle öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumları kullandıkları yayınevleriyle bağlantılı değildir. Bu yöntem çok yaygın görülen bir yöntem olmadığından genel olarak öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmamaktadır.

23. Sözcük Çalışması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 9,6'sının sözcük çalışması yöntemini bilmediği, % 16,4'ünün bilip kullanmadığı, % 74'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 11,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 11,1'inin bilip kullanmadığı, % 77,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında ise öğretmenlerin % 75,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem çalışma kitaplarında doğrudan yer verilmeyen yöntemlerden biridir. Öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmiyor ya da bilip kullanmıyor olması bundan kaynaklanmış olabilir. Ancak öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

24. Dramatizasyon ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 5,5'inin dramatizasyon yöntemini bilmediği, % 31,5'inin bilip kullanmadığı, % 63'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 8,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 67 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Dramatizasyon yöntemi de kitaplarda kelime öğretimi amacıyla kullanılan yöntemlerden biri değildir. Ancak tabloya bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir. Bu yöntemi kullanırken öğretmenlerin kitaplardan bağımsız hareket ettiği söylenebilir.

25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 5,5'inin bu yöntemi bilmediği, % 30,1'inin bilip kullanmadığı, % 64,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlere bakıldığında, bu öğretmenlerin % 11,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 44,4'ünün bilip kullanmadığı, % 44,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 57,8'inin yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem kitaplarda kelime öğretim yöntemi olarak kullanılmamaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumlarının kullandıkları yayıneviyle bir bağlantısı söz konusu değildir. Genel olarak bakıldığında öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

26. Okuma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'teki sonuçlara göre, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 5,5'inin okuma yöntemini bilmediği, % 8,2'sinin bilip kullanmadığı, % 86,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 5,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 5,6'sının bilip kullanmadığı, % 88,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 87,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Okuma yöntemi, okunan metinlerden hareketle kelime öğretimine yönelik bir çalışma olduğundan programlarda, çalışma kitaplarında ve kuramsal kaynaklarda çeşitli tekniklerle ele alınan yaygın bir yöntemdir. Her iki yayınevinin kitaplarını kullanan öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandıklarını belirtmeleri bunun bir göstergesi olabilir.

27. Dinleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 13,7'sinin dinleme yöntemini bilmediği, % 8,2'sinin bilip kullanmadığı, % 78,1'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise, % 8,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 22,2'sinin bilip kullanmadığı, % 64,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Dinlenen metinlerden hareketle kelime öğretimi doğrudan söz varlığını zenginleştirme kazanımlarında yer almasa da programda yer verilen yöntemlerden biridir. Öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmemeleri ya da bilip kullanmamaları bu durumla ilgili olabilir. Yine de her iki yayınevinin kitaplarını kullanan öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

28. Kelime Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 13,7'sinin kelime haritası yöntemini bilmediği, % 26'sının bilip kullanmadığı, % 60,3'ünü ise kullandığı görülmektedir. ADA

yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 8,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 30,6'sının bilip kullanmadığı, % 61,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 60,6 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Kelime haritası yöntemi kitaplarda yer verilen yöntemlerden değildir. Sadece 5. sınıf programında bu yöntemden bahsedilmektedir. Bu nedenle öğretmenler kuramsal kaynaklarda da rastlamamışlarsa, bazılarının bu yöntemi bilmiyor olması olağan karşılanabilir. Öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin özellikleriyle ilgili olabilir. Ancak genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

29. Kavram Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 16,4'ünün kavram haritası yöntemini bilmediği, % 20,5'inin bilip kullanmadığı, % 63'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise, % 16,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 27,8'inin bilip kullanmadığı, % 55,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 60,6 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Kavram haritası yöntemi, Türkçe öğretim programlarında yer alan bir yöntemdir. Bu yöntem kitaplarda rastlanmamaktadır. Yöntem, kuramsal kaynaklarda da karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerden bazıları bu yöntemi bilmiyor olabilir. Dolayısıyla öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumları, kullandıkları yayınevlerinden bağımsız değerlendirilecektir. Bu açıdan bakıldığında, her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

30. Ven Şeması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 38,4'ünün ven şeması yöntemini bilmediği, % 39,7'sinin bilip kullanmadığı, % 21,9'unun ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 41,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 30,6'sının bilip kullanmadığı, % 27,8'inin kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 39,4'ünün bu yöntemi bilmedikleri görülmektedir.

Ven şeması yöntemi kitaplarda yer almayan yöntemlerdendir. Bu nedenle öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma durumları, kullandıkları yayınevinden bağımsızdır. Toplam değerlere bakıldığında, her ne kadar yöntemi bilen öğretmenler çoğunlukta olsa da; yöntem yaygın kullanılan yöntemlerden olmadığından, yöntemi kullanan öğretmenlerin oranı oldukça azdır.

31. Zihinsel İmaj ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 35,6'sının zihinsel imaj yöntemini bilmediği, % 28,8'inin bilip kullanmadığı, % 35,6'sının ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 36,1'i bu yöntemi bilmemekte, % 36,1'i bilip kullanmamakta, % 27,8'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 35,8'inin bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Zihinsel imaj yöntemi de kuramsal kaynaklarda karşılaşılan yöntemlerden biri olduğundan, öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumları, kullandıkları yayıneviyle bağlantılı olmayacaktır. Genel olarak gruplara bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi bilse de, kullananların oranı oldukça azdır. Yöntemi bilmeyenlerin oranı da azımsanmayacak derecededir. Her iki durumun da sebebi yöntemin sık karşılaşılan bir yöntem olmaması olabilir.

32. Kelime Listesi Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'teki sonuçlara göre, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 15,1'inin kelime listesi oluşturma yöntemini bilmediği, % 47,9'unun bilip kullanmadığı, % 37'sinin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 13,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 61,1'inin bilip kullanmadığı, % 25'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 52,3'ünün bu yöntemi bilip kullanmadığı ortaya çıkmaktadır.

Kelime listesi yöntemi, kitaplarda yer verilen yöntemlerden değildir. Bu yöntem, öğretmen hazırlığı gerektiren bir yöntemdir. Öğretmenlerin yarıdan fazlasının yöntemi bilmelerine rağmen kullanmadıklarını ifade etmelerinin sebebi bu olabilir.

33. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 5,5'inin gözlem ve

yaşantılardan yararlanma yöntemini bilmediği, % 15,1'inin bilip kullanmadığı, % 79,5'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 25'inin bu yöntemi bilmediği, % 83,3'ünün bilip kullanmadığı, % 66,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Bu yöntem kitaplarda doğrudan yer alan yöntemlerden değildir. Ancak her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum, gözlem ve yaşantıların eğitim öğretim ortamlarında yaygın kullanılmasından kaynaklanmış olabilir.

34. Tekrarlardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 8,2'sinin tekrarlardan yararlanma yöntemini bilmediği, % 12,3'ünün bilip kullanmadığı, % 79,5'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin, % 2,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 13,9'unun bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Tekrarlardan yararlanma, kelime öğretim yöntemi olarak kitaplarda doğrudan yer almasa da, öğretilen kelimelerin tekrarlarla pekiştirilmesi gerektiği, pek çok öğretmenin bilgi ve tecrübelerine dayalı olarak bileceği bir husustur. Bu nedenle her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullandığını belirtmiştir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları, öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

35. Anlam Analizi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 52,1'inin anlam analizi yöntemini bilmediği, % 20,5'inin bilip kullanmadığı, % 27,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 63,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 22,2'sinin bilip kullanmadığı, % 13,9'unun ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 56'sının bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Anlam analizi yöntemi kitaplarda karşılaşılmayan, kuramsal kaynaklarda yer alan bir yöntemdir. Her iki gruptaki öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu yöntemi bilmemelerinin sebebi bu olabilir.

36. Birleştirilmiş Yöntem ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 21,9'unun birleştirilmiş yöntemi bilmediği, % 15,1'inin bilip kullanmadığı, % 63'ünün ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin, % 30,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 11,1'inin bilip kullanmadığı, % 58,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 61,5'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem kitaplarda doğrudan yer almamaktadır. Yöntemin kullanımı aslında, biraz da öğretmenin tercihlerine bağlıdır. Öğretmen, hangi yöntemleri, teknikleri bir arada kullanacağına kelimeye göre karar verebilir. Her iki yayınevini kullanan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu yöntemi kullanması, yöntemin bu esnek özelliğinden kaynaklanmış olabilir. Bazı öğretmenlerin yöntemi bilmemeleri, yöntemin çok yaygın kullanılmamasından kaynaklanmış olabilir.

37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'teki sonuçlara göre, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 54,8'inin otuz kelime üzerine on artı yöntemini bilmediği, % 24,7'sinin bilip kullanmadığı, % 20,5'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 61,1'inin bu yöntemi bilmediği, % 19,4'ünün bilip kullanmadığı, % 19,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 56,9'unun birleştirilmiş yöntemi bilmediği görülmektedir.

Otuz kelime üzerine on artı yöntemi, kuramsal kaynaklarda karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin kullandıkları yayınevlerinden bağımsız olarak, her iki grupta da çoğunluğun yöntemi bilmemesi, yöntemin yaygın olarak kullanılmamasından kaynaklanmış olabilir. Bazı öğretmenlerin de yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin kelime öğretimine yönelik sürekli takip gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir.

38. Gruplandırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 31,5'inin gruplandırma yöntemini bilmediği, % 17,8'inin bilip kullanmadığı, % 50,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 16,7'si bu yöntemi bilmemekte, % 27,8'i bilip

kullanmamakta, % 55,6'sı kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 52,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Gruplandırma ile kelime öğretimi de kitaplarda karşımıza çıkan yöntemlerden değildir. Bu yöntem programlarda yer almaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin yöntem bilgileriyle kullandıkları yayınevleri arasında bağlantı kurmak güçleşecektir. Ancak her iki yayınevinin kitaplarını kullanan öğretmenlerin de yarıdan çoğunun bu yöntemi kullanmaları, öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

39. İlişkilendirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 9,6'sının ilişkilendirme yöntemini bilmediği, % 9,6'sının bilip kullanmadığı, % 80,8'inin kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 13,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 2,8'inin bilip kullanmadığı, % 83,3'ünün ise kullandığı görülmektedir.

İlişkilendirme yöntemiyle kelime öğretimine kitaplarda doğrudan yer verilmediğinden, öğretmenlerin kullandıkları yayınevinin yöntemi bilme ve kullanma durumlarına etki ettiği düşünülemez. Her iki grupta da öğretmenlerin büyük çoğunluğunun yöntemi kullandıklarını ifade etmeleri, öğretmenlerin kişisel bilgilerinden kaynaklanıyor olabilir.

40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 5,5'inin beyin fırtınası ile kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 6,8'inin bilip kullanmadığı, % 87,7'sinin kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi bilmektedir. Öğretmenlerin % 19,4'ü bu yöntemi bilip kullanmamakta, % 80,6'sı ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 85,3'ünün bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Kitaplarda kelime öğretiminde beyin fırtınası yöntemine yer verilirse de, bu yöntem Türkçe öğretiminin çeşitli öğrenme alanlarında kullanılmaktadır. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu yöntemi bilmesinin ve kelime öğretimine yansıtmasının nedeni bu olabilir.

41. Müzikle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 16,4'ünün müzikle kelime öğretimi yöntemini bilmediği,

% 31,5'inin bilip kullanmadığı, % 52,1'inin kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 19,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 47,2'sinin bilip kullanmadığı, % 33,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 45,9 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Müzikle kelime öğretimi de kitaplarda doğrudan yer verilen yöntemlerden değildir. Ancak bu yöntem, dinleme yöntemiyle ilişkilendirilebilir. Öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi bilmesi de bununla ilgili olabilir. Yöntem her iki yayınevinde de kelime öğretimine yönelik doğrudan ele alınan yöntemlerden olmadığından, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin bu yöntemi daha fazla kullanıyor olmaları hakkında herhangi bir yorum yapılamaz. Öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumları, kişisel bilgi ve tecrübeleriyle ilgili olabilir.

42. Doğrudan Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 34,8'inin doğrudan kelime öğretimi yöntemini bildiği, % 32,9'unun bilip kullanmadığı, % 28,8'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 44,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 30,6'sının bilip kullanmadığı, % 25'inin ise kullandığı ortaya çıkmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 40,4 çoğunlukla bu yöntemi bilmemektedir.

Bu yöntem, kitaplarda karşılaşmadığımız, kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerdendir. Tabloya bakıldığında, her iki gruptaki öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumlarının oransal olarak birbirine yakın olduğu dikkat çekmektedir. Oransal olarak yöntemi bilen öğretmenler çoğunlukta olsa da, yöntemi bilmeyen ve bilip kullanmayan öğretmenlerin oranı, kullanan öğretmenlerden fazla olmuştur.

43. Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'teki sonuçlara göre, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 71,2'sinin dört kare stratejisi yöntemini bilmediği, % 15,1'inin bilip kullanmadığı, % 13,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 63,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 27,8'inin bilip kullanmadığı, % 8,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 68,8'inin bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Dört kare stratejisi yöntemi, kitaplarda yer almayan modern yöntemlerden biridir. Bu nedenle, her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemden haberdar değildir.

44. Kavram Geliştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4'e bakıldığında, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 24,7'sinin kavram geliştirme yöntemini bilmediği, % 17,8'inin bilip kullanmadığı, % 57,5'inin ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise % 33,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 16,7'sinin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 55'inin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem de kitaplarda yer verilemeyen yöntemlerdendir. Kuramsal kaynaklarda yer alıp çok da yaygınlaşmamış bir yöntem olmasına rağmen, öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

45. Sözlü Açıklama ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 4 incelendiğinde, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin % 11'inin sözlü açıklama yöntemini bilmediği, % 19,2'sinin bilip kullanmadığı, % 69,9'unun ise kullandığı görülmektedir. ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin, % 22,2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 52,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2'sinin bu yöntemi kullandığı ortaya çıkmaktadır.

Sözlü açıklama yöntemine kitaplarda yer verilmemektedir. Ancak her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandıklarını ifade etmeleri, öğretmenlerin kolaylıkla uygulayabilecekleri bir yöntem olmasından kaynaklanabilir.

5. BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN BULGULAR

Tablo 5: Öğretmenlerin Ders Verdikleri Sınıflara Göre Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilme ve Kullanma Durumlarına İlişkin Bulgular

Kelime Öğretim Yöntem/Tekniği		Ders Verilen Sınıflar				TOPLAM	
		5. Sınıf		6., 7., 8. Sınıf/Sınıflar			
		f	%	f	%	f	%
1.Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	0	0	0	0

Öğretimi	Kullanıyorum	8	100	101	100	109	100
2. Bağlam	Bilmiyorum	0	0	1	1	1	0,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	2	2	2	1,8
	Kullanıyorum	8	100	98	97	106	97,2
3. Sözlük Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	6	5,9	6	5,5
	Kullanıyorum	8	100	95	94,1	103	94,5
4. Tahmin Etme	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	6	5,9	6	5,5
	Kullanıyorum	8	100	95	94,1	103	94,5
5.Cümlede Kullanma	Bilmiyorum	0	0	0	0	0	0
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	1	1	1	0,9
	Kullanıyorum	8	100	100	99	108	99,1
6. Eşleştirme	Bilmiyorum	0	0	3	3	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	7	6,9	7	6,4
	Kullanıyorum	8	100	91	90,1	99	90,8
7. Yazılı Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	0	0	3	3	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	11	10,9	11	10,1
	Kullanıyorum	8	100	87	86,1	95	87,2
8. Sözlü Anlatımda Kullanma	Bilmiyorum	0	0	2	2	2	1,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	18	17,8	19	17,4
	Kullanıyorum	7	87,5	81	80,2	88	80,7
9. Kelime Defteri Oluşturma	Bilmiyorum	0	0	2	2	2	1,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	35	34,7	37	33,9
	Kullanıyorum	6	75	64	63,4	70	64,2
10. Anahtar Kelimelerle Çalışma	Bilmiyorum	0	0	3	3	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	9	8,9	9	8,3
	Kullanıyorum	8	100	89	88,1	97	89
11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme	Bilmiyorum	0	0	5	5	5	4,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	10	9,9	11	10,1
	Kullanıyorum	7	87,5	86	85,1	93	85,3
12. Bulmaca	Bilmiyorum	0	0	5	5	5	4,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	5	5	5	4,6
	Kullanıyorum	8	100	91	90,1	99	90,8
13. Çağrışım	Bilmiyorum	0	0	3	3	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	10	9,9	11	10,1
	Kullanıyorum	7	87,5	88	87,1	95	87,2
14. Kelime Türetme	Bilmiyorum	0	0	4	4	4	3,7
	Biliyorum ama	1	12,5	20	19,8	21	19,3

	kullanmıyorum						
	Kullanıyorum	7	87,5	77	76,2	84	77,1
15. Görsellerden Yararlanma	Bilmiyorum	1	12,5	11	10,9	12	11
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	26	25,7	27	24,8
	Kullanıyorum	6	75	64	63,4	70	64,2
16. Boşluk Doldurma	Bilmiyorum	0	0	4	4	4	3,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	13	12,9	14	12,8
	Kullanıyorum	7	87,5	84	83,2	91	83,5
17. Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme	Bilmiyorum	0	0	12	11,9	12	11
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	26	25,7	28	25,7
	Kullanıyorum	6	75	63	62,4	69	63,3
18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme	Bilmiyorum	0	0	11	10,9	11	10,1
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	25	24,8	27	24,8
	Kullanıyorum	6	75	65	64,4	71	65,1
19. Oyun	Bilmiyorum	0	0	3	3	3	2,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	16	15,8	18	16,5
	Kullanıyorum	6	75	82	81,2	88	80,7
20. Kavram Alanı	Bilmiyorum	1	12,5	6	5,9	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	11	10,9	11	10,1
	Kullanıyorum	7	87,5	84	83,2	91	83,5
21. Araştırma	Bilmiyorum	0	0	7	6,9	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	18	17,8	19	17,4
	Kullanıyorum	7	87,5	76	75,2	83	76,1
22. Muhtemel (Olası) Cümlelerle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	2	25	25	24,8	27	24,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	28	27,7	28	25,7
	Kullanıyorum	6	75	48	47,5	54	49,5
23. Sözcük Çalışması	Bilmiyorum	0	0	11	10,9	11	10,1
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	15	14,9	16	14,7
	Kullanıyorum	7	87,5	75	74,3	82	75,2
24. Dramatizasyon	Bilmiyorum	0	0	7	6,9	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	27	26,7	29	26,6
	Kullanıyorum	6	75	67	66,3	73	67
25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma	Bilmiyorum	1	12,5	7	6,9	8	7,3
	Biliyorum ama kullanmıyorum	4	50	34	33,7	38	34,9
	Kullanıyorum	3	37,5	60	59,4	63	57,8
26. Okuma	Bilmiyorum	2	25	4	4	6	5,5
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	8	7,9	8	7,3

	Kullanıyorum	6	75	89	88,1	95	87,2
27. Dinleme	Bilmiyorum	1	12,5	12	11,9	13	11,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	13	12,9	14	12,8
	Kullanıyorum	6	75	76	75,2	82	75,2
28. Kelime Haritası	Bilmiyorum	1	12,5	12	11,9	12	11,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	3	37,5	27	26,7	30	27,5
	Kullanıyorum	4	50	62	61,4	66	60,6
29. Kavram Haritası	Bilmiyorum	0	0	18	17,8	18	16,5
	Biliyorum ama kullanmıyorum	3	37,5	22	21,8	25	22,9
	Kullanıyorum	5	62,5	61	60,4	66	60,6
30. Ven Şeması	Bilmiyorum	2	25	41	40,6	43	39,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	38	37,6	40	36,7
	Kullanıyorum	4	50	22	21,8	26	23,9
31. Zihinsel İmaj	Bilmiyorum	1	12,5	38	37,6	39	35,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	3	37,5	31	30,7	34	31,2
	Kullanıyorum	4	50	32	31,7	36	33
32. Kelime Listesi Oluşturma	Bilmiyorum	0	0	16	15,8	16	14,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	5	62,5	52	51,5	57	52,3
	Kullanıyorum	3	37,5	33	32,7	36	33
33. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma	Bilmiyorum	0	0	13	12,9	13	11,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	14	13,9	14	12,8
	Kullanıyorum	8	100	74	73,3	82	75,2
34. Tekrarlardan Yararlanma	Bilmiyorum	0	0	7	6,9	7	6,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	13	12,9	14	12,8
	Kullanıyorum	7	87,5	81	80,2	88	80,7
35. Anlam Analizi	Bilmiyorum	0	0	61	60,4	61	56
	Biliyorum ama kullanmıyorum	3	37,5	20	19,8	23	21,1
	Kullanıyorum	5	62,5	20	19,8	25	22,9
36. Birleştirilmiş Yöntem	Bilmiyorum	0	0	27	26,7	27	24,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	13	12,9	15	13,8
	Kullanıyorum	6	75	61	60,4	67	61,5
37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu	Bilmiyorum	4	50	58	57,4	62	56,9
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	23	22,8	25	22,9
	Kullanıyorum	2	25	20	19,8	22	20,2
38. Gruplandırma	Bilmiyorum	1	12,5	28	27,7	29	26,6
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	23	22,8	23	21,1
	Kullanıyorum	7	87,5	50	49,5	57	52,3
39. İlişkilendirme	Bilmiyorum	1	12,5	11	10,9	12	11
	Biliyorum ama	0	0	8	7,9	8	7,3

	kullanmıyorum						
	Kullanıyorum	7	87,5	82	81,2	89	81,7
40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi Yöntemi	Bilmiyorum	1	12,5	3	3	4	3,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	0	0	12	11,9	12	11
	Kullanıyorum	7	87,5	86	85,1	93	85,3
41. Müzikle Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	0	0	19	18,8	19	17,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	2	25	38	37,6	40	36,7
	Kullanıyorum	6	75	44	43,6	50	45,9
42. Doğrudan Kelime Öğretimi	Bilmiyorum	1	12,5	43	42,6	44	40,4
	Biliyorum ama kullanmıyorum	3	37,5	32	31,7	35	32,1
	Kullanıyorum	4	50	26	25,7	30	27,5
43. Dört Kare Stratejisi	Bilmiyorum	4	50	71	70,3	75	68,8
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	20	19,8	21	19,3
	Kullanıyorum	3	37,5	13	11,9	13	11,9
44. Kavram Geliştirme	Bilmiyorum	0	0	30	29,7	30	27,5
	Biliyorum ama kullanmıyorum	3	37,5	16	15,8	19	17,4
	Kullanıyorum	5	62,5	55	54,5	60	55
45. Sözlü Açıklama	Bilmiyorum	0	0	16	15,8	16	14,7
	Biliyorum ama kullanmıyorum	1	12,5	22	21,8	23	21,1
	Kullanıyorum	7	87,5	63	62,4	70	64,2

1. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında öğretmenlerin tamamının anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretimi yöntemini kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem, tüm sınıf düzeylerinde kullanılan bir yöntem olduğundan, ortaokul kademesinde tüm sınıf düzeylerine ders veren öğretmenler tarafından bilinmektedir.

2. Bağlam ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının bağlam yöntemini kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 1'i bu yöntemi bilmemekte, % 2'si bilip kullanmamakta, % 97'si ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 97,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bağlam yöntemi, 5. sınıf kitaplarında ve programında doğrudan yer verilen yöntemlerden değildir. Buna rağmen, anketin uygulandığı yıl, 5. sınıfa ders veren

öğretmenlerin tamamı bu yöntemi kullanmaktadır. Bu durum, öğretmenlerin önceki tecrübeleriyle ilgili olabilir. Ayrıca bağlam tahmin etkinlikleriyle de iç içe kullanılan bir yöntemdir. Bu durum 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin bu yöntemi kullanmasına etki edebilir. Öğretmenler, önceki yıllarda edindiği bilgiden hareketle, kişisel tercihiyle bu yöntemi kullanıyor olabilir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin tamamına yakını da bu yöntemi kullanmaktadır.

3. Sözlük Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'teki sonuçlara göre 5. sınıflara ders veren öğretmenlerin tamamının sözlük kullanma yöntemini bildiği görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi bilmekte, % 5,9'u bilip kullanmamakta, % 94,1'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 94,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözlük kullanma bütün sınıf düzeylerinde karşılaşılan bir yöntemdir. Her iki gruptaki öğretmenlerin tamamının yöntemi biliyor olması da bunun göstergesidir. 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamı, 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullandıklarını belirtmişlerdir. Ancak, 6, 7 ve 8. sınıfta/sınıflara ders veren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmadıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin kişisel tercihleriyle ilgili olabilir.

4. Kelimelerin Anlamını Tahmin Etme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının tahmin etme yöntemini kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi bilmekte, % 5,9'u bilip kullanmamakta, % 94,1'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 94,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bu yöntem bütün sınıf düzeylerinde karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Her iki gruptaki öğretmenlerin tamamının yöntemi biliyor olması da bunun göstergesidir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması kişisel öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

5. Cümlede Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının cümlede kullanma yöntemini kullandığı

görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise tamamı bu yöntemi bilmekte, % 1'i bilip kullanmamakta, % 99'u ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 99,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bu yöntem, bütün sınıf düzeylerinde kullanılan yöntemlerden biridir. Tabloya bakıldığında öğretmenlerin neredeyse tamamının bu yöntemi kullandığı dikkat çekmektedir.

6. Eşleştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'teki sonuçlara göre 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının eşleştirme yöntemini kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 6,9'u bilip kullanmamakta, % 90,1'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 90,8 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Eşleştirme yöntemi de bütün sınıf düzeylerinde kullanılan yöntemlerden biridir. Buna rağmen, 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmamaları, öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

7. Yazılı Anlatımda Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının yazılı anlatımda kullanma yöntemini kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 3'ü bu yöntemi bilmemekte, % 10,9'u bilip kullanmamakta, % 86,1'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 87,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Yazılı anlatımda kullanma yöntemi, bütün sınıf düzeylerinde yer verilen yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin tamamına yakınının bu yöntemi biliyor olması bunun göstegesidir. Ancak 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin zaman ve kontrollü bir çalışma gerektirmesinden kaynaklanabilir. Genel olarak yöntem, öğretmenlerin büyük çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

8. Sözlü Anlatımda Kullanma İle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının sözlü anlatımda kullanma yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 2'sinin bu

yöntemi bilmediği, % 17,8'inin bilip kullanmadığı, % 80,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Bu yöntem bütün sınıf düzeylerinde karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin neredeyse tamamının bu yöntemi biliyor olması bu durumun göstergesi olabilir. Her iki grupta da öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin zaman ve kapsamlı çalışma gerektirmesinden, çok pratik bir yöntem olmamasından kaynaklanıyor olabilir.

9. Kelime Defteri Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının kelime defteri oluşturma yöntemini bildiği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 2'sinin bu yöntemi bilmediği, % 34,7'sinin bilip kullanmadığı, % 63,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Kelime defteri oluşturma yöntemine 5. sınıf düzeyinde yer verilmemiştir. Ancak bu düzeyde ders veren öğretmenlerin tamamı bu yöntemi bilmektedir. Bu durum, öğretmenlerin mesleki tecrübeleri ya da kişisel çalışmalarıyla edindikleri bilgiyle ilgili olabilir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden yaklaşık % 35'inin bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin düzenli bir uygulama ve öğrenci takibi gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. Genel olarak her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

10. Anahtar Kelimelerle Çalışma Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının anahtar kelimelerle çalışma yöntemini kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 8,9'unun bilip kullanmadığı, % 88,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 89 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Anahtar kelimelerle çalışma bütün sınıf düzeylerinde karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin tamamının bu yöntemi biliyor olması da bunun bir göstergesidir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden bazılarının bu

yöntemi bilip kullanmaması, anahtar kelimelerle çalışmanın çoğunlukla metin çalışması olarak değerlendirilmesinden kaynaklanıyor olabilir.

11. Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme İle Kelime Öğretimi Yöntemi:

Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının kelimelerin Türkçe karşılıklarını öğretme yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 5'inin bu yöntemi bilmediği, % 9,9'unun bilip kullanmadığı, % 85,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 85,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Bu yöntem pek çok sınıf düzeylerinde karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Özellikle 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmiyor olması, yöntemin kelime öğretiminde açıkça yer almayıp, eşleştirme vb. yöntemlerle etkinliklere sindirilmiş olmasından kaynaklanabilir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilip kullanmaması, kişisel öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. Her iki grupta da, yöntemi kullandığını belirten öğretmenler çoğunluktadır.

12. Bulmaca ile Kelime Öğretimi Yöntemi:

Tablo 5 incelendiğinde 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının bulmaca yöntemini kullandığı ortaya çıkmaktadır. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 5'i bu yöntemi bilmemekte, % 5'i bilip kullanmamakta, % 90,1'i ise kullanmaktadır. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 90,8 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bulmaca yöntemine, 8. sınıf kitaplarında rastlanmamıştır. 6, 7, ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden 5'inin bu yöntemi bilmediklerini belirtmelerinin sebebi bu olabilir. Yine aynı grupta öğretmenlerden 5'inin bu yöntemi bilmesine rağmen kullanmaması, yöntemin ön hazırlık gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. Ancak genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

13. Çağrışım ile Kelime Öğretimi Yöntemi:

Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının çağrışım yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip

kullanmadığı, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 9,9'unun bilip kullanmadığı, % 87,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 87,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmıştır.

Çağrışım yöntemi, 8. sınıf kitaplarında karşımıza çıkmamaktadır. 6, 7, ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden 3'ünün bu yöntemi bilmediklerini belirtmelerinin sebebi bu olabilir. Yine aynı gruba ders veren öğretmenlerden yaklaşık % 10'unun bu yöntemi bilip kullanmaması, öğretmenlerin öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

14. Kelime Türetme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'teki sonuçlara göre, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının kelime türetme yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 19,8'inin bilip kullanmadığı, % 76,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 77,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Kelime türetme yöntemi, 6, 7 ve 8. sınıflarda pek fazla yer verilmeyen yöntemlerdendir. Tabloya bakıldığında 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara giren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmiyor olmasının nedeni bu olabilir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin, yaklaşık % 20'sinin bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin özelliklerinden kaynaklanıyor olabilir. Çünkü bu yöntem, daha çok dil bilgisiyle ilişkili görülebilir. Genel olarak bakıldığında, her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

15. Görsellerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin görsellerden yararlanma yöntemini bilmediği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 10,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 25,7'sinin bilip kullanmadığı, % 63,4'ünün ise

kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Kelime öğretiminde görsellerden yararlanma, daha çok 5. sınıf programında karşımıza çıkan bir yöntemdir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara giren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmemesinin nedenlerinden biri bu olabilir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin ortalama % 25'inin bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin bir ön hazırlık gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. Her iki gruptaki öğretmenlerin yöntemi kullanma oranlarına bakıldığında, çoğunluğun bu yöntemi kullandığı dikkat çekmektedir.

16. Boşluk Doldurma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının boşluk doldurma yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 12,9'unun bilip kullanmadığı, % 83,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 83,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Boşluk doldurma yöntemi, 8. sınıftaki kitaplar haricindeki kitaplarda karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Yöntemi 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamı bimesine rağmen, 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara giren öğretmenlerin bazılarının bu yöntemi bilmiyor olmasının nedeni bu olabilir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilip kullanmamaları, öğretmenlerin öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. Öğretmenlerin yöntemi kullanma durumlarına bakıldığında, her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

17. Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının tekerleme, sayışmaca, bilmece ve yanıltmaca ezberleme yöntemini bildiği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 11,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 25,7'sinin bilip kullanmadığı, % 62,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam

değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 63,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmaca ezberleme yöntemi, söz varlığını zenginleştirme kazanımları içinde yer almaktadır. Buna rağmen, 6, 7 ve 8. sınıflara ders veren öğretmenlerden yaklaşık % 12'sinin bu yöntemi bilmediğini ifade etmesi dikkat çekicidir. Bu durum öğretmenlerin kazanımdaki ifadeyi, tekerleme, sayısmaca, bilmece ve yanılmacaların ezberletilmesinin yöntem olarak değerlendirmemesinden kaynaklanmış olabilir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin kaynaklarda kelime öğretim yöntemi olarak doğrudan yer almamasından kaynaklanmış olabilir. Ancak genel olarak her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

18. Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının şiir, şarkı, türkü ezberleme yöntemini bildiği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 10,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 24,8'inin bilip kullanmadığı, % 64,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 65,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Bu yöntem de İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda söz varlığını zenginleştirme kazanımları içinde yer almaktadır. Buna rağmen, 6, 7 ve 8. sınıflara ders veren öğretmenlerden yaklaşık % 11'i bu yöntemi bilmediğini ifade etmiştir. Bu durum öğretmenlerin yöntemi, kazanımda yer alan ifadenin yöntem olarak değerlendirilip kullanılmamasından kaynaklanmış olabilir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin, bu yöntemi bilip kullanmamasının nedeni, kaynaklarda yöntemin kelime öğretimi için doğrudan yer almaması olabilir. Ancak genel olarak her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

19. Oyun ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının oyun yöntemini bildiği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders

veren öğretmenlerin ise % 3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 15,8'inin bilip kullanmadığı, % 81,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7'sinin bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Oyun yöntemi de kaynaklarda kelime öğretim yöntemi olarak doğrudan yer almamaktadır. İncelenen kaynaklarda sadece 6. sınıflarda böyle bir çalışmaya yer verilmiştir. Ancak tabloya bakıldığında öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bu yöntemi bildiği görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin kişisel birikimleriyle ya da araştırmalarıyla ilgili olabilir. Her iki grupta da öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması, oyun yönteminin özellikle kalabalık sınıflarda uygulanmasının zorluğundan kaynaklanabilir. Ancak bazı zorluklara rağmen yöntemi her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu kullanmaktadır.

20. Kavram Alanı ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'teki sonuçlara göre 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin kavram alanı yöntemini bilmediği, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 5,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 10,9'unun bilip kullanmadığı, % 83,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 83,5 çoğunlukla bu yöntemi bildikleri ortaya çıkmıştır.

Kavram alanı yöntemi, İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı'nda karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Buna rağmen 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin yaklaşık % 6'sının bu yöntemi bilmiyor olması dikkat çekicidir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin programda yer verilmesine rağmen yaklaşık % 11'inin bu yöntemi bilip kullanmaması, öğretmenlerin öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin ise büyük çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır. Bu durum öğretmenlerin, program ve meslek bilgileriyle ilgili olabilir. Genel olarak bakıldığında da, her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

21. Araştırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının araştırma yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders

veren öğretmenlerin ise % 6,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 17,8'inin bilip kullanmadığı, % 75,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 76,1 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Araştırma yoluyla kelime öğretimi İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar)'nın söz varlığını zenginleştirme amacıyla kazanım olarak yer almakta, öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri araştırarak öğrenmeleri beklenmektedir. Ayrıca kitaplarda öğrencilerin bilmedikleri kelimeleri ya da deyim, atasözü vb. söz varlığı unsurlarını araştırarak bulmaları istenmektedir. Ancak 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin yaklaşık % 7'sinin bu yöntemi bilmemesi dikkat çekicidir. Yine aynı gruba giren öğretmenlerin yaklaşık % 18'inin bu yöntemi bilmesine rağmen kullanmaması, yöntemin öğrencilere bağlı zaman gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. Genel olarak bakıldığında da, her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

22. Muhtemel (Olası) Cümleler Tekniği ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 25'inin muhtemel (olası) cümlelerle kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 24,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 27,7'sinin bilip kullanmadığı, % 47,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 49,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Muhtemel (olası) cümlelerle kelime öğretimi, program ve kaynaklarda yer verilen yöntemlerden değildir. Her iki grupta da öğretmenlerin ortalama % 25'inin yöntemi bilmemelerinin sebebi bu olabilir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin yaklaşık % 28'inin bu yöntemi bilip kullanmamalarının nedeni, yöntemin öğretmen desteğiyle bir süreklilik ve takip gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir. 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 75'inin, 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise yaklaşık % 48'inin bu yöntemi kullanmaları, öğretmenlerin kişisel bilgi ve öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

23. Sözcük Çalışması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının sözcük çalışması yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı,% 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. . 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 10,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 14,9'unun bilip kullanmadığı, % 74,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

Sözcük çalışması yöntemi, ders kitapları ve programda kelime öğretimi yöntemi olarak doğrudan yer verilen yöntemlerden değildir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara giren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmemesinin nedeni bu olabilir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamalarının nedeni, yöntemin daha çok dil bilgisi öğretimiyle bağlantılı gibi görülmesi olabilir. Ancak genel olarak her iki grupta da öğretmenlerin büyük bir oranı bu yöntemi kullanmaktadır.

24. Dramatizasyon ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının dramatizasyon yöntemini bildiği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 6,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 26,7'sinin bilip kullanmadığı, % 66,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 67 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Bu yöntem, Türkçe öğretim programlarında ve çalışma kitaplarında kelime öğretim yöntemi olarak kullanılmamaktadır. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilmemesi bundan kaynaklanabilir. Her iki grupta da öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmamalarının nedeni, yöntemin plan ve uygulama için zaman gerektirmesi olabilir. Ancak her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu dramatizasyonu kelime öğretiminde kullanmaktadır.

25. Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'teki sonuçlara göre, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin jest, mimik, taklit ve tasvirlerden yararlanma yöntemini bilmediği, % 50'sinin bilip kullanmadığı, % 37,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders

veren öğretmenlerin ise % 6,9'unun bu yöntemi bilmediği, %33,7'sinin bilip kullanmadığı, %59,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 57,8 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Jest, mimik, taklit ve tasvirlerden yararlanma yöntemi de programda ve çalışma kitaplarında yer verilen yöntemlerden değildir. Bu nedenle öğretmenlerden bazıları bu yöntemi bilmiyor olabilir. Her iki grupta da bazı öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmamaları, hem yöntemin yaygınlaşmamış olmasından hem de öğretmenlerin öğretim tercihlerinden kaynaklanmış olabilir. Jest, mimik, taklit ve tasvirler, 5. sınıf düzeyindeki öğrencilerin dikkatini çekebilecek bir yöntem olmasına rağmen, bu gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu tarafından tercih edilmemiştir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

26. Okuma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 25'inin okuma yöntemini bilmediği, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 7,9'unun bilip kullanmadığı, % 88,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 87,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Okuma yöntemi, okunan metinlerden hareketle kelime öğretimine yönelik olarak kullanılan yaygın bir yöntemdir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmamaları öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. Ancak her iki gruptaki değerlere bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

27. Dinleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin dinleme yöntemini bilmediği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 11,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 12,9'unun bilip kullanmadığı, % 75,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 75,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Dinleme yöntemi de tıpkı okuma yönteminde olduğu gibi, program ve ders kaynaklarında doğrudan yer verilen yöntemlerden değildir. Ancak dinlenen metinlerden hareketle kelime öğretimi doğrudan söz varlığını zenginleştirme kazanımlarında yer almasa da programda yer verilmektedir. Buna rağmen, 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin yaklaşık % 12'sinin bu yöntemi bilmemesi dikkat çekicidir. Ancak her iki gruptaki öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

28. Kelime Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin kelime haritası yöntemini bilmediği, % 37,5'inin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 11,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 26,7'sinin bilip kullanmadığı, % 61,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin %60,6 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Kelime haritası, 5. sınıf programında yer verilen yöntemlerdendir. Buna rağmen 5. sınıfa ders veren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması, öğretmenlerin öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. 6, 7 ve 8. sınıfa ders veren öğretmenlerden yaklaşık % 12'sinin bu yöntemi bilmemesi, ders verdikleri sınıf düzeyleriyle ilgili olabilir. Her iki grupta da bazı öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanmamaları, yöntemin uygulamasının zaman gerektirmesinden kaynaklanmış olabilir.

29. Kavram Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının kavram haritası yöntemini bildiği, % 37,5'inin bilip kullanmadığı, % 62,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 17,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 21,8'inin bilip kullanmadığı, % 60,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 60,6 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Kavram haritası yöntemi, Türkçe öğretim programlarında yer alan bir yöntemdir. 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamı bu yöntemi bilmesine rağmen; 6, 7 ve 8. sınıfa ders veren öğretmenlerin yaklaşık % 18'inin bu yöntemi bilmemesi

dikkat çekicidir. Bu durum yöntemin 6, 7 ve 8. sınıf/sınıflarda kelime öğretim yöntemi olarak doğrudan kullanılmamasından kaynaklanmış olabilir. Her iki gruptaki öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin sınıf içi uygulamada, her bir kelime için zaman gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Genel anlamda, her iki gruba ders veren öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

30. Ven Şeması ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 25'inin ven şeması yöntemini bilmediği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 40,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 37,6'sının bilip kullanmadığı, % 21,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin 39,4'ünün bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Ven şeması, program ve okul kaynaklarında rastlamadığımız, kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerden biridir. Her iki grupta da bazı öğretmenlerin bu yöntemi bilmemesi bundan kaynaklanmış olabilir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları, yöntemin yaygın bilinen bir yöntem olmamasından kaynaklanıyor olabilir. Bu durumda, öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumlarının ders verdikleri sınıf düzeylerinden çok kişisel bilgi birikimleriyle ilgilidir.

31. Zihinsel İmaj ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin zihinsel imaj yöntemini bilmediği, % 37,5'inin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 37,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 30,7'sinin bilip kullanmadığı, % 31,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 35,8'inin bu yöntemi bilmediği ortaya çıkmaktadır.

Zihinsel imaj yöntemi, okul kaynaklarında ve programlarda yer verilmeyen yöntemlerdendir. Bu nedenle öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma durumları, ders verdikleri sınıf düzeylerinden çok kişisel bilgileriyle ilgilidir. Yöntemin her iki gruptaki öğretmenlerin bazıları tarafından bilinmiyor olması, yöntemin kuramsal kaynaklarda yer verilen ve çok da yaygın olmayan bir yöntem olmasından kaynaklanmış olabilir. Öğretmenlerden bazılarının yöntemi bilip

kullanmaması, öğretim tercihleriyle ilgili olabilir. Genel olarak bakıldığında, zihinsel imaj yöntemi öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmayan bir yöntemdir.

32. Kelime Listesi Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının kelime listesi oluşturma yöntemini bildiği, % 62,5'inin bilip kullanmadığı, % 37,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 15,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 51,5'inin bilip kullanmadığı, % 32,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 52,3 çoğunlukla bu yöntemi bilip kullanmadıkları ortaya çıkmaktadır.

Kelime listesi oluşturma yöntemi, öğretmenlerin çalışmasını gerektiren bir yöntemdir. Bu nedenle, öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumları ders verdikleri sınıflardan çok kişisel bilgileriyle ilgilidir. Tabloya bakıldığında yöntemin her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmamasının nedeni, yöntemin kelime öğretimi için ciddi bir hazırlık gerektirmesi olabilir.

33. Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının gözlem ve yaşantılardan yararlanma yöntemini bildiği görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 12,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 13,9'unun bilip kullanmadığı, % 73,3'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında öğretmenlerin % 75,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Kelime öğretiminde gözlem ve yaşantılardan yararlanma, programda ya da okul kaynaklarında doğrudan yer verilen bir yöntem olmadığından, öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma durumları ders verdikleri sınıf düzeylerinden çok, kişisel bilgileriyle ilgilidir. 5. sınıfa giren öğretmenlerin tamamı bu yöntemi kullanırken, 6, 7 ve 8. sınıfa ders veren öğretmenlerin yaklaşık % 74'ü bu yöntemi kullanmaktadır.

34. Tekrarlardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının tekrarlardan yararlanma yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 6,9'unun bu

yöntemi bilmediği, % 12,9'unun bilip kullanmadığı, % 80,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 80,7 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Tekrarlar öğretim sürecinin önemli bir parçasıdır. Bu yöneme program ve kitaplarda yer verilmemektedir. Bu nedenle öğretmenlerin bu yöntemi bilme kullanma düzeyleri, onların kişisel birikimleriyle ilgili olabilir. Genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı dikkat çekmektedir. Bu durum, öğretmenlerin tekrarların öneminin farkında olduğunu göstermektedir.

35. Anlam Analizi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının anlam analizi yöntemini bildiği, % 37,5'inin bilip kullanmadığı, % 62,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 60,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 19,8'inin bilip kullanmadığı, % 19,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 56 çoğunlukla bu yöntemi bilmedikleri ortaya çıkmaktadır.

Anlam analizi yöntemi, kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerden biridir. Bu nedenle öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumları, ders verdikleri sınıf düzeyinden çok kişisel bilgileriyle ilgilidir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yöntemi bilmemektedir. Bazı öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmaları, öğretmenlerin öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

36. Birleştirilmiş Yöntem ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının birleştirilmiş yöntemi bildiği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 26,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 12,9'unun bilip kullanmadığı, % 60,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 61,5 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Birleştirilmiş yöntem, kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerden biridir. Bu nedenle öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma durumları, ders verdikleri

sınıf düzeyinden çok kişisel bilgileriyle ilgilidir. Her iki grupta da öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

37. Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin, % 50'sinin otuz kelime üzerine on artı metodunu bilmediği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 25'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 57,4'ünün bu yöntemi bilmediği, % 22,8'inin bilip kullanmadığı, % 19,8'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 56,9 çoğunlukla bu yöntemi bilmedikleri görülmektedir.

Bu yöntem de program ve kitaplarda yer verilmeyen yöntemlerdendir. Bu nedenle öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma durumları, ders verdikleri sınıf düzeyinden çok kişisel bilgileriyle ilgilidir. Öğretmenlerin çoğunluğu bu yöntemi bilmemektedir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmamaları da yöntemin özellikleriyle ya da öğretmenlerin kişisel öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

38. Gruplandırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'teki sonuçlara bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin gruplandırma yöntemini bilmediği, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 27,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 22,8'inin bilip kullanmadığı, % 49,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 52,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Gruplandırma yöntemi, programlarda yer verilen yöntemlerden biridir. Buna rağmen 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden yaklaşık % 28'inin bu yöntemi bilmemesi dikkat çekicidir. Yine aynı gruptaki öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemi bilip kullanmamaları öğretim tercihlerinden kaynaklanmış olabilir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin çoğunluğunun gruplandırma yöntemini kullandığı görülmektedir.

39. İlişkilendirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin ilişkilendirme yöntemini bilmediği, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren

öğretmenlerin ise % 10,9'unun bu yöntemi bilmediği, % 7,9'unun bilip kullanmadığı, % 81,2'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 81,7 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

İlişkilendirme yöntemi, program ve kaynaklarda doğrudan yer verilen yöntemlerden değildir. Bu nedenle öğretmenlerin bu yöntemi bilip kullanma durumları, ders verdikleri sınıflardan çok kişisel bilgileriyle ilgilidir. Tabloya bakıldığında her iki gruptaki öğretmenlerden büyük çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir.

40. Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin beyin fırtınası ile kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 11,9'unun bilip kullanmadığı, % 85,1'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 85,3 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Beyin fırtınası ile kelime öğretimi, program ve dersle ilgili kaynaklarda yer alan yöntemlerden değildir. Buna rağmen, her iki gruptaki öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu yöntemi bilmektedir. 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi kullanmaması, onların öğretim tercihleriyle ilgili olabilir.

41. Müzikle Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının müzikle kelime öğretimi yöntemini bildiği, % 25'inin bilip kullanmadığı, % 75'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 18,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 37,6'sının bilip kullanmadığı, % 43,6'sının ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 45,9 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Müzikle kelime öğretimi kuramsal kaynaklarda karşımıza çıkan bir yöntem olup, dinleme yöntemiyle ilişkilendirilebilir. Öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma durumları, ders verilen sınıflardan çok öğretmenlerin kişisel tecrübeleriyle

ilgilidir. Öğretmenlerden bazılarının bu yöntemi bilip kullanmaması, yöntemin öğretim için bir hazırlık gerektirmesinden kaynaklanıyor olabilir. Genel olarak bakıldığında yöntem, öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmayan bir yöntemdir.

42. Doğrudan Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'teki sonuçlara bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 12,5'inin doğrudan kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 37,5'inin bilip kullanmadığı, % 50'sinin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 42,6'sının bu yöntemi bilmediği, % 31,7'sinin bilip kullanmadığı, % 25,7'sinin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 40,4'ünün bu yöntemi bilmediği görülmektedir.

Doğrudan kelime öğretimi yöntemi kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerden biridir. Bu nedenle öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma durumları, ders verilen sınıflardan çok öğretmenlerin kişisel tecrübeleriyle ilgilidir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı bu yöntemden haberdar değildir. Öğretmenlerin yöntemi bilip kullanmama sebebi öğretim tercihleri olabilir.

43. Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin % 50'sinin dört kare stratejisi ile kelime öğretimi yöntemini bilmediği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 37,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 70,3'ünün bu yöntemi bilmediği, % 19,8'inin bilip kullanmadığı, % 11,9'unun ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 68,8 çoğunlukla bu yöntemi bilmedikleri görülmektedir.

Dört kare stratejisi ile kelime öğretimi, kuramsal kaynaklarda karşılaştığımız modern yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin bu yöntemi bilme ve kullanma durumları, kişisel tecrübe ve tercihlerine göre değişecektir. Tablodan hareketle öğretmenlerin büyük çoğunluğunun bu yöntemi bilmediği görülmektedir. Öğretmenlerin yöntemi bilmelerine rağmen kullanmamaları, yöntemin çok yaygın kullanılmayan bir yöntem olmasından kaynaklanabilir.

44. Kavram Geliştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5'e bakıldığında, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının kavram geliştirme yöntemini bildiği, %

37,5'inin bilip kullanmadığı, % 62,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 29,7'sinin bu yöntemi bilmediği, % 15,8'inin bilip kullanmadığı, % 54,5'inin ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 55 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları görülmektedir.

Kavram geliştirme yöntemi de kuramsal kaynaklarda karşımıza çıkan yöntemlerden biridir. Bu nedenle öğretmenlerin yöntemleri bilme ve kullanma durumları kişisel tecrübe ve tercihleriyle ilgili olacaktır. Her iki grupta da öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu bu yöntemi kullanmaktadır.

45. Sözlü Açıklama ile Kelime Öğretimi Yöntemi: Tablo 5 incelendiğinde, 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin tamamının sözlü açıklama yöntemini bildiği, % 12,5'inin bilip kullanmadığı, % 87,5'inin ise kullandığı görülmektedir. 6., 7., 8., sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin ise % 15,8'inin bu yöntemi bilmediği, % 21,8'inin bilip kullanmadığı, % 62,4'ünün ise kullandığı görülmektedir. Toplam değerlere bakıldığında, öğretmenlerin % 64,2 çoğunlukla bu yöntemi kullandıkları ortaya çıkmaktadır.

Sözlü açıklama yöntemi kuramsal kaynaklarda karşılaştığımız yöntemlerden biridir. Öğretmenlerin yöntemi bilme ve kullanma durumları da, ders verdikleri sınıf düzeyinden çok, kendi birikimleriyle ilgili olacaktır. Tabloya bakıldığında, öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun bu yöntemi kullandığı görülmektedir. Bu durum yöntemin, kolay kullanılabilir bir yöntem olmasından kaynaklanmış olabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

BİRİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN SONUÇLAR

Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre kelime öğretim yöntemlerini bilme ve kullanma durumlarına bakıldığında şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

Mesleki Kıdemi 0-5 Yıl Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

0-5 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin en çok kullandığı yöntemler; Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi, Bağlam ile Kelime öğretimi ve Cümlede kullanma ile Kelime Öğretimi'dir. En az kullanılan yöntem ise Dört Kare Stratejisi Yöntemi'dir. 35 yöntemin öğretmenlerin en az yarısı tarafından kullanılması, öğretimde çeşitli yöntemlerin tercih edilmesi bakımından olumlu bir sonuçtur. Öğretmenlerin yarıdan azının kullandığı yöntemler içinde tekerleme, sayışmaca, bilmece ve yanılmaca ezberleme yöntemi haricindeki yöntemler programlarda kelime öğretim yöntemi olarak geçmemektedir. Bu nedenle öğretmenlerin çoğunluğunun bu yöntemleri kullanmadıkları tahmin edilmektedir.

Mesleki Kıdemi 6-15 Yıl Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

6-15 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntem, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi, en az kullandıkları yöntem ise Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi olmuştur. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi'nin bu gruptaki öğretmenler tarafından da en çok kullanılan yöntem olması, yöntemin hem program ve kitaplarda hem de literatürde sık karşılaşılan bir yöntem olmasından kaynaklanabilir. 36 yöntemin, öğretmenlerin en az yarısı tarafından kullanılması, kelime öğretiminde kullanılan yöntemlerin çeşitliliği açısından olumludur. En az kullanılan yöntemlerin, program ve kitaplarda geçmediği ve 0-5 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin en az kullandıkları yöntemlerle büyük benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir.

Mesleki Kıdemi 15 Yıldan Fazla Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

15 yıldan fazla mesleki kıdemi olan öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntemler; Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi, Bağlam ile Kelime Öğretimi, Cümlede Kullanma ve Okuma yöntemleridir. Bu gruptaki öğretmenlerin en az kullandıkları yöntem ise dört kare stratejisi yöntemi olmuştur. Anlam özelliklerinden hareketle kelime öğretiminin bu grupta da en çok kullanılan yöntem olması dikkat çekicidir. 37 yöntemin öğretmenlerin ez az yarısı tarafından kullanılıyor olması olumlu bir sonuçtur. Bu grupta da en az kullanılan yöntemlerin programlarda ve kitaplarda yer almayan yöntemler olması ve diğer gruptaki öğretmenlerin en az kullandıkları yöntemlerle büyük benzerlik göstermesi dikkat çekmektedir.

Üç grubun sonuçlarından hareketle şunlar söylenebilir:

Öğretmenlerin kelime öğretiminde kullandıkları yöntem çeşitliliğinin azımsanmayacak düzeyde olması, kelime öğretiminin etkililiği açısından olumlu bir sonuçtur. Çünkü, öğretimin çeşitli yöntem ve tekniklerle yapılması, etkililiği arttıracığı gibi eğitim öğretim ortamını tek düzelikten ve sıkıcılıktan kurtarır.

Tablolardan hareketle öğretmenlerin mesleki kıdemlerinden bağımsız olarak özellikle program ve kitaplarda geçen yöntemleri daha çok tercih ettiği, literatürde geçen bazı yöntemlere ise öğretimde pek fazla yer vermediği sonucuna ulaşılabilir. Ancak öğretmenlerin, programda ve kitaplarda yer almayan bazı yöntemleri de kullanıyor olmaları olumlu bir sonuçtur.

Mesleki Kıdemi 0-5 Yıl Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

0-5 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin, yöntemleri bilip kullanmama oranları içinde Kelime Listesi Oluşturma yöntemi ilk sıradadır. Bu durum kelime listesi oluşturma yönteminin, ciddi bir hazırlık ve uygulama gerektirmesinden kaynaklanabilir. Bağlam, Cümlede Kullanma, İlişkilendirme, Kavram Geliştirme ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretim yöntemlerini bilip kullanmayan öğretmen olmamıştır. Bu durum söz konusu yöntemlerin neredeyse tamamının program ve kitaplarda yer alıyor olmasından kaynaklanabilir.

Öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemlerde oransal açıdan ilk sıralarda yer alan yöntemlere bakıldığında, bu yöntemlerin farklı uygulamalar gerektiren yöntemler olduğu dikkat çekmektedir. Bu sebeple öğretmenlerden bazıları bu yöntemleri bilmelerine rağmen tercih etmemiş olabilirler.

Mesleki Kıdemi 6-15 Yıl Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

6-15 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin, yöntemleri bilip kullanmama durumlarına bakıldığında, ilk sırada Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi'nin yer aldığı görülmektedir. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi'ni ise bilip kullanmayan olmamıştır.

Bu grupta da Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi ilk sırayı, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi de son sırayı almaktadır. Bu durumun sebepleri de yukarıda bahsettiğimiz sebeplerden kaynaklanmış olabilir. Ayrıca ilk sıralarda yer alan diğer yöntemlere bakıldığında da bunlardan bazılarının uygulama açısından emek ve zaman gerektirdiği, bazılarının da program ve kitaplarda yer almayan yöntemler olduğu görülmüştür.

Mesleki Kıdemi 15 Yıldan Fazla Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

15 yıldan fazla mesleki kıdemi olan öğretmenlerin yöntemleri bilip kullanmama oranlarına bakıldığında, diğer iki gruptan farklı olarak, Ven Şeması Yöntemi'nin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi ise ikinci sırada yer almaktadır. Bağlam, Cümlede Kullanma, Okuma, İlişkilendirme, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilip kullanmayan olmamıştır.

Bu durumda genel olarak şöyle bir sonuca ulaşılabilir: Öğretmenler, mesleki kıdemlerinden bağımsız olarak, çoğunlukla programda ve kitaplarda yer almayan yöntemleri bilseler de kullanmamaktadırlar.

Mesleki Kıdemi 0-5 Yıl Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

0-5 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenler tarafından bilinmeyen yöntemler içinde ilk sırayı Dört Kare Stratejisi Yöntemi almaktadır. Bu durum yöntemin modern bir yöntem olup, program ve kitaplarda yer almamasından kaynaklanmış olabilir. Bağlam ile Kelime Öğretimi, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme, Kelime Türetme, Okuma ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemleri öğretmenlerin tamamı tarafından bilinmektedir. Bu yöntemler program ve kitaplarda yer verilen yöntemlerdendir. İlk sıraları alan diğer yöntemlere de bakıldığında, bu yöntemlerin çoğunluğunun literatürde geçen yöntemler olması dikkat çekicidir.

Mesleki Kıdemi 6-15 Yıl Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

6-15 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin bilmedikleri yöntemler içinde ilk sırayı Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi almaktadır. Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Oyun ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini bütün öğretmenler bilmektedir. Bu grupta bilinmeme oranı bakımından ilk ve son sırada yer alan yöntemlerin, 0-5 yıl mesleki kıdemi olan öğretmenlerin bilmedikleri yöntemlerle büyük benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu grupta da öğretmenlerin yöntemleri bilme durumlarının, yöntemlerin program ya da kitaplarda yer alma durumuna göre değiştiği, kuramsal kaynaklarda yer alan çoğu yöntemin daha az bilindiği söylenebilir.

Mesleki Kıdemi 15 Yıldan Fazla Yıl Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

15 yıldan fazla mesleki kıdem olan öğretmenlerin bilmedikleri yöntemler içinde de ilk sırayı Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi almaktadır. Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Yazılı Anlatımda Kullanma, Sözlü Anlatımda Kullanma, Kelime Defteri Oluşturma, Anahtar Kelimelerle Çalışma, Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme, Bulmaca, Çağırışım, Boşluk Doldurma, Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme, Oyun, Sözcük Çalışması, Okuma, Tekrarlardan Yararlanma, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemleri ise bütün öğretmenler tarafından bilinmektedir. Burada

öğretmenler tarafından bilinen yöntemlerin, diğer gruptaki öğretmenlerin bildikleri yöntemlerle benzerlik göstermesine rağmen, sayıca fazla olması dikkat çekmektedir. Bu durum, bu grupta yer alan öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin daha fazla olmasıyla ilgili olabilir.

Genel olarak bakıldığında ise, öğretmenlerin geleneksel olan, program ve kitaplarda yer alan yöntemleri daha çok bildiği söylenebilir.

İKİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN SONUÇLAR

Öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarına göre kelime öğretim yöntemlerini bilme ve kullanma durumlarına ilişkin olarak şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

Ders Planı Yapma Gereği Duymayan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Ders planı yapma gereği duymayan öğretmenler tarafından en çok kullanılan yöntemlerin Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi, Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Sözlü Anlatımda Kullanma, Çağırışım, Oyun, Kavram Alanı, Okuma, Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma, Tekrarlardan Yararlanma yöntemleri olduğu görülmektedir. Öğretmenler tarafından en az kullanılan yöntemler ise Sözcük Çalışması ve Ven Şeması yöntemleridir.

Öğretmenlerin kullandıkları yöntemlerin çoğunluğunun program ve kitaplarda geçen yöntemler olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuca göre, plan yapma gereği duymayan öğretmenlerin, kendi bilgi ve tecrübeleriyle birlikte, program ve kitaplara bağlı kaldıklarının da bir göstergesi olabilir.

Ayrıca yöntemlerin tamamının öğretmenlerin en az yarısı tarafında kullanılıyor olması, öğretimin etkililiği açısından önemli bir sonuçtur. Çünkü her öğrencinin zekâ seviyesi ve türü farklıdır. Yöntemlerin çeşitlendirilmesi, farklı zekâ türlerine ve seviyelerine sahip öğrencilerin kelime hazinelerinin zenginleştirilmesine yardım eder.

Öğretmen Kılavuz Kitabına Bağlı Kalan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalarak ders işleyen öğretmenlerin tamamının Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi'ni kullandığı görülmektedir. Dört Kare Stratejisi Yöntemi ise en az kullanılan yöntem olmuştur. Bu durum, yöntemin literatürde geçen bir yöntem olmasıyla ilgili olabilir.

Öğretmenlerin en çok kullandıkları diğer yöntemlere de bakıldığında, bu yöntemlerin program ve kitaplarda geçen yöntemler olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin en az kullandıkları diğer yöntemler de literatüre dayalı kaynaklarda karşımıza çıkan yöntemlerdir. Bu sonuç da öğretmenlerin kılavuz kitaba bağlı kaldıklarını doğrular niteliktedir.

Yöntemlerden 35 tanesinin öğretmenlerin en az yarısı tarafından kullanılıyor olması olumlu bir sonuçtur.

Başka Kaynaklardan Yararlanarak Ders Planı Yapan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin en çok Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi, Cümlede Kullanma ve Bulmaca yöntemlerini kullandıkları görülmektedir. Dört Kare Stratejisi ile kelime öğretimi yöntemi ise en az kullanılan yöntem olmuştur.

Öğretmenler başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapsalar da çoğunlukla program ve kitaplarda geçen yöntemleri kullanmaktadırlar. Öğretmenlerin çoğunluğu tarafından kullanılmayan yöntemler de çoğunlukla kuramsal kaynaklarda geçen yöntemlerdir. Bu durum, öğretmenlerin plan yaparken kuramsal kaynaklardan pek fazla yararlanmıyor olmalarıyla ilgili olabilir.

Ayrıca plan yapma alışkanlıklarına göre gruplara ayrılan öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntemlerin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu durum, öğretmenlerin plan yapma alışkanlıkları farklı olsa da belli yöntemler üzerinde yoğunlaştıklarını göstermektedir.

Yöntemlerden 37 tanesinin öğretmenlerin en az yarısı tarafından kullanıldığı görülmektedir. Bu durum, kelime öğretimi için olumlu bir sonuçtur. Genel olarak bütün gruplardaki öğretmenlerin yöntemlerin çoğunluğunu kullanması;

öğretmenlerin plan yapma alışkanlıklarının kullanılan kelime yöntemlerinin çeşitliliğini sayısal açıdan çok fazla etkilememiştir.

Ders Planı Yapma Gereği Duymayan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemler içinde ilk sırayı alan yöntemler şunlardır: Bulmaca, Sözcük Çalışması, Ven Şeması, Kelime Listesi Oluşturma, Müzikle Kelime Öğretimi, Sözlü Açıklama. Bu yöntemler çoğunlukla program ve kitaplarda yer almayan yöntemlerdir. Bu durum, ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerin çoğunlukla program ve kitaplara bağlı kaldıklarının bir göstergesi olabilir. Öğretmenlerin Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Sözlü Anlatımda Kullanma, Çağırışım, Oyun, Kavram Alanı, Araştırma, Okuma, Dinleme, Kavram Haritası, Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma, Tekrarlardan Yararlanma, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilip kullanmayan olmamıştır. Çoğunluğu program ve kitaplarda geçen bu yöntemler de öğretmenlerin program ve kitaplara bağlı öğretim yaptığını destekler niteliktedir. Arada kalan yöntemler de hem program ve kitaplarda hem de kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemler olmuştur.

Öğretmen Kılavuz Kitabına Bağlı Kalan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Öğretmen kılavuz kitabına bağlı olarak ders işleyen öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemler içinde ilk sırayı Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi almaktadır. Anlam Özelliklerinde Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemini ise bilip kullanmayan olmamıştır. Öğretmen kılavuz kitabına bağlı kalan öğretmenlerin, bilip kullanmadıkları yöntemler içinde ilk sıralarda yer alan yöntemler, çoğunlukla program ve kitaplarda yer almayan, son sıralardakiler ise yer alan yöntemlerdir. Bu durum, öğretmenlerin kılavuz kitaba bağlı kalarak öğretim yaptığını destekler niteliktedir.

Başka Kaynaklardan Yararlanarak Ders Planı Yapan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin bilip kullanmadığı yöntemler içinde ilk sırayı Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi almaktadır. Bağlam, Cümlede Kullanma, Bulmaca ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretim yöntemlerini ise bilip kullanmayan olmamıştır. Bu gruptaki öğretmenlerin de bilip kullanmadıkları yöntemler içinde ilk sıralarda yer alan yöntemlerin çoğunluğu kuramsal kaynaklarda geçen yöntemlerdir. Bu durum, öğretmenlerin başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapsalar da çoğunlukla program ve kitaplarda yer alan yöntemleri kullandıklarını göstermektedir.

Her üç grupta da öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemlerde son sıralarda yer alan yöntemlerin çoğunluğu program ve kitaplarda yer alan yöntemler olmuştur.

Ders Planı Yapma Gereği Duymayan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Ders planı yapma gereği duymayan öğretmenlerden bazılarının bilmedikleri yöntemler şunlardır: Kelime Türetme, Görsellerden Yararlanma, Boşluk Doldurma, Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme, Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme, Araştırma, Muhtemel (Olası) Cümlelerle Kelime Öğretimi, Sözcük Çalışması, Dinleme, Kavram Haritası, Ven Şeması, Zihinsel İmaj, Anlam Analizi, Birleştirilmiş Yöntem, Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu, Gruplandırma, Dört Kare Stratejisi, Kavram Geliştirme. Bunların dışında kalan yöntemlerin bütün öğretmenler tarafından bilindiği görülmektedir. Bazı öğretmenler tarafından bilinmeyen yöntemlerin sayısına ve oranlarına bakıldığında, öğretmenlerin ders planı yapmasalar da pek çok yöntemden haberdar oldukları sonucu çıkmaktadır. Öğretmenlerden bazılarının bilmediklerini ifade ettikleri bu yöntemler, hem program ve kitaplarda hem de kuramsal kaynaklarda yer alan yöntemlerdir.

Ayrıca bu gruptaki öğretmenlerin en az yarısının bilmediği yöntemin olmaması da olumlu bir sonuçtur.

Öğretmen Kılavuz Kitabına Bağlı Kalan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Öğretmen kılavuz kitabına bağlı olarak ders işleyen öğretmenlerin büyük oranla bilmediği yöntemlerin başında Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi gelmektedir. Bunun dışında, Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini öğretmenlerin tamamı bilmektedir.

Öğretmenlerin bilmedikleri yöntemlerde içinde ilk sıraları alan yöntemler, çoğunlukla kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemler; son sıralarda yer alanlar ise program ve kitaplarda karşımıza çıkan yöntemlerdir. Bu sonuç, öğretmenlerin kılavuz kitaba bağlı olarak öğretim yaptıklarını destekleyen bir sonuç olmuştur.

Bu gruptaki öğretmenlerin en az yarısının bilmediği yöntem sayısı 3'tür. Yöntemlerin büyük çoğunluğunun öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmesi olumlu bir sonuçtur.

Başka Kaynaklardan Yararlanarak Ders Planı Yapan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapan öğretmenlerin büyük oranla bilmediği yöntemlerin başında Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi gelmektedir. Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Kelime Defteri Oluşturma, Bulmaca, Çağırışım, Boşluk Doldurma, Sözcük Çalışması, Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bütün öğretmenlerin bildiği görülmektedir.

Öğretmenlerin çoğunluğu tarafından bilinmeyen yöntemler, kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerdir. Program ve kitaplarda yer alan yöntemlerin çoğunluğu öğretmenlerin büyük bir kısmı tarafından bilinmektedir. Bu durum, öğretmenlerin başka kaynaklardan yararlanarak ders planı yapsalar da kuramsal kaynaklara çok fazla bağlı kalmamalarıyla ilgili olabilir. Ayrıca bu grupta da öğretmenlerin en az yarısı tarafından bilinmeyen yöntem sayısı 3'tür. Bu durum, öğretmenlerin yöntem bilgisi açısından olumlu bir sonuçtur.

Üç gruptaki öğretmenlerin de çoğunlukla bilmedikleri yöntemler, kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerdir.

ÜÇÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN SONUÇLAR

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre kelime öğretim yöntemlerini bilme ve kullanma durumlarına ilişkin olarak şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

Eğitim Fakültesinden Mezun Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Sıralama incelendiğinde, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi'nin kullanılan yöntemler arasında ilk sırayı aldığı gözlenmektedir. Dört Kare Stratejisi Yöntemi ise eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin en az kullandıkları yöntem olmuştur.

Türkçe öğretmenliği bölümünde mezun olan öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntemlerin de program ve kitaplarda yer alan yöntemler olması dikkat çekicidir. Çünkü doğrudan Türkçe öğretimine yönelik eğitim alan öğretmenlerin, kuramsal kaynaklarda yer alan bazı yöntemleri daha fazla kullanıyor olmaları beklenirdi. Bu durum, öğretmenlerin lisans eğitimlerinde, kelime öğretimine yönelik ayrıntılı eğitim almamış olmalarından kaynaklanabilir. Aynı zamanda, öğretmenlerin mezun olduktan sonraki süreçte kuramsal kaynaklardan yeterince yararlanmamaları söz konusu olabilir.

Ayrıca bu gruptaki öğretmenlerin en az yarısının kullandığı yöntemlerin sayısının 36 olması, kelime öğretiminde çeşitli yöntemlere yer verilmesi açısından olumludur.

Diğer Fakültelerden Mezun Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin kullandıkları yöntemlere bakıldığında, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi, Bağlam, Cümlede Kullanma ve Eşleştirme yöntemlerinin, öğretmenlerin tamamı tarafından kullanılan yöntemler olduğu görülmektedir. Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu ise öğretmenler tarafından en az kullanılan yöntem olmuştur.

Eğitim fakóltesi dışındaki fakólterden mezun olan oğretmenlerin en çok kullandıkları yöntemlerin çoğunlukla program ve kitaplarda yer verilen yöntemler olması dikkat çekicidir. Bazı farklılıklar dışında, oğretmenlerin mezun oldukları okullardan bağımsız olarak çok ve az kullandıkları yöntemlerin benzerlik gösterdiği dikkat çekmektedir. Ayrıca 38 yöntemin oğretmenlerin en az yarısı tarafından kullanılıyor olması, oğretmenlerin kullandıkları yöntem çeşitliliğinin mezun oldukları okul türüne göre pek fazla değişmediğini, hatta Türkçe oğretmenliği mezunu olmayan oğretmenlerin daha fazla yöntem kullandıklarını göstermektedir.

Eğitim Fakóltesinden Mezun Olan Ođretmenlerin Kelime Ođretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Eğitim fakóltesinden mezun olan oğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemlerin içinde ilk sırayı Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi'nin aldığı görülmektedir. Anlam özelliklerinden hareketle kelime oğretimi yöntemini ise bilip kullanmayan olmamıştır.

Bu grupta ilk sıralarda yer alan yöntemlere bakıldığında, bu yöntemlerin çoğunlukla program ve kitaplarda yer almayan ve yaygın kullanılmayan yöntemler olduğu görülmektedir. Ayrıca ilk sıralarda yer alan yöntemlerin uygulama açısından daha zahmetli yöntemler olduğu da dikkat çekmektedir. Örneğin Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi, oğretmen açısından zahmetli bir yöntemdir.

Diğer Fakólterden Mezun Olan Ođretmenlerin Kelime Ođretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Diğer fakólterden mezun olan oğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemler içinde ilk sırayı Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi almaktadır. Bağlam, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Bulmaca, Anlam zelliklerinden Hareketle Kelime Ođretimi yöntemlerini ise bilip kullanmayan oğretmen olmamıştır.

Bu gruptaki oğretmenlerin de bilip kullanmadıkları yöntemler içinde ilk ve son sırayı alan yöntemler, eğitim fakóltesinden mezun olan oğretmenlerin sıralamasıyla benzerlik göstermektedir. Bu durum, oğretmenlerin tercih ettikleri yöntemlerin mezun oldukları okul türünden çok, program ve kitaplarda yer alma

durumuna ve kullanım açısından kolaylık özelliklerine bağlı olduğunu göstermektedir.

Eğitim Fakültesinden Mezun Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin bilmedikleri yöntemlerin başında Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi gelmektedir. Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilmeyen öğretmen yoktur.

Öğretmenlerin büyük oranlarla bilmedikleri yöntemler, kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemlerdir. Program ve kitaplarda yer alan yöntemlerin çoğunluğu ise öğretmenlerin neredeyse tamamı tarafından bilinmektedir. Bu duruma göre, öğretmenlerin kuramsal kaynaklardan pek fazla yararlanmadıkları tahmin edilebilir. Bu kelime öğretimi açısından olumsuz bir sonuçtur. Diğer taraftan öğretmenlerin program ve kitaplarda yer verilen yöntemlere vâkıf olup kullanmaları da önemlidir.

Ayrıca öğretmenlerin en az yarısı tarafından bilinmeyen yöntemlerin sayısı 3'tür. Bu da öğretmenlerin yöntem bilgisi açısından olumlu bir sonuçtur.

Diğer Fakültelerden Mezun Olan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin bilmedikleri yöntemler içinde ilk sırayı Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi almaktadır. Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Sözlü Anlatımda Kullanma, Tekrarlardan Yararlanma ve Anlam Özelliklerinde Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilmeyen öğretmen yoktur.

Türkçe öğretmenliğinden mezun olan öğretmenler gibi bu gruptaki öğretmenlerin de çoğunlukla bilmediği yöntemler içinde ilk sıraları kuramsal kaynaklarda yer alan yöntemler almıştır. Öğretmenlerin neredeyse tamamının bildiği yöntemler de program ve kitaplarda yer verilen yöntemler olmuştur. Bu sonuca göre, öğretmenlerin mezun oldukları okul türünden bağımsız olarak, kuramsal kaynaklarda yer verilen bazı yöntemlerden pek fazla haberdar olmadıkları söylenebilir. Ayrıca bu

gruptaki öğretmenlerin en az yarısı tarafından bilinmeyen yöntemlerin sayısı 2'dir. Bu durum öğretmenlerin kelime öğretim yöntemlerini bilme durumlarının mezun oldukları okul türüne göre pek fazla değişmediğini göstermektedir.

DÖRDÜNCÜ ALT PROBLEME İLİŞKİN SONUÇLAR

Öğretmenlerin kullandıkları kitapların yayınevine göre kelime öğretim yöntemlerini bilme ve kullanma durumlarına ilişkin olarak şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

MEB Yayınlarını Kullanan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin kullandıkları yöntemler içinde ilk sırayı Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi ve Cümlede Kullanma Yöntemi almaktadır. Öğretmenler tarafından en az kullanılan yöntem ise Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi'dir.

Öğretmenlerin kullandıkları diğer yöntemlere de bakıldığında, bunların çoğunlukla söz konusu yayında ve programda yer verilen yöntemler olduğu dikkat çekmektedir. Benzer şekilde, öğretmenlerin çoğunluğunun kullanmadığı yöntemler de kitaplarda yer almayan yöntemlerdir.

ADA Yayınlarını Kullanan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin kullandıkları yöntemler içinde ilk sırayı Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi ve Tahmin Etme Yöntemi almaktadır. Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi ise en az kullanılan yöntem olmuştur.

Bu grupta öğretmenlerin en çok kullandıkları yöntemler içinde ilk sırayı alanlar, genellikle söz konusu yayınevinde yer verilen yöntemlerdir. Benzer şekilde, öğretmenlerin çoğunluğunun kullanmadığı yöntemlere de kitaplarda yer verilmemiştir.

Her iki grup açısından bakıldığında;

MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin en az yarısının kullandığını belirttiği yöntem sayısı 38, ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin ise 34'tür. Bu durum, öğretmenlerin çoğunluğunun kelime öğretiminde farklı yöntemler tercih ettiğini göstermektedir. Bu da öğretimin etkililiği açısından son derece önemlidir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun kullanmadığı yöntemlerin genellikle kuramsal kaynaklarda yer alması, öğretmenlerin kelime öğretiminde çoğunlukla ders kitaplarındaki yöntemlere yer verdiğini göstermektedir.

MEB Yayınlarını Kullanan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Sıralama incelendiğinde, öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemlerin içinde ilk sırayı Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi almaktadır. Cümlede Kullanma ile Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilip kullanmayan olmamıştır.

Öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemler içinde ilk sıralarda yer alan yöntemlere bakıldığında, bunların çoğunluğunun kitaplarda yer almadığı, uygulamada da zaman ve emek gerektiren yöntemler olduğu görülmektedir. Benzer şekilde, öğretmenlerin bilip kullanmama oranlarının en düşük olduğu yöntemlerin çoğunluğu ise kitap ve programlarda yer alıp, uygulama kolaylığı olan yöntemlerdir.

ADA Yayınlarını Kullanan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemlerin içinde ilk sırada Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma Yöntemiyle Kelime Öğretimi yer almaktadır. Tahmin etme, Bulmaca ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi'ni ise bilip kullanmayan olmamıştır.

Öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemlerden bazıları program ve kitaplarda, bazıları ise kuramsal kaynaklarda yer almaktadır. Bu gruptaki öğretmenlerin büyük çoğunluğunun Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma Yöntemi'ni bilip kullanmaması dikkat çekmektedir. Bu durum, yöntemin söz konusu

yayınevinde doğrudan yer almamasıyla ve öğretmenlerin kişisel tercihleriyle ilgili olabilir.

Bilip kullanmama oranlarının en düşük olduğu yöntemler ise, çoğunlukla kitap ve programlarda yer alan yöntemlerdir.

MEB Yayınlarını Kullanan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Sıralama incelendiğinde, öğretmenlerin bilmediği yöntemlerin içinde ilk sırayı Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi almaktadır. Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise öğretmenlerin tamamı bilmektedir.

Oransal olarak öğretmenlerin çoğunluğunun bilmediklerini ifade ettikleri yöntemlerin neredeyse tamamı kuramsal kaynaklarda yer alan yöntemlerdir. Bu durum öğretmenlerin çoğunlukla kitap ve programda yer alan yöntemlerden haberdar olduğunu, kuramsal kaynaklarda yer verilen modern yöntemlerden haberdar olmadığını doğrular niteliktedir.

ADA Yayınlarını Kullanan Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

ADA yayınlarını kullanan öğretmenlerin bilmedikleri yöntemler içinde ilk sırayı Anlam Analizi ve Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretim yöntemleri almaktadır. Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Kelime Defteri Oluşturma, Anahtar Kelimelerle Çalışma, Çağrışım, Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilmeyen öğretmen olmamıştır.

Bu grupta da, MEB yayınlarını kullanan öğretmenlerin sonuçlarına benzer olarak, öğretmenlerin çoğunluğunun bilmediği yöntemler, kuramsal kaynaklarda yer alan yöntemlerdir. Öğretmenlerin hepsinin bildiği yöntemlerin neredeyse tamamı da kitap ve programlarda yer alan yöntemlerdir.

Sonuç olarak, her iki gruptaki öğretmenlerin de çoğunlukla kitap ve programda yer alan yöntemlerden haberdar olduğu, kuramsal kaynaklarda yer verilen modern yöntemlerden haberdar olmadığı söylenebilir. Ayrıca her iki gruptaki öğretmenlere de bakıldığında, öğretmenlerin en az yarısının bilmediği sadece 3 yöntem vardır. Bu durum, öğretmenlerin çoğunluğunun pek çok yöntemden haberdar olduğunu göstermesi bakımından olumludur.

BEŞİNCİ ALT PROBLEME İLİŞKİN SONUÇLAR

Öğretmenlerin ders verdikleri sınıflara göre kelime öğretim yöntemlerini bilme ve kullanma durumlarına ilişkin olarak şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır:

5. Sınıfa Ders Veren Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

5. sınıfa ders veren öğretmenlerin kullandıkları yöntemler içinde ilk sırayı Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi, Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Yazılı Anlatımda Kullanma, Anahtar Kelimelerle Çalışma, Bulmaca, Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma yöntemleri almaktadır. Öğretmenler tarafından en az kullanılan yöntem ise Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu olmuştur.

Öğretmenlerin tamamının ya da büyük çoğunluğunun kullandığı yöntemler, genellikle kelime öğretiminde sıkça kullanılan, program ve kitaplarda yer alan yöntemlerdir. Bu yöntemlerin tamamına 5. sınıf düzeyinde yer verilmesi de öğretmenlerin mesleki tecrübeleri ve tercihleri onları çeşitli yöntemler kullanmaya itmiş olabilir. Öğretmenlerin özellikle yarıdan azının kullandığı yöntemlerin tamamının kuramsal kaynaklarda yer alan yöntemler olması dikkat çekmektedir.

6., 7., 8. Sınıfa/Sınıflara Ders Veren Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Kullanma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Sıralama incelendiğinde, 6., 7. ve 8. sınıfa ders veren öğretmenlerin kullandıkları yöntemler içinde ilk sırayı Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi almaktadır. Öğretmenler tarafından en az kullanılan yöntem ise Dört Kare Stratejisi Yöntemi olmuştur.

Bu gurpta da öğretmenlerin çoğunluğunun kullandığı yöntemlerin büyük bir kısmı, program ve kitaplarda yer alan yöntemlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğunun kullanmadığı yöntemlerin ise tamamı kuramsal kaynaklarda yer verilen yöntemler olmuştur.

Ayrıca 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin en az yarısının kullandığı yöntem sayısı 41; 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders verenlerin ise 35'tir. Bu durum her iki gruptaki öğretmenlerin de kelime öğretiminde çeşitli yöntemleri kullanması bakımından olumludur.

5. Sınıfa Ders Veren Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

5. sınıfa ders veren öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemlerin içinde ilk sırayı Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi almaktadır. Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Yazılı Anlatımda Kullanma, Anahtar Kelimelerle Çalışma, Bulmaca, Kavram Alanı, Muhtemel (Olası) Cümlelerle Kelime Öğretimi, Okuma, Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma, Gruplandırma, İlişkilendirme, Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilip kullanmayan öğretmen olmamıştır.

Bu gruptaki yöntemlerde, ilk sırayı alan yöntemler genellikle uygulama açısından zaman ve emek gerektiren, program ve kitaplarda da pek fazla yer almayan yöntemlerdir. Bilip kullanmama oranının sıfır olduğu yöntemler ise genellikle program ve kitaplarda yer verilip yaygın kullanılan yöntemlerdir.

6., 7., 8. Sınıfa/Sınıflara Ders Veren Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerini Bilip Kullanmama Oranlarına İlişkin Sonuçlar

6., 7., 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin bilip kullanmadıkları yöntemlerin içinde ilk sırayı Kelime Listesi Oluşturma Yöntemi almaktadır. Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi'ni ise bilip kullanmayan olmamıştır.

Bu gurptaki öğretmenlerin de, diğer gruptaki öğretmenlerle benzer olarak, ilk sıralarda yer alan yöntemler genellikle uygulama açısından zaman ve emek

gerektiren, program ve kitaplarda da pek fazla yer almayan yöntemlerdir. Bilip kullanmama oranının çok az olduğu yöntemler ise genellikle program ve kitaplarda yer verilip yaygın kullanılan yöntemlerdir.

5. Sınıfa Ders Veren Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

5. Sınıfa ders veren öğretmenlerin bilmedikleri yöntemlerin içinde ilk sırayı Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu ve Dört Kare Stratejisi Yöntemi almaktadır. Bağlam, Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma, Eşleştirme, Yazılı Anlatımda Kullanma, Sözlü Anlatımda Kullanma, Kelime Defteri Oluşturma, Anahtar Kelimelerle Çalışma, Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme, Bulmaca, Çağrışım, Kelime Türetme, Boşluk Doldurma, Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme, Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme, Oyun, Araştırma, Sözcük Çalışması, Dramatizasyon, Kavram Haritası, Kelime Listesi Oluşturma, Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma, Tekrarlardan Yararlanma, Anlam Analizi, Birleştirilmiş Yöntem, Müzikle Kelime Öğretimi, Kavram Geliştirme, Sözlü Açıklama ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilmeyen öğretmen olmamıştır.

Öğretmenlerin bazılarının bilmedikleri yöntemlerde ilk sırayı alanlar, genellikle kuramsal kaynaklarda yer alan yöntemlerdir. Ancak Okuma, Dinleme, Görsellerden Yararlanma gibi 5. sınıf düzeyinin program ya da kitaplarında yer alan yöntemlerin bazı öğretmenler tarafından bilinmiyor olması çelişkili bir sonuç olmuştur. Öğretmenlerin tamamının bildikleri yöntemler de hem program ve kitaplarda hem de kuramsal kaynaklarda yer alan yöntemlerdir.

6., 7., 8. Sınıfa/Sınıflara Ders Veren Öğretmenlerin Kelime Öğretim Yöntemlerinden Haberdar Olma Oranlarına İlişkin Sonuçlar

Sıralama incelendiğinde, 6., 7., 8. sınıfa/sınıflara ders veren öğretmenlerin bilmedikleri yöntemlerin içinde ilk sırayı Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi almaktadır. Sözlük Kullanma, Tahmin Etme, Cümlede Kullanma ve Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi yöntemlerini ise bilmeyen öğretmen olmamıştır.

Bu grupta da öğretmenlerin çoğunluğunun bilmediği yöntemler kuramsal kaynaklarda yer alan yöntemlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğunun bildiği yöntemler ise program ve kitaplarda yer verilen yöntemlerdir.

Ayrıca 5. sınıfa ders veren öğretmenlerin en az yarısının bilmediği yöntem sayısı 2; 6, 7 ve 8. sınıfa/sınıflara ders verenlerin ise 3 olması, yöntemlerin çoğunluğunun her iki gruptaki öğretmenler tarafından biliniyor olması açısından olumludur.

Yukarıdaki sonuçlardan hareketle şu önerilerde bulunulabilir:

1. Literatürde geçen kelime öğretim yöntem ve tekniklerine Türkçe öğretim programlarında yer verilmelidir. Programlarda kelime öğretimine yönelik zamanlama noktasında düzenleme yapılmalıdır. Böylece sınıf içi uygulamalarda, zaman gerektiren bazı yöntem ve tekniklere daha rahat yer verilebilir.

2. Ortaokul Türkçe çalışma kitaplarında dört kare stratejisi, anlam analizi, zihinsel imaj, kavram haritaları vb. modern yöntem ve tekniklere yer verilmelidir. Bu sayede hem kitaplardaki yöntem ve tekniklerin çeşitliliği artacak hem de kelime öğretimi daha nitelikli bir yapıya kavuşturulmuş olacaktır.

3. Türkçe öğretmenleri lisans eğitimlerinde hem geleneksel kelime öğretim yöntemleri hem de literatürde yer verilen modern yöntem ve teknikler hakkında yeterince bilgilendirilmelidir. Ayrıca öğretmen adayları, öğretmen oldukları zaman kuramsal kaynaklardan yararlanmaya ve Türkçe öğretimiyle ilgili güncel gelişmeleri takip etmeye teşvik edilmelidir.

4. Öğretmenler hizmet içi kurslarla ve MEB tarafından hazırlanan yardımcı kaynaklarla modern yöntem ve tekniklerden haberdar edilmelidir. Ayrıca kelime öğretimine yönelik uygun ortam ve materyaller hazırlanarak öğretmenlere destek olunmalıdır.

5. Kelime öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin hangi sınıf düzeyleri için daha uygun olduğu tespit edilmelidir. Böylece öğrenci seviyesinin üstünde ya da

altında kalan yöntemler tespit edilerek öğrenciye uygun bir öğrenim ortamı sağlanmış olur.

6. Kelime öğretimi sadece okul içindeki etkinliklerle sınırlandırılmaz. Bu nedenle gerek MEB gerek özel yayınevleri öğrencilerin kelime hazinelerini geliştirmeye yönelik yayınlar çıkarmaya teşvik edilmelidir. Öğrencilerin bu yayınları okul dışı zamanlarında kullanmaları sağlanmalıdır.

7. Öğrencilerin yaş gruplarına göre mevcut kelime hazinelerini ve ihtiyaçları olan kelimeleri tespit etmeye yönelik çalışmalar yaygınlaştırılmalı, kitaplar ve programlar hazırlanırken bu bilgiler göz önünde bulundurulmalıdır. Öğrencilerin öğrenmesi gereken kelimelere uygun yöntemler belirlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Acat, M. B. (2003). *Kavram Haritalarının Türkçe Öğretiminde Kullanımı*.
22.12.2013, <http://www.kuey.net/index.php/kuey/article/view/445/268>.
- Ağca, H. (2001). *Türk Dili*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Akar, T. (2013). *Denetim Odakları Farklı Lise Öğrencilerinin Dil Öğrenme Strateji Tercihleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Akarsu, B. (1984). *Wilhelm Von Humboldt'da Dil-Kültür Bağlantısı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Akbulut, Y. (2010). *Sosyal Bilimlerde SPSS Uygulamaları* (1. Baskı). İstanbul: İdeal Kültür & Yayıncılık.
- Aksan, D. (1989). Kavram Alanı-Kelime Ailesi İlişkileri ve Türk Yazı Dilinin Eskiliği Üzerine. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1971*. Ankara: TDK Yayınları, 30.08.2014, <http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/aksan.pdf>.
- Aksan, D. (2006). *Türkçenin Söz Varlığı* (4. Basım). Ankara: Engin Yayınevi.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim* (5. Baskı) içinde 1. Cilt. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan, D. (2009). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dil Bilim* (5. Baskı) içinde 3. Cilt. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Akyol, H. (2008). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi* (7. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Akyol, H. ve Temur, T. (2009). Kelime Hazinesinin Geliştirilmesi. A. Kırkkılıç ve H. Akyol, (Ed.), *İlköğretimde Türkçe Öğretimi* (2. Baskı) içinde (193-229). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Apaydın, N. (2010). *6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Söz Varlığı Açısından*

- İncelenmesi.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Arı, E. (2011). Temel Kavramlar. S. Büyükalan Filiz. (Ed.), *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları* (1. Baskı) içinde (2-23). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bacanlı, H. (2006). *Gelişim ve Öğrenme* (12. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Balta, E.E. (2013). Bilmecelerin Dil-Düşünme Bağlamında Eğitimdeki Yeri ve Önemi. *Turkish Studies*, 8 (1), 891-899.
- Banguoğlu, T. (1998). *Türkçenin Grameri* (5. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Batur, Z. (2008). Ana Dili Eğitiminde Hafıza-Kelime İlişkisinin Önemi ve Hafızanın Güçlendirilmesinde Ezgili Ürünlerin Rolü. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 145-157.
- Bayrav, S. (1998). *Yapısal Dilbilimi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Berk, L.E. (2013). Bebeklik ve Yürüme Çağında Bilişsel Gelişim (G. Kurt çev.), *Bebekler ve Çocuklar-Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa* (7. Baskı), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Berk, L.E. (2013). Erken Çocuklukta Bilişsel Gelişim (N. Işıkoğlu Erdoğan çev.), *Bebekler ve Çocuklar-Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa* (7. Baskı), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Berk, L.E. (2013). Orta Çocuklukta Zihinsel Gelişim (E. F. Bedel çev.), *Bebekler ve Çocuklar-Doğum Öncesinden Orta Çocukluğa* (7. Baskı), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Bilgen, G. (2005). *Öğretmenlerin Öğrenme Stratejilerine Göre Değiştirmesi Gereken Davranışlar.* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi,

İstanbul.

Bozkurt, A. (2012). Matematik Öğretmenlerinin Matematiksel Etkinlik Kavramına Dair Algıları. *Eğitim ve Bilim*, 37(166), 101-115.

Büker, M. ve Zeytinkaya, D. (2013). Eş Anlamlı ve Zıt Anlamlı Kelime Öğretiminin Dil Edinimindeki Yeri ve Önemi. *Turkish Studies*, 8 (10), 185-191.

Büyükkaragöz, S. S. ve Çivi, C. (1999). *Genel Öğretim Metotları Öğretimde Planlama Uygulama* (10. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.

Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (17. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Cemiloğlu, M. (2001). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi* (3. Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.

Çeçen, M. A. (2007). Kelime Hazinesinin Geliştirilmesinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar. *Journal of Turkish Linguistics*, 1 (1), 116-137.

Çetinkaya, Z. (2005). Basit Tekrarlar ve Alıştırmalar Yoluyla Sözcük Öğretimi. *Dil Dergisi*, 130, 68-85. 06.11.2013, Ankara Üniversitesi Dergiler Veritabanı.

Çevik, A. (2011). *İlköğretim 2. Sınıf Öğrencilerinin Kelime Servetini Zenginleştirme Üzerine Deneysel Bir Çalışma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.

Demir, C. (2006). *Türkçe/Edebiyat Eğitimi ve Kişisel Kelime Serveti*. 27.05.2014, http://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/169/celal.pdf.

Demir, C. ve Yapıcı, M. (2007). Ana Dili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (2), 177-192.

Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde Program Geliştirme* (19. Baskı). Ankara: Pegem

Akademi Yayınları.

- Demirel, Ö. (2012). *Eğitim Sözlüğü* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Elbir, B. ve Yıldız, H. (2013). Türkçe Öğretiminde Sözlük Kullanımı ve Sözlükçülük. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6 (11), 249-268.
- Ergin, M. (1989). *Türk Dil Bilgisi* (18. Baskı). İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Dağıtım.
- Göçer, A. (2009). Türkçe Eğitiminde Öğrencilerin Söz Varlığını Geliştirme Etkinlikleri ve Sözlük Kullanımı. *Turkish Studies*, 4 (4), 1025-1055.
- Göğüş, B. (1978). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Gül, D. (2009). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Kelime Öğretiminde Kullanılan Etkinliklerin Etkinliğine Yönelik Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Gülcan, F. (2010). *Deyim Öğretiminde Gösteri Tekniğinin Etkililiği*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Güneş, F. (2012). Testlerden Etkinliklere Türkçe Öğretimi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 31-42.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe Öğretimi Yaklaşım ve Modeller* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Güneş, F. (2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma* (1. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güven, M. (2004). *Öğrenme Stilleri ile Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

- Hacıeminoğlu, N. (2011). *Türkçenin Karanlık Günleri*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Heilman, A.W., Blair, T.R. ve Rupley, W.H. (1990). *Principles and Practices of Teaching Reading* (7. Basım). Ohio: Merrill Publishing Company.
- Hosseini, E., Sarfallah, S., Bakhshipour, F. ve Dolatabadi, H. R. (2012). The Impact of Using Etymological Analysis on Teaching Vocabulary to EFL University Students. *Theory and Practise in Language Studies*, 2 (9), 1868-1876. doi: 10.4304/tpls.2.9.1868-1876.
- Howe, M. J. A. (2001). *Öğrenme Psikolojisi* (1. Basım). (E. Kılıç çev.) İstanbul: Alfa Yayınları.
- İnce, H. G. (2006). *Türkçede Kelime Öğretimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- İstifçi, İ. (2010). Playing With Words: A Study On Word Association Responses. *Journal of International Social Research*, 3 (10), 360-368, 17.07.2014, http://www.sosyalarastirmalar.com/cilt3/sayi10pdf/istifci_ilknur.pdf.
- Kaplan, M. (2006). *Kültür ve Dil* (21. Baskı). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karadağ, Ö. (2013). *Kelime Öğretimi*. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Karadüz, A. ve Yıldırım, İ. (2011). Kelime Hazinesinin Geliştirilmesinde Öğretmenlerin Görüş ve Uygulamaları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (2), 961-984.
- Karakuş, İ. (2002). *Türkçe Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Anıttepe Yayıncılık.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (23. Basım). Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Karatay, H. (2004). *İlköğretim İkinci Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Ortak Kelime Kazandırma Yönünden Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karatay, H. (2007). Kelime Öğretimi. *GÜ Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (1), 141-153.
- Karatay, H. (2007). Türkçe Ders Kitaplarında Kelime Çalışmaları. *Millî Eğitim*, 173, 50-66.
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (2005). *Türkçe Öğretimi* (8. Baskı). Ankara: Engin Yayınevi.
- Keshta, A.S. ve Al-Faleet, F.K. (2013). The Effectiveness of Using Puzzles in Developing Palestinian Tenth Graders' Vocabulary Achievement and Retention. *Humanities and Social Sciences*, 1 (1), 46-57. doi: 10.11648/j.hss.20130101.16.
- Kıran, Z. ve Eziler Kıran, A. (2012). *Dilbilime Giriş* (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Korkmaz, Z. (2010). *Grammer Terimleri Sözlüğü* (4. Baskı). Ankara: TDK Yayınları.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Kelime Hazinesi Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kurudayıoğlu, M. (2005). Kelime Hazinesi Çalışmaları Açısından Kelime Kavramı Üzerine Bir Değerlendirme. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 293-307.
- Küçükkaragöz, H. (2005). Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişimi. B. Yeşilyaprak, (Ed.), *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi* (9. Baskı) içinde (78-109). Ankara:

Pegem A Yayıncılık.

- Lindsey-Glenn, P. F. ve Gentry, J. E. (2008). Improving Vocabulary Skills Through Assistive Technology: Rick's Story. *TEACHING Exceptional Children Plus*, 5 (2), 1-11, 06.07.2014, <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ967734.pdf>.
- Maden, S. (2010). *İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersinde Drama Yönteminin Temel Dil Becerilerinin Kazanımına Etkisi (Sevgi Teması Örneği)*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Madsen, S.A. (1991). The Effect of Music Paired With and Without Gestures on the Learning and Transfer of New Wocabulary: Experimenter-Derived Nonsense Words. *Journal of Music Therapy*, 28 (4), 222-230.
- Mart, Ç.T. (2012). Guessing The Meanings of Words From Context: Why and How. *International Journal of Applied Linguistics & English Literature*, 1 (6), 177-181. doi: 10.7575/ijalel.v.1n.6p.177.
- Maviş, İ. (2006). Çocukta Dil Edinim Kuralları. S. Seyhun. Topbaş, (Ed.), *Dil ve Kavram Gelişimi* (2. Baskı) içinde (31-61). Ankara: Kök Yayıncılık.
- MEB. (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEB. (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6,7,8. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Mert Lüle, E. (2013). İlköğretim Türkçe Programı ile Türkçe Çalışma Kitaplarındaki Kazanım ve Etkinliklerin Sözcük Öğretimi Açısından Değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2(5), 13-31.
- Nagy, W.E. (1988). *Vocabulary Instruction and Reading Comprehension*,12.06.2014 https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/17756/ctrstreadtechrepv01988i00431_opt.pdf?sequence=1.

- Okur, A. (2007). *Serbest Okuma Etkinliğinin Sözcük Hazinesi ve Kavram Gelişimine Etkisi (MEB Tarafından İlköğretim II. Kademe Öğrencilerine Önerilen 100 Temel Eser Örneğinde)*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Öz, M.F. (2011). *Uygulamalı Türkçe Öğretimi* (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özbay, M. (2003). Türkçe Öğretiminde Hedef-Araç İlişkisinin Ders Kitabı Örneğinde Değerlendirilmesi. *TÜBAR*, 13, 59-69.
- Özbay, M. (2009). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I* (3. Baskı). Ankara: Öncü Basımevi.
- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 30-45.
- Özbay, M., Büyükkız, K. K. ve Uyar, Y. (2011). İlköğretim Yedinci Sınıf Öğrencilerinin Yazılı Anlatımlarındaki Kelime Hazinleri Üzerine Bir İnceleme, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), 149-173.
- Özkırımlı, A. (1994). *Dil ve Anlatım*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Özmantar, M.F., Bozkurt, A., Demir, S., Bingölbali, E. ve Açıl, E. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Etkinlik Kavramına İlişkin Algıları. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 379-398.
- Pehlivan, A. (2003). Türkçe Kitaplarında Sözcük Dağarcığını Geliştirme Sorunu ve Çözüm Yolları. *Dil Dergisi*, 122, 84-94.
- Pikulski, J. J. ve Templeton, S. (2004). *Teaching and Developing Vocabulary: Key to Long-Term Reading Success*. Houghton Mifflin Company, 1-12, 06.07.2014, http://www.eduplace.com/marketing/nc/pdf/author_pages.pdf.
- Pilancı, H. (2009). 7-9 Yaş Arasındaki Türk Öğrencilerinin Kelime Dağarcığı

- Gelişimi. *Uluslar arası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (9), 348-357.
- Pilav, S. (2008). *Üniversite Birinci Sınıf Öğrencilerinin Söz Varlığı Üzerine Bir Araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- San, İ. (1989). *Eğitimde Yaratıcı Drama*. 30.05.2014,
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/508/6181.pdf>.
- Santrock, J. W. (2012). Bebeklikte Bilişsel Gelişim (T. Şener Kılınç çev.), *Yaşam Boyu Gelişim-Gelişim Psikolojisi* (13. Basım), Ankara:Nobel Yayınevi.
- Santrock, J. W. (2012). İlk Çocuklukta Fiziksel ve Bilişsel Gelişim (T. Şener Kılınç çev.), *Yaşam Boyu Gelişim-Gelişim Psikolojisi* (13. Basım), Ankara:Nobel Yayınevi.
- Santrock, J. W. (2012). Orta ve Geç Çocuklukta Fiziksel Ve Bilişsel Gelişim (A. Öztürk çev.), *Yaşam Boyu Gelişim-Gelişim Psikolojisi* (13. Basım), Ankara:Nobel Yayınevi.
- Sedita, J. (2005). *Effective Vocabulary Instruction. Insights on Learning Disabilities*, 2 (1), 33-45, 24.11.2013,
<http://www.thinkfinity.org/servlet/JiveServlet/downloadBody/3088-102-1-4087/effective-vocabulary-instruction.pdf>.
- Sever, S., Kaya, Z. ve Aslan, C. (2011). *Etkinliklerle Türkçe Öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Tudem Yayınları.
- Şahin, Ç., Kurudayıoğlu, M. ve Öztürk, Y.A. (2013). Türkçe Öğretiminde Kavram Haritalarının Kullanılması Üzerine Kuramsal Bir Çalışma. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 2 (7), 13-34. Doi: 10.12973/dee.11.202.
- Şen, H. Ş. (2011). Öğrenme Öğretme Stratejileri. S. Büyükalan Filiz. (Ed.), *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları* (1. Baskı) içinde (98-114). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Taşpınar, M. (2006). *Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri* (2. Baskı).

Ankara: Üniversite Kitabevi.

Temizyürek, F. ve Balcı, A. (2006). *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları* (1. Basım). Ankara: Nobel Yayınları.

Temur, T. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Yazı Dilindeki Kelime Hazinesinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Uçar, S. (2012). *İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Kelime Öğretiminde Kullanılan Yöntem ve Tekniklerden Haberdar Olma ve Kullanma Sıklıkları Düzeyleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uşak Üniversitesi, Uşak.

Uğurel, I. ve Bukova Güzel, E. (2010). Matematiksel Öğrenme Etkinlikleri Üzerine Bir Tartışma ve Kavramsal Bir Çerçeve Önerisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 333-347.

Walters, J. ve Bozkurt, N. (2009). The Effect of Keeping Vocabulary Notebooks on Vocabulary Acquisition. *Language Teaching Research*, 13 (4), 403-423, 17.07.2014, http://web.hanu.vn/dec/file.php/1/The_effect_of_keeping_vocabulary_notebooks_on_vocabulary_acquisition.pdf.

Ün Açıkgöz, K. (2009). *Etkili Öğrenme ve Öğretme* (8. Baskı). İzmir: Biliş Yayınları.

Yağcı, E., Katrancı, M., Erdoğan, Ö. ve Uygun, M. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Kelime Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Kullandıkları Yöntem-Teknikler. *Uluslararası Eğitim Programları ve Öğretim Çalışmaları Dergisi*, 2 (4), 1-12.

Yalçın, S. K. (2005). *İlköğretim 1. ve 5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Söz Varlığı Unsurlarının Eğitsel Açidan Değerlendirilmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.

Yalçın, A. (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri* (2. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.

- Yalçın, S. K. ve Özek, F. (2006). Söz Varlığının Temel Dil Becerilerinin ve Akademik Disiplinlerin Kazanımına Olan Etkileri. *Millî Eğitim*, 171, 130-139.
- Yaman, H. ve Akkaya, D. (2012). Dil Biliminin Kelime Öğretimine Açılan Kapısı: Bağlam Türleri. *Turkish Studies*, 7(3), 2599-2610.
- Yıldırım, A. F. (2006). *İlköğretim İkinci Sınıf Türkçe Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarındaki Kelime Öğretim Teknikleri Üzerine Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2010). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi* (3. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Yılmaz, H. ve Sünbül, A.M. (2007). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* (4. Basım). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yılmaz, K. ve Çolak, R. (2011). Kavramlara Genel Bir Bakış: Kavramların ve Kavram Haritalarının Pedagojik Açından İncelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1), 185-204.
- Yüksel, G. (2011). Bilişsel Öğrenme Kuramı. *Öğrenme Öğretmen Kuram ve Yaklaşımları* (1. Baskı) içinde (46-76). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Zarif, T. ve Matten, A. (2013). Role of Using Brainstorming On Student Learning Outcomes During Teaching of S. Studies at Middle Level. *Interdisciplinary Journal of Contemporary Research in Business*, 4 (9), 1089-1097, 17.11.2013, <http://journal-archieves27.webs.com/1089-1097.pdf>.

EKLER

“TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN KELİME ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİNİ KULLANMA DÜZEYLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA” (Afyonkarahisar İli Örneği)

Değerli Öğretmenim,
Yukarıda başlığı verilmiş olan çalışma, öğrencinin kişisel söz varlığını geliştirmeye yönelik yöntemlerden hangisinin öğretmenler tarafından daha çok tercih edildiğini ve bu yöntemin / yöntemlerin tercih edilme sebebini belirlemek amacıyla yapılmaktadır.

Vereceğiniz cevapların bu çalışmaya değerli bir katkı olduğunu biliyoruz.

Katkılarınız ve yardımlarınız için teşekkür ederim.

Ar. Gör. Fidan UĞUR
AKÜ Türkçe Eğitimi A.B.D.

I) Mesleki Kıdem

- 0-5 yıl
 6-15 yıl
 15 yıldan fazla

II) Ders Planıyla İlgili Uygulamanız

- Ders Planı yapma gereği duymam.
 Öğretmen Kılavuz Kitabı'na bağlı kalırım.
 Başka kaynaklardan yararlanarak Ders Planı yaparım.

III) Diploma / Formasyon Aldığınız Kurum

- Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü
 Diğer

IV) Hâlen Kullandığınız (Okuttuğunuz) Türkçe Ders Kitabı

- MEB'in Türkçe Ders Kitabını kullanıyorum.
 Özel Bir Yayınevinin Türkçe Ders Kitabını kullanıyorum.(Yayınevi:.....)

V) Ders Verdiğiniz Sınıf /Sınıflar

5. Sınıf
 6., 7., 8. Sınıf/Sınıflar

Teşekkür ederiz.

Aşağıdaki anket formunda “Kelime Öğretimi Yöntemleri” hakkında kısa açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamaları okuduğunuzda hangi yöntemden söz edildiğini hatırlayacaksınız.

Lütfen, bu yöntem hakkındaki görüşlerinizi belirtmek için size uygun gelen açıklamayı işaretleyiniz.

1) Anlam Özelliklerinden Hareketle Kelime Öğretimi Yöntemi

“Kelimelerin farklı anlam özelliklerini öğretmeye yönelik kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem ile kelimelerin özelliklerine göre eş anlam, zıt anlam, eş seslilik, mecaz anlam, gerçek anlam, yakın anlam gibi anlam özellikleri öğretilir. Öğretim yapılırken kelimeleri anlam özellikleriyle eşleştirmeleri istenebilir, kelimeleri yeni öğretilen anlamlarıyla cümlede kullanmaları istenebilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum
 Kullanıyorum

2) Bağlam ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Metindeki bağlamdan hareketle kullanılması gereken kelimeyi buldurma esasına dayanan bir yöntemdir. Bu yöntem kelimenin bulunduğu cümle ya da metnin sağladığı ipuçlarından hareketle anlamın bulunmasını sağlar. Yöntem uygulanırken bilinmeyen kelime gösterildikten sonra öğrenci metne yöneltilir ve kelimenin geçtiği cümle okutulur. Metnin genelindeki bilgiden de hareketle anlam belirlenmeye çalışılır.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum
 Kullanıyorum

3) Sözlük Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Metinde geçen ve öğretilmek istenen kelime sözlükten buldurulur. Kelimenin sözlükte yer alan farklı anlam özellikleri üzerinde de durulur. Son olarak da öğrencilerden bu kelimenin metinde hangi anlamıyla kullanıldığını söylemeleri istenir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum
 Kullanıyorum

4) Kelimelerin Anlamını Tahmin Etme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğrencilerin öğretilmek istenen kelimenin anlamını tahmin etmeleri istenir. Bu tahminler dinlenir, ara ara bilgilendirici açıklamalar yapılır. Tüm tahminler alındıktan sonra öğrencinin sözlükten kelimeyi bularak anlamlarını okuması istenir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum
 Kullanıyorum

5) Cümlede Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğretilmek istenen kelimenin anlamı açıklanır ve öğrencinin bu kelimeyi bir cümlede kullanması istenir. Öğrenciler tek tek dinlenerek gerekli açıklamalar yapılır.”

- Bilmiyorum

- Biliyorum ama kullanmıyorum
 Kullanıyorum

6) Eşleştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğretilmek istenen kelimenin / kelimelerin anlamları açıklandıktan sonra, bu kelimeyi resimlerle, eş veya zıt anlamlılarıyla ya da uygun durumlarla eşleştirmeleri istenir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum
 Kullanıyorum

7) Yazılı Anlatımda Kullanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğretilmek istenen kelime veya kelimelerin anlamları açıklandıktan sonra öğrenciden bu kelimeleri kullanacakları bir metin yazmaları istenir. Bu metin bir paragraflık bir metin olabileceği gibi öykü, deneme veya anı olabilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

8) Sözlü Anlatımda Kullanma İle Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğretilmek istenen kelime/ kelimelerin anlamları açıklanır. Daha sonra öğrencilerin yeni öğrendikleri kelimeleri kullanabilecekleri konuşma etkinlikleri yaptırılır.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

9) Kelime Defteri Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Ders kitaplarında ‘Türkçe Sözlüğüm’ ya da ‘Kelime Defteri’ adıyla da geçen yöntemdir. Öğrencilerin ayrı bir deftere yeni öğrendikleri kelimeleri anlamlarıyla birlikte yazmaları istenir. Öğrencilerin zaman zaman bu deftere bakarak öğrendikleri kelimeleri tekrar etmeleri gerektiği söylenir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

10) Anahtar Kelimelerle Çalışma Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi

“Anahtar kelime / kelimeler, bir metinde sözü edilen veya açıklanan durumları, fikirleri veya olayları karşılamak için en uygun kelimelerdir. Tahtaya bir metin yazılır veya çalışma kâğıtları ile kısa bir metin öğrenciye verilir. Öğrenciden bu metin için en uygun anahtar kelimeyi/ kelimeleri bulması istenir. Böylece öğrenciler bir metne dayalı olarak hem yeni kelimeler öğrenir hem de metne daha iyi hazırlanmış olur.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

11) Kelimelerin Türkçe Karşılıklarını Öğretme İle Kelime Öğretimi Yöntemi:

“Bu yöntemde, öncelikle öğrencilerden dilimize yabancı dilden giren kelimeleri tespit etmeleri istenir. Daha sonra bu metnin de yardımıyla öğrenciler kelimelerin Türkçe karşılıklarını bulmaya yönlendirilir. Bu kelimeler öğretmen yardımıyla tespit edildikten ve Türkçe karşılıklar belirlendikten sonra bu kelimeleri cümle içinde kullanmaları istenir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

12) Bulmaca ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğretilmek istenen kelime / kelimeler bir bulmacada uygun yerlere serpiştirilir. Bu kelimelerin anlamları verilerek kelimenin bulunup ilgili yere yazılması istenir. Böylece eğlenceli bir yöntemle her bulmaca çözümünde 5-10 kelime öğretilmiş olur.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

13) Çağrışım ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğretilmek istenen kelime tahtaya yazılır. Öğrencilerden bu kelimenin kendilerinde uyandırdığı çağrışımları söylemeleri istenir. Öğrencilerin söylediği kelimeler tahtaya yazılır. Böylece birbiriyle anlam ilgisi olan kelimeler liste halinde öğrencinin gözü önüne getirilerek bu kelimeler toplu halde öğretilmiş olur.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

14) Kelime Türetme Yoluyla Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğretilmek istenen kelime / kelimelerin türemiş olduğu kökler tahtaya yazılır. Öğrencilerden bu köklere yapım ekleri getirerek anlamlı kelimeler türetmeleri istenir. Böylece öğrenciler, türemiş kelimelerin hangi kökten türediğini ve bu kökle ne tür bir anlam ilgisi olduğunu görerek türemiş kelimeleri bir aile hâlinde öğrenmiş olur.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

15) Görsellerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde yeni kelimeler resim, karikatür vb. görseller kullanılarak öğretilir. Kelimenin özelliğine göre öğretilecek kelimenin resmi getirilir. Ayrıca resimle ilgili sorular sorular, öğrencilerden gördükleri resmi anlatmaları istenir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

16) Boşluk Doldurma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde cümle ya da metin içinde öğretilmek istenen kelimeler boş bırakılır. Öğrencilerden boşlukların nasıl doldurulabileceğine ilişkin fikir alınır. Gerekirse boşluklara yazılabilecek kelimenin de içinde bulunduğu bir kelime havuzu oluşturulur. Öğrencilerden cümleler için uygun olan kelimeleri seçmesi ve boşluklara yazması istenir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

17) Tekerleme, Sayışmaca, Bilmece ve Yanıltmaca Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemle öğrencilere tekerleme, sayışmaca, bilmece ve yanıltmaca türleri ezberletilerek, bu türlerde geçen kelimelerden hareketle yeni kelimeler öğretilmeye çalışılır. Seçilen tür ezberletildikten sonra öğrencilerin sınıf ortamında arkadaşlarıyla ezberlerini paylaşmaları istenir. Gerekirse öğretmen metni tahtaya yazar. Öğrenciler için yabancı olan kelime ya da kelimelere dikkat çekerek bunları öğretmeye çalışır.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

18) Şiir, Şarkı, Türkü Ezberleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemle öğrencilere şiir, şarkı, türkü gibi türler ezberletilerek bu türlerde geçen kelimelerden hareketle yeni kelimeler öğretilmeye çalışılır. Seçilen tür ezberletildikten sonra öğrencilerin sınıf ortamında arkadaşlarıyla ezberlerini paylaşmaları istenir. Gerekirse öğretmen metni tahtaya yazar. Öğrenciler için yabancı olan kelime ya da kelimelere dikkat çekerek bunları öğretmeye çalışır.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

19) Oyun ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde, yeni kelimeler başta kelime oyunları olmak üzere çeşitli oyunlarla öğretilir. Örneğin, bir öğrencinin söylediği kelimenin son harfiyle başlayan bir kelime söylemeye çalışma, isim-şehir-hayvan-bitki-eşya oyunu, tabu, bir öğrencinin söylediği kelimenin ilk hecesiyle diğer öğrencinin yeni bir kelime oluşturması gibi oyunlar kelime öğretiminde kullanılabilir. Bu oyunlar sayesinde öğrenciler hem kelime hazinelerindeki kelimeleri harekete geçirirler hem de birbirlerinden yeni kelimeler öğrenirler.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

20) Kavram Alanı ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde, aynı kavram alanına giren kelimeler tespit edilerek bu kelimelerin öğrenilmesi sağlanır. Örneğin, gemi, kayık, sandal, vapur, deniz, denizci vb. aynı kavram alanına giren kelimelerdir. Bu kelimelerle bir çalışma yapmak için tahtaya gemi kelimesi yazılır. Öğrencilerden bu kelimeyle ilgili olan kelimeleri söylemeleri istenir. Bunlar da asıl

kelimenin etrafına yazılır. Böylece bir kelimededen hareketle birden fazla kelime öğretilir ve bu kelimeler birbirleriyle bağlantılı olduğu için kalıcı bir öğrenme sağlanır.

- Bilmiyorum
- Biliyorum ama kullanmıyorum.
- Kullanıyorum

21) Araştırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öğrencilerin bilinmeyen kelimeleri çeşitli kaynaklardan araştırarak kelime hazinelerini geliştirmeleri sağlanır. Öğrenciyi kendi kendine öğrenmeye teşvik eden bir yöntemdir. Öğrencilerin yaptıkları araştırmaların sonuçlarını sınıfta arkadaşlarıyla paylaşmaları istenir. Böylece kelimelerin farklı anlamları üzerinde de durulabilir.”

- Bilmiyorum
- Biliyorum ama kullanmıyorum.
- Kullanıyorum.

22) Muhtemel (Olası) Cümleler Tekniği ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde, öncelikle bir kavram belirlenir ve kavramla ilgili olan 6-8 arası kelime belirlenir. Kelimeler tahtaya yazılır. Bu kelimelerin öğrencilerin okuyacakları metinden seçildiği söylenerek öğrenciler kelimeler hakkında konuşur, metin hakkında tahminde bulunmaları istenir. Daha sonra bu kelimelerden en az ikisinin yer aldığı cümleler kurmaları istenir.”

- Bilmiyorum
- Biliyorum ama kullanmıyorum.
- Kullanıyorum

23) Sözcük Çalışması ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öğrencilerin yeni öğrendiği kelimeler anlam, yapı ve yazım yönlerinden incelenir. Kelimenin kökü, nasıl ekler aldığı üzerinde durulur. Ayrıca öğrencilere kelimenin nasıl kullanılacağı örnek cümlelerle öğretilir.”

- Bilmiyorum
- Biliyorum ama kullanmıyorum.
- Kullanıyorum

24) Dramatizasyon ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde, öğrenciden bir kavramı kendi bilgi ve deneyimlerine dayanarak oyunsu süreçlerle canlandırması istenir. Öğretilecek kavram bir konunun içine sindirilebileceği gibi sadece o kavram üzerinden de hareket edilebilir. Bu yöntem için öğretmenin öğretecek kelimenin canlandırılması ile ilgili bir ön hazırlık yapması ve öğrencileri yönlendirmesi önemlidir.”

- Bilmiyorum
- Biliyorum ama kullanmıyorum.
- Kullanıyorum

25) Jest, Mimik, Taklit ve Tasvirlerden Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öğrencilere bilmedikleri kelime, kelimenin özelliğine göre jest ve mimiklerle anlatılabilir, tasvir edilebilir ya da taklit edilebilir. Örneğin bazı fiiller jest ve mimiklerle anlatılabilir. Bazı nesnelere ilgili kelimeler tasvir edilebilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

26) Okuma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğrencilere okutulan metinlerden hareketle yeni kelimelerin öğretilmesi yöntemidir. Öğrencilerin bireysel olarak okudukları metinlerden, kitaplardan çıkardıkları bilinmeyen kelimeler kullanılabilir. Sınıfta ortak okunan bir metin ya da kitap kullanılabilir. Ayrıca öğrencileri kendi kendine öğrenmeye teşvik etmek için okudukları kitaplardan bilmedikleri kelimeleri çıkarmaları ve bu kelimelerin anlamlarını öğrenmeleri istenebilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

27) Dinleme ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğrencilere dinletilen metinlerden, şarkı, türkü, şiir vb. türlerden hareketle yeni kelimeler öğretilir. Bu yöntem uygulanırken öğretmenin dinletilen metindeki bilinmeyen kelimeleri boş bırakarak öğrenciden dinlerken bu kelimeleri doldurmasını ister ve böylece bilinmeyen kelimeye dikkat çeker. Ayrıca dinleme etkinliği sırasında öğrenciden bilmediği kelimeleri not almasını da isteyebilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

28) Kelime Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öncelikle bilinmeyen kelime tahtaya yazılır. Kelimenin tanımı, nelere benzediği ve örneklerinin neler olduğu üzerinde durulur, kelime hakkında çeşitli tarifler yapılır. Bütün bunlar kelime etrafına oklar çıkartılarak yazılır. Öğrencinin yeni kelimeyi farklı özellikleriyle birlikte öğrenmesi sağlanır.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

29) Kavram Haritası ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öğrencinin sahip olduğu bilginin kavramlar arası ilişkilere dayalı olarak hiyerarşik bir şekilde düzenlenmesi ve görselleştirilmesi söz konusudur. Bu yöntem uygulanırken en kapsamlı ve önemli kavram haritasının merkezine ya da tepesine yerleştirilir. Daha sonra bu kavramın altına ilişki kurmak için 2-4 tane kelime seçilir. Bu kelimeler kutu içinde yazılır. Ana kavramla seçilen kelimeler arasında oklarla bağlantı kurulur. Okların üzerine kelimeler arasındaki ilişkiler yazılır. Kelimelerin özelliklerine göre okların yönü belirlenir ya da kavramlar arasında çapraz bağlantılar kurulabilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

30) Ven Şeması ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde bir kesişim bölgesine sahip iki oval şekil kullanılır. Oval şekillerin her birine kıyaslanan kavramların kendine ait özellikleri yazılırken, kesişim bölgesine ortak özellikler yazılır. Böylelikle öğrenci kelimenin kendine has özellikleriyle birlikte başka bir kavramla ortak olan özelliklerini de öğrenmiş olur.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

31) Zihinsel İmaj ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öğrencilerin, özellikle görsel semboller yoluyla yeni kelimeler öğrenmesi ve bunları akılda tutması söz konusudur. Bu yöntem uygulanırken öğrencilere resimler gösterilerek, dramatizasyon çalışmaları yapılarak ya da oyunlar oynanarak öğretilecek kelimeyle ilgili onların zihinlerindeki imaj ortaya çıkarılmaya çalışılır. Mesela sınıftan bir öğrenci seçilir. Öğrenci asker selamı verir ve ‘Ben savaşta öldüm. Ancak bizim kültürümüzde savaşta ölenlere ölü denmez’ diyerek öğrencilerin zihnindeki şehit imajını uyandırmış olur.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

32) Kelime Listesi Oluşturma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntem öğretmeni ilgilendiren bir yöntemdir. Öğretmen dönem boyu öğreteceği kelimeleri listeler, kelime çalışmalarını planlar.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

33) Gözlem ve Yaşantılardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öğrencilerin ortak gözlem yapabilecekleri ortamlar ya da öğrencilerin ortak yaşantıları kullanarak yeni kelimeler öğretilebilir. Örneğin, her öğrencinin açlıkla ilgili bir yaşantısı vardır. Bu yaşantılar hakkında konuşma ya da yazma çalışmaları yapılırken bir öğrenci “karnı zil çalmak” deyimini kullanabilir ve bunun öğretimi yapılabilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

34) Tekrarlardan Yararlanma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öğretilen kelimeler, zaman zaman okuma, dinleme, konuşma ve yazma etkinlikleriyle, oyunlarla tekrar edilerek pekiştirilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

35) Anlam Analizi ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Analiz yöntemi, öğretilecek kelimelerin çeşitli özellikleri bir tablo üzerinde belirtilir. Oluşturulan tabloya, dikey yönde öğretilecek kelimeler yazılır. Yatay yönde de bu kelimelerin özellikleri yazılır. Böylece hangi kelimedeki hangi özelliklerin bulunup bulunmadığı “+” ya da “-” işaretiyle belirtilir. Bu yöntem, öğretilecek kelimenin özelliklerini belirleme esasına dayanır.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

36) Birleştirilmiş Yöntem ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Birden fazla yöntemin bir arada kullanılmasına dayanan bir yöntemdir. Mesela çağrışım ve zihinsel imaj yöntemleri bir arada kullanılacak yöntemlerdir. Öğrencinin zihninde bir kelimeyle ilgili imaj uyandırıldıktan sonra o kelimenin çağrıştırdığı kelimeleri söylemesi istenebilir. Böylece öğretilen kelimelerin sayısı ve kalıcılığı artırılmış olur.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

37) Otuz Kelime Üzerine On Artı Metodu ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde seviyeye uygun otuz kelime belirlenir. Bu kelimelerle öğrencinin çeşitli türlerde metinler yazması istenir. Her hafta kelime sayısı on tane artırılır. Bu yöntemle sadece yazma değil konuşma etkinlikleri de yaptırılabilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

38) Gruplandırma ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde öğrencilere belli temalar altında gruplandırılacak kelimeler verilir ve bu kelimelerin kendi özelliklerine göre gruplandırılması istenir. Böylece yeni kelimeleri öğretmek kolay olur ve öğrenilenlerin kalıcılığı artar.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

39) İlişkilendirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemle öğretim yapılırken, öğretilecek kelime ya da kavramla ilgili olarak öğrencilerin ön bilgilerinden hareket etmek, günlük hayatlarıyla bağlantı kurmak gerekir. Bu anlamda öğretilecek kelimeyle ilgili yaşantılar oluşturmak, resimler ya da farklı görseller kullanmak etkili bir teknik olabilir. Bunlar aracılığıyla öğrencinin ön bilgileri harekete geçer ve yeni öğretilecek olan kelime ile bu ön bilgiler ilişkilendirilir.

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

40) Beyin Fırtınası ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntem uygulanırken öğretmen kelime ya da kelime grubunu tahtaya yazar. Bu kelime ya da kelime grubuyla ilgili olarak öğrencileri konuşturur ve yeni kelimeleri de tahtaya yazar. Daha sonra kelimeler özelliklerine göre gruplandırılır. Son olarak da grupların başlıkları belirlenir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

41) Müzikle Kelime Öğretimi Yöntemi

“Öğrencilere şarkı, türkü vb. türlerde müzikal parçalar dinletilerek bu metinlerde geçen yeni kelimeler öğretilir. Dinletme yönteminde olduğu gibi boşluklar bırakılarak ya da öğrenciden not alması istenerek bilinmeyen kelimeye dikkat çekilebilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

42) Doğrudan Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntem, öğrenilmesi zor olan kelimelerin öğretiminde kullanılmaktadır. Yöntem dört basamakta uygulanır: 1) 2-5 kelime arası bir liste hazırlanır. Kelimeler ortam içinde tanıtılır. 2)Çocukların kelimelerle ilgili görsel ve işitsel hafızalarını geliştirici etkinlikler düzenlenir. 3)Aynı kelime zihinden yazdırılır. 4)İkinci ve üçüncü basamaklar her kelime için tekrar ettirilir.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

43) Dört Kare Stratejisi ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntem uygulanırken öncelikle öğrencilerden defterlerini ya da herhangi bir kağıdı dört eşit kareye bölmeleri istenir. Bu karelerden ilkinde öğretilecek kelimenin tanımını ifade edecek bir cümle yazdırılır. Burada öğrencilerin deneyimlerinden hareket edilebilir. Amaç, öğrencilere kelimenin ne olduğunu öğretmektir. İkinci karede, kelimenin karakteristik özellikleri ve anlamı üzerinde durulur. Burada kelimenin ne olduğunu pekiştirmeleri, kelimenin anlam özelliklerini kavramaları beklenir. Üçüncü kareye öğrencilerden öğretilecek kelimeyle ilgili örnekler yazmaları istenir. Dördüncü karede ise örnek olmayan kelimeler yazar.”

- Bilmiyorum
 Biliyorum ama kullanmıyorum.
 Kullanıyorum

44) Kavram Geliştirme ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntem uygulanırken öncelikle öğretilecek kavram belirlenir. Kavramı başka kavramlardan ayıran özellikler üzerinde durulur. Kavramın kullanıldığı yerler örneklendirilir. Kavramın önemi vurgulanarak içeriği algılatılır ve son olarak da kavramın kullanımı için fırsatlar yaratılır.”

- Bilmiyorum
- Biliyorum ama kullanmıyorum.
- Kullanıyorum

45) Sözlü Açıklama ile Kelime Öğretimi Yöntemi

“Bu yöntemde kelimenin kavranmasını sağlayacak konuşma kalıplarından yararlanılır. Örneğin, “fark etmez” kelimesinin anlamını açıklamak için “Çay mı kahve mi alırsınız?” şeklinde bir soru sorulur. Verilen cevap “çay”, “kahve” ya da “fark etmez” şeklinde olacaktır.

- Bilmiyorum
- Biliyorum ama kullanmıyorum.
- Kullanıyorum